รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
National Human Rights Commission of Thailand

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และ
รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖

ISBN 978-616-7213-24-8
ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๗
จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะผู้จัดทำรายงาน

ชาติชาย	สุทธิกลม	ขรรค์ชัย	คงเสน่ห์
วารุณี	เจนาคม	สุพจน์	เวชมุข
จินตนา	ณ ระนอง	นพวรรณ	สุขเจริญ
บุญเกื้อ	สมนึก	รตญา	กอบศิริกาญจน์
ณิรมณ	เชื้อไทย	เจษฎา	ไชยคุปต์
หรรษา	บุญรัตน์	เกศริน	เตียวสกุล
คมสรรค์	เมธีกุล	กฤษฎา	งามสินจำรัส
พรนภา	มีชนะ	นงเยาว์	อบสุวรรณ
ลดาพร	เผ่าเหลืองทอง	อัญญะรัฐ	เอ่งฉ้วน
นุชจรีย์	นันทพัฒน์ศิริ	ชนินทร์	เกตุปราชญ์
ชุลีพร	เดชขำ	สงบ	นามวิชัย
นฤนาท	คุ้มไพบูลย์	ภพธรรม	สุนันธรรม
ภานุพันธ์	สมสกุล	โกเมศ	สุบงกช
อังคณา	สังข์ทอง	วันรุ่ง	แสนแก้ว
ประพาส	สาริกานนท์	เอกลักษณ์	ภูมิศาสตรา
อุมาพร	สังขะเลขา	อัญชริกา	กิ่งมลิ
สุพร	พสุนธาวิโรจน์	ภารดี	บุตรพันธ์
ณัฐพงษ์	คล่องแคล่ว	ชลธิชา	พนมหอม
พรปวีณ์	มีมากบาง		

บรรณาธิการ

ขรรค์ชัย	คงเสน่ห์	วารุณี	เจนาคม
เจษฎา	ไชยคุปต์	ณิรมณ	เชื้อไทย

ปกและรูปเล่ม : กัญวรา สุรธรา

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๓ ๐๖๑๑ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๐๖๑๖

คำนำ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย การเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการศึกษา การวิจัยและการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน การจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖ ของ กสม. ฉบับนี้ เป็นการนำเสนอสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญในปี ๒๕๕๖ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์หรือพัฒนาการที่เกิดขึ้นในรอบปี ๒๕๕๖ รวมถึงการวิเคราะห์เพื่อประเมินผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในของประเทศไทย รวมทั้งตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความถดถอยของสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะนำไปสู่การเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ตระหนักในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ยังได้นำเสนอผลการปฏิบัติงานของ กสม. ตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นในปี ๒๕๕๖ อีกด้วย

กสม. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยต่อไป

(ศาสตราจารย์ อมรา พงศาพิชญ์)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สารบัญ

คำนำ ๓

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๘

ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๙

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ๑๐

บทนำ ๒๕

ภาคที่ ๑

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๖

บทที่ ๑

กรอบการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ๓๑

บทที่ ๒

การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๖ ๓๕

๒.๑ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ๓๕

๒.๑.๑ การใช้เสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง ๓๕

๒.๑.๒ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ๔๐

๒.๑.๓ การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวโรฮิงญา ๔๓

๒.๑.๔ สิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนน ๔๗

๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ๕๐

๒.๓ สิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๕๘

๒.๓.๑ สถานการณ์ด้านสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วม
ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๕๘

๒.๓.๒ สถานการณ์ด้านที่ดินและป่า ๖๔

๒.๔ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ๖๙

๒.๔.๑ เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ๖๙

๒.๔.๒ การค้ามนุษย์ ๗๑

๒.๔.๓ การผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ ๗๔

๒.๕ การคุ้มครองและช่วยเหลือกลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ๗๖

๒.๕.๑ สิทธิเด็ก ๗๖

๒.๕.๒ สิทธิสตรี ๘๓

๒.๕.๓ สิทธิด้านสถานะบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์ ๘๘

๒.๕.๔ สิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศ ๙๔

๒.๖ สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๙๖

๒.๗ การประเมินสถานการณ์เตรียมการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ๑๐๑

ภาคที่ ๒

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖

บทที่ ๓

ผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖ ๑๐๗

๓.๑ การตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๐๘

๓.๑.๑ การรับเรื่องร้องเรียน ๑๑๑

๓.๑.๒ การพิจารณาเรื่องร้องเรียนและการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๑๗

๓.๑.๓ การติดตามการดำเนินการตามมาตรการ การแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๑๙

๓.๒ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ๑๓๕

๓.๒.๑ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และผลการดำเนินการในชั้นศาล ๑๓๖

๓.๒.๒ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และผลการดำเนินการในชั้นศาล ๑๓๘

๓.๒.๓ การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ๑๔๓

๓.๓ การเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ๑๔๔

๓.๓.๑ ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ๑๔๔

๓.๓.๒ ผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ๑๕๐

๓.๓.๓ ตัวอย่างข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ๑๕๒

๓.๔ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิมนุษยชนศึกษา ๑๗๔

๓.๔.๑ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในการเคารพสิทธิมนุษยชน ๑๗๔

๓.๔.๒ งานสิทธิมนุษยชนศึกษา ๑๘๑

๓.๔.๓ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ๑๘๒

๓.๕ การส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานเครือข่าย ๑๘๘

๓.๕.๑ การสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน ๑๘๘

๓.๕.๒ การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย ๑๙๑

๓.๖ การศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน ๑๙๕

๓.๗ การดำเนินงานสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒๐๕

๓.๘ การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ๒๑๑

๓.๘.๑ ความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศต่างๆ ในระดับสากล และระดับภูมิภาค ๒๑๑

๓.๘.๒ ความร่วมมือกับสหประชาชาติและกรอบความร่วมมือต่างๆ ๒๒๓

๓.๘.๓ ความร่วมมือกับภาคประชาสังคม ๒๒๗

๓.๘.๔ การติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ๒๓๐

๓.๙ การบริหารจัดการ ๒๓๖

๓.๙.๑ โครงสร้างการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๓๗

๓.๙.๒ อัตรากำลัง/บุคลากร ๒๓๘

๓.๙.๓ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ๒๓๘

๓.๙.๔ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๒๔๐

๓.๙.๕ งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๔๓

๓.๑๐ รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน ๒๔๓

ภาคผนวก

ประกาศแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๖๔

ที่มาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๖๖

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๖๗

การร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ๒๖๘

กระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน ๒๖๙

คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปี ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๗๐

แนะนำหนังสือเผยแพร่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๗๒

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๒

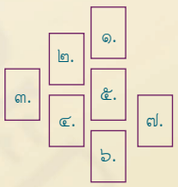

๑.	นางอมรา พงศาพิชญ์	*ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๒.	นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๓.	นางวิสา เบ็ญจะมโน	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๔.	นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๕.	นายแท้จริง ศิริพานิช	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๖.	นายปริญญา ศิริสารการ	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๗.	พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*

ผู้บริหารสำนักงาน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑.	**นายชาติชาย สุทธิกลม**	*เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (รับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖)*
๒.	**นายวีรวิทย์ วีรวรวิทย์**	*รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๓.	**นายขรรค์ชัย คงเสน่ห์**	*รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๔.	**นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ**	*รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (รับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๖)*

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การจัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖ เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖) และ (๗) ที่จะต้องจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี เพื่อเสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน

รายงานฉบับนี้ได้แบ่งออกเป็น ๒ ภาค ประกอบด้วย

ภาคที่ ๑ : รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๖

ภาคที่ ๒ : รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖

ภาคที่ ๑

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๖ เป็นการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน โดยจะรวบรวมข้อเท็จจริง สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๕๖ นำมาประเมินและวิเคราะห์ว่า รัฐได้ดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิต่างๆ มากน้อยเพียงใด และในกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะได้มีการวิเคราะห์ว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นเกิดจากสาเหตุใด รัฐได้เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร และการดำเนินการนั้นส่งผลให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิในทางปฏิบัติหรือไม่ หากการดำเนินการของรัฐไม่เพียงพอ กสม. ในฐานะกลไกที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐที่จะต้องให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สิทธิต่างๆ ที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศเกิดขึ้นจริง โดยในการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนจะมีกรอบในการประเมินที่สำคัญ ๒ ประการ

ประการแรก คือ สิทธิต่างๆ ที่ได้รับการคุ้มครองทั้งตามกฎหมายภายในของประเทศไทย ซึ่งรัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครอง ได้แก่ สิทธิที่ได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และสิทธิที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองตามพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ สิทธิที่ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่างๆ ที่ไทยเป็นภาคี ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนหลัก ๗ ฉบับจากทั้งหมด ๙ ฉบับ ได้แก่

(๑) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
(๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
(๓) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
(๔) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
(๕) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ
(๖) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
(๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

ส่วนสนธิสัญญาอีก ๒ ฉบับที่ไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคี ได้แก่ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ ยังรวมถึงพิธีสารที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแล้ว มี ๔ ฉบับ ได้แก่

(๑) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
(๒) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยการขายเด็ก โสเภณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก
(๓) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยสภาวะความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ
(๔) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน

นอกจากสนธิสัญญาหลักและพิธีสารดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีอนุสัญญาที่เกี่ยวกับสิทธิแรงงานที่จัดทำขึ้นในกรอบองค์การแรงงานระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอีกด้วย

ประการที่สอง คือ กรอบเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันทั่วไป คือ หน้าที่ในการเคารพสิทธิ (Obligation to respect) หน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิ (Obligation to protect) และหน้าที่ในการทำให้สิทธิเกิดผลในทางปฏิบัติ (Obligation to fulfill)

จากการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยในปี ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา มีสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ดังนี้

สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๑. การใช้เสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้วางขอบเขตและหลักการของการแทรกแซงโดยรัฐต่อการใช้เสรีภาพของบุคคลว่า หากการใช้เสรีภาพในการชุมนุมครั้งใด ผู้ชุมนุมได้ใช้สิทธิและเสรีภาพของตน โดยมีผลเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐก็สามารถเข้าแทรกแซงด้วยการจำกัดการใช้เสรีภาพได้ แต่รัฐจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในสภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก การชุมนุมโดยเสรีภาพของบุคคลจึงมีขอบเขตมิได้เป็นเสรีภาพโดยบริบูรณ์ รัฐสามารถจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังนั้น การใช้เสรีภาพในการชุมนุม ผู้ชุมนุมจึงจำต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง ไม่กระทำการใดที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมาย และต้องไม่เป็นการใช้เสรีภาพที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นๆ เกินสมควร และเมื่อใดที่รัฐเห็นว่าการชุมนุมเริ่มไม่เป็นไปตามกรอบหรือมีการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายบ้านเมือง รัฐก็สามารถนำกฎหมายที่มีอยู่มาบังคับใช้เพื่อควบคุมฝูงชนได้ และในกรณีที่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำความผิดอาญาขึ้นในระหว่างที่มีการชุมนุม รัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำกฎหมายพิเศษมาใช้เพื่อควบคุมสถานการณ์ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์เพื่อให้อำนาจแก่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายประกาศใช้ในสถานการณ์พิเศษ ในกรณีเกิดเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่ยังไม่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไปเป็นเวลานาน ดังนั้น การดำเนินการของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการชุมนุมจากเหตุการณ์ดังกล่าวภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐบาลต้องมีหน้าที่ควบคุมการชุมนุมให้อยู่ภายใต้กฎหมาย และต้องตระหนักถึงการใช้มาตรการจัดการการชุมนุมโดยจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น คำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากลที่ใช้ในการสลายการชุมนุมของประชาชน และรัฐต้องกระทำจากเบาไปหาหนักภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

ในรอบปีที่ผ่านมา สถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง ทั้งในเหตุการณ์ปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล และกองบัญชาการตำรวจนครบาล ระหว่างวันที่ ๑-๓ ธันวาคม ๒๕๕๖ และการชุมนุมคัดค้านการเลือกตั้งบริเวณสนามกีฬา ไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ รัฐบาลได้ดำเนินการกับผู้ชุมนุมโดยขาดความระมัดระวัง จนทำให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ชุมนุมและประชาชนทั่วไป อันเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐบาลไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้ อีกทั้งรัฐบาลมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายอื่นได้กำหนดไว้ รัฐบาลจึงต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาตามสมควรแก่ผู้ที่ได้รับความสูญเสียจากเหตุการณ์ดังกล่าวให้ครบถ้วนและทั่วถึงอย่างแท้จริง

๒. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

การแสดงความความเห็นของบุคคลและการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็นเสรีภาพของบุคคลและสื่อมวลชนตามกฎหมายที่สามารถกระทำได้ ถ้าไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นตามรัฐธรรมนูญ สถานการณ์ที่สื่อมวลชนถูกคุกคามจนทำให้สื่อมวลชนต้องเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ รัฐจึงจะต้องมีมาตรการในการปกป้องคุ้มครองการทำหน้าที่สื่อมวลชนให้ได้รับความปลอดภัย ในส่วนของสื่อมวลชนเองก็จะต้องทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารและแสดงความคิดเห็น โดยยึดมั่นในกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ไม่นำเสนอข่าวด้วยความลำเอียงหรือมีอคติและไม่รอบด้าน จนทำให้เกิดความแตกแยกขัดแย้งในสังคมไทย

ส่วนกรณีที่รัฐมีแนวคิดที่จะตรวจสอบการใช้งานโปรแกรมไลน์ และการโพสต์ข้อความบนสื่อสังคมออนไลน์นั้น รัฐจะต้องระมัดระวังการใช้อำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฯ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยการแสดงความคิดเห็นหรือนำเสนอข่าว ถึงแม้จะมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐนั้น แต่การใช้เสรีภาพจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเสรีภาพในการสื่อสารที่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น สื่อมวลชนจึงควรใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยไม่เป็นการก้าวล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น แต่หากหน่วยงานของรัฐเป็นผู้กระทำการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นเสียเอง ก็จะต้องรับผิดชอบซึ่งอาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายได้ อีกทั้งในข้อเท็จจริงแล้ว หน่วยงานของรัฐมีระบบในการสืบสวนหาข้อมูลในทางอื่นไม่ใช่เฉพาะไลน์ ดังนั้น การที่หน่วยงานของรัฐจะทำการตรวจสอบและออกกฎเกณฑ์ควบคุมการใช้ไลน์ โดยไม่ผ่านการตรวจสอบของศาลยุติธรรมจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๓. การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวโรฮิงญา

ชาวโรฮิงญาที่อพยพหนีภัยเข้ามาในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องให้การคุ้มครองชาวโรฮิงญาเหล่านั้นตามหลักการสิทธิมนุษยชน โดยไม่เลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนและตามรัฐธรรมนูญของไทย ซึ่งประเทศไทยได้ให้การคุ้มครองแก่ชาวโรฮิงญาที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนและให้ความช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม แต่อาจมีข้อจำกัด เช่น เรื่องสถานที่กักตัวซึ่งมีอยู่จำนวนจำกัด ทำให้สภาพการกักตัวในห้องผู้ต้องกักมีความแออัด ไม่เหมาะสมต่อการกักตัวผู้ต้องกักเป็นเวลานาน รวมทั้งงบประมาณค่าอาหารยังชีพให้แก่ผู้ต้องกักอาจไม่เพียงพอ เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลจะต้องคำนึงถึงปัญหาดังกล่าวและเร่งแก้ไขปัญหาตามหลักสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมโดยการจัดสถานที่กักตัวให้มีความเหมาะสม

นอกจากนี้ รัฐบาลควรเร่งรีบดำเนินการประสานไปยังประเทศต้นทางของชาวโรฮิงญา เช่น ประเทศพม่าและบังคลาเทศ เพื่อให้ดำเนินการพิสูจน์สัญชาติ และรับชาวโรฮิงญาเหล่านี้กลับไป รวมทั้งควรประสานความร่วมมือกับรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาโรฮิงญาให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาชาวโรฮิงญาในระดับภูมิภาค นอกจากนี้ ควรประสานให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ได้เข้ามามีบทบาทในการคัดกรองชาวโรฮิงญาว่าเป็นผู้ลี้ภัยหรือไม่ โดยใช้มาตรฐานเดียวกันกับคนเชื้อชาติอื่น ๆ เพื่อแบ่งเบาภาระของประเทศไทย และควรให้องค์การสหประชาชาติ (UN) และองค์กรระหว่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมให้ความช่วยเหลือชาวโรฮิงญาอย่างเต็มรูปแบบ และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ รัฐบาลไทยควรดำเนินการปราบปรามขบวนการนำพาและขบวนการค้ามนุษย์ตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด ทั้งนายหน้าคนไทย คนพม่า คนบังคลาเทศ และเจ้าหน้าที่ไทยที่มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเพื่อปราบปรามและหยุดยั้งปัญหาการค้าชาวโรฮิงญาที่นำเข้ามาในประเทศไทย

๔. สิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนน

สิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนนของคนไทยในปัจจุบันกล่าวได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ในแต่ละวันมีประชาชนที่ต้องเสียชีวิตบนท้องถนนประมาณ ๖๓ คน ความสูญเสียที่เกิดขึ้นถือเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่สามารถจัดการให้ท้องถนนในประเทศไทยปลอดภัยเพียงพอเพื่อประกันความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนได้ รวมทั้งในส่วนของประชาชนก็ไม่เคยเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการคุ้มครอง

สิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยตามที่ตนพึงจะได้รับ หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียและประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือสิงคโปร์ จะเห็นว่าในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาประเทศต่างๆ เหล่านั้นสามารถที่จะบริหารจัดการในการป้องกันและลดปัญหาลงได้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจน รัฐบาลในฐานะฝ่ายบริหารสูงสุดของประเทศควรให้ความสำคัญกับปัญหาความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนบนท้องถนนอย่างจริงจัง และต้องไม่น้อยไปกว่าปัญหาความสูญเสียที่เกิดจากกรณีอื่นๆ เช่น ภัยพิบัติ อาชญากรรม หรือการก่อการร้าย เป็นต้น โดยการจัดสรรงบประมาณ สรรพกำลัง และทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมกับปัญหา ตลอดจนให้ความสำคัญในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและจริงจังให้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในเคหสถาน ตลอดจนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล โดยการกำหนดให้รัฐจะต้องดำเนินนโยบายพื้นฐานด้านกระบวนการยุติธรรมใน ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ (๑) การดูแลการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (๒) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และ (๓) การจัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลมิให้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของรัฐเกินกว่ากรณีที่จำเป็น ประกอบกับรัฐบาลได้แถลงต่อรัฐสภาว่า จะดำเนินนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรม ทั้งประเด็นด้านกฎหมาย มาตรการและการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการของสิทธิมนุษยชน

ในปี ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า สถานการณ์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นความก้าวหน้ากล่าวคือ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อข้อเสนอเกี่ยวกับการยกเลิกการใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขังขององค์กรภายในและระหว่างประเทศอย่างจริงจัง จนกระทั่งนำมาสู่มาตรการปลดตรวนผู้ต้องขังเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ที่เรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี อันถือได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญและเคารพต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสมควรที่ทุกภาคส่วนจะสนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องนี้ให้ขยายผลและนำไปสู่การปฏิบัติที่ครอบคลุมทุกเรือนจำและทัณฑสถานต่อไป นอกจากนี้ แนวคิดและการดำเนินการของรัฐบาลเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยผลักดันให้อยู่ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ ด้วยการเสนอให้ปรับเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน ถือเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้การรับรองไว้ในการที่จะต้องพึงเคารพในคุณค่าของชีวิตมนุษย์ ด้วยการไม่ทำลายชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะการที่รัฐเป็น

ผู้กระทำเสียเอง ซึ่งรัฐบาลก็สมควรจะหามาตรการหรือวิธีการลงโทษบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาหรือเป็นอาชญากรร้ายแรงของสังคมด้วยวิธีการที่สามารถลดจำนวนการกระทำความผิดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำหรับสิ่งที่เป็นความถดถอยของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรม คือ การบังคับใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่รัฐบาลประกาศบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนี้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖ โดยที่พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นกฎหมายพิเศษที่มีมาตรการและการกำหนดอำนาจหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้หลายด้าน และบรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่อยู่ในบังคับตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง การบังคับใช้กฎหมายนี้จึงสุ่มเสียงต่อการดูแล การปฏิบัติ และการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจจะทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของรัฐเกินกว่ากรณีที่จำเป็น อันเป็นการไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามภารกิจหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น รัฐบาลจึงสมควรที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงเหตุผลและความจำเป็นก่อนที่จะบังคับใช้กฎหมาย

นอกจากนี้ กสม. ยังได้รับเรื่องร้องเรียนกล่าวอ้างว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมกระทำการอันไม่เป็นไปตามกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนตามที่รัฐธรรมนูญและหลักสิทธิมนุษยชนสากลได้รับรองไว้เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่า การกระทำหรือการละเลยการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมอาจเพิ่มสูงขึ้น ไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐด้านกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องเร่งดำเนินการทั้งทางนโยบายและการปฏิบัติอย่างเข้มงวดให้มากขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมตระหนักในหลักสิทธิมนุษยชน และอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

สิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. สถานการณ์ด้านสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์การละเมิดสิทธิชุมชนโดยภาพรวมนั้น ชุมชนยังคงได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของรัฐที่มุ่งจะพัฒนาประเทศโดยส่งเสริมให้ใช้ หรือแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ แต่ไม่ได้มุ่งคุ้มครองให้ชุมชนอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการดำเนินโครงการของรัฐไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

อันเป็นผลมาจากการที่รัฐไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารและไม่จัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนินโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน

การดำเนินโครงการของรัฐและเอกชนยังก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรัฐไม่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ในบางกรณีพบว่ารัฐละเลยหน้าที่และแก้ไขปัญหาอย่างล่าช้า ทำให้ประชาชนต้องต่อสู้เรียกร้องสิทธิด้วยตนเอง จนนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง และการปะทะระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐและเอกชน ทั้งในรูปแบบของการข่มขู่คุกคาม และการฆาตกรรมแกนนำในการต่อสู้

นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิชุมชนและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกฎหมายบางฉบับยังไม่มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักสิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถเป็นเครื่องมือคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนได้

๒. สถานการณ์ด้านที่ดินและป่า

สถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านการจัดการที่ดินและป่าไม้ในภาพรวมนั้น แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นอกจากจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมอย่างบูรณาการแล้ว ยังมุ่งส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ปรับปรุงกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน แต่เนื่องจากกฎหมายเฉพาะหลายฉบับยังไม่ได้บัญญัติให้รับรองสิทธิชุมชนเอาไว้อย่างชัดแจ้ง และยังมีลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สิทธิของชุมชน เนื่องจากกฎหมายนั้นได้ถูกกำหนดขึ้นก่อนหน้าแล้ว โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ที่ยังไม่มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกพัฒนามาจากแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบแยกส่วนแยกคนออกจากธรรมชาติ ไม่รับรู้จารีตประเพณีวัฒนธรรมการอยู่กับป่า พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ดังนั้น แม้ในบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ เหล่านั้น จะมีบางมาตราที่เปิดช่องให้ชุมชนสามารถจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้ แต่การใช้และการตีความกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐในช่วงเวลาที่ผ่านมาก็ยังไม่ยอมรับสิทธิชุมชน นอกจากนี้ กลไกการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในเรื่องที่ดินและป่าไม้นั้น นอกจากปัญหาเรื่องข้อกฎหมายที่ไม่สอดคล้องและทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐแล้ว ประชาชนยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท ส่วนใหญ่เป็นการกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาแต่เพียงฝ่ายเดียวจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

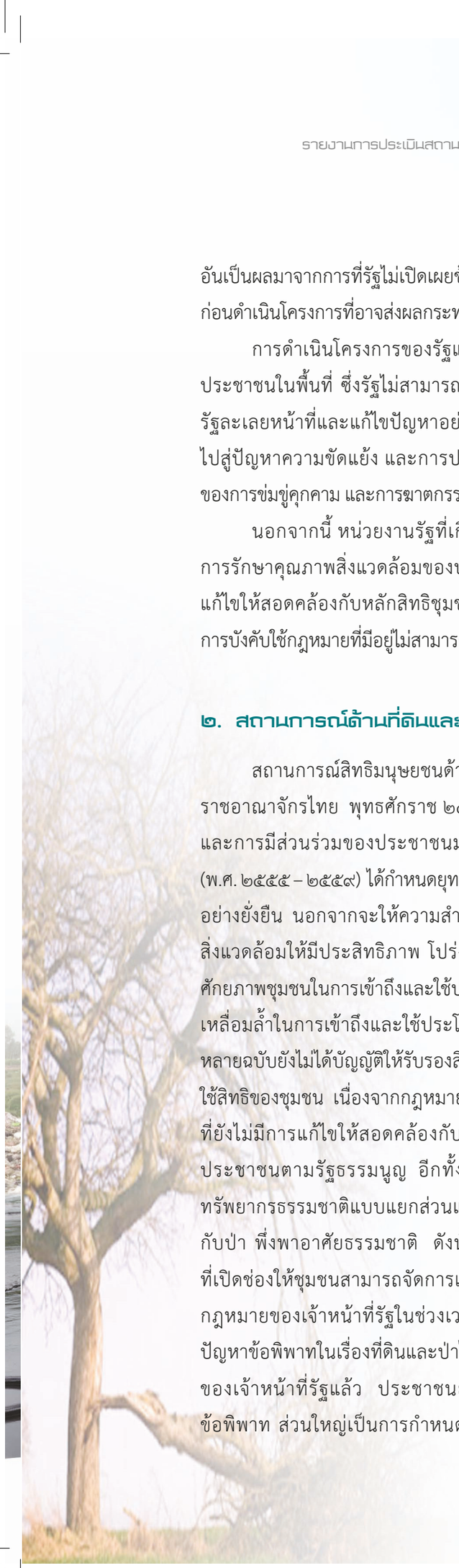

ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเกิดความรุนแรงมากขึ้น

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๑. เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

ปัญหาเกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมและมีข้อเสียเปรียบในเรื่องเอกสารจากระบบเกษตรพันธสัญญา ซึ่งมักเป็นฝ่ายแพ้คดีกรณีมีการต่อสู้กันในชั้นศาล ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินล้นพ้นตัวจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เกษตรกรไม่สามารถแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม จึงเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยปัญหาเหล่านี้กำลังกลายเป็นปัญหาใหญ่และลุกลามไปทั่วประเทศ รัฐจึงต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ด้วยการแก้ไขพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมให้ครอบคลุมข้อสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา ปรับปรุงระบบยุติธรรมเชิงรุกที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว เช่น อัยการจังหวัดเป็นผู้ตรวจร่างสัญญาก่อนที่เกษตรกรจะลงนามในสัญญา และยุติธรรมจังหวัดรับเรื่องราวร้องทุกข์เมื่อเกิดปัญหาไม่ได้รับความเป็นธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรให้คำแนะนำเรื่องมาตรฐานพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ รวมทั้งมาตรฐานในความปลอดภัยในการดูแลรักษา ตลอดจนรัฐต้องกำหนดมาตรการจูงใจในการส่งเสริมบทบาทของธุรกิจต่อความรับผิดชอบสังคม (CSR) เพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหลักการของ UN Global compact และ ISO 26000

๒. การค้ามนุษย์

ประเทศไทยมีพันธะตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และคำมั่นในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่จะต้องขจัดการค้ามนุษย์จากการบังคับใช้แรงงานและแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รวมถึงการคุ้มครองเด็กและผู้หญิงจากการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางเพศ แม้ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น แต่พบว่ามีเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และการบังคับค้าบริการทางเพศ รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญเร่งด่วนและมีมาตรการเข้มงวดเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

โดยควรเร่งรัดตรวจสอบข้อเท็จจริงของการใช้แรงงานในสถานประกอบการ ในเรือประมง ชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการกระทำที่อยู่ในข่ายค้ามนุษย์ เข้มงวดกวดขันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ เช่น กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงกลาโหม (กองทัพเรือ) กระทรวงมหาดไทย บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ทั้งในการดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ และให้การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการพิพากษาคดีและอื่นใดที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์

๓. การผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘

ปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ ที่เกี่ยวกับการรวมตัวและเจรจาต่อรองของลูกจ้างในสถานประกอบการ ซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยนายจ้างมาเป็นเวลาหลายสิบปี และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องเร่งรัดขจัดอุปสรรคดังกล่าว โดยการให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตีความมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กสม. จึงขอสนับสนุนการให้สัตยาบันอนุสัญญาทั้งสองฉบับ ในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ทำความเข้าใจต่อรัฐ ผู้เกี่ยวข้องและสังคมให้เข้าใจและตระหนักว่า สิทธิของแรงงานในการรวมตัวเจรจาต่อรองเป็นสิทธิมนุษยชนซึ่งได้มีการรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๔ และมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาทั้ง ๒ ฉบับข้างต้น รวมทั้งจะต้องปรับแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว

การคุ้มครองกลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑. สิทธิเด็ก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกฎหมายไทย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กที่สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ไว้หลายประการ เช่น สิทธิในการคุ้มครองเด็ก เยาวชนฯ ในกระบวนพิจารณาคดี รวมทั้งคดีเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ การได้รับการศึกษา การอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน เป็นต้น แต่พบว่ายังมีกฎหมายหรือการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องตามสิทธิของเด็ก ซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครอง เช่น กรณีที่เด็กติดตามผู้ปกครองไปร่วมการชุมนุมทางการเมือง หรือที่ตั้งใจไปร่วมชุมนุมเอง หรืออาศัยใกล้เคียงสถานที่ชุมนุม ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมดังกล่าว เช่น เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ได้รับมลภาวะทางเสียง มีการใช้การแสดงในลักษณะปลุกเร้า สร้างความเกลียดชัง หรือใช้ความรุนแรง อันไม่สอดคล้องกับการมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม กรณีการจัดกิจกรรม การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสถานศึกษา เช่น กิจกรรมรับน้องใหม่ซึ่งบางแห่งมีการใช้ความรุนแรงทางกายและจิตใจ มีการบังคับให้ประชุมเชียร์การยุบ ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเนื่องจากเหตุผลความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ไม่ได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก แต่กลับให้ความสำคัญต่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมากกว่า นอกจากนี้ ยังมีเด็กบางกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองหรือเข้าไม่ถึงสิทธิหรือบริการตามที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น เด็กด้อยโอกาสทางสังคม รวมถึงเด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน เด็กในครอบครัวที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงมีโอกาสถูกกระทำด้วยความรุนแรงด้วยวิธีต่างๆ เด็กเร่ร่อนซึ่งยังเข้าไม่ถึงสิทธิและบริการที่เด็กพึงได้รับ เด็กที่กระทำความผิดและผู้ต้องกักที่เป็นเด็ก และเยาวชนหญิงตั้งครรภ์ ฯลฯ

๒. สิทธิสตรี

สิทธิของสตรีนั้นได้รับการรับรอง ส่งเสริมและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กฎหมายภายในของไทย และนโยบายต่างๆ รวมทั้งอนุสัญญา CEDAW โดยให้การรับรองว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรมอย่างเหมาะสม การได้รับความคุ้มครองจากการกระทำรุนแรงและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ที่ผ่านมารัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของสตรีตามแนวทางที่ได้รับการรับรองดังกล่าวพอสมควร เช่น ออกกฎ ก.พ. ว่าด้วยการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน การจัดให้มีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีการดำเนินการบางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับสิทธิที่ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองบางประการ เช่น กรณีที่ยังมีสตรีถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและถูกล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงานปรากฏให้เห็นแม้ว่ามีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวแล้ว กรณีสตรีที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลที่ต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจจากผู้ชายยังเข้าไม่ถึงสิทธิและบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ อันเป็นสิทธิพื้นฐานในการครองความเป็นครอบครัวอย่างเป็นสุข และกรณีที่สตรีบางกลุ่มยังเข้าไม่ถึงกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เนื่องจากหลักเกณฑ์การพิจารณาการเข้าเป็นสมาชิกไม่ชัดเจน ดังนั้น จึงยังจำเป็นต้องผลักดันในเรื่องสถานภาพและ

บทบาทของสตรีให้มีความเท่าเทียมและความเสมอภาคต่อไป เพื่อให้สตรีได้รับสิทธิตามที่กฎหมายให้การรับรองไว้

๓. สิทธิด้านสถานะบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์

การแก้กฎหมาย ๒ ฉบับที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องสถานะบุคคล คือ (๑) พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการจดทะเบียนการเกิด สำหรับผู้ที่เกิดบนแผ่นดินไทยได้ และ (๒) พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา ๒๓ การลงรายการสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน การแก้กฎหมายทั้ง ๒ ฉบับในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จะช่วยขจัดปัญหาความไร้สัญชาติและเสมือนไร้สัญชาติของผู้ที่เกิดบนแผ่นดินไทยได้ อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติพบว่า เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ระดับจังหวัดและอำเภอหลายแห่งยังไม่สามารถนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ เพราะยังไม่แน่ใจหรือเข้าใจว่าสามารถใช้กฎหมายทั้ง ๒ ฉบับได้ ทำให้มีปัญหาการกำหนดสถานะบุคคลและลงรายการสัญชาติในทะเบียนราษฎร ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามกฎหมาย คือ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จะต้องกำหนดนโยบายหรือมาตรฐานในการปฏิบัติงานของอำเภอต่างๆ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการประชาชนอย่างรวดเร็วและเป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกๆ อำเภอโดยไม่เลือกปฏิบัติ และทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่ดี รวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรม อีกทั้งต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสถานะบุคคลกับการได้รับสัญชาติไทยให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถานะบุคคลที่แสวงหาประโยชน์ที่มิชอบ

ส่วนพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ เกี่ยวกับไทยพลัดถิ่นนั้น ก็มีปัญหาในการดำเนินการเช่นเดียวกัน จากการประเมินสถานการณ์พบว่า คนไทยพลัดถิ่น คือ บุคคลที่มีเชื้อสายไทยที่อาศัยอยู่ในพม่าและกัมพูชาบริเวณที่ติดกับชายแดนไทยซึ่งเป็นดินแดนของไทยมาก่อน แต่ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงเส้นเขตแดน ทำให้ดินแดนบางส่วนเป็นของประเทศเพื่อนบ้าน และคนไทยที่อยู่ในบริเวณดังกล่าวจึงกลายเป็นพลเมืองของประเทศเพื่อนบ้านไปโดยปริยาย และลูกหลานของคนกลุ่มนี้ไม่ได้รับสัญชาติไทย ต่อมา ได้มีคนไทยกลุ่มนี้บางส่วนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและขอสัญชาติไทยคืน โดยได้รณรงค์ให้รัฐดำเนินการในเรื่องดังกล่าวมานานถึง ๑๐ ปี ในที่สุด รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะคืนสัญชาติไทยให้คนไทยพลัดถิ่นที่เคยอาศัยอยู่ในเขตแดนของประเทศพม่าและกัมพูชา ประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน ขณะนั้นคนไทยพลัดถิ่นจำนวนหนึ่งกังวลว่าอาจมีอุปสรรคในการขอคืนสัญชาติได้ กสม. โดยคณะอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลของผู้ไร้สัญชาติ ไทยพลัดถิ่น ผู้อพยพ และชนพื้นเมือง จึงได้จัดการเสวนาเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานได้รับทราบ

ข้อกังวลของผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปประกอบการพิจารณาดำเนินการในขั้นตอนต่อไป และมีข้อเสนอแนะว่า หลังจากที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งออกกฎเกณฑ์รองรับการคืนสัญชาติให้คนไทยพลัดถิ่นโดยเร็ว และควรเผยแพร่รายละเอียดและขั้นตอนในการยื่นขอคืนสัญชาติให้แก่คนไทยพลัดถิ่นได้รับทราบอย่างทั่วถึง แต่ในปี ๒๕๕๖ ไม่มีการดำเนินการเกี่ยวกับคนไทยพลัดถิ่น ทำให้คนไทยพลัดถิ่นนอกเขตเทือกเขาตะนาวศรียังไม่สามารถขอสัญชาติไทยได้เลย

๔. สิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศ

ปัจจุบันสังคมไทยมีความเข้าใจ ให้การยอมรับและเคารพในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในบางมิติและเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ซึ่งการส่งเสริม ปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังคงจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนสิทธิในประเด็นต่างๆ ให้ปรากฏหรือเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น อาทิ การส่งเสริมให้บุคคลในครอบครัวเข้าใจและยอมรับต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ การส่งเสริมให้หน่วยงานหรือสถานประกอบการเคารพต่อสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศโดยไม่เลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพ การผลักดันให้มีการออกกฎหมายรับรองการจดทะเบียนคู่ชีวิตให้มีผลบังคับใช้ ดังเช่นในหลายประเทศที่ได้รับรองสิทธิการมีคู่ชีวิตของบุคคลเพศเดียวกัน และกฎหมายรับรองการเปลี่ยนคำนำหน้านามในบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายให้เป็นเพศตามเจตจำนงของตนเอง เป็นต้น

สถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เมื่อพิจารณาการดำเนินการของหน่วยงานรัฐด้านความมั่นคงในการบังคับใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง ๓ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวที่ให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้ดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวนั้น ไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัย ส่งผลให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน จากกรณีที่ กสม. ได้รับเรื่อง

ร้องเรียนว่ามีการใช้ความรุนแรงในการจับกุม ควบคุมตัว การซ้อมทรมานเพื่อให้รับสารภาพ หรือการเหวี่ยงแหจับกุมโดยการขาดการหาพยานหลักฐานที่ชัดเจน ทำให้มีผู้ถูกจับกุมดำเนินคดีในกระบวนการทางศาลเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้า นำไปสู่การทำให้ผู้ที่มีความเห็นต่างไปสร้างเงื่อนไขในการลดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ของฝ่ายรัฐ ทั้งในด้านความมั่นคงและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถือว่าไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗ ที่ให้ความสำคัญกับการให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนในพื้นที่โดยยึดหลักนิติรัฐและเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบกับหลักการในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดว่า บุคคลย่อมเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง (มาตรา ๔๐) และกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม โดยดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่รัฐและโดยบุคคลอื่นและต้องอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน (มาตรา ๘๑)

ส่วนด้านการเยียวยาผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ มติคณะรัฐมนตรีและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาโดยภาครัฐที่ได้เพิ่มอัตราการเยียวยาผู้เสียหายกรณีได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบให้เท่าเทียมกับกรณีที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันเกี่ยวเนื่องกับความไม่สงบ เห็นได้ว่า รัฐมีความพยายามในการดำเนินการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ให้เกิดความเท่าเทียมกันในทุกภาคส่วนตามรัฐธรรมนูญ ในส่วนกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาตามรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งสอดรับกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการได้วางหลักประกันว่าบุคคลใดที่ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะได้กระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ หรือไม่

การประเมินการเตรียมการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๐ ในการเข้าเป็นภาคี ไทยได้ทำคำแถลงตีความเข้าใจการดำเนินการตามบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ว่าจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันใน ๓ ข้อ รวมถึงข้อ ๑ ในประเด็นเรื่องนิยามของ “การทรมาน” โดยไทยจะได้ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ต่อไป

นอกจากนี้ ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยตามกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) ไทยได้รับข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ซึ่งรวมถึงการบัญญัติให้การทรมานในความหมายที่ปรากฏในอนุสัญญาฯ เป็นความผิดอาญาด้วย ดังนั้น การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงกฎหมาย จึงเป็นการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งเป็นไปตามข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ไทยได้รับจะดำเนินการ อย่างไรก็ดี ไทยควรเร่งรัดดำเนินการให้มีการแก้ไขกฎหมายโดยเร็ว เพื่อให้ไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ยังเป็นตราสารที่สร้างกลไกในการป้องกันการทรมาน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิดียิ่งขึ้น การพิจารณาเข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ ของไทย รวมทั้งการดำเนินการเพื่อเตรียมการสำหรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ ในอนาคต จึงเป็นการดำเนินการที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น

ทางด้านอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครอง มิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย ประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนโดยการเข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งรัฐบาลได้ลงนามในอนุสัญญาฯ และได้ยอมรับข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ว่าจะให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับนี้ แต่ขณะนี้ยังไม่ได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าว การศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายภายในของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จึงเป็นการเตรียมการเพื่อให้ไทยสามารถให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ได้ตามข้อเสนอแนะของกระบวนการ UPR และเป็นการดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ ได้อย่างเต็มที่เมื่อไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ แล้ว

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖ เป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๗) ในการประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรายงานให้รัฐสภารับทราบผลการดำเนินงานของ กสม. รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและประชาสัมพันธ์งานขององค์กรให้สาธารณชนได้รับทราบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑. ความเป็นมา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย และมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดย กสม. ชุดแรกได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๔

ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๑ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ส่วนที่ ๒ องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ ได้บัญญัติให้ กสม. เป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดย กสม. ชุดที่สองนี้ ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑.	นางอมรา พงศาพิชญ์	*ประธานกรรมการ*
๒.	นายแท้จริง ศิริพานิช	*กรรมการ*
๓.	นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	*กรรมการ*
๔.	นายปริญญา ศิริสารการ	*กรรมการ*
๕.	นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์	*กรรมการ*
๖.	พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด	*กรรมการ*
๗.	นางวิสา เบ็ญจะมโน	*กรรมการ*

๒. อำนาจหน้าที่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ บัญญัติให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

(๒) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่ากฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

(๔) ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๕) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อรัฐสภา หรือคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(๖) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

(๗) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

(๘) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และเสนอต่อรัฐสภา

(๙) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ กสม. ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนประกอบด้วย และมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ ดังนี้

(๑) ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

(๒) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

(๓) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(๔) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

(๕) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นใดด้านสิทธิมนุษยชน

(๖) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน

(๗) ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา

(๘) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าไปเป็นภาคีสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(๙) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

๓. วิสัยทัศน์

เป็นสถาบันอิสระในการร่วมสร้างสังคมให้มีวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชน คุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๔. พันธกิจ

ขับเคลื่อนงานเชิงรุก ประสานพลังทุกภาคส่วน สร้างสังคมที่เคารพสิทธิมนุษยชน คุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๕. เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์

เพื่อให้การดำเนินการของ กสม. มีทิศทางที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ โดยกำหนดเป้าประสงค์ ๕ ด้าน และยุทธศาสตร์ ๑๑ ยุทธศาสตร์ ตามแผนที่ยุทธศาสตร์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๕๕๖ ดังนี้

แผนภูมิที่ ๑ แผนที่ยุทธศาสตร์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖

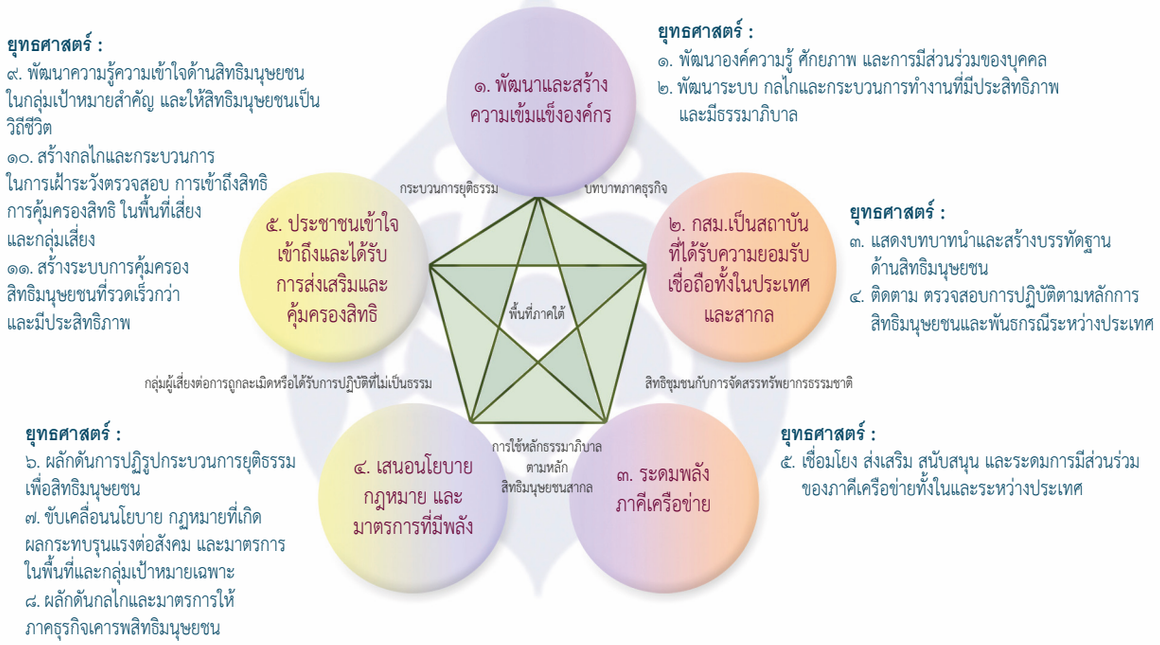

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๘) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖) และ (๗) บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี เพื่อเสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน กสม. จึงจัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖ ฉบับนี้ เพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖ ซึ่งรายงานฉบับนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ ภาค ประกอบด้วย

ภาคที่ ๑ : รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๖

ภาคที่ ๒ : รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖

ภาคที่ ๑

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๖

The Nation
COLLISION COURSE
เสนอข่าวไม่อยู่บนพื้นฐาน
ข้อเท็จจริง
สื่อจะรับผิดชอบอย่างไร

บทที่ ๑
กรอบการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ (๘) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖), (๗) กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน รวมทั้งการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อรัฐสภา ซึ่งการจัดทำรายงานดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศว่า ในแต่ละปีประเทศไทยมีเหตุการณ์หรือพัฒนาการที่สำคัญที่มีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อสิทธิของประชาชนที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในของไทย และตามพันธกรณีของไทยต่อประชาคมระหว่างประเทศในเรื่องใดบ้าง และ กสม. ได้มีการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างไร และในประเด็นที่เป็นปัญหา กสม. ได้มีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาไปยังรัฐบาล หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร

ในการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนนั้น กสม. จะทำการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๕๖ แล้วนำมาประเมินและวิเคราะห์โดยใช้กรอบการประเมินที่สำคัญ ๒ ประการ ประกอบด้วย

ประการแรก คือ กรอบที่กำหนดสิทธิต่างๆ ที่ได้รับการคุ้มครองทั้งตามกฎหมายภายในของไทย และตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

ประการที่สอง คือ กรอบเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันทั่วไป คือ หน้าที่ในการเคารพสิทธิ (Obligation to respect) หน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิ (Obligation to protect) และหน้าที่ในการทำให้สิทธิเกิดผลในทางปฏิบัติ (Obligation to fulfill)

สิทธิต่างๆ ที่รัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองตามกรอบที่ใช้ในการประเมินกรอบแรกนั้น คือ สิทธิที่ได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งปรากฏในหมวดที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวดที่ ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งกำหนดแนวทางการดำเนินการของรัฐเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนดังกล่าว นอกจากนี้ ยังรวมถึงสิทธิที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนสิทธิที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองตามพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ สิทธิที่ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่างๆ ที่ไทยเป็นภาคี ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนหลัก ๗ ฉบับ จากทั้งหมด ๙ ฉบับ ได้แก่

๑. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women : CEDAW) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๘
๒. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕
๓. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๐
๔. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒
๕. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination : CERD) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖
๖. อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or

Degrading Treatment or Punishment : CAT) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

๗. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๑

สำหรับสนธิสัญญาหลักอีก ๒ ฉบับที่ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคี คือ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งในส่วนของอนุสัญญาฉบับแรก ประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้าเป็นภาคีโดยได้ลงนามในอนุสัญญาฯ ไปแล้ว เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ แต่อนุสัญญาฯ จะยังไม่มีผลบังคับใช้กับประเทศไทยจนกว่าประเทศไทยจะปรับแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าว

นอกจากสนธิสัญญาหลัก ๗ ฉบับข้างต้นแล้ว ประเทศไทยยังได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของสนธิสัญญาดังกล่าวบางฉบับที่เป็นการขยายการคุ้มครองสิทธิให้กว้างขวางขึ้นจากสนธิสัญญาหลัก โดยพิธีสารที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแล้ว มี ๔ ฉบับ ได้แก่

๑. พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการยอมรับอำนาจของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ ในการรับและพิจารณาข้อร้องเรียนในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาฯ โดยผู้ร้องเรียนอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคลในนามผู้ถูกละเมิดสิทธิก็ได้ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันพิธีสารฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๓

๒. พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยการขายเด็ก โสเภณีเด็กและสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography) ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารดังกล่าวด้วยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๙

๓. พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยสภาวะความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict) ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารฉบับนี้ด้วยการภาคยานุวัติ เมื่อ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

๔. พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure) ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันพิธีสารฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๕

นอกจากสนธิสัญญาหลักและพิธีสารดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีอนุสัญญาที่เกี่ยวกับสิทธิแรงงานที่จัดทำขึ้นในกรอบองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Orgainzation : ILO) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน จำนวน ๑๕ ฉบับ รวมทั้งมาตรฐานระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนในเรื่องต่างๆ ที่สหประชาชาติจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ประเทศต่างๆ ยึดถือปฏิบัติ แม้ว่ามาตรฐานดังกล่าวจะไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายอย่างสนธิสัญญา แต่ก็เป็นแนวปฏิบัติที่ประเทศต่างๆ มักให้การยอมรับโดยทั่วไป จึงอาจนำมาใช้ประกอบการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยได้ตามความเหมาะสม

สำหรับกรอบการประเมินประการที่สองที่จะใช้พิจารณาว่า รัฐได้ดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเพียงพอหรือไม่นั้น ประกอบด้วย หน้าที่หลักของรัฐ ๓ ประการ ได้แก่

- **การเคารพสิทธิ** หมายถึง การที่รัฐไม่เข้าไปแทรกแซงการใช้สิทธิของประชาชน
- **การคุ้มครองสิทธิ** หมายถึง การที่รัฐมีมาตรการดูแลไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิโดยบุคคลที่สาม หากเกิดการละเมิด รัฐต้องเข้ามาดูแลให้การคุ้มครอง
- **การทำให้สิทธิเกิดผลในทางปฏิบัติ** หมายถึง การที่รัฐต้องดำเนินการรับรองหรือประกันสิทธิของประชาชนด้วยการสร้างกรอบทางกฎหมายและนโยบาย รวมถึงการมีมาตรการต่างๆ ที่จะช่วยให้ประชาชนได้รับรู้ถึงสิทธิดังกล่าว การช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและได้ใช้สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองในกฎหมายภายใน และตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย

ในการจัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยฉบับนี้ กสม. จะได้นำกรอบการประเมินที่กล่าวมาข้างต้นมาใช้ในวิเคราะห์ว่า รัฐได้ดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิต่างๆ ตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในของประเทศ รวมทั้งในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีมากน้อยเพียงใด และในกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อวิเคราะห์ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นเกิดจากสาเหตุใด รัฐได้เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือไม่ อย่างไร และการดำเนินการนั้นส่งผลให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิในทางปฏิบัติหรือไม่ เพียงใด หากการดำเนินการของรัฐไม่เพียงพอ ก็เป็นหน้าที่ของ กสม. ในฐานะกลไกที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐ ที่จะต้องให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สิทธิต่างๆ ที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

บทที่ ๒

การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในประเทศไทย ปี ๒๕๕๖

๒.๑ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๒.๑.๑ การใช้เสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า

"บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน"

มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า

"การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้....."

มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า

"บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในสภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก"

(๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๒๑ กำหนดว่า "สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้ นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น"

๒) สถานการณ์การใช้เสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง

สถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองของปี ๒๕๕๖ เป็นปรากฏการณ์ต่อเนื่องจากการชุมนุมทางการเมืองที่มีมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ และในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ประเด็นถกเถียงอยู่ที่เรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าจะแก้ไขทั้งฉบับหรือแก้ไขเฉพาะบางมาตรา รวมทั้งการที่พรรคฝ่ายรัฐบาลเร่งรัดเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดอง พ.ศ. .... เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา โดยยังไม่มีกระบวนการนำผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จุดแตกหักอยู่ที่การประชุมข้ามคืนเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ เมื่อพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรัฐบาลที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งถูกมองว่าเป็นรัฐบาลตัวแทนของอดีตนายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร) ได้พยายามเสนอร่างกฎหมายนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดจากการชุมนุมและการแสดงออกทางการเมือง และลบล้างความผิดของ พ.ต.ท.ทักษิณฯ ในความผิดฐานใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง และกรณีพรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นพรรครัฐบาลเสียงข้างมากและสมาชิกวุฒิสภาบางส่วนได้ปฏิเสธคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่า การแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญว่าด้วยที่มาของสมาชิกวุฒิสภาขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ เห็นว่า รัฐบาลหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ จึงมีผู้ชุมนุมต่อต้านรัฐบาลมากขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นมวลมหาประชาชน โดยประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ

ที่ต่อต้านรัฐบาลได้เริ่มชุมนุมมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นมา ตั้งแต่การชุมนุมที่บริเวณสวนลุมพินี หน้าทำเนียบรัฐบาล แยกอุรุพงษ์ สถานีรถไฟสามเสน ถนนราชดำเนิน กระทรวงการคลัง และศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ และยังได้นำกลุ่มผู้ชุมนุมไปปิดล้อมสถานที่ราชการต่างๆ สำคัญ เช่น ทำเนียบรัฐบาล กระทรวงการคลัง ศูนย์ราชการฯ ถนนแจ้งวัฒนะ เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มผู้ชุมนุมยังมีการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนไปชุมนุมตามสถานที่ต่างๆ ทั้งหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน ย่านธุรกิจสำคัญในเขตกรุงเทพมหานครอีกหลายแห่ง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการชุมนุมของกลุ่มเครือข่ายคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) จะมีนโยบายให้ชุมนุมด้วยความสงบปราศจากอาวุธและอหิงสา แต่ก็ยังเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในหลายพื้นที่การชุมนุม ทั้งที่เป็นการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ชุมนุมกับกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาล และการใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมโดยกลุ่มไม่ทราบฝ่าย เช่นที่เห็นชัดเจนคือ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ต่อเนื่องจนถึงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ มีเหตุการณ์ความรุนแรงที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๕ คน บาดเจ็บ ๖๔ คน[๑] และเมื่อวันที่ ๑-๓ ธันวาคม ๒๕๕๖ กลุ่มผู้ชุมนุมปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล กองบัญชาการตำรวจนครบาล จากเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ได้รับบาดเจ็บ ๒๒๑ คน[๒] และเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ กลุ่มผู้ชุมนุมปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่บริเวณสนามกีฬา ไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง มีผู้เสียชีวิต ๒ คน บาดเจ็บ ๖๐ คน[๓] ซึ่งการชุมนุมบริเวณกองบัญชาการตำรวจนครบาล และสนามกีฬา ไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง จากการเข้าสังเกตการณ์ในพื้นที่การชุมนุมและที่ปรากฏในสื่อต่างๆ พบว่า การปฏิบัติการของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐยังมีลักษณะขาดการควบคุมการชุมนุมที่ดี ยังมีผู้ชุมนุมบางส่วนทำการรื้อแผงกั้นสิ่งกีดขวางของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำลายทรัพย์สินของทางราชการ ทั้งการนำมวลชนปิดล้อมและพยายามจะเข้าไปในทำเนียบรัฐบาล กองบัญชาการตำรวจนครบาล และความพยายามในการขัดขวางการจับหมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง จนเกิดการปะทะมีการบาดเจ็บ เสียชีวิต และทรัพย์สินทางราชการเสียหายเป็นจำนวนมาก เป็นต้น จนเป็นเหตุให้รัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ตั้งแต่วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

---

๑ ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

๒ ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

๓ ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

ต่อมา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. ได้รวมตัวเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ โดยได้นำกลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนไปหน้าทำเนียบรัฐบาล และแบ่งขบวนมวลชนเป็น ๙ ขบวน เคลื่อนไหวในสถานที่ต่างๆ ใจกลางกรุงเทพมหานคร จนทำให้นายกรัฐมนตรีต้องประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ โดยนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีจะทำหน้าที่รักษาการจนกว่าจะมีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ และขอความร่วมมือให้กลุ่มผู้ชุมนุมยุติการชุมนุม แต่กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. ก็ไม่ได้ยุติการชุมนุมและยังคงชุมนุมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเจตนารมณ์ของ กปปส. ต้องการให้มีการปฏิรูปประเทศไทยก่อนการเลือกตั้ง นอกจากนี้ กลุ่ม กปปส. ทั้งใน กทม.และต่างจังหวัด ยังได้นัดชุมนุมใหญ่อีกครั้ง ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ โดยได้ตั้งเวทีใหญ่ ๕ เวที ใจกลางกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เวทีอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เวทีแยกปทุมวัน เวทีแยกราชประสงค์ เวทีแยกอโศกมนตรี เวทีสวนลุมพินี และมีเวทีย่อยอีก ๑๐ เวที เพื่อกดดันขับไล่รัฐบาลและนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ให้ลาออกจากการปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรีและ รมว.กลาโหม และเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. ผู้นำมวลมหาประชาชนได้ประกาศว่า ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ เป็นต้นไป กลุ่ม กปปส. จะยกระดับการต่อสู้และจะต่อสู้จนกว่าจะได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด โดยจะปิดกรุงเทพมหานคร เร่งจัดตั้งรัฐบาลของประชาชน สภาประชาชนเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปประเทศและระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ จะแก้ไขรัฐธรรมนูญและกฎหมายการเลือกตั้ง รวมทั้งกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่นให้เสร็จสิ้นโดยเร็วที่สุด และเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองและความรุนแรงอันเนื่องมาจากการชุมนุมยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี ๒๕๕๗

๓) การประเมินสถานการณ์การใช้เสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง

การใช้เสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้วางขอบเขตและหลักการของการแทรกแซงโดยรัฐต่อการใช้เสรีภาพของบุคคล ว่าการใช้เสรีภาพในการชุมนุมครั้งใด ผู้ชุมนุมได้ใช้สิทธิและเสรีภาพของตนโดยมีผลเป็นการไปละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว รัฐก็สามารถเข้าแทรกแซงด้วยการจำกัดการใช้เสรีภาพดังกล่าวได้ แต่อย่างไรก็ตาม การจำกัดเสรีภาพนี้รัฐจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองความสะดวกของ

ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในสภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งมีข้อสังเกตว่าการชุมนุมเป็นเสรีภาพของบุคคลที่มีขอบเขต มิได้เป็นเสรีภาพโดยบริบูรณ์ และสามารถจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจของรัฐตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังนั้น การใช้เสรีภาพในการชุมนุม ผู้ชุมนุมจึงจำต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง ไม่กระทำการใดที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายและต้องไม่เป็นการใช้เสรีภาพที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นๆ เกินกว่าสมควรด้วย และเมื่อใดที่รัฐเห็นว่าการชุมนุมเริ่มไม่เป็นไปตามกรอบ หรือมีการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายบ้านเมือง รัฐก็สามารถนำกฎหมายที่มีอยู่มาบังคับใช้เพื่อควบคุมฝูงชนได้ และในกรณีที่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำความผิดอาญาขึ้นในระหว่างที่มีการชุมนุม ซึ่งรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องนำกฎหมายพิเศษมาใช้เพื่อควบคุมสถานการณ์ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ไว้ โดยให้อำนาจแก่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายประกาศใช้ในสถานการณ์พิเศษ ซึ่งจะต้องปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่ยังไม่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไปเป็นเวลานาน ดังนั้น การดำเนินการของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการชุมนุมจากเหตุการณ์ดังกล่าวภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐบาลต้องมีหน้าที่ควบคุมการชุมนุมให้อยู่ภายใต้กฎหมาย และต้องตระหนักถึงการใช้มาตรการจัดการการชุมนุมโดยจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น คำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากลที่ใช้ในการสลายการชุมนุมของประชาชน และรัฐต้องกระทำจากเบาไปหาหนักภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

จากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองในรอบปีที่ผ่านมา ทั้งในเหตุการณ์ปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล และกองบัญชาการตำรวจนครบาล ระหว่างวันที่ ๑-๓ ธันวาคม ๒๕๕๖ และการชุมนุมคัดค้านการเลือกตั้งบริเวณสนามกีฬา ไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ รัฐบาลได้ดำเนินการจัดการกับผู้ชุมนุมโดยขาดความระมัดระวังจนทำให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ชุมนุมและประชาชนทั่วไป อันเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเป็นเรื่องที่รัฐบาลไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้ อีกทั้งรัฐบาลมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายอื่นได้กำหนดไว้ รัฐบาลจึงต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาตามสมควรแก่ผู้ที่ได้รับความสูญเสียจากเหตุการณ์ดังกล่าวให้ครบถ้วนและทั่วถึงอย่างแท้จริง

๒.๑.๒ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕–๔๘ ได้ประกันเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชน การจำกัดเสรีภาพนี้ ทำได้เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี

(๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ข้อ ๑๙ (๑) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง (๒) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภทโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก (๓) การใช้สิทธินี้ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปด้วย การจำกัดสิทธิดังกล่าว ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ (ก) การเคารพสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น (ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

๒) สถานการณ์การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

จากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่มีมาอย่างต่อเนื่องหลายปี ทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทางการเมือง โดยแต่ละฝ่ายได้ใช้เสรีภาพเพื่อการแสดงออกถึงจุดยืนและความเห็นทางการเมือง ซึ่งเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่พึงกระทำได้ในสังคมประชาธิปไตย แต่จากข้อเท็จจริงการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมืองของบุคคลหรือกลุ่มการเมืองในช่วงปีที่ผ่านมา พบว่า บางครั้งมีเจตนาเพื่อปลุกเร้าหรือก่อให้เกิดการกระทำที่ผิดทางกฎหมาย หรือเป็นลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นในสังคมได้ ขาดความอดทนต่อความเห็นที่แตกต่าง ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นของบุคคลตกอยู่ในภาวะที่ไม่ปลอดภัย สังคมมีความหวาดกลัว และทำให้การใช้เหตุผลในการหาทางออกร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศลดน้อยลงไปด้วย

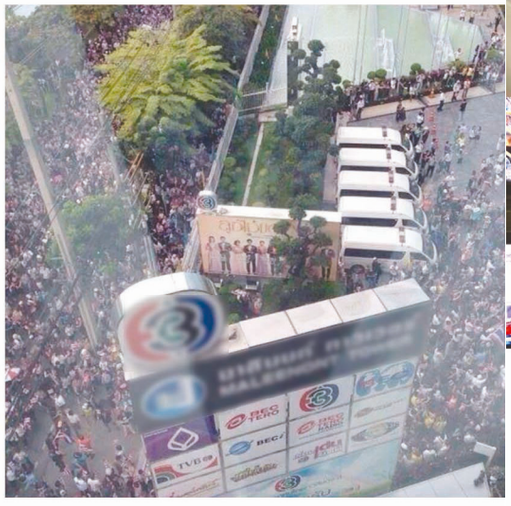

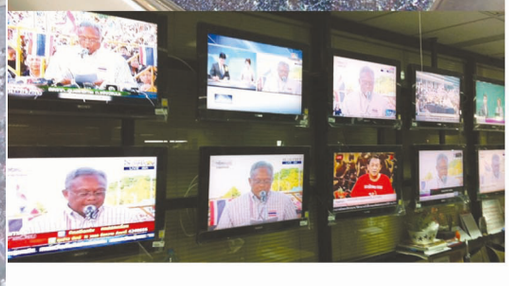

การใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนในสังคมไทยได้เกิดสื่อขึ้นอย่างมากมาย แต่ละฝ่ายเปิดดำเนินการสื่อของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิ้ลทีวี วิทยุชุมชน สื่อออนไลน์ ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างใช้สื่อเพื่อรายงานข่าว ความคิดเห็นหรือจุดยืนทางการเมืองของตัวเอง ซึ่งเป็นการนำเสนอข่าวอย่างไม่รอบด้านเป็นลักษณะสื่อเลือกข้าง โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมมีการแบ่งฝ่ายกันอย่างชัดเจน ทำให้สังคมตั้งคำถามถึงการใช้เสรีภาพในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนว่ามีส่วนที่ทำให้สังคมเกิดความขัดแย้ง ความแตกแยก ไม่รับผิดชอบต่อสังคม ละเมิดกฎหมาย สิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นเสียเอง นอกจากนี้ ยังมีคำกล่าวหาและข้อสงสัยถึงความไม่เป็นกลางของสื่อมวลชน สื่อไม่ได้สร้างหรือเปิดพื้นที่อย่างเป็นธรรมกับความเห็นที่แตกต่างหรือบุคคลที่ถูกพาดพิง ข่าวที่สื่อนำมาเสนอแตกต่างกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งคำถามและข้อสงสัยเหล่านี้มีผลกระทบโดยตรงต่อความน่าเชื่อถือและความน่าไว้วางใจในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในปัจจุบัน จนทำให้เกิดเหตุการณ์การคุกคามการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนหลายครั้ง เช่น กรณีบุกยิงรถข่าวของ ASTV ที่อาคารสำนักงานในเครือของ ASTV ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๖ กรณีบุกขว้างประทัดใส่ป้อมยาม บริเวณทางเข้า-ออกสำนักงานหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ถนนวิภาวดีรังสิต เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ และกรณีกลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. เคลื่อนขบวนมวลชนไปสถานีโทรทัศน์หลายแห่งเพื่อเจรจาขอเชื่อมสัญญาณการถ่ายทอดสดการประกาศชัยชนะของกลุ่ม กปปส. เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นต้น สื่อมวลชนไม่ได้รับความปลอดภัยในการทำหน้าที่ จนเป็นเหตุทำให้สื่อมวลชนบางคนเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ติดตามทำข่าวเหตุการณ์ความรุนแรงของการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลต้องประกาศใช้พระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ บางพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพื่อรองรับสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้น

ส่วนกรณีที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) มีแนวคิดที่จะตรวจสอบและออกกฎเกณฑ์ในการควบคุมการใช้แอปพลิเคชั่น Line (ไลน์) โดยอ้างว่าเพื่อการป้องกันปัญหาการกระทบกับความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อย และ

ศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งกรณีการออกหมายเรียกบุคคลที่ถูกอ้างว่า เป็นผู้ที่โพสต์ข้อความบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตระหนก เป็นเหตุให้องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนออกมาแสดงความคิดเห็นว่า การโพสต์ข้อความบนสื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลตามสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองไว้ มิได้มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความตื่นตระหนก หรือก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในบ้านเมืองแต่อย่างใด

๓) การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

การแสดงความความเห็นของบุคคลและการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็นเสรีภาพของบุคคลและสื่อมวลชนตามกฎหมายที่สามารถกระทำได้ถ้าไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕-๔๘ ดังนั้น การที่สื่อมวลชนถูกคุกคามจนทำให้สื่อมวลชนต้องเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีมาตรการในการปกป้องคุ้มครองการทำหน้าที่สื่อมวลชนให้ได้รับความปลอดภัย รวมทั้งเร่งติดตามจับกุมคนร้ายมาลงโทษตามกฎหมายโดยเร็ว ในส่วนของสื่อมวลชนก็จะต้องทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารและแสดงความคิดเห็นโดยยึดมั่นในกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ไม่นำเสนอข่าวด้วยความลำเอียงหรือมีอคติและไม่รอบด้าน จนทำให้เกิดความแตกแยกขัดแย้งในสังคมไทย

ส่วนกรณีที่รัฐมีแนวคิดที่จะตรวจสอบการใช้งานโปรแกรมไลน์ และการโพสต์ข้อความบนสื่อสังคมออนไลน์นั้น รัฐจะต้องระมัดระวังการใช้อำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ได้กำหนดว่าการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลและมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น โดยเฉพาะจะต้องไม่เป็นการก้าวล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น นอกจากนี้ ตามกติการะหว่างประเทศกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ ๑๙ (๑) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง ซึ่งหากหน่วยงานของรัฐกระทำละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ก็จะต้องรับผิดชอบและอาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายได้ อีกทั้งในข้อเท็จจริงแล้ว หน่วยงานของรัฐมีระบบในการสืบสวนหาข้อมูลในทางอื่นไม่ใช่เฉพาะไลน์ ดังนั้น การที่หน่วยงานของรัฐจะทำการตรวจสอบและออกกฎเกณฑ์ควบคุมการใช้ไลน์โดยลำพังตนเอง โดยไม่ผ่านการตรวจสอบของศาลยุติธรรมจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒.๑.๓ การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวโรฮิงญา

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔ ได้วางหลักไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา ๓๐ ได้วางหลักไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

(๒) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination : CERD)

ได้วางหลักการของความเสมอภาคของมวลมนุษย์ และต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาเหล่านั้น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เคารพและนับถือในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของเขามนุษย์ทั้งมวล โดยที่จะต้องไม่แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ ภาษา หรือ เพศ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นมาอิสระ และเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(๓) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่ และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๕๔ บัญญัติว่า “คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้

ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร แล้วในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้.....

๒) สถานการณ์การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวโรฮิงญา

ปัญหาชาวโรฮิงญาลักลอบเดินทางทางทะเลอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเพื่อผ่านไปยังประเทศที่สาม เช่น มาเลเซีย ปากีสถาน รวมถึงประเทศไทยด้วย นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากการไม่ได้รับสัญชาติ การถูกห้ามเข้าศึกษาเล่าเรียน การไม่มีสิทธิเข้ารับการรักษาพยาบาล ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาอื่นๆ อีกมากมายในประเทศเดิมที่อาศัยอยู่ เนื่องจากความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ระหว่างชาวโรฮิงญากับประชาชนชาวพม่า ทำให้มีชาวโรฮิงญาจำนวนกว่าหมื่นคนอพยพมายังดินแดนไทย เพื่ออยู่กินและใช้ชีวิตที่มีความเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคน แต่มีชาวโรฮิงญาจำนวนมากตกเป็นเหยื่อขบวนการค้ามนุษย์ที่จะนำชาวโรฮิงญาไปขายเป็นแรงงานแก่นายทุนต่างๆ หรือกระทั่งบังคับให้ไปขายบริการ

ในปี ๒๕๕๖ มีชาวโรฮิงญาอพยพเข้ามาในประเทศไทยหลายครั้ง โดยเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๖ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมชาวโรฮิงญาที่โกดังในซอยไทยจังโหลน ๓ หมู่ ๗ ต.สำนักขาม อ. สะเดา จ. สงขลา ประมาณ ๓๐๐ กว่าคน ซึ่งเป็นเด็กเล็กอายุระหว่าง ๒-๕ ขวบ จำนวน ๕๐ คน ผู้หญิงประมาณ ๕๐ คน และผู้ชายอายุระหว่าง ๑๕-๕๐ ปี ประมาณ ๒๐๐ คน ซึ่งอยู่รวมกันอย่างแออัดภายในที่พัก และอยู่ในสภาพที่อิดโรย และเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าควบคุมตัวชาวโรฮิงญาที่ลักลอบขึ้นฝั่งไทยที่จังหวัดสตูล ก่อนเดินทางไปประเทศที่สาม จำนวน ๒๕๐ คน เป็นต้น ซึ่งการเข้ามาของชาวโรฮิงญามีนายหน้าเก็บเงินค่าหัวจากชาวโรอิงญาเพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทย เป็นขบวนการค้ามนุษย์ เมื่อถูกทางการไทยจับกุมตัวก็จะถูกควบคุมตัวในห้องควบคุมตัวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยมีการร้องเรียนว่า ประเทศไทยได้ให้การช่วยเหลือชาวโรฮิงญาตามหลักมนุษยธรรม คือ ให้น้ำ ให้อาหาร และการรักษาพยาบาล แล้วผลักดันออกนอกประเทศ ซึ่งเป็นการผิดหลักสิทธิมนุษยชน

ข้อมูลจากศูนย์มนุษยชนเพื่อพี่น้องโรฮิงญา (Rohingya Humanitarian Campaign : RHC-Thailand) รายงานว่า ณ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๖ มีชาวโรฮิงญาถูกควบคุมตัวอยู่ในห้องควบคุมตัวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จำนวน ๑,๓๙๐ คน และเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ชี้แจงเรื่องการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงญาว่า ขณะนั้นมีผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงญาที่สามารถขึ้นฝั่งได้ และถูกเจ้าหน้าที่ตรวจพบและจับกุม จำนวน ๑,๗๕๒ คน แบ่งเป็นชาย จำนวน ๑,๔๔๒ คน หญิงและเด็ก จำนวน ๓๑๐ คน โดยทั้งหมดกำลังอยู่ในกระบวนการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยจัดระเบียบให้ผู้ต้องหาชายอยู่ในความดูแลของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง สถานีตำรวจในพื้นที่จังหวัดสงขลา ส่วนผู้หญิงและเด็กอยู่ในความดูแลของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา โดยได้กระจายอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ได้แก่ สถานที่ในสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จำนวน ๑,๑๗๗ คน สถานที่นอกสังกัด จำนวน ๒๖๕ คน พื้นที่พักเด็กฯ (ผู้หญิงและเด็ก) จำนวน ๓๑๐ คน ซึ่งในปีที่ผ่านมามีปัญหาชาวโรฮิงญาที่ถูกควบคุมตัวก่อเหตุรวมตัวแหกห้องกักตัวหลายครั้ง ซึ่งอาจเกิดจากความเครียดที่ถูกกักตัวอยู่นานและสถานที่ค่อนข้างคับแคบ เช่น เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดอุบลราชธานี และเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองสะเดา จังหวัดสงขลา และเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๖ ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดหนองคาย เป็นต้น

ส่วนการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เพื่อตรวจสอบการร้องเรียนของชาวโรฮิงญา โดยเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖ กสม. ได้เข้าเยี่ยมชาวโรฮิงญาที่อพยพหลบหนีออกจากประเทศพม่า ซึ่งถูกทางการควบคุมตัวไว้ ณ บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนราธิวาส สถานที่พักดังกล่าวมีชาวโรฮิงญาที่เป็นเด็ก อายุตั้งแต่ ๙ ปี – ๑๕ ปี รวมทั้งสิ้น ๑๘ คน อยู่ในความควบคุมดูแลของจังหวัดนราธิวาส จากการสอบถามเด็กคนหนึ่งถึงสาเหตุของการอพยพหลบหนีเพราะความยากจน ที่อยู่อาศัยถูกเผาทำลาย และพ่อแม่ถูกฆ่า เด็กบางคนกำพร้าทั้งพ่อและแม่ ไม่สามารถจะอาศัยอยู่ในบ้านเกิดได้

เพราะเกรงจะถูกฆ่า เด็กบางคนพ่อแม่ส่งลงเรือมาเพื่อหนีปัญหาที่บ้านเกิด และเผชิญกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามลำพัง นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้จัดเวทีวิชาการสาธารณะเรื่อง “ข้อเสนอต่อรัฐบาลไทยในการแก้ไขปัญหาผู้อพยพชาวโรฮิงญาอย่างสร้างสรรค์” และได้แต่งตั้งคณะทำงานยุทธศาสตร์การช่วยเหลือกรณีชาวโรฮิงญา เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มชาวโรฮิงญาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เหมาะสม และคณะทำงานจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อได้จัดทำข้อเสนอแนะเสนอนโยบายในการคุ้มครองสิทธิของผู้อพยพหนีภัยสงครามและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อเสนอแนะต่อรัฐบาลและรัฐสภาในการสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

๓) การประเมินสถานการณ์การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวโรฮิงญา

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งบัญญัติให้บุคคลมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความเสมอภาคของบุคคล และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา.... จะกระทำมิได้ รวมทั้งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ซึ่งได้วางหลักการของความเสมอภาคของมวลมนุษย์ และต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาเหล่านั้น โดยไม่แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นมามีอิสระและเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ดังนั้น สำหรับชาวโรฮิงญาที่อพยพหนีภัยเข้ามาในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องให้การคุ้มครองชาวโรฮิงญาเหล่านั้นตามหลักการสิทธิมนุษยชนโดยไม่เลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติตามอนุสัญญาดังกล่าว และตามรัฐธรรมนูญของไทย ซึ่งประเทศไทยได้ให้การคุ้มครองแก่ชาวโรฮิงญาที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยตามหลักสิทธิมนุษยชน และให้ความช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม แต่อาจมีข้อจำกัด เช่น เรื่องสถานที่กักตัวซึ่งมีอยู่จำนวนจำกัด ทำให้สภาพการกักตัวในห้องผู้ต้องกักมีความแออัด ไม่เหมาะสมต่อการกักตัวผู้ต้องกักเป็นเวลานาน รวมทั้งงบประมาณค่าอาหารยังชีพให้แก่ผู้ต้องกักอาจไม่เพียงพอ เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลจะต้องคำนึงถึงปัญหาดังกล่าวและเร่งแก้ไขปัญหาตามหลักสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม โดยการจัดสถานที่กักตัวให้มีความเหมาะสม

นอกจากนี้ รัฐบาลควรเร่งรีบดำเนินการประสานไปยังประเทศต้นทางของชาวโรฮิงญา ได้แก่ ประเทศพม่าและบังคลาเทศ เพื่อให้ดำเนินการพิสูจน์สัญชาติ และรับชาวโรฮิงญาเหล่านี้กลับไป รวมทั้งควรประสานความร่วมมือกับรัฐบาลประเทศต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาโรฮิงญาให้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาชาวโรฮิงญาในระดับภูมิภาค และควรให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ได้เข้ามามีบทบาทในการคัดกรองชาวโรฮิงญาว่าเป็นผู้ลี้ภัยหรือไม่ โดยใช้มาตรฐานเดียวกันกับคนเชื้อชาติอื่นๆ เพื่อแบ่งเบาภาระของประเทศไทย และควรให้องค์การสหประชาชาติ (UN) และองค์กรระหว่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมให้ความช่วยเหลือชาวโรฮิงญาอย่างเต็มรูปแบบ และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ รัฐบาลไทยควรดำเนินการปราบปรามขบวนการนำพาและขบวนการค้ามนุษย์ตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด ทั้งนายหน้าคนไทย คนพม่า คนบังคลาเทศ และเจ้าหน้าที่ไทยที่มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เพื่อปราบปรามและหยุดยั้งปัญหาการค้าชาวโรฮิงญาที่นำเข้ามาในประเทศไทย

๒.๑.๔ สิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนน

๑) เกณฑ์ประเมินสถานการณ์สิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนน

(๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๓ ทุกคนมีสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล ข้อ ๒๕ (๑) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนและของครอบครัว.... และการดูแลรักษาทางการแพทย์ฯ

(๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๖ วรรคหนึ่ง มนุษย์มีสิทธิมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ

(๓) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๑๒ รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้ ขั้นตอนการดำเนินการโดยรัฐภาคี เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ต้องรวมถึงสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อการปรับปรุงทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมฯ

(๔) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายฯ มาตรา ๕๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน ผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายฯ

๒) สถานการณ์ด้านสิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนน

ท้องถนนในประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นสถานที่ที่อันตรายต่อชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยมากที่สุด โดยในแต่ละปีจะมีคนไทยบาดเจ็บ พิการ และเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อความสูญเสียทางเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างมหาศาล เห็นได้จากข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุ จำนวนผู้บาดเจ็บ ผู้พิการ และผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนที่มีการรายงานจากหลายแหล่ง โดยสถิติในปี ๒๕๕๕ และ ๒๕๕๖ ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน รายงานจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน เท่ากับ ๙,๗๑๙ คน และ ๘,๖๓๑ คน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข รายงานข้อมูลผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน เท่ากับ ๑๔,๐๕๙ คน และ ๑๔,๕๔๔ คน และสำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข รายงานข้อมูลผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในปี ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๕ มีจำนวนเท่ากับ ๒๓,๗๘๗ คน และ ๒๓,๑๐๔ คน ซึ่งใกล้เคียงกับการรายงานข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) [๔] ที่ระบุว่า ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุทางถนนสูงถึง ๒๖,๓๑๒ คน คิดเป็นอัตรา ๓๘.๑ ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน จัดอันดับให้ประเทศไทยมีความรุนแรงสูงเป็นอันดับสามของโลก และเป็นอันดับหนึ่งของภูมิภาคเอเชีย แต่จากข้อมูลแหล่งต่างๆ ดังกล่าวจะเห็นว่า จำนวนตัวเลขมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก แสดงให้เห็นว่าระบบข้อมูลซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการกำหนดนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหายังมีความบกพร่อง ขาดการจัดการระบบข้อมูลให้เป็นฐานข้อมูลกลางเพื่อใช้สำหรับการประเมินสถานการณ์ รวมทั้งขาดความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ จากรายงานโลกว่าด้วยความปลอดภัยทางถนนประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๓) [๕] ซึ่งจัดทำโดยองค์การอนามัยโลก ได้ระบุว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ สถิติผู้เสียชีวิตจากอุบัติทางถนนต่อประชากร ๑ แสนคน ของประเทศในอาเซียน มีดังนี้ สหพันธรัฐมาเลเซียมีผู้เสียชีวิต ๒๕ คน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีผู้เสียชีวิต ๑๗.๗ คน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีผู้เสียชีวิต ๙.๑ และสาธารณรัฐสิงคโปร์มีผู้เสียชีวิต ๕.๑ คนตามลำดับ จึงเห็นได้ว่า เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน ประเทศไทยมีสถิติผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนสูงสุดและเป็นสัดส่วนที่ต่างจากประเทศในอาเซียนค่อนข้างมาก

เมื่อประมาณ ๑๐ ปีที่แล้ว ประเทศไทยมีการตื่นตัวต่อปัญหาอุบัติเหตุทางถนนอยู่ระยะหนึ่ง มีการประกาศนโยบายให้ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน (ศปถ.) เพื่อเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการประสานการทำงานกับทุกภาคส่วน มีการกำหนดมาตรการรณรงค์และมาตรการทางกฎหมาย ให้ความสำคัญกับการรณรงค์ลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ แต่การทำงานคงรูปแบบซ้ำเดิมเหมือนกันทุกปี

---

๔ WHO, Global Status Report on Road Safety 2013, หน้า 2, http://www.who.int/violence_injury_prevention/road_safety_status/2013/report/en/ ค้นเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

๕ WHO, Global Status Report on Road Safety 2013, หน้า 2, http://www.who.int/violence_injury_prevention/road_safety_status/2013/report/en/ ค้นเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

ไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น รวมทั้งไม่มีการดำเนินงานที่ต่อเนื่องทั้งปี และไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจัง และแม้ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยได้ขานรับนโยบายจากสหประชาชาติ ประกาศให้ ปี ๒๕๕๔–๒๕๖๓ เป็นทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน ตั้งเป้าหมายลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เหลือต่ำกว่า ๑๐ คนต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน รวมทั้งมีการประกาศให้ ปี ๒๕๕๔ เป็นปีรณรงค์สวมหมวกนิรภัย ๑๐๐% และมีการประกาศให้ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนเป็นนโยบายการดำเนินงานของรัฐบาลก็ตาม แต่ทั้งนี้แนวนโยบายหรือมาตรการต่างๆ ที่ได้กำหนดขึ้นไม่ได้ถูกนำมาแปลงสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างจริงจัง สถานการณ์ความสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนนจึงยังคงเกิดขึ้นอย่างเรื้อรังต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้นไปกว่าเดิม

๓) การประเมินสถานการณ์สิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนน

สิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนนของคนไทยในปัจจุบันกล่าวได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ในแต่ละวันมีประชาชนที่ต้องเสียชีวิตบนท้องถนนประมาณ ๖๓ คน ความสูญเสียที่เกิดขึ้นถือเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่สามารถจัดการให้ท้องถนนในประเทศไทยปลอดภัยเพียงพอเพื่อประกันความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนได้ รวมทั้งในส่วนของประชาชนก็ไม่เคยเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยตามที่ตนพึงจะได้รับ หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียและประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือสิงคโปร์ จะเห็นว่าในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาประเทศต่างๆ เหล่านั้นสามารถที่จะบริหารจัดการในการป้องกันและลดปัญหาลงได้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจน รัฐบาลในฐานะฝ่ายบริหารสูงสุดของประเทศ ควรให้ความสำคัญกับปัญหาความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนบนท้องถนนอย่างจริงจัง และต้องไม่น้อยไปกว่าปัญหาความสูญเสียที่เกิดจากกรณีอื่นๆ เช่น ภัยพิบัติ อาชญากรรม หรือการก่อการร้าย เป็นต้น โดยการจัดสรรงบประมาณ สรรพกำลัง และทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมกับปัญหา ตลอดจนให้ความสำคัญในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและจริงจังให้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๘๑

(๒) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๓ ข้อ ๕ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๒

(๓) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๗

(๔) นโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ โดยเมื่อพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและการยุติธรรม พบว่ามีสาระสำคัญสรุปว่า

- รัฐบาลจะปฏิรูประบบกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบด้วยการเร่งรัดจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม สนับสนุนคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ปฏิรูปกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย

- รัฐบาลจะปรับปรุงระบบการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ส่งเสริมกองทุนยุติธรรม เยียวยาผู้บริสุทธิ์และผู้ได้รับผลกระทบ กระจายโอกาสการเข้าถึงความยุติธรรมและพัฒนาทางเลือกของกระบวนการยุติธรรม

- รัฐบาลจะเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวน การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การนำมาตรการทางภาษีและการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ในการดำเนินการต่อผู้กระทำผิด ดูแลแก้ไขและฟื้นฟูพัฒนาผู้กระทำความผิด เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน การคุมประพฤติ การบังคับคดีและส่งเสริมความยุติธรรมและความเป็นธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

- รัฐบาลจะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเชิงรุกโดยประชาชนมีส่วนร่วม จัดให้มีกลไกการบริหารจัดการแบบครบวงจร วิเคราะห์แนวโน้มของอาชญากรรมล่วงหน้า นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ในการควบคุมอาชญากรรม รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นพลังแผ่นดินในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

๒) สถานการณ์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

(๑) การบังคับใช้กฎหมาย

สถานการณ์เด่นของการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยในปี ๒๕๕๖ ย่อมสมควรที่จะต้องกล่าวถึงการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่รัฐบาลประกาศบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนี้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖ โดยอาศัยเหตุจากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง[๖] โดยคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีมติให้ขยายระยะเวลาการบังคับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นระยะจนถึงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๗ ก่อนที่รัฐบาลจะยกระดับเป็นการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงและบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ในเวลาต่อมา[๗]

ผลของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว แม้นายกรัฐมนตรีจะได้แถลงข่าวผ่านสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ว่าจะไม่ใช้ความรุนแรงกับพี่น้องประชาชนโดยเด็ดขาด และจะดำเนินการทุกอย่างตามขั้นตอนของมาตรฐานสากลในการบังคับใช้กฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นกฎหมายพิเศษที่มีมาตรการและการกำหนดอำนาจหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้หลายด้าน อาทิ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการสื่อสาร สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน และเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เป็นต้น โดยประการสำคัญ บรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่อยู่ในบังคับตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง[๘] ซึ่งแสดงให้เห็นถึงช่องโหว่ของกระบวนการตรวจสอบการดำเนินการใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ที่อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

---

๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๐ ตอนพิเศษ ๑๓๒ ง วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๑ ตอนพิเศษ ๑๓ ง วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๗

๘ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓

สำหรับการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไปนั้น ยังปรากฏกรณีร้องเรียนจากผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องขัง ว่าในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในระดับของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาลยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ยังมีการกระทำที่เป็นการกระทบและละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพ โดยเฉพาะการกระทำต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม อันเป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ ซึ่งจากข้อมูลในรอบปี ๒๕๕๖ พบว่า มีเรื่องร้องเรียนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๑๓๒ คำร้อง จากจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ กสม. ได้รับ รวมถึงเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งหมด ๖๒๘ คำร้อง [๙] คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐๒ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติของปี ๒๕๕๕ ที่พบว่า มีเรื่องร้องเรียนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๑๒๗ คำร้อง จากจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ กสม. ได้รับ รวมถึงเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งหมด ๗๐๔ คำร้อง คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐๔ อันเป็นข้อสังเกตสำคัญประการหนึ่งว่า อาจจะมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ตามข้อมูลในเชิงสถิติแม้จากการตรวจสอบของ กสม. หลายกรณีไม่อาจจะแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อยืนยันพิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นจริงหรือไม่ อย่างไรแต่ก็ยังคงถือเป็นสถานการณ์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่น่ากังวลอย่างต่อเนื่อง

(๒) การยกเลิกโทษประหารชีวิต

ประเทศไทยมีโทษประหารชีวิตเป็นโทษขั้นสูงสุด ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา การประหารชีวิตของไทยได้เปลี่ยนวิธีการจากการยิงเป้ามาเป็นฉีดยาหรือสารพิษตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๙ ซึ่งการระวางโทษประหารชีวิตของไทยมิได้ใช้เฉพาะกรณีอาชญากรรมร้ายแรงสูงสุดเท่านั้น แต่ยังนำมาใช้กับคดีการค้ายาเสพติดด้วย โดยสถิติผู้ต้องโทษประหารชีวิต (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖) มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๙๔ ราย เป็นนักโทษเด็ดขาด ๑๑๒ ราย และนักโทษระหว่างอุทธรณ์และฎีกาอีก ๕๘๒ ราย โดยในจำนวนผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นนักโทษเด็ดขาดนั้นเป็นนักโทษคดียาเสพติด ๔๙ ราย และนักโทษคดีอาญาทั่วไป ๖๓ ราย [๑๐] ซึ่งในรายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการ

---

๙ ฐานข้อมูลเรื่องร้องเรียนทางอิเล็กทรอนิคส์ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๐ ข้อมูลจาก (http://www.abolitionthai.com/index.php/๒-articles/๘-๒๕๕๖)

ประหารชีวิต ในปี ๒๕๕๖ (Death Sentences and Executions in 2013) ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ยืนยันว่า แนวโน้มทั่วโลกมุ่งสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยในปี ๒๕๕๖ มีเพียง ๒๒ ประเทศที่มีการลงโทษประหารชีวิตจริง ลดลงจากปี ๒๕๓๗ และปี ๒๕๔๕ ซึ่งมีประเทศที่ลงโทษประหารชีวิตจริง จำนวน ๓๗ และ ๒๕ ประเทศ ตามลำดับ

สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการยอมรับในความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตว่าจะต้องดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งได้ทำสำเร็จไปแล้วในบางส่วน กล่าวคือ การยกเลิกโทษประหารชีวิตในเด็กและเยาวชน ตลอดจนสตรีมีครรภ์ และการที่ประเทศไทยได้ลงมติ “งดออกเสียง” และไม่คัดค้านต่อข้อมติการพักใช้โทษประหารชีวิตในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นครั้งแรกหลังจากที่ประเทศไทยลงมติคัดค้านมาโดยตลอด นอกจากนี้ ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖) ก็มีตัวชี้วัดที่ระบุถึงการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายสำคัญในการที่จะให้กฎหมายที่มีกำหนดโทษประหารชีวิตได้เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาให้มีการยกเลิกให้เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต สำหรับในการดำเนินการต่อไปนั้น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดลและภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลให้เป็นไปตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อยกระดับกฎหมายภายในประเทศให้ทัดเทียมกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ผลักดันให้วาระการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิต มีการสานต่อในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑) เพื่อยกระดับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล โดยปรากฏในแผนสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานโดยสรุป ดังนี้

๑. เผยแพร่ให้ความรู้ด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนแก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชน โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน
๒. พยายามดำเนินการเพื่อประกาศพักการประหารชีวิตในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการทันที และสนับสนุนมติพักโทษการประหารชีวิตของที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ โดยมีเจตจำนงที่จะออกกฎหมายให้เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิต ในปี ๒๕๕๗
๓. เสนอแก้ไขกฎหมายเพื่อลดจำนวนความผิดทางอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิต โดยเฉพาะอาชญากรรมที่ไม่ถือเป็นอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ ภายในปี ๒๕๖๐
๔. ลงนามและให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ ๒ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เรื่อง มุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต ภายในปี ๒๕๖๑
๕. สร้างเรือนจำความมั่นคงสูงเพื่อรองรับนักโทษประเภทคดีอุกฉกรรจ์

(๓) การยกเลิกการใช้เครื่องพันธนาการ

ปัจจุบันผู้ต้องขังที่ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตตลอดจนคดีอุกฉกรรจ์ต่างๆ จะต้องใส่ตรวน ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ข้อ ๒๕ ซึ่งระบุว่า เครื่องพันธนาการที่จะใช้แก่ผู้ต้องขังนั้นมี ๔ ประเภท คือ (๑) ตรวน (๒) กุญแจมือ (๓) กุญแจเท้า (๔) โซ่ล่าม ในส่วนของตรวนที่ใช้กันอยู่มี ๓ ขนาด เลือกใช้ตามโทษที่ผู้ต้องขังได้รับ โดยปกติ ผู้ต้องขังต่างให้คำจำกัดความของตรวนว่า เป็นอวัยวะที่ ๓๓ เนื่องจากชีวิตในเรือนจำของผู้ต้องขังเหล่านี้ต้องผูกติดตรวนที่ขาตลอดทั้งวัน

ต่อมา รัฐบาลได้มีนโยบายสำคัญในการสร้างหลักประกันความมั่นคงในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกรูปแบบ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมราชทัณฑ์ ได้สนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องดังกล่าวมาใช้ในการปฏิบัติและควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักอาชญาวิทยา ทัณฑวิทยา เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบข้อบังคับของเรือนจำ ประพฤติดี ทำคุณประโยชน์ให้แก่ทางราชการ โดยได้จัดพิธี “วันประกาศถอดตรวนผู้ต้องขัง” เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ เรือนจำกลางบางขวาง โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในพิธี ทำการปลดโซ่ตรวนให้กับผู้ต้องขัง จำนวน ๕๖๓ ราย เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โครงการดังกล่าว เรือนจำกลางบางขวางได้เริ่มดำเนินการทดลองถอดโซ่ตรวนให้กับผู้ต้องขังที่จำตรวน ตั้งแต่วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๖ โดยผู้ต้องขังที่ได้รับการถอดตรวน ได้แก่ ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษต่ำกว่า ๕๐ ปี จำนวน ๑๖ ราย ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษจำคุกตลอดชีวิต จำนวน ๓๔ ราย และผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษประหารชีวิต จำนวน ๕๑๓ ราย รวมจำนวนผู้ได้รับการถอดตรวนทั้งสิ้น จำนวน ๕๖๓ ราย และขณะนี้ กรมราชทัณฑ์จะขยายแนวนโยบายนี้ไปยังเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งทั่วประเทศต่อไป ส่วนผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมไปนอกเรือนจำ ปัจจุบันยังต้องมีการจำตรวนอยู่ และหากอนาคต กรมราชทัณฑ์ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาเครื่องมือมาทดแทนการจำตรวนได้ ก็จะสามารถยกเลิกการจำตรวนผู้ต้องขังในรูปแบบเดิม ซึ่งที่ผ่านมากรมราชทัณฑ์ได้รับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ตาม

แนวทางสิทธิมนุษยชน ให้มีรูปแบบสากลเป็นไปตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ กรมราชทัณฑ์ได้นำเครื่องพันธนาการแบบใหม่ ได้แก่ กุญแจมือแบบปกต กุญแจมือแบบสายเข็มขัดโซ่และกุญแจเท้า ทดแทนการใช้ตรวน เพื่อความเหมาะสมในการนำไปใช้ในเรือนจำและทัณฑสถาน ให้สอดคล้องกับหลักทัณฑวิทยา หลักสิทธิมนุษยชน และหลักกฎหมายระหว่างประเทศรวม ๔๕๐ ชุด ซึ่งได้เริ่มแจกจ่ายให้แก่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำพิเศษธนบุรี และเรือนจำพิเศษมีนบุรี

ปัจจุบันการใช้เครื่องพันธนาการ (ตรวน) กรมราชทัณฑ์ได้เริ่มดำเนินการแก้ไข โดยใช้กับ ๒ กรณี คือ

๑. การใช้ตรวนกับนักโทษที่ต้องหาคดีที่มีอัตราโทษสูง ได้เริ่มด้วยการถอดตรวนในเรือนจำใหญ่ที่มีความมั่นคงแข็งแรง และขยายแนวคิดไปยังเรือนจำอื่นๆ ต่อไป

๒. การใช้ตรวนกับผู้ต้องขังในกรณีที่ต้องเคลื่อนย้ายนักโทษออกจากเรือนจำ ขณะนี้ได้เริ่มทดลองใช้เครื่องพันธนาการแบบใหม่ (กุญแจมือและกุญแจเท้า) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จัดซื้อมาจากต่างประเทศ โดยในเบื้องต้นเริ่มทดลองใช้ที่เรือนจำในกรุงเทพมหานครบางส่วน

ในขณะเดียวกัน นักโทษอีกจำนวนมากที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำอื่นอีกกว่าหนึ่งร้อยแห่งทั่วประเทศ ที่กรมราชทัณฑ์มองว่าเป็นบุคคลอันตราย ยังคงถูกใส่ตรวนไว้ตลอดเวลา เช่นเดียวกับนักโทษที่ถูกตัดสินประหารชีวิตแต่ยังไม่ได้ย้ายไปที่เรือนจำกลางบางขวาง ขณะที่นักโทษในเรือนจำกลางบางขวางเอง ก็ไม่มีหลักประกันใดที่จะยืนยันว่าจะไม่ต้องกลับมาใส่ตรวนอีก

ด้านแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ได้ออกจดหมายสนับสนุนนายกรัฐมนตรีต่อโครงการนำร่องในการถอดตรวนผู้ต้องขังในครั้งนี้ด้วย ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการปฏิบัติตามหลักมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล และหวังว่ารัฐบาลจะมีนโยบายที่ชัดเจนในการยกเลิกการใส่ตรวนและเครื่องพันธนาการผู้ต้องขังทั่วประเทศในวาระต่อไป เพื่อเป็นการเน้นย้ำถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

๓) การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นมาตรการของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในเคหสถาน ตลอดจนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอย่าง

หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในเรื่องนี้โดยการกำหนดให้รัฐจะต้องดำเนินนโยบายพื้นฐานด้านกระบวนการยุติธรรม ใน ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ การดูแลการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และการจัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลมิให้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของรัฐเกินกว่ากรณีที่จำเป็น โดยต่อมา รัฐบาลได้แถลงต่อรัฐสภาว่าจะดำเนินนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างครอบคลุม ทั้งประเด็นด้านกฎหมาย มาตรการ และการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนการดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน แถลงการณ์ดังกล่าวแสดงออกถึงความมุ่งมั่นและความพยายามของรัฐบาลที่จะปรับปรุงและแก้ไขมาตรการของรัฐ รวมถึงการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการของสิทธิมนุษยชน

ในปี ๒๕๕๖ จะเห็นได้ว่า มีสถานการณ์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นความก้าวหน้า คือ การที่รัฐบาลให้ความสำคัญต่อข้อเสนอเกี่ยวกับการยกเลิกการใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขังขององค์กรภายในและระหว่างประเทศอย่างจริงจัง จนกระทั่งนำมาสู่มาตรการปลดตรวนผู้ต้องขังเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ที่เรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี อันถือได้ว่า รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและเคารพต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสมควรที่ทุกภาคส่วนจะสนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องนี้ให้ขยายและนำไปสู่การปฏิบัติที่ครอบคลุมทุกเรือนจำและทัณฑสถานต่อไป

นอกจากนี้ สถานการณ์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นความก้าวหน้าอีกประการหนึ่ง คือ แนวคิดและการดำเนินการของรัฐบาลเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต ที่องค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจัง จนกระทั่งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ผลักดันเรื่องดังกล่าวให้อยู่ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ ด้วยการเสนอให้ปรับเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวนี้ ถือเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้การรับรองไว้ ในการที่จะต้องพึงเคารพในคุณค่าของชีวิตมนุษย์

ด้วยการไม่ทำลายชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะการที่รัฐเป็นผู้กระทำเสียเอง ซึ่งรัฐบาลก็สมควรจะหามาตรการหรือวิธีการลงโทษบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาหรือเป็นอาชญากรร้ายแรงของสังคมด้วยวิธีการที่สามารถลดจำนวนการกระทำความผิดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำหรับสิ่งที่เป็นความถดถอยของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรม คือ การบังคับใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่รัฐบาลประกาศบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนี้ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖ โดยที่พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นกฎหมายพิเศษที่มีมาตรการและการกำหนดอำนาจหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้หลายด้าน และบรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่อยู่ในบังคับตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ดังที่อธิบายไว้แล้ว การบังคับใช้กฎหมายนี้ จึงสุ่มเสี่ยงต่อการดูแลการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจจะทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของรัฐเกินกว่ากรณีที่จำเป็น อันเป็นการไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามภารกิจหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น รัฐบาลจึงสมควรที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงเหตุผลและความจำเป็นก่อนที่จะบังคับใช้กฎหมายลักษณะนี้อีกในอนาคต

นอกจากนี้ การปรากฏข้อเท็จจริงว่า กสม. ยังคงได้รับเรื่องร้องเรียนกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมกระทำการอันไม่เป็นไปตามกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนตามที่รัฐธรรมนูญและหลักสิทธิมนุษยชนสากลได้รับรองไว้ โดยมีการเพิ่มขึ้นของคำร้องในทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสถิติดังกล่าวก็ยังคงแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มความคงอยู่ของการกระทำหรือการละเลยการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมที่อาจเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ อันไม่สอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานของรัฐด้านกระบวนการยุติธรรม ที่รัฐต้องดูแลการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และนโยบายของรัฐบาลที่ต้องปรับปรุงและแก้ไขมาตรการของรัฐ รวมถึงการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการของสิทธิมนุษยชน ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องเร่งดำเนินการทั้งทางนโยบายและการปฏิบัติอย่างเข้มงวดให้มากขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมตระหนักในสิทธิมนุษยชนและสามารถอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริงต่อไป

๒.๓ สิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๓.๑ สถานการณ์ด้านสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) เกณฑ์การประเมิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ได้รับรองสิทธิของบุคคลในการได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว และรับรองสิทธิของบุคคลในชุมชนที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน เป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ให้การรับรองคุ้มครองไว้ โดยกำหนดให้โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบ และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นก่อนดำเนินการ ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้เองได้ก่อให้เกิดภาระหน้าที่แก่หน่วยงานของรัฐที่จะต้องให้ความคุ้มครอง โดยเปิดโอกาสแก่บุคคลในชุมชน และผู้มีส่วนได้เสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการพิจารณา และตัดสินใจต่อโครงการหรือกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นด้วยและเพื่อให้บุคคลสามารถใช้สิทธิการมีส่วนร่วมนี้ได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีหน้าที่ต้องเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และมีหน้าที่จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นก่อนการดำเนินการ ทั้งนี้ ตามสิทธิและเสรีภาพในข้อมูลข่าวสารที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองอีกด้วย

๒) สถานการณ์สิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๑) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น

จากวิกฤตการณ์น้ำท่วมใหญ่ ในปี ๒๕๕๔ รัฐบาลที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยมีการออกพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อการวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อนำมาใช้สำหรับดำเนินโครงการ เพื่อออกแบบและก่อสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน และระบบแก้ไขปัญหาอุทกภัยในวงเงินงบประมาณ ๓.๕ แสนล้านบาท ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีโครงการก่อสร้าง เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ พื้นที่รับน้ำหลากชั่วคราว (แก้มลิง) ปรับปรุงสภาพลำน้ำ มีทางผันน้ำ (Flood Diversion Channel) ฯลฯ ในพื้นที่ ๑๗ ลุ่มน้ำ อันเป็นลักษณะของโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในวงกว้างขึ้นเกือบทั่วประเทศ โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรภาคเอกชนและผู้ที่ได้รับผลกระทบในชุมชนต่างๆ ได้ออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการแล้วแต่ไม่เป็นผล จึงรวมตัวกันยื่นฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิในเรื่องนี้

ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๖ ศาลปกครองเห็นว่า การจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญจึงให้ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรา ๕๗ วรรค ๒ และมาตรา ๖๗ วรรค ๒ ของรัฐธรรมนูญ ด้วยการนำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไปดำเนินการจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง และดำเนินการให้มีการศึกษาและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนจะดำเนินการจ้างออกแบบและก่อสร้างในแต่ละแผนงาน (Module) ซึ่งต่อมา รัฐบาล โดยสำนักนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนขึ้นในทุกจังหวัดที่มีโครงการ แต่ประชาชนและนักวิชาการที่เข้าร่วมต่างเห็นว่าการจัดทำเวทีประชาพิจารณ์ดังกล่าวกลับเป็นเวทีที่สร้างปัญหาและเป็นการละเมิดสิทธิเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้จัดการประชาพิจารณ์มิได้ประสงค์จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การประชาพิจารณ์ที่จัดขึ้นจึงไม่อาจถือว่าเป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง และลักษณะของการจัดเวทีการรับฟังความคิดเห็นเป็นเพียงงานแสดงนิทรรศการเพื่อเป็นการโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น จนนำไปสู่การโต้แย้งและฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อตรวจสอบการกระทำของรัฐบาลในเรื่องนี้อีกครั้ง

(๒) ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนจากโครงการของรัฐและเอกชน

(๒.๑) กรณีเหตุการณ์น้ำมันดิบรั่วในอ่าวไทย

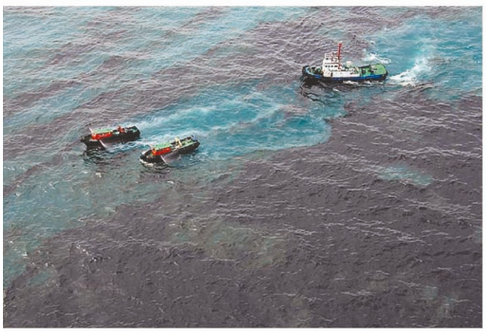

จากเหตุการณ์น้ำมันดิบของบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) รั่วไหลจากท่อส่งน้ำมันในทะเลอ่าวไทยพื้นที่จังหวัดระยอง ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และความสูญเสียทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดระยองและพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้ชาวประมงไม่สามารถจับปลาและค้าขายอาหารทะเลได้ ส่งผลถึงรายได้ที่ต้องลดลง นอกจากนี้เหตุการณ์น้ำมันดิบรั่วไหลได้ส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกลุ่มอาชีพอื่นๆ เช่น ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร และแม่ค้าหาบเร่ ทำให้ต้องเปลี่ยนอาชีพ จากเหตุการณ์นี้หน่วยงานรัฐในพื้นที่ได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมาหลายชุด เพื่อการแก้ไขปัญหาแล้ว โดยการรับเรื่องร้องเรียน และรวบรวมความเสียหายเพื่อการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบขึ้น แต่กระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวกลับไม่ให้ความเป็นธรรมต่อผู้ได้รับผลกระทบ เนื่องจากหน่วยงานรัฐไม่ได้ตรวจสอบและพิสูจน์ความเสียหายที่แท้จริงให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ และให้เป็นไปตามระยะเวลาของความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง รวมถึงการตรวจสอบเพื่อประเมินความเสียหายต่อสภาพแวดล้อม แต่กลับวางหลักเกณฑ์การชดใช้ค่าเสียหายและเงื่อนไขต่างๆ ขึ้นเอง โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะเกี่ยวข้องกับชุมชน ทำให้การเยียวยาชดใช้ ไม่สอดคล้องและเพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และก่อให้เป็นภาระของผู้ได้รับผลกระทบต่อไปที่ต้องไปพิสูจน์ความเสียหายและเรียกร้องความเป็นธรรมเองทั้งที่ความเสียหายเหล่านั้นตนมิได้เป็นผู้ก่อขึ้น

สำหรับความคุ้มครองต่อสิทธิของชุมชนจากเหตุการณ์นี้พบว่า หน่วยงานรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพ ทำให้ผลกระทบแพร่กระจายออกไปในวงกว้าง และไม่ได้ประเมินความเสียหายเพื่อนำไปเรียกร้องหรือดำเนินคดีต่อผู้ก่อมลพิษ และทั้งยังไม่มีแผนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่มีมาตรฐาน ผลกระทบดังกล่าวจึงยังดำรงอยู่ในปัจจุบันและยาวนานไปในอนาคตด้วย

(๒.๒) กรณีการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรม

จากการที่ประชาชนในชุมชนได้รับความคุ้มครองสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์

จากทรัพยากรธรรมชาติและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย แต่ความคุ้มครองดังกล่าวจะได้รับต่อเมื่อหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่กฎหมายกำหนด เช่น กรณีประชาชนตำบลหนองแหน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ได้รับผลกระทบจากการลักลอบทิ้งขยะและกากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงในบ่อน้ำและบ่อดินร้าง ทำให้น้ำและดินปนเปื้อนสารเคมีและสารพิษสะสมเป็นเวลานาน ส่งกลิ่นเหม็นและส่งผลกระทบด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ทำให้สัตว์เลี้ยงและพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้านเสียหายเป็นจำนวนมาก สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จากการตรวจสอบพบว่าหน่วยงานรัฐละเลยที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ทันท่วงที ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีระบบควบคุมตรวจสอบกิจการรับกำจัดขยะและของเสียจากภาคอุตสาหกรรมที่ได้มาตรฐาน และการไม่ตรวจสอบอย่างเคร่งครัดทำให้เกิดการลักลอบทิ้งขยะอันตรายปนเปื้อนสารเคมีและสารพิษในพื้นที่ต่างๆ และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นหน่วยงานด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้ตรวจสอบและพิสูจน์ทราบถึงสาเหตุของปัญหาและความร้ายแรงของผลกระทบที่เกิดจากสารเคมีและมลพิษดังกล่าว จนขณะนี้ปัญหามลพิษในพื้นที่ตำบลหนองแหนยังไม่ได้รับแก้ไขและการฟื้นฟูให้กลับคืนมาเพื่อประชาชนในพื้นที่สามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุข

ปัญหาการละเลยหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องไม่เพียงสร้างผลกระทบแก่ประชาชน แต่เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นและภาคประชาชนได้ลุกขึ้นมาค้นหาความจริงและต่อสู้เรียกร้องให้หน่วยงานดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด การกระทำดังกล่าวกลับสร้างความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนที่ถูกกล่าวหา ส่งผลเป็นความรุนแรงถึงขั้นการลอบทำร้าย คุกคาม และฆาตกรรมนักต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชน เช่น เหตุการณ์ยิงผู้นำชาวบ้านเสียชีวิตในพื้นที่ตำบลหนองแหน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรง

(๒.๓) กรณีเหมืองทองคำจังหวัดเลย

บริษัท ทุ่งคำ จำกัด ได้ทำสัญญากับรัฐบาลไทย โดยเป็นสัญญาว่าด้วยการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ แปลงที่สี่ พื้นที่น้ำคิว-ภูขุมทอง ในปี ๒๕๓๘ และนับแต่นั้นเป็นต้นมา บริษัทฯ ได้ยื่นขอประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย กว่า ๑๐๐ แปลง โดยได้รับประทานบัตรและเริ่มทำเหมืองแล้ว ๖ แปลง ซึ่ง

การทำเหมืองแร่ของบริษัทฯ ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ดังจะเห็นได้จากมีการตรวจพบการปนเปื้อนของโลหะหนัก เช่น ไซยาไนด์ แคดเมียม ตะกั่ว สารหนู แมงกานีส ในแหล่งน้ำ และตรวจพบสารโลหะหนักเกินค่ามาตรฐานในเลือด รวมถึงการเริ่มปรากฏรอยโรคและอาการเจ็บป่วยของประชาชนที่อาศัยใกล้เหมือง จนกระทั่งได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ที่ให้กระทรวงอุตสาหกรรมชะลอการขยายพื้นที่ใหม่หรือการขอประทานบัตรของบริษัท ทุ่งคำ จำกัด แปลงที่ ๑๐๔/๒๕๓๘ และแปลงอื่นๆ เอาไว้ก่อนจนกว่าจะได้ข้อสรุปของสาเหตุการเกิดเหตุปนเปื้อน ผลการประเมินความคุ้มค่าของฐานทรัพยากรธรรมชาติและค่าภาคหลวงแร่กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และผลการประเมินด้านสุขภาพหรือ HIA แต่จนถึงปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่มีการดำเนินการเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่อย่างใด และแม้จะมีผลกระทบปรากฏชัดเจนแล้ว แต่บริษัทฯ ยังคงเดินหน้าในกระบวนการขอประทานบัตรแปลงอื่นๆ ต่อไปอีก ซึ่งส่งผลให้เกิดความตึงเครียดและการเผชิญหน้ากันระหว่างบริษัทฯ กับกลุ่มประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหมืองแปลงเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นเพื่อทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ที่มีการปะทะกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มารักษาความปลอดภัย จนทำให้ต้องยกระดับการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มข้นในการประชุมรับฟังความคิดเห็นครั้งต่อๆ มา จนนำไปสู่การไม่ไว้วางใจและบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ ยังมีบุคคลไม่ทราบฝ่ายข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงกับประชาชนที่ออกมาคัดค้านต่อต้านบริษัทฯ ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหามากขึ้น

๓) การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับสถานการณ์การละเมิดสิทธิชุมชนโดยภาพรวมนั้น ชุมชนยังคงได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของรัฐที่มุ่งจะพัฒนาประเทศโดยส่งเสริมให้ใช้หรือแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ แต่ไม่ได้มุ่งคุ้มครองให้ชุมชนอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการดำเนินโครงการของรัฐไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อันเป็นผลมาจากการที่รัฐไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารและไม่จัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนินโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน

การดำเนินโครงการของรัฐและเอกชนยังก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรัฐไม่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ในบางกรณีพบว่า รัฐละเลยหน้าที่และแก้ไขปัญหาอย่างล่าช้า ทำให้ประชาชนต้องต่อสู้เรียกร้องสิทธิด้วยตนเอง จนนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง และการปะทะระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐและเอกชน ทั้งในรูปแบบของการข่มขู่คุกคาม และฆาตกรรมแกนนำในการต่อสู้

นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิชุมชนและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกฎหมายบางฉบับยังไม่มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักสิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถเป็นเครื่องมือคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนได้

๒.๓.๒ สถานการณ์ด้านที่ดินและป่า

๑) เกณฑ์การประเมิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔๑ วางหลักไว้ว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๗ วางหลักไว้ว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๗๕ วางหลักไว้ว่า บทบัญญัติให้หมวดนี้เป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๘๕ วางหลักไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้ง ผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

(๒) กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

(๓) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(๔) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

(๕) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยสวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

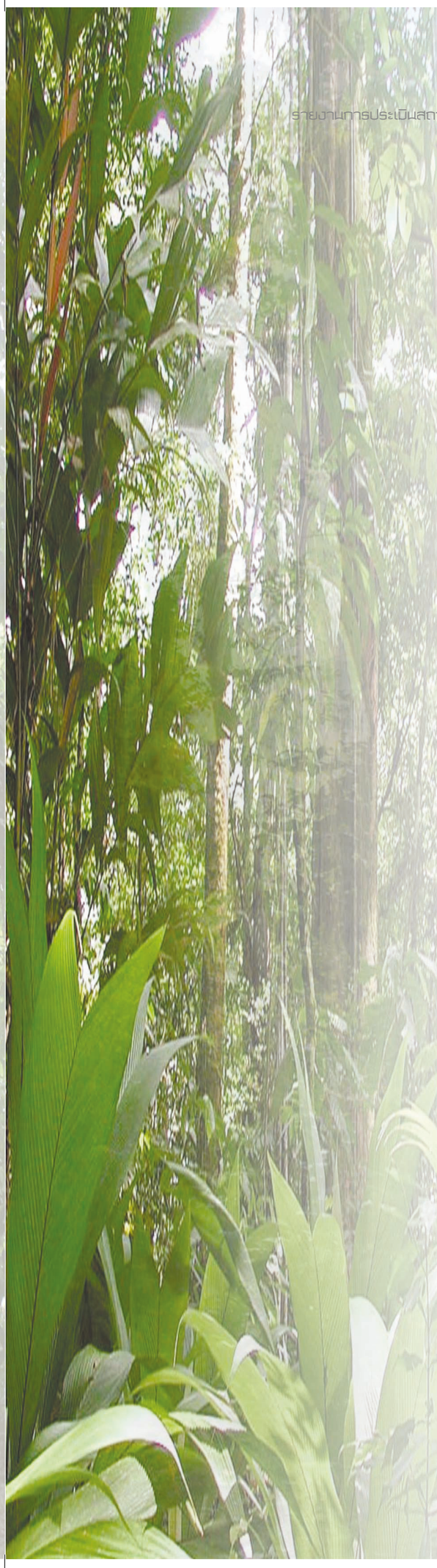

๒) สถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านการจัดการที่ดินและป่าไม้

(๑) สถานการณ์การจัดการที่ดินป่าไม้

สถานการณ์เรื่องแนวเขตป่าซ้อนทับพื้นที่ชุมชนนำไปสู่การใช้อำนาจรัฐในการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรป่าไม้ไว้ที่รัฐเพียงฝ่ายเดียว การจัดการและใช้ประโยชน์ของชุมชนที่เคยมีมาช้านานกลายเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายละเมิดอำนาจรัฐไปในทันที นำไปสู่การจับกุมประชาชนและการผลักดันชุมชนออกไปจากพื้นที่ของรัฐ โดยในปี ๒๕๕๖ มีหลายกรณีที่ร้องเรียนการประกาศแนวเขตทับซ้อน และกรณีเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจกระทำเกินกว่าเหตุในการจับกุมหรือผลักดันชาวบ้านออกนอกพื้นที่ และทำให้เกิดการทำร้ายร่างกายและทำลายทรัพย์สินของชาวบ้าน ลักษณะปัญหาที่มีการร้องเรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานปัญหามาจากการใช้อำนาจรัฐประกาศเขตพื้นที่ป่าซ้อนทับพื้นที่ชุมชนอยู่อาศัยและทำกิน เช่น กรณีประกาศร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าดงใหญ่ อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. .... (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่) กรณีกล่าวอ้างว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติใต้ร่มเย็น จังหวัดสุราษฎร์ธานีบุกเข้าตัดโค่นต้นยางพารา กรณีกล่าวอ้างว่าการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุทยานเสด็จในกรม กรมหลวงชุมพร จังหวัดชุมพรทับซ้อนที่ดินทำกิน และถูกตัดต้นยางพาราและต้นปาล์มน้ำมัน กรณีกล่าวอ้างว่า อุทยานแห่งชาติภูพานประกาศแนวเขตทับที่ดินทำกิน จังหวัดสกลนคร กรณีราษฎรบ้านสองแคว ตำบลสะเนียน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ถูกกล่าวหาว่าบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ กรณีประกาศเขตอุทยานแห่งชาติขุนพะวอทับที่ดินทำกิน จังหวัดตาก กรณีกล่าวอ้างว่าการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติตาดโตน และอุทยานแห่งชาติภูแลคาทับที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน กรณีการขยายเขตอุทยานแห่งชาติสาละวินทับที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินและป่าชุมชน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน กรณีประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานทับที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี กรณีการประกาศ

เขตอุทยานแห่งชาติขุนแจ ทับที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยและป่าชุมชน จังหวัดเชียงราย กรณีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติถ้ำผาไท ทับที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยและป่าชุมชน จังหวัดลำปาง กรณีกล่าวอ้างว่าจะมีการประกาศอุทยานแห่งชาติออบขาน จังหวัดเชียงใหม่ ทับที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยและป่าชุมชน และกรณีกล่าวอ้างว่าได้รับความเดือดร้อนจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาหลัก - ลำรู่ ทับซ้อนที่ดินทำกิน จังหวัดพังงา

จากสถานการณ์ข้างต้น ปัญหาส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานานประชาชนที่ได้รับผลกระทบได้รวมกลุ่มกันเรียกร้องของให้รัฐแก้ไขปัญหา แต่นโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐในปัจจุบันนอกจากมีความล่าช้า ทำให้ประชาชนเสียโอกาสในการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่แล้ว การดำเนินการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงหลักการด้านสิทธิมนุษยชน และยังมิได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ทำให้นโยบายหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ ก็จะกลับไปใช้มาตรการทางกฎหมายในการจัดการกับประชาชนในชุมชน โดยการจับกุม ข่มขู่ หรือทำลายทรัพย์สินเพื่อผลักดันให้ออกจากพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐเกิดความขัดแย้งกับประชาชนในชุมชนและแนวทางดังกล่าว ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในระยะยาวได้ จากสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาเรื่องแนวเขตป่าซ้อนทับพื้นที่ชุมชนมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น และมีความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

(๒) สถานการณ์การจัดการที่ดินสาธารณะ

การกำหนดที่สาธารณประโยชน์ทับที่ทำกินหรือที่อยู่อาศัย ยังเป็นประเด็นหลักที่มีการร้องเรียนมายัง กสม. ซึ่งมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากความต้องการใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะ นโยบายการเร่งรัดสำรวจที่สาธารณประโยชน์เพื่อให้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง โดยไม่มีกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงที่ชัดเจนจากภูมิความรู้ของผู้เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ส่วนตัว อำนาจ และความชัดเจนของพยานหลักฐาน เช่น หลักฐานตามทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ระบุที่ตั้ง เนื้อที่ และขอบเขตไม่ชัดเจน และไม่ปรากฏหลักฐานการประกาศสงวนหวงห้าม กระบวนการนำชี้ รังวัด ของผู้ปกครองท้องถิ่น มีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากสภาพพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์และไม่เป็นไปตามหลักฐานทะเบียนการประกาศสงวนหวงห้าม สภาพพื้นที่และแนวเขตมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปตามธรรมชาติ ขาดการดูแลรักษาของเจ้าหน้าที่รัฐ กระบวนการตรวจสอบแนวเขตไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการกำหนดที่สาธารณประโยชน์ทับที่ทำกินหรือที่อยู่อาศัย เช่น กรณีกล่าวอ้างว่าการนำรังวัดที่สาธารณประโยชน์ทำเลเลี้ยงสัตว์แปลง “โคกจะบกไผ่” ของผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดสุรินทร์ ทับที่ดินทำกิน กรณีกล่าวอ้างว่าการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงผิดจากที่ดินตามประกาศเขตหวงห้ามเดิม และทับซ้อนที่ดินทำกินบ้านโคกหนองสิม จังหวัดร้อยเอ็ด กรณีการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง “โคกหวาย” จังหวัด

บุรีรัมย์ ทับที่ดินทำกิน กรณีที่สาธารณประโยชน์ทับที่ดินทำกิน ตำบลทัพเสด็จ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว และกรณีที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งท่าช้าง ตำบลบางกระทุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ทับที่ดินทำกิน

นอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์การเรียกร้องให้ตรวจสอบการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งสาเหตุเกิดจากผู้ที่มีหน้าที่ดูแล รักษาที่ดินสาธารณประโยชน์ ละเลยการตรวจสอบการควบคุม ทำให้เกิดการบุกรุก หรือทราบว่ามีการบุกรุกแต่ไม่ดำเนินการแก้ไข หรือมีการขัดขวางการเข้าทำประโยชน์ของของประชาชนในที่สาธารณประโยชน์ มีการใช้อิทธิพล ข่มขู่ คุกคาม หรือการออกเอกสารสิทธิหรืออ้างหลักฐานการครอบครองที่ดินทับที่สาธารณประโยชน์ เช่น กรณีเอกชนบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านทุ่งฟ้าฮ่าม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

(๓) สถานการณ์ด้านการจัดการที่ดินเอกชน

สถานการณ์การเรียกร้องให้มีการจัดการและแก้ไขปัญหากรณีชุมชนชาวเลอูรัก-ลาโว้ย บนเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล กว่า ๒๐๐ ครอบครัว ถูกกลุ่มนายทุนขับไล่ออกจากที่ดิน โดยอ้างว่ามีเอกสารสิทธิในที่ดินบริเวณดังกล่าว ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่ายชาติพันธุ์ชาวเล ๕ จังหวัดภาคใต้ รวมทั้งกลุ่มชาวเลอูรักลาโว้ยบนเกาะหลีเป๊ะ ได้ร้องเรียนขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ดินทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนและปัญหาการก่อสร้างกำแพงปิดกั้นทางลงชายหาดของชุมชน ซึ่งจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่พบว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานาน แต่ในอดีตไม่มีบุคคลใดกล้าร้องเรียน เนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพลของกลุ่มนายทุนและยังพบปัญหาความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงที่มีอย่างต่อเนื่องของกลุ่มผู้มีอิทธิพลโดยวิธีการต่างๆ เช่น การข่มขู่ คุกคาม และทำลายทรัพย์สินของชาวเล เพื่อกดดันให้รื้อถอนบ้านเรือนและย้ายออกนอกพื้นที่ และยังส่งผลให้เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานอื่นๆ ลงพื้นที่ช่วยเหลือประสบความยากลำบาก ชาวเลหลายรายไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลและออกจากพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้รัฐบาล (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริง สรุปปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ และตรวจสอบสิทธิในที่ดินเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการชุดดังกล่าว ทำให้ปัญหาการข่มขู่ คุกคาม และการทำลายทรัพย์สินของประชาชนมีแนวโน้มว่าจะลดลง อย่างไรก็ตาม ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ จะต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและคุ้มครองความปลอดภัยให้ประชาชนในพื้นที่และหยุดยั้งการใช้ความรุนแรงของผู้มีอิทธิพลในพื้นที่อย่างเร่งด่วน

๓) การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ด้านการจัดการที่ดินและป่าไม้

สำหรับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านการจัดการที่ดินและป่าไม้ในภาพรวมนั้น แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ มาตรา ๗๕ และมาตรา ๘๕ ล้วนเป็นแนวนโยบายซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมอย่างบูรณาการ มุ่งส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ปรับปรุงกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน หากแต่ในความเป็นจริงนั้น แม้จะมีการรับรองสิทธิชุมชนเอาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ต่อเนื่องมาถึงฉบับปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ตาม แต่เนื่องจากกฎหมายเฉพาะหลายฉบับที่บทบัญญัติส่วนใหญ่ไม่ได้รับรองสิทธิชุมชนเอาไว้อย่างชัดแจ้ง และยังมีลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สิทธิของชุมชนนั้นได้ถูกกำหนดขึ้นมาอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ที่ยังไม่มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกพัฒนามาจากแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบแยกส่วน แยกคนออกจากธรรมชาติ ไม่รับรู้จารีตประเพณีวัฒนธรรมการอยู่กับป่าพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ดังนั้น แม้ในบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ เหล่านั้นจะมีบางมาตราที่เปิดช่องให้ชุมชนสามารถจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้ แต่การใช้และการตีความกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐในช่วงเวลาที่ผ่านมาก็ยังไม่ยอมรับสิทธิชุมชน

สำหรับกลไกการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในเรื่องที่ดินและป่าไม้นั้น นอกจากปัญหาเรื่องข้อกฎหมายที่ไม่สอดคล้องและทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐแล้ว ประชาชนยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท ส่วนใหญ่เป็นการกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาแต่เพียงฝ่ายเดียวจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเกิดความรุนแรงมากขึ้น

๒.๔ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๒.๔.๑ เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ ๑๗ ข้อ ๒๒ ข้อ ๒๓ ข้อ ๒๔ และข้อ ๒๕

(๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR) ข้อ ๖ ๑) และ ๒) และข้อ ๗

๒) สถานการณ์ด้านเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

ประชากรไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักมาช้านานแล้ว ซึ่งนอกจากจะเป็นที่มาของรายได้ของเกษตรกรแล้ว ยังเป็นการผลิตอาหารให้แก่คนในประเทศและต่างประเทศตามนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้ครัวไทยเป็นครัวโลก ดังนั้น การผลิตสินค้าทางด้านการเกษตรจึงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทย แต่เมื่อระบบเศรษฐกิจของโลกและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วประกอบกับทรัพยากรธรรมชาติที่เริ่มมีความขาดแคลน เกษตรกรต้องการลดความเสี่ยงในการผลิตไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภัยธรรมชาติ และราคาสินค้าที่มีความผันผวนตามกลไกตลาดที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของบริษัทเอกชนที่จะสร้างหลักประกันที่มั่นคงในเรื่องของรายได้ เกษตรกรจึงสนใจหันมาร่วมทุนกับเจ้าของธุรกิจที่ทำการเกษตรเชิงอุตสาหกรรมเพื่อทำการเกษตรเชิงธุรกิจ หรือที่เรียกว่า “**เกษตรพันธสัญญา**” (Contract Farming) ซึ่งเป็นการทำสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัทเอกชนที่จะซื้อขายผลผลิตล่วงหน้าในราคาประกันที่ตกลงกันตั้งแต่ต้น แต่เนื่องจากคู่สัญญาที่มีสถานะไม่เท่าเทียมกัน เจ้าของธุรกิจที่มีอำนาจทุนมากกว่า เป็นผู้เขียนข้อกำหนดในสัญญาเพียงฝ่ายเดียวจึงมีลักษณะเอาเปรียบเกษตรกร และปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ เจ้าของธุรกิจมักยึดสัญญาที่ฝ่ายธุรกิจได้เปรียบอยู่แล้ว เอาเป็นเหตุในการอ้างว่าเกษตรกรเป็นผู้ผิดสัญญา จึงไม่ได้ค่าตอบแทนตามเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรพันธสัญญากับภาคธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ มีหนี้สินล้นพ้นตัว จนไม่สามารถประกอบอาชีพได้

๓ การประเมินสถานการณ์ด้านเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

ปัญหาเกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบเกษตรพันธสัญญา และมีข้อเสียเปรียบในเรื่องเอกสาร กรณีที่ต้องไปต่อสู้กันในชั้นศาลจึงมักเป็นฝ่ายแพ้คดี และมีหนี้สินล้นพ้นตัวจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งขัดกับมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และไม่สามารถจะประกอบอาชีพได้จากการมีหนี้สินล้นพ้นตัวซึ่งจะเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในที่สุด ประเด็นเหล่านี้กำลังกลายเป็นปัญหาใหญ่และลุกลามไปทั่วประเทศ รัฐจึงต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้วยการแก้ไขพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมให้ครอบคลุมข้อสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา ปรับปรุงระบบยุติธรรมเชิงรุกที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว เช่น ให้อัยการจังหวัดเป็นผู้ตรวจร่างสัญญาก่อนที่เกษตรกรจะลงนามในสัญญา และยุติธรรมจังหวัดรับเรื่องราวร้องทุกข์เมื่อเกิดปัญหาไม่ได้รับความเป็นธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้คำแนะนำเรื่องมาตรฐานพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ รวมทั้งมาตรฐานในความปลอดภัยในการดูแลรักษา ตลอดจนรัฐต้องกำหนดมาตรการจูงใจในการส่งเสริมบทบาทของธุรกิจต่อความรับผิดชอบสังคม (CSR) เพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหลักการของ UN Global compact และ ISO 26000

๒.๔.๒ การค้ามนุษย์

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน

(๒) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women : CEDAW) ข้อ ๖ รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง รวมทั้งการออกกฎหมาย เพื่อปราบปรามการค้าสตรี และการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของสตรีในทุกรูปแบบ

(๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC) ข้อ ๑๙, ๓๒, ๓๔-๓๖ และ ๓๙ พิธีสารของอนุสัญญาฯ ว่าด้วยการค้าเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกเกี่ยวกับเด็ก ซึ่งให้รัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองเด็กจากความรุนแรง การถูกทำร้าย และการแสวงหาประโยชน์จากเด็กทางเศรษฐกิจ ทางเพศและการค้าเด็ก

(๔) ข้อเสนอแนะจากการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) ที่ไทยรับมาปฏิบัติ เช่น การร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านขจัดและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก การดูแลคนต่างชาติที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ การเพิ่มความพยายามขจัดการค้ามนุษย์และการละเมิดสิทธิด้านแรงงาน การฟื้นฟูเยียวยาผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การเสริมสร้างขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย การปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายด้านการค้ามนุษย์ การเพิ่มความพยายามในการป้องกันการค้ามนุษย์

๒) สถานการณ์การค้ามนุษย์

ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้มีกลไกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และคณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพื่อดำเนินการทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด ประกาศใช้นโยบายยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๔–๒๕๕๙ โดยพิจารณาบนฐานสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะขององค์การสหประชาชาติ จัดให้มีกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กลไกประสานระดับระหว่างประเทศ พัฒนาระบบฐานข้อมูลการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ประกอบด้วย ฐานข้อมูลการดำเนินคดีและฐานข้อมูลการคุ้มครองผู้เสียหายและด้านสังคม

เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและเข้าเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก และต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖[๑๑]

ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้านบังคับใช้กฎหมายในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีคดีค้ามนุษย์ที่เริ่มสอบสวน ๖๗๔ เรื่อง เพิ่มจากปี ๒๕๕๕ ซึ่งมี ๓๐๖ เรื่อง ในจำนวน ๖๗๔ เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นคดีทางเพศ ๕๒๐ เรื่อง คดีบังคับใช้แรงงาน ๘๐ เรื่อง และคดีบังคับให้ขอทาน ๗๔ เรื่อง และฟ้องผู้ต้องสงสัยในความผิดเกี่ยวกับค้ามนุษย์ต่อศาล ๔๘๓ คน ประกอบด้วยค้าบริการทางเพศ ๓๗๔ คน บังคับให้ขอทาน ๕๖ คน และบังคับใช้แรงงาน ๕๓ คน โดยผู้ต้องหาส่วนใหญ่ถูกพิพากษาให้จำคุกระหว่าง ๑–๗ ปี ๑๓๕ คน ถูกพิพากษาให้จำคุกสูงกว่า ๗ ปี ๕๙ คน และถูกพิพากษาให้จำคุกน้อยกว่า ๑ ปี ๓๑ คน[๑๒] ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ พบว่า ในปี ๒๕๕๖ รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ ๖๘๑ คน เพิ่มจากปี ๒๕๕๕ ซึ่งมี ๕๒๖ คน ในจำนวน ๖๘๑ คน ประกอบด้วย คนไทย ๓๐๕ คน ชาวต่างชาติ ๓๗๓ คน และไม่ระบุสัญชาติ ๓ คน ซึ่งในจำนวนนั้นเป็นเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ๕๒๒ คน หรือมากกว่า ๓ ใน ๔ ของเหยื่อทั้งหมดเป็นคนไทยที่ถูกบังคับใช้แรงงานหรือค้าบริการทางเพศในต่างประเทศ ๖๓ คน และเป็นชาวต่างชาติที่ถูกบังคับใช้แรงงานในไทย ๒๑๙ คน[๑๓] ด้านการป้องกัน รัฐบาลได้ให้มีกระบวนการพิสูจน์สัญชาติของแรงงานข้ามชาติเพื่อให้เป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย มีการตรวจสอบสถานที่หรือพื้นที่เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์โดยกระทรวงแรงงาน ตรวจแรงงานบนเรือประมง แพปลา สะพานปลา ท่าจอด รวมทั้งจัดให้มีการจดทะเบียนแรงงานประมงต่างด้าว[๑๔]

---

๑๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี ๒๕๕๖, หน้า ๔ -๕.

๑๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี ๒๕๕๖, หน้า ๑๐ – ๑๒.

๑๓ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐ – ๓๑.

๑๔ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑ – ๔๖

แม้รัฐบาลได้ใช้มาตรการด้านการบังคับคดี การคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์และการป้องกันการค้ามนุษย์ และปีที่ผ่านมาได้มีการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่าไม่มีการลงโทษทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของสถานประกอบการหรืออื่นๆ ตลอดจนเจ้าของหรือกัปตันเรือประมงที่เป็นคนไทยและเจ้าหน้าที่ของรัฐเลย นอกจากนี้ ตามกฎหมายไทยกำหนดให้คดีเกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครงานโดยไม่ถูกกฎหมาย และการไม่จ่ายค่าจ้างจะอยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งมีโทษเบากว่าโทษตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ด้านการคุ้มครองและช่วยเหลือ รัฐบาลยังจัดบริการพิเศษแก่เหยื่อที่เป็นเด็กและถูกค้าบริการทางเพศ ซึ่งมีหลายคน (มากกว่า ๓ ใน ๔ ของเหยื่อทั้งหมด) ไม่สามารถเข้าถึงบริการพิเศษ เช่น ให้มีนักจิตวิทยาหรือผู้ที่เด็กไว้วางใจอยู่ด้วยระหว่างสอบสวน ฯลฯ ด้านการป้องกัน รัฐบาลให้มีกระบวนการพิสูจน์สัญชาติแรงงานข้ามชาติผ่อนผันให้ทำงานในไทยได้ชั่วคราว แต่การกำหนดค่าธรรมเนียมไว้สูง มีขั้นตอนการจดทะเบียนอย่างไม่เป็นระบบ มีนายหน้าที่ไม่ต้องจดทะเบียน ทำให้แรงงานข้ามชาติดังกล่าวเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ทั้งมีข้อสังเกตว่าในการตรวจสอบสถานที่หรือพื้นที่เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ และการตรวจแรงงานในเรือประมงที่จดทะเบียนในรอบปีที่ผ่านมาซึ่งมีหลายครั้งกลับไม่พบกรณีสงสัยว่ามีการค้ามนุษย์ และขณะที่ไทยมีแรงงานในกิจการประมงจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองแรงงานดังกล่าว

๓) การประเมินสถานการณ์ค้ามนุษย์

ประเทศไทยมีพันธะตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และคำมั่นในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่จะต้องขจัดการค้ามนุษย์จากการบังคับใช้แรงงานและแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รวมถึงการคุ้มครองเด็กและผู้หญิงจากการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางเพศ แม้ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น แต่พบว่ามีเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าบริการทางเพศ รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญเร่งด่วนและมีมาตรการเข้มงวดเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยควรเร่งรัดตรวจสอบข้อเท็จจริงของการใช้แรงงานในสถานประกอบการ ในเรือประมง ชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการกระทำที่อยู่ในข่ายค้ามนุษย์ เข้มงวดกวดขันเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ เช่น กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงกลาโหม (กองทัพเรือ) กระทรวงมหาดไทย บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ทั้งในการดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ และให้การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการพิพากษาคดีและอื่นใดที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์

๒.๔.๓ การผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๑๙๐

(๒) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ ๑๗ ข้อ ๒๒ ข้อ ๒๓ ข้อ ๒๔ ข้อ ๒๕ ข้อ ๒๗ ๑)

(๓) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๘

(๔) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๒๒

(๕) ปฏิญญาสามประสานองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO Tripartite Declaration) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘

๒) สถานการณ์ของการผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘

จากสถิติคดีคุ้มครองแรงงานที่ฟ้องร้องต่อศาลแรงงานรอบ ๖ เดือน คือ ระหว่าง มกราคม–มิถุนายน ๒๕๕๖ มี ๙,๑๒๔ คดี โดยเป็นคดีประเภทที่นายจ้างไม่จ่ายค่าชดเชย ไม่จ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า ไม่จ่ายค่าจ้างให้ถูกต้อง ไม่รับกลับเข้าทำงาน หรือไม่จ่ายค่าเสียหายกรณีเลิกจ้างไม่เป็นธรรม และสถิติคดีย้อนหลัง ปี ๒๕๕๕ และ ๒๕๕๔ พบว่า จำนวนคดีมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่องตลอดมา สะท้อนให้เห็นว่ามีการละเมิดสิทธิแรงงานสูงขึ้น ซึ่งคดีดังกล่าวข้างต้นมีจำนวนมากที่เกี่ยวพันมาจากสาเหตุที่พนักงานก่อการ หรือเตรียมก่อการในการรวมตัวกันในรูปสหภาพแรงงาน และกว่า ๑๐ ปี ที่ผ่านมา มีความพยายามผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ ซึ่งเป็นอนุสัญญาสำคัญที่ให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของลูกจ้างในการรวมตัวกันเป็นสหภาพแรงงานเพื่อเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เจรจาต่อรองกับนายจ้าง กำหนดห้ามมิให้นายจ้างและรัฐเข้าแทรกแซงขัดขวางการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

ในปี ๒๕๕๖ มีความพยายามอย่างเป็นรูปธรรม จากฝ่ายบริหาร กระทรวงแรงงาน องค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ได้ร่วมกันทำบันทึกข้อตกลงร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐบาลนำเรื่องการให้สัตยาบันอนุสัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าว เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี และมีการตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อติดตามผลการดำเนินการ และในที่สุดพบปัญหาอุปสรรค โดยกระทรวงการต่างประเทศแจ้งว่า อนุสัญญาทั้ง ๒ ฉบับ เป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนที่จะมีการลงนามให้สัตยาบัน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาอุปสรรคอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ และพระราชกฤษฎีกาการรวมกลุ่มของข้าราชการพลเรือน ที่มีบทบัญญัติไม่สอดคล้องกัน และกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับยังเป็นกฎหมายเชิงควบคุมลูกจ้างและข้าราชการมากกว่าส่งเสริมการรวมตัวเจรจาต่อรอง ในส่วนของนายจ้างที่ไม่ต้องการให้ฝ่ายลูกจ้างมีพลังในการเจรจาต่อรอง จากข้อร้องเรียนพบว่า นายจ้างมีความพยายามกลั่นแกล้ง กีดกัน และแทรกแซงมิให้มีการรวมตัวในรูปสหภาพ หรือทำให้สหภาพแรงงานอ่อนแอ และปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ ผู้นำแรงงานและผู้ใช้แรงงานที่มีความเข้าใจและให้ความสำคัญต่ออนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล

๓) การประเมินสถานการณ์ของการผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘

ปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ ที่เกี่ยวกับการรวมตัวและเจรจาต่อรองของลูกจ้างในสถานประกอบการ ซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยนายจ้างมาเป็นเวลาหลายสิบปี และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องเร่งรัดขจัดอุปสรรคดังกล่าว โดยการให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตีความมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กสม. จึงขอสนับสนุนการให้สัตยาบันอนุสัญญาทั้งสองฉบับ ในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ทำความเข้าใจต่อรัฐ ผู้เกี่ยวข้องและสังคมให้เข้าใจและตระหนักว่า สิทธิของแรงงานในการรวมตัวเจรจาต่อรองเป็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้มีการรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๔ และมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาทั้ง ๒ ฉบับ ข้างต้น รวมทั้งจะต้องปรับแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว

๒.๕ การคุ้มครองและช่วยเหลือกลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒.๕.๑ สิทธิเด็ก

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC) และพิธีสารเลือกรับทั้ง ๓ ฉบับ ได้แก่ พิธีสารเลือกรับเรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก พิธีสารเลือกรับเรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่อง “กระบวนการติดต่อร้องเรียน”

(๓) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๒, ๒๙, ๓๐ และ ๖๔

๒) สถานการณ์ด้านสิทธิเด็ก

(๑) การปกป้องคุ้มครองเด็กในการชุมนุมทางการเมือง

จากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองในปี ๒๕๕๖ จนต่อเนื่องถึงปี ๒๕๕๗ ปรากฏว่า มีเหตุการณ์ความรุนแรง มีผู้ก่อเหตุใช้อาวุธสงครามกราดยิง และปาระเบิดใส่กลุ่มผู้ชุมนุมหลายครั้ง ทำให้มีเด็กที่อยู่บริเวณใกล้เคียงสถานที่ชุมนุมต้องเสียชีวิต และได้รับบาดเจ็บสาหัสหลายราย นอกจากนี้ จากภาพข่าวการชุมนุมทางสื่อมวลชนต่างๆ ยังปรากฏว่ามีเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งอยู่ในพื้นที่การชุมนุม ทั้งที่ตั้งใจมาเข้าร่วมการชุมนุม และที่การติดตามผู้ปกครองซึ่งมาเข้าร่วมชุมนุม

ในเรื่องนี้ กสม. ได้ตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในที่ชุมนุม จึงเสนอข้อห่วงใยต่อบุคคล หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ให้ตระหนักว่าเด็กและเยาวชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะแสดงออกในความคิดเห็นทางการเมือง และการชุมนุมอย่างสงบโดยปราศจากอาวุธ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก การที่ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องอาจประสงค์ให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการชุมนุม อันเป็นส่วนหนึ่งของความเข้าใจหลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพนั้น เป็นสิ่งที่กระทำได้ตามกฎหมาย แต่ให้หลีกเลี่ยงการพาเด็กที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เข้าร่วมการชุมนุมโดยไม่จำเป็น สำหรับเด็กและเยาวชนอื่นที่อยู่ในที่ชุมนุมนั้นเป็นหน้าที่ของผู้จัดการชุมนุม ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลการชุมนุม ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต่างๆ จะต้องปกป้องคุ้มครอง โดยระมัดระวังการใช้ภาษา มลภาวะทางเสียง หรือการแสดงออกต่างๆ ไม่ให้เด็กและเยาวชนสัมผัสและซึมซับกับการปลุกเร้า การสร้างความเกลียดชัง หรือการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ อันส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชน เวทีชุมนุมและสื่อมวลชนไม่พึงเสนอภาพ เนื้อหา ที่เป็นการระบุตัวตนของเด็กและเยาวชนในลักษณะที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอันอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจ ชื่อเสียง สิทธิประโยชน์อื่นใด ตลอดจนสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน และในการชุมนุมต้องไม่ใช้เด็กเป็นแนวหน้าที่สุ่มเสี่ยงอันตราย หากสถานการณ์มีแนวโน้มไปสู่ความรุนแรง ผู้จัดการชุมนุม ผู้ปกครองของเด็กที่เข้าร่วมชุมนุม ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลการชุมนุม จะต้องนำเด็กออกจากพื้นที่การชุมนุมโดยเร่งด่วน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ เครือข่ายต่างๆ ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนยังได้แสดงจุดยืน ข้อเรียกร้อง และข้อเสนอแนะไปยังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ห้ามมิให้นำเด็กเข้าไปเกี่ยวข้องในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ทั้งในเชิงสัญลักษณ์และสถานการณ์ที่มีความรุนแรง เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่กำลังพัฒนา ด้อยประสบการณ์ ต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยผู้ใหญ่ในสังคมให้ดีที่สุด และเรียกร้องให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างตรงไปตรงมา หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงด้วยวาจา อาวุธ และอุปกรณ์ทุกชนิดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็ก

(๒) การละเมิดสิทธิของนักศึกษาในกิจกรรมรับน้อง

ที่ผ่านมาในช่วงเปิดภาคการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆ จะปรากฏภาพข่าวทางสื่อมวลชน สังคมออนไลน์ ตลอดจนมีหนังสือร้องเรียนต่อ กสม. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมรับน้องใหม่ และการประชุมเชียร์ของสถาบันการศึกษาหลายสถาบันว่า กิจกรรมรับน้องใหม่และการประชุมเชียร์มีผลกระทบต่อสภาพร่างกาย และจิตใจของนักศึกษาน้องใหม่ มีกิจกรรมที่ล่อแหลมทางเพศ มีการใช้ความรุนแรงทั้งต่อทางกายและจิตใจ ในปี ๒๕๕๖ กิจกรรมรับน้องใหม่และ

การประชุมเชียร์ในลักษณะดังกล่าวก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่เช่นเดิม แม้จะเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้มีการบังคับให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม โดยนักศึกษาต้องสมัครใจในการเข้าร่วม แต่นักศึกษาใหม่ส่วนใหญ่เกรงว่าตัวเองจะไม่ได้รับการยอมรับ หรือเป็นแกะดำในคณะหรือในรุ่น จึงยอมเข้าร่วมกิจกรรมการรับน้องทั้งที่ตนไม่เต็มใจ ซึ่งได้มีการทักท้วงจากนักศึกษา ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับกิจกรรมรับน้องใหม่และการประชุมเชียร์ที่ไม่เหมาะสมและมีความรุนแรง ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่ยังคงปรากฏกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวเป็นประจำทุกปี อีกทั้งยังมีการขยายวงกว้างไปถึงนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาด้วย

จากสถานการณ์ดังกล่าว กสม. ได้ดำเนินการตรวจสอบเป็นระยะ โดยเชิญผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่ถูกร้องเรียน เพื่อปรึกษาหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาและมีความเห็นร่วมกันว่าสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมรับน้องใหม่และการประชุมเชียร์ของนักศึกษาในสถาบัน จำเป็นต้องจัดให้มีการประชุม ซักซ้อมความเข้าใจกับสโมสรนักศึกษาและนักศึกษารุ่นพี่ เพื่อให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติหรือข้อที่ไม่ควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรมรับน้องใหม่และการประชุมเชียร์ พร้อมทั้งชี้แจงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสถาบันการศึกษาและตัวนักศึกษาเอง ในการพิจารณาอนุญาตให้จัดกิจกรรมรับน้องใหม่และการประชุมเชียร์ สถาบันควรพิจารณาในรายละเอียดของกิจกรรมว่าเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่สถาบันการศึกษาต้องการจริงหรือไม่ และในการจัดกิจกรรมทุกครั้งต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาดูแลอย่างใกล้ชิด และสามารถตัดสินใจในเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น และสถาบันการศึกษาควรมีการตรวจสอบและติดตามการทำกิจกรรมดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้เกิดมีการละเมิดสิทธิของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการรับน้อง หากปรากฏมีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิของนักศึกษา หรือการกระทำผิดกฎหมาย สถาบันการศึกษาต้องพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายโดยเด็ดขาด ทั้งยังได้สื่อสารผ่านสื่อมวลชนในช่วงเวลาก่อนเปิดภาคการศึกษา เพื่อเป็นการย้ำเตือนมิให้เกิดเหตุการณ์ทำนองนี้อีกต่อไป

(๓) กระทรวงศึกษาธิการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการตัดผมนักเรียน

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ตามความในข้อ ๓ และข้อ ๑๑ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๒ กำหนดว่า การที่นักเรียนชายตัดผมหรือไว้ผมยาว นักเรียนหญิงตัดผมหรือไว้ผมยาวเลยต้นคอ หากโรงเรียนหรือสถานศึกษาใดอนุญาตให้ไว้ยาวเกินกว่านั้นก็ให้รวบให้เรียบร้อย และนักเรียนใช้เครื่องสำอางหรือสิ่งปลอมเพื่อการเสริมสวยเป็นการแต่งกายและความประพฤติของนักเรียนที่ถือว่าไม่เหมาะสม และต่อมา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๒ ไปแล้ว แต่กฎกระทรวงดังกล่าวคงใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ จนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

กสม. พิจารณาเห็นว่า การกำหนดแบบทรงผมของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฯ แม้เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๔ กำหนดให้นักเรียนและนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และกฎกระทรวงดังกล่าวถือเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน จึงใช้บังคับได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ส่วนกรณีที่โรงเรียนบางแห่งอนุญาตให้นักเรียนสามารถไว้ผมยาวได้เป็นการเฉพาะรายนั้น เนื่องจากมีเหตุผลความจำเป็น เช่น นักเรียนที่เรียนนาฏศิลป์ นักเรียนที่มีเหตุผลความจำเป็นทางด้านศาสนา หรือมีเหตุผลความจำเป็นทางด้านสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งมีเหตุผลความจำเป็นตามสภาพของนักเรียนเป็นการเฉพาะรายตามความเหมาะสม ถือเป็นการปฏิบัติต่อเด็กโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและประโยชน์สูงสุดของนักเรียน ดังนั้น เพื่อให้กฎกระทรวงดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพันธกรณีระหว่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงควรพิจารณาทบทวนปรับปรุงและแก้ไขกฎกระทรวง โดยยกเลิกกฎกระทรวงที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและออกกฎกระทรวงฉบับใหม่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และประโยชน์สูงสุดของเด็กนักเรียน รวมทั้งให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อกำหนดให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานกลางเกี่ยวกับเรื่องแบบทรงผมของนักเรียน ให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน สามารถกำหนดหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นได้ตามเหตุผลความจำเป็น ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ซึ่งจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้รับที่จะไปพิจารณาทบทวนซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ

(๔) สถานการณ์เด็กทางการศึกษา

มีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวถึงกลุ่มและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางสังคมที่ยังเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ จำนวนประมาณ ๕ ล้านคน กลุ่มเด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคันมีจำนวนมากกว่า ๑.๒ ล้านคน ซึ่งส่วนหนึ่งเข้าสู่การถูกใช้เป็นแรงงานเด็ก บางส่วนออกมาเป็นเด็กเร่ร่อน ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน และเด็กเหล่านี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อบายมุข การก่ออาชญากรรม การขายบริการทางเพศ รับจ้างติดคุก ซึ่งปัญหายังขาดนโยบายและแนวทางการช่วยเหลือที่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

(๕) การยุบ ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

จากนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะยุบ ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน ๗,๐๐๐ โรงเรียน ภายในปี ๒๕๖๑ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ร้อยละ ๓ ต่อปี และอัตราครูต่อนักเรียน ๑ : ๒๐ ประเด็นการยุบ ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาอย่าง

ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ โดย กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียน โดยผู้ร้องเรียนเห็นว่า นโยบายการยุบ ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กของกระทรวงศึกษาธิการเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่ง กสม. เห็นว่า นโยบายการยุบ ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กของกระทรวงศึกษาธิการเป็นเรื่องสำคัญ มีผลกระทบต่อเด็กจำนวนมาก และได้มีหนังสือถึงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความร่วมมือสั่งการให้ชะลอการยุบควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กไว้ก่อนจนกว่าจะมีแนวทางที่เหมาะสม และได้ดำเนินการตรวจสอบโดยรับฟังคำชี้แจงจากฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ การลงพื้นที่เพื่อศึกษาในพื้นที่บางจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รวมทั้งการจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนแล้ว เห็นว่าการปฏิรูปการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานนั้นเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วน แต่การจัดการศึกษาไม่ควรเน้นให้เด็กเข้าสู่ระบบอุดมศึกษา หรือมุ่งเน้นการแข่งขันให้ชนะหรือเพื่อให้ได้ประกอบอาชีพและมีรายได้ที่ดีเท่านั้น แต่ควรมุ่งเน้นให้เด็กมีทักษะในการใช้ชีวิต มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความอ่อนน้อม รู้กตัญญู โดยให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาของเด็กด้วย การปฏิรูปการศึกษาจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ไม่ควรยึดหลักความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ แต่ต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์และวิถีชุมชน การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และต้องสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่ชุมชนท้องถิ่น

(๖) ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนและการล่วงละเมิดทางเพศ

จากรายงานของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสถิติ ปี ๒๕๕๖ พบว่า มีเด็กและสตรีถูกทำร้าย ๓๑,๘๖๖ ราย เฉลี่ยวันละ ๘๗ ราย และจากข้อมูลของศูนย์พึ่งได้ (ตุลาคม ๒๕๕๓ - กันยายน ๒๕๕๔) มีผู้เข้ารับบริการจากศูนย์ฯ ในประเด็นความรุนแรง ๒๒,๕๖๕ ราย เป็นเด็ก ๑๑,๔๙๑ ราย แยกเป็นเด็กชาย ๑,๒๑๔ ราย และเด็กหญิง ๑๐,๒๗๗ ราย โดยลักษณะการถูกกระทำความรุนแรงมีหลายรูปแบบ ตามที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ อาทิ การถูกทุบตี ทำร้ายร่างกาย หรือการทำร้ายทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการพูดจาดูถูกเหยียดหยาม การด่าว่าด้วยคำหยาบคาย รวมไปถึง

การใช้ความรุนแรงและการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ จากปัญหาดังกล่าว กสม. เห็นว่า เพื่อประโยชน์ต่อเด็กเป็นสำคัญ จึงได้เชิญผู้เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อหารือแนวทางการแก้ไขปัญหา และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปกป้องและคุ้มครองเด็กมิให้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้ประสานความช่วยเหลือในการดำเนินคดีอาญา เพื่อสร้างความตระหนักให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายให้ความสำคัญกับคดีละเมิดสิทธิเด็ก เข้าใจขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และให้การคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีของเด็กในกระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจัง

(๗) เด็กเร่ร่อน

ปัญหาเด็กเร่ร่อนในประเทศไทยนั้น พบว่า กรุงเทพมหานครมีจำนวนเด็กเร่ร่อนมากที่สุด โดยเด็กเร่ร่อนเหล่านี้อาศัยอยู่ตามที่สาธารณะต่างๆ เช่น หัวลำโพง สนามหลวง เชิงสะพานพุทธ วงเวียนใหญ่ สวนลุมพินี เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้เด็กเหล่านี้ออกมาเร่ร่อน ได้แก่ ปัญหาครอบครัว ปัญหาจากโรงเรียน และปัญหาที่เกิดจากนายหน้าและเพื่อน เด็กเร่ร่อนเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังชีพอยู่ได้ด้วยการขอทาน การขายของ และการขายบริการทางเพศ เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่มักเสพยาเสพติดประเภทต่างๆ เช่น แล็กเกอร์ ยากล่อมประสาท ยาม้า เป็นต้น ปัญหาเด็กเร่ร่อนที่ดูคล้ายจะไกลตัวแต่แท้ที่จริงเป็นเรื่องใกล้ตัวของทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นใครในชุมชนและสังคม ดังนั้น กสม. ได้เห็นความสำคัญในปัญหาดังกล่าว จึงได้ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์เด็กเร่ร่อน และได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนประเด็นเด็กเร่ร่อน เพื่อเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ เช่น ขอให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนงบประมาณสำหรับเด็กเร่ร่อนอย่างเพียงพอและเหมาะสม ให้กระทรวงศึกษาธิการควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กเร่ร่อนอย่างเหมาะสมและทั่วถึง ให้กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสวัสดิการการรักษาพยาบาลเด็กเร่ร่อนอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ เป็นต้น

(๘) การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก พบว่า เด็กไทยอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ตั้งครรภ์อันดับ ๒ ของอาเซียน และมีจำนวนท้องเพิ่ม

ต่อเนื่องในช่วง ๑๐ ปี ข้างหน้า ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การยุติการตั้งครรภ์ ความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตรที่เกิดขึ้นมาให้มีคุณภาพ กสม. ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว โดยจัดให้มีการวิจัยในประเด็นการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในมุมมองสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้ข้อเสนอแนะแนวทางที่สำคัญเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบายและหน่วยปฏิบัติ นอกจากนี้ กสม. ได้ร่วมกับ UNFPA จัดทำและนำเสนอบทสรุปและข้อเสนอจากการศึกษาดูงานเรื่องท้องไม่พร้อมในวัยรุ่น ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ณ ประเทศสหราชอาณาจักร และเนเธอร์แลนด์นำเสนอต่อรัฐบาลเพื่อทำให้ข้อเสนอแนะมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

(๙) เด็กเคลื่อนย้าย (Children on the Move)

อีกหนึ่งปีข้างหน้าประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีการเปิดประเทศมากขึ้น เพื่อต้อนรับประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ แนวโน้มเด็กเคลื่อนย้ายจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งภายในประเทศและข้ามพรมแดน ซึ่งอาจจะประสบปัญหาถูกทารุณกรรม เอารัดเอาเปรียบ ถูกหลอก ถูกแสวงประโยชน์ทางเพศ หรือถูกค้าในกระบวนการค้ามนุษย์

กสม. ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหา และได้จัดเสวนาร่วมกับภาคีสมาชิกเด็กเคลื่อนย้าย เพื่อขับเคลื่อนประเด็นผลักดันและสร้างภาคีเครือข่ายในการแก้ปัญหา

๓) การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิเด็ก

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกฎหมายไทย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กที่สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไว้หลายประการ เช่น สิทธิในการคุ้มครองเด็ก เยาวชนฯ ในกระบวนพิจารณาคดี รวมทั้งคดีเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ การได้รับการศึกษา การอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน เป็นต้น แต่พบว่ายังมีกฎหมายหรือการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องตามสิทธิของเด็ก ซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครอง ดังนี้

๓.๑) มีเด็กที่ติดตามผู้ปกครองไปร่วมการชุมนุมทางการเมือง หรือที่ตั้งใจไปร่วมชุมนุมเอง หรืออาศัยใกล้เคียงสถานที่ชุมนุม ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมดังกล่าว เช่น เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ได้รับมลภาวะทางเสียง มีการใช้การแสดงในลักษณะปลุกเร้า สร้างความเกลียดชัง หรือใช้ความรุนแรงอันไม่สอดคล้องกับการมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

๓.๒) การจัดกิจกรรม การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสถานศึกษา เช่น กิจกรรมรับน้องใหม่ ซึ่งบางแห่งมีการใช้ความรุนแรงทางกายและจิตใจ มีการบังคับให้ประชุมเชียร์การยุบ ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเนื่องจากเหตุผลความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจนั้น เป็นการดำเนินการที่ไม่ได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก แต่กลับให้ความสำคัญต่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมากกว่า

๓.๓) มีเด็กบางกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองหรือเข้าไม่ถึงสิทธิหรือบริการตามที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น เด็กด้อยโอกาสทางสังคม รวมถึงเด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน เด็กในครอบครัวที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงมีโอกาสถูกกระทำด้วยความรุนแรงด้วยวิธีต่างๆ เด็กเร่ร่อนซึ่งยังเข้าไม่ถึงสิทธิและบริการที่เด็กพึงได้รับ เด็กที่กระทำความผิดและเด็กต้องกัก และเยาวชนหญิงตั้งครรภ์ ฯลฯ

๒.๕.๒ สิทธิสตรี

๑) เกณฑ์การประเมิน

- อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women) และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women)

๒) สถานการณ์สิทธิสตรี

(๑) ความรุนแรงต่อสตรี

ความรุนแรงต่อสตรีครอบคลุมถึงความรุนแรงทางกาย ทางเพศ การข่มขู่ การทารุณ ทั้งที่เกิดในสถานที่ส่วนตัว เช่น ภายในครอบครัว หรือที่สาธารณะอื่นๆ เช่น สถานที่ทำงาน ชุมชน ข้อมูลทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งจากสื่อมวลชน แสดงว่ามีสตรีตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี ๒๕๕๖ ความรุนแรงในกลุ่มสตรี พบมากที่สุดในกลุ่มอายุ ๓๕-๔๕ ปี ร้อยละ ๓๙ รองลงมา คือ อายุ ๑๘-๒๕ ปี ปัญหาอันดับหนึ่ง คือ การถูกกระทำรุนแรงทางร่างกาย รองลงมา คือ ถูกกระทำทางเพศ ผู้กระทำรุนแรง คือ คู่สมรสมากที่สุด ร้อยละ ๕๒ โดยคาดว่าแนวโน้มของปัญหาความรุนแรงต่อสตรีจะยังคงเพิ่มขึ้น

(๒) การล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน

ข้อมูลจากรายงานการศึกษาวิจัยของหน่วยงานภาครัฐหลายฉบับที่เกี่ยวกับการล่วงละเมิด หรือการคุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศในที่ทำงาน พบว่า มีข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศส่งผลต่อผู้ถูกกระทำตั้งแต่การเกิดความเครียด มีปัญหาเรื่องภาพพจน์ หมดความตั้งใจในการทำงาน ขาดความมั่นใจ มีปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ขาดงานบ่อย สูญเสียโอกาสทางด้านการงานและเลื่อนขั้นเงินเดือน ถูกไล่ออก เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ตั้งครรภ์ มีปัญหาครอบครัว อีกทั้ง กสม. ยังได้รับเรื่องร้องเรียนเรื่องการถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน ซึ่งแม้จะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็เป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญสำหรับกรณีร้องเรียนด้านสิทธิสตรี โดย กสม. ได้มีการจัดเวทีเพื่อสะท้อนให้สังคมให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นภัยคุกคามและเป็นการละเมิดสิทธิต่อสตรี และมุ่งหวังรณรงค์ให้สังคมตระหนักว่า ปัญหาดังกล่าวบั่นทอนการส่งเสริมสิทธิสตรี และสตรีที่ถูกคุกคามหรือละเมิดต้องการการปกป้องจากสังคมด้วยเช่นกัน และ กสม. ได้มีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดมาตรฐานทางจริยธรรมและคุณธรรมของข้าราชการพลเรือน และข้าราชการรัฐสภา ในรูปแบบ กฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๓ และ กฎ ก.ร. ว่าด้วยวินัยข้าราชการรัฐสภาสามัญ พ.ศ. ๒๕๕๕ นอกจากนี้ กสม. ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยในการประชุม กสม. เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๖ ได้มีมติเห็นชอบให้นำ กฎ ก.ร. ว่าด้วยวินัยข้าราชการรัฐสภาสามัญ พ.ศ. ๒๕๕๕ มาใช้บังคับแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของ สำนักงาน กสม. พร้อมประกาศเจตนารมณ์เป็นองค์กรที่ปราศจากการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการคุกคามทางเพศและล่วงละเมิดทางเพศ

นอกจากนี้ กสม. ยังได้จัดทำข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อลดสถานการณ์ละเมิดทางเพศในมหาวิทยาลัย และการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ตอบรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ กสม. เพื่อให้ข้อเสนอแนะดังกล่าวเห็นผลที่เป็นรูปธรรมต่อไป

(๓) การตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ปัญหาการ “การตั้งครรภ์ไม่พร้อม” ซึ่งหลายกรณีนำไปสู่การยุติการตั้งครรภ์หรือ “ทำแท้ง” ที่ไม่ถูกกฎหมาย ไม่ถูกตามหลักวิชาชีพแพทย์ และไม่ปลอดภัย นำไปสู่การทอดทิ้งและทำร้ายทารกแรกคลอด การต้องออกจากสถาบันการศึกษาก่อนกำหนด การตั้งครรภ์ไม่พร้อมยังเป็นปัญหาอยู่ โดยเครือข่ายสตรีได้เรียกร้องให้รัฐกำหนดนโยบายที่ชัดเจนว่า “สิทธิในการคุมกำเนิดเป็นสิทธิของทุกคน” และเสนอให้รัฐบาลยกเลิกระเบียบ/แนวปฏิบัติของสถานพยาบาลที่กำหนดให้สามีเป็นผู้ลงชื่อรับรองการคุมกำเนิดของภรรยา นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนสตรียังประสบปัญหาไม่

สามารถดำรงสถานภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และถูกเลือกปฏิบัติ รวมทั้งระเบียบราชการและ/หรือระเบียบขององค์กรยังไม่เอื้อต่อเด็กที่เกิดนอกสมรสให้ได้เข้าถึงสิทธิประโยชน์จากรัฐและองค์กร โดยปราศจากเลือกปฏิบัติ และยังมีการกีดกันผู้หางานและ/หรือลูกจ้างที่ตั้งครรภ์

กสม. ร่วมสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ พ.ศ. .... ซึ่งจัดทำโดยมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาวะผู้หญิง (สคส.) และเตรียมรวบรวมรายชื่อประชาชน ๑๐,๐๐๐ คน เสนอกฎหมาย โดยมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอนามัยเจริญพันธุ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวนี้มีหลักการกำหนดให้ทุกคนต้องมีสิทธิเข้าถึงบริการคุมกำเนิด การดูแลครรภ์ การคลอด การยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ รวมทั้งการรักษาการมีบุตรยาก และโรคเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ต่างๆ ทุกคนมีสิทธิตัดสินใจเลือกเองว่าจะมีชีวิตคู่หรือไม่ และมีสิทธิตัดสินใจว่าจะมีบุตรหรือไม่ จำนวนเท่าใด ทุกคนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ถูกต้อง ครบถ้วน เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องและเพียงพอ คนทุกคนมีสิทธิที่จะปลอดภัยจากอันตรายจากขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับอนามัยการเจริญพันธุ์ (จะบังคับแต่งงาน หรือบังคับการมีเพศสัมพันธ์ หรือห้ามการมีเพศสัมพันธ์ด้วยเหตุผลทางความเชื่อศาสนา หรือประเพณีไม่ได้) ห้ามไม่ให้โน้มน้าว ข่มขู่ บังคับ อันส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์พักการเรียนหรือต้องออกจากสถานศึกษา ห้ามไม่ให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนปฏิเสธการจ้างงานเพราะเหตุตั้งครรภ์ รัฐต้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาไม่ชัดเจน ให้มีสิทธิเลือกเพศตนเอง และสิทธิในการเลือกวิธีการรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รัฐมีหน้าที่จัดให้มีบริการข้อมูลข่าวสาร รวมถึงเรื่องเพศศึกษาแก่บุคคลทุกช่วงวัยอย่างเหมาะสม ต้องจัดให้มีบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ และสุขภาพทางเพศที่มีมาตรฐาน ต้องจัดให้มีระบบการศึกษาต่อเนื่องที่เหมาะสมกับนักเรียนนักศึกษาที่ตั้งครรภ์ ต้องคุ้มครองสิทธิของคนที่มีเพศไม่ชัดเจน ต้องให้สิทธิตัดสินใจเลือกเพศได้ด้วยตนเอง และสิทธิในการเลือกวิธีการรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

รัฐบาลจัดทำ “โครงการฝากท้องทุกที่ ฟรีทุกสิทธิ” เมื่อ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖ ซึ่งผู้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนไม่ว่าจะใช้สิทธิโครงการ ๓๐ บาท สิทธิประกันสังคม หรือสวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการสามารถฝากครรภ์ที่สถานพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ที่ผ่านมาหญิงตั้งครรภ์ในโครงการ ๓๐ บาท และประกันสังคม ต้องฝากครรภ์ที่สถานพยาบาลในเครือข่ายที่ระบุในสัญญาเท่านั้น หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะต้องเสียเงินเอง จึงทำให้หญิงตั้งครรภ์มีเพียงร้อยละ ๕๓ ที่ไปฝากท้องเมื่ออายุครรภ์น้อย ซึ่งปกติหญิงตั้งครรภ์จะต้องไปฝากครรภ์เมื่ออายุครรภ์ ๑๒ สัปดาห์ เมื่อต้องเสียค่าใช้จ่ายหากไปฝากครรภ์ในสถานพยาบาลที่ไม่ได้ระบุในสัญญา ผู้หญิงส่วนหนึ่งจึงฝากครรภ์ช้า หากเกิดปัญหากับทารกในครรภ์ แพทย์จะไม่สามารถค้นหาหรือแก้ไขความผิดปกติได้ทัน โครงการนี้จึงเป็นการลงทุนสร้างต้นทุนชีวิตเด็กไทยตั้งแต่อยู่ในครรภ์ให้มีสุขภาพแข็งแรง

(๔) การพัฒนาบทบาทสตรี

การพัฒนาบทบาทสตรีนับเป็นนโยบายสำคัญหนึ่งของรัฐบาล จึงได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสตรี อาทิ การพัฒนาสุขภาพสตรีให้มีสุขภาพที่ดี การพัฒนาการเรียนรู้ให้มีความรอบรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก โดยกำหนดให้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้วย ICT จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ แห่งทั่วประเทศ เพื่อให้สตรีอย่างน้อย ๑ ล้านคนทั่วประเทศ สามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต และ IPTV เพื่อเพิ่มพูนความรู้ผ่านการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ พร้อมทั้งสนับสนุนให้กลุ่มสมาชิกสตรีได้เรียนรู้การทำร้านค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ Thailandmall.net เพื่อเตรียมสตรีให้พร้อมประชาคมอาเซียน เปิดศูนย์เรียนรู้สู่อาเซียน ๒๒ ศูนย์ นำร่องในจังหวัดที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม (One Stop Crisis Center) ทั่วประเทศ เพื่อบูรณาการความช่วยเหลือสตรี เด็ก คนชรา ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม รวมทั้งรับแจ้งเบาะแส พัฒนาระบบการส่งต่อ และติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรง เหยื่อของการค้ามนุษย์ ให้ได้รับความช่วยเหลือโดยเร็วและสะดวกที่สุด

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้มีนโยบายจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพสตรีให้เป็นพลังทางสังคม แต่จากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ว่านโยบายดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการลิดรอนสิทธิของประชากรหญิงกว่า ๒๓ ล้านคน ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน โดยผู้ร้องเห็นว่า ประชากรหญิงที่ไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนควรมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือจากรัฐเช่นกัน ในเรื่องนี้ กสม.เห็นว่า มีการเลือกปฏิบัติในการเข้าถึงสิทธิสตรี และสิทธิในการได้รับสวัสดิการจากรัฐ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งได้มีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรตราเป็นพระราชบัญญัติเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นหลักประกันความต่อเนื่องแทนการอาศัยฐานจากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และวัตถุประสงค์ของกองทุนควรมีเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ มากกว่าการให้กู้ยืมเป็นรายบุคคล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ควรมีหลักเกณฑ์การพิจารณารับเข้าเป็นสมาชิกและการพิจารณาให้กู้ยืมเงินที่ชัดเจนทั้งในระดับบุคคลและองค์กร เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ขอกู้ยืมเงินจะได้รับการพิจารณาด้วยความเป็นธรรม ปราศจากการเลือกปฏิบัติ เป็นต้น

ผู้หญิงทุกคนมีสิทธิ์เป็นเจ้าของ
กองทุนพัฒนา
บทบาทสตรี
สร้างสรรค์พลังสตรี ให้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ กสม. ได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมผลักดันร่างกฎหมายส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคระหว่างเพศ เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างเพศให้สอดคล้องกับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบอีกด้วย

(๕) การคุ้มครองผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

กสม. ได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่ง กสม. ได้จัดทำโดยการมีส่วนร่วมของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้แทนองค์กรภาครัฐ และเอกชนด้านสตรี นำเสนอต่อสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นกลไกการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของสตรีระดับชาติเพื่อใช้บรรจุในยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการระดับชาติ ว่าด้วยสตรี สันติภาพ และความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำ และเมื่อแล้วเสร็จจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป

๓) การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิสตรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กฎหมายภายในของไทย และนโยบายต่างๆ ได้รับรองส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของสตรีที่สอดคล้องตามอนุสัญญา CEDAW ที่ไทยเป็นภาคีไว้หลายประการ ได้แก่ รับรองว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน สิทธิได้รับการคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรมอย่างเหมาะสม การได้รับความคุ้มครองจากการกระทำรุนแรงและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ที่ผ่านมา รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของสตรีตามแนวทางที่ได้รับการรับรองดังกล่าวพอสมควร เช่น ออกกฎ ก.พ. ว่าด้วยการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน การจัดให้มีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีการดำเนินการบางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับสิทธิตามที่ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองบางประการ เช่น

๓.๑) ยังมีสตรีถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและถูกล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงานปรากฏให้เห็น ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวแล้ว

๓.๒) สตรี โดยเฉพาะที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล ที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากผู้ชาย ยังเข้าไม่ถึงสิทธิและบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ อันเป็นสิทธิพื้นฐานในการครองความเป็นครอบครัวอย่างเป็นสุข

๓.๓) สตรีบางกลุ่มเข้าไม่ถึงกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เนื่องจากหลักเกณฑ์การพิจารณาการเข้าเป็นสมาชิกไม่ชัดเจน

๓.๔) สถานภาพและบทบาทของสตรียังจำเป็นต้องผลักดันในเรื่องความเท่าเทียมและความเสมอภาคต่อไป

๒.๕.๓ สิทธิด้านสถานะบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทย ไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

.....

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

(๒) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๓) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕

(๔) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗

(๕) ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง พ.ศ. ๒๕๔๓

(๖) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๒ กำหนดให้รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้ แต่ละรัฐรับที่จะเคารพและให้ความมั่นใจแก่บรรดาบุคคลทั้งปวงภายในอาณาเขตของตน และภายใต้อำนาจของตนในสิทธิทั้งหลายที่ยอมรับแล้วในกติกาฉบับนี้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าชนิดใดๆ เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรืออื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ และจะดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างสอดคล้องกับกระบวนการทางรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติแห่งกติกาฉบับนี้ .....

ข้อ ๒๖ บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ในกรณีนี้พึงมีกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติใดๆ และให้หลักประกันคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและมีผลจริงจังเพื่อให้ปลอดจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่นใด

(๗) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ และข้อ ๕ (ง) และข้อ ๕ (ฉ)

ข้อ ๑

๑. ในอนุสัญญานี้ คำว่า “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” จะหมายถึง การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเลือก โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย หรือชาติกำเนิดหรือเผ่าพันธุ์กำเนิด ซึ่งมีเจตนาหรือมีผลให้เกิดการระงับหรือกีดกั้นการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และในด้านอื่นๆ ของการดำรงชีวิตในสังคม รวมทั้งการระงับ หรือกีดกั้นการใช้สิทธิเหล่านั้นอย่างเสมอภาคของบุคคล

๒. อนุสัญญานี้ จะไม่ใช้กับการจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเลือก โดยรัฐภาคีของอนุสัญญานี้ ระหว่างพลเมืองและบุคคลที่ไม่ใช่พลเมือง

๓. จะตีความอนุสัญญานี้ไปในทางที่กระทบต่อข้อบทของกฎหมายภายในของรัฐภาคีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ สัญชาติ และการให้สัญชาติไม่ได้ หากข้อบทนั้นๆ มิได้เลือกปฏิบัติต่อชนเชื้อชาติหนึ่งเชื้อชาติใดโดยเฉพาะ

๔. มาตรการพิเศษที่จัดให้มีขึ้นตามความจำเป็น โดยมีเจตนาเพื่อประกันให้มีความก้าวหน้าอย่างเพียงพอในหมู่ชนบางเชื้อชาติหรือบางเผ่าพันธุ์ หรือบุคคลบางกลุ่มที่ต้องการความคุ้มครอง เพื่อให้กลุ่มหรือบุคคลเหล่านั้นได้มีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค จะไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวต้องไม่ก่อให้เกิดการธำรงไว้ซึ่งสิทธิที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มชน เชื้อชาติต่างๆ และจะไม่คงอยู่ต่อไปภายหลังจากที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว

ข้อ ๒

๑. รัฐภาคีประณามการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และจะจัดให้มีนโยบายที่จะขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างชนทุกเชื้อชาติโดยวิธีการที่เหมาะสมและไม่รีรอ และเพื่อการนี้

(ก) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะไม่กระทำการใดๆ ที่จะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบัน และจะประกันว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน และสถาบันของรัฐทุกแห่ง ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น จะปฏิบัติตามพันธกรณีนี้

(ข) รัฐภาคีจะไม่อุปถัมภ์ ช่วยเหลือ หรือสนับสนุนการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติโดยบุคคลหรือองค์กรใด

(ค) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อทบทวนนโยบายของรัฐบาล ทั้งในกรอบแห่งชาติและระดับท้องถิ่น และแก้ไข เพิกถอนหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎระเบียบใดๆ ที่มีผลก่อให้เกิดหรือแพร่ขยายการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติไม่ว่าในที่ใดก็ตาม

(ง) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะห้ามและยกเลิกการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติโดยบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร โดยวิธีการอันเหมาะสม ซึ่งรวมทั้งการออกกฎหมายที่ใช้ตามความจำเป็นของสถานการณ์

(จ) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่มุ่งประสานหลายเชื้อชาติเข้าด้วยกัน และดำเนินการเคลื่อนไหว และการกระทำใดๆ ในอันที่จะขจัดอุปสรรคขวางกั้นทางเชื้อชาติตามความเหมาะสม และจะไม่สนับสนุนการกระทำใดๆ อันมีแนวโน้มที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ

๒. เมื่อสถานการณ์เหมาะสม และโดยคำนึงถึงด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่นๆ รัฐภาคีจะจัดให้มีมาตรการพิเศษและเป็นรูปธรรมเพื่อประกันให้มีการพัฒนาอย่างพอเพียง และให้การคุ้มครองแก่กลุ่มชนหรือบุคคลบางเชื้อชาติ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะประกันให้บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ และอย่างเสมอภาค ทั้งนี้ มาตรการเหล่านี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกสิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นแล้ว

ข้อ ๓ รัฐภาคีประณามอย่างยิ่งต่อการแบ่งแยกทางเชื้อชาติและลัทธิแบ่งแยกผิว และจะป้องกัน ห้าม และขจัดการปฏิบัติทั้งมวลในลักษณะนี้ในเขตอาณาของตน

๒) สถานการณ์สิทธิมนุษยชน สิทธิด้านสถานะบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์

สถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านสถานะบุคคล ปัจจุบันประเทศไทยมีกลุ่มบุคคลผู้มีปัญหาสถานะบุคคลเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มชาวไทยภูเขา ๙ เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง หรือแม้ว เมี่ยน หรือเย้า อาข่าหรืออีก้อ ลาหู่หรือมูเซอ ลีซูหรือลีซอ ลัวะหรือถิ่น ขมุและมลาบรีหรือคนตองเหลือง ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันตกของประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ตาก ราชบุรี ซึ่งทางราชการถือว่าชาวไทยภูเขาที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยทำกินหรือมีบรรพบุรุษอาศัยทำกินอยู่บนพื้นที่สูงในราชอาณาจักร มีวัฒนธรรม ประเพณี และการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึง ชนพื้นเมืองในภาคใต้ เช่น กลุ่มชาวเล กลุ่มชาวมานิ และกลุ่มชาวมอแกน เป็นต้น

สถานการณ์ด้านสถานะบุคคลในประเทศไทยนั้น รัฐได้มีนโยบายให้สถานะบุคคลกับชาวไทยภูเขา โดยการออกระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ เพื่อให้ชาวไทยภูเขาสามารถยื่นคำร้องลงรายการสัญชาติ ได้ที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่และให้นายทะเบียนดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสารหรือการสอบปากคำพยานบุคคลผู้รู้เห็นการเกิด เพื่อเสนอนายอำเภอในท้องที่นั้น พิจารณาคำร้องขอลงรายการสัญชาติว่า ควรอนุมัติให้สัญชาติไทยกับผู้ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติ ตามข้อ ๑๑ และข้อ ๒๓ แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ หรือไม่ นอกจากนี้ ปัจจุบันการให้สถานะบุคคลแก่เด็กที่เกิดในประเทศไทยที่บิดามารดาเป็นผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทย หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการรับจดทะเบียนการแจ้งเกิดได้รับจดทะเบียนให้โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นเด็กที่มีสัญชาติไทยหรือไม่ ซึ่งจะมีหลักฐานเอกสารแสดงสถานะบุคคล (เลขรหัส ๑๓ หลัก) ที่แตกต่างกับเด็กที่มีสัญชาติไทย

ส่วนปัญหาในเรื่องการกำหนดสถานะบุคคลและการได้รับสัญชาติยังมีอยู่มาก ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎรดำเนินการพิจารณาล่าช้าเกินสมควร กล่าวคือ เมื่อผู้มีสิทธิได้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแล้ว มักจะได้รับการพิจารณา

อนุมัติให้สัญชาติล่าช้า ซึ่งมาจากหลายสาเหตุ เช่น มีการเปลี่ยนตัวปลัดอำเภอฝ่ายทะเบียนและบัตร ซึ่งทำให้ขาดความต่อเนื่องของงาน มีการเพิ่มขั้นตอนการดำเนินการเกินสมควร (การออกบัตรคิวในการยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติ หรือการพิสูจน์ DNA) การไม่แจ้งให้ผู้ร้องขอลงรายการสัญชาติมาดำเนินการเพิ่มเติมในส่วนที่มีปัญหา หรือการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไว้โดยไม่ดำเนินการใดๆ เป็นเวลานานหลายเดือน ซึ่งเรื่องนี้ได้มีเรื่องร้องเรียนต่อ กสม. และเมื่อคณะอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลของผู้ไร้สัญชาติ ไทยพลัดถิ่น ผู้อพยพ และชนพื้นเมือง ใน กสม. มีหนังสือตรวจสอบข้อเท็จจริงไปถึงสำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น จึงจะมีการดำเนินการให้ผู้ร้องได้รับอนุมัติให้ลงรายการสัญชาติในทะเบียนราษฎร เป็นต้น

สำหรับสถานการณ์เกี่ยวกับไทยพลัดถิ่น พบว่า ยังมีปัญหาในการดำเนินการคืนสัญชาติไทยให้กับคนไทยพลัดถิ่น ซึ่งเป็นบุคคลที่มีเชื้อสายไทยที่อาศัยอยู่ในพม่าและกัมพูชาบริเวณที่ติดกับชายแดนไทยซึ่งเป็นดินแดนของไทยมาก่อน แต่ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงเส้นเขตแดน ทำให้ดินแดนบางส่วนเป็นของประเทศเพื่อนบ้านและคนไทยที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว ทำให้เขาเหล่านั้นกลายเป็นพลเมืองของประเทศเพื่อนบ้านไปโดยปริยาย และทำให้ลูกหลานของคนกลุ่มนี้จึงไม่ได้รับสัญชาติไทย ต่อมาคนไทยกลุ่มนี้บางส่วนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและขอคืนสัญชาติไทย โดยได้รณรงค์ให้รัฐดำเนินการในเรื่องดังกล่าวมานานถึง ๑๐ ปี ในที่สุด รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะคืนสัญชาติไทยให้คนไทยพลัดถิ่นที่เคยอาศัยอยู่ในเขตแดนของประเทศพม่าและกัมพูชาประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน แต่ในปี ๒๕๕๖ ยังไม่มีการดำเนินการคืนสัญชาติให้กับคนไทยพลัดถิ่นเลย

๓) การประเมินสถานการณ์สิทธิด้านสถานะบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์

จากสถานการณ์ด้านสถานะบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า สถานการณ์สิทธิด้านสถานะบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์ มีความก้าวหน้า กรณีที่รัฐได้มีนโยบายให้สถานะบุคคลกับชาวไทยภูเขา โดยการออกระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ ให้ชาวไทยภูเขาสามารถยื่นคำร้องลงรายการสัญชาติได้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ หรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา รวมทั้งการให้สถานะบุคคลแก่เด็กที่เกิดในประเทศไทยที่บิดามารดาเป็นผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทย และรับจดทะเบียนการแจ้งเกิดให้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นเด็กที่มีสัญชาติไทยหรือไม่

ส่วนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านสถานะบุคคลที่เป็นความถดถอย เกิดจากกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎรดำเนินการพิจารณาล่าช้าเกินสมควร ทำให้การแก้ไขปัญหาการให้สัญชาติไทยกับกลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่ได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควร และไม่เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด ดังนั้น จึงมีข้อเสนอต่อหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามกฎหมาย กล่าวคือ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยที่ต้องกำหนดนโยบายหรือกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานของอำเภอต่างๆ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการประชาชนอย่างรวดเร็วและเป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกๆ อำเภอ โดยไม่เลือกปฏิบัติและทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่ดี รวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรมจากหน่วยงานของรัฐ อีกทั้งต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสถานะบุคคลกับการได้รับสัญชาติไทยให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถานะบุคคลที่แสวงหาประโยชน์ที่มิชอบ

สำหรับปัญหาของคนไทยพลัดถิ่น ขณะนั้นคนไทยพลัดถิ่นจำนวนหนึ่งกังวลว่า อาจเป็นอุปสรรคในการขอคืนสัญชาติ กสม. โดยคณะอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลของผู้ไร้สัญชาติ ไทยพลัดถิ่น ผู้อพยพ และชนพื้นเมือง จึงได้จัดการเสวนาเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานได้รับทราบข้อกังวลของผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปประกอบการพิจารณาดำเนินการในขั้นตอนต่อไป และมีข้อเสนอแนะว่า หลังจากที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งออกกฎเกณฑ์รองรับการคืนสัญชาติให้คนไทยพลัดถิ่นโดยเร็ว และควรเผยแพร่รายละเอียดและขั้นตอนในการยื่นขอคืนสัญชาติให้แก่คนไทยพลัดถิ่นได้รับทราบอย่างทั่วถึง

๒.๕.๔ สิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศ

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ ได้รับรองให้บุคคลทุกคนย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง“เพศ”จะกระทำมิได้

(๒) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๒ กำหนดสิทธิและอิสรภาพของบุคคลที่จะต้องไม่มีความแตกต่าง อันเนื่องมาจากสภาวะต่างๆ ซึ่งเพศถือเป็นส่วนหนึ่ง

(๓) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๒.๒ ห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลในเรื่องเพศ

(๔) หลักการยอกยาการ์ตา (The Yogyakarta Principle) ให้การรับรองสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศ ในด้านวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล ถือเป็นส่วนสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และต้องไม่เป็นเหตุแห่งการเลือกปฏิบัติ

๒) สถานการณ์ด้านสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศ

ในปัจจุบันบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่เรียกว่า กลุ่ม LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual, Trangender) ได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น โดยสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวตน การแต่งกาย การดำเนินชีวิต การใช้สิทธิและเสรีภาพต่างๆ ได้อย่างเป็นเป็นอิสระเฉกเช่นบุคคลทั่วไป ดังกรณีตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนถึงพัฒนาการความก้าวหน้าในเรื่องสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศในปี ๒๕๕๖ ดังนี้

(๑) การตรวจคัดเลือกทหารกองเกินประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นปีแรกที่มีการนำประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งกำหนดให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นคนจำพวกที่ ๒ และกำหนดให้ใช้คำว่าเป็น “ผู้ที่มีสภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด (Gender Identity Disorder)” ในเอกสาร สด. ๔๓ แทนคำว่าเป็น “ผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตถาวร” และเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งส่วนใหญ่มีความเข้าใจและปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

(๒) สถาบันการศึกษาหลายแห่งเคารพในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีการปรับแก้ไขกฎระเบียบข้อปฏิบัติในการแต่งกายของนักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถแต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบนิสิตนักศึกษาตามเพศที่ตนเองเป็นผู้กำหนดได้

(๓) การผลักดันให้มีการร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. .... โดยขับเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้ได้รับการยอมรับทางกฎหมาย

และมีสิทธิต่างๆ ในการจัดการความสัมพันธ์หรือทรัพย์สินที่หามาได้ร่วมกันให้เหมือนกับคู่สมรสระหว่างหญิงชาย โดยได้มีการจัดเวทีสาธารณะเพื่อระดมความคิดเห็นจากประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไปแล้วหลายครั้ง และขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการตามกระบวนการทางนิติบัญญัติเสนอเพื่อพิจารณาเป็นกฎหมาย

นอกจากนี้ ประเด็นสิทธิของกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศในระดับสากล ได้มีการยกร่างแถลงการณ์ร่วมของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยเรื่องวิถีทางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศ (Joint NHRI Statement on Sexual Orientation and Gender Identity : SOGI) โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติออสเตรเลีย และมีการนำเสนอต่อที่ประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของไทยได้มีมติเห็นชอบต่อร่างแถลงการณ์ดังกล่าวด้วย

๓) การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศ

ปัจจุบันสังคมไทยมีความเข้าใจ ให้การยอมรับ และเคารพในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในบางมิติ และเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ซึ่งการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังคงจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนสิทธิในประเด็นต่างๆ ให้ปรากฏหรือเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น อาทิ การส่งเสริมให้บุคคลในครอบครัวเข้าใจและยอมรับต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ การส่งเสริมให้หน่วยงานหรือสถานประกอบการเคารพต่อสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยไม่เลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพ การผลักดันให้มีการออกกฎหมายรับรองการจดทะเบียนคู่ชีวิตให้มีผลบังคับใช้ดังเช่นในหลายประเทศที่ได้รับรองสิทธิการมีคู่ชีวิตของบุคคลเพศเดียวกัน และกฎหมายรับรองการเปลี่ยนคำนำหน้านามในบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายให้เป็นเพศตามเจตจำนงของตนเอง เป็นต้น

๒.๖ สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐** มาตรา ๔๐ ๔๐(๕) และมาตรา ๘๑

(๒) **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)** ข้อ ๒ และ ข้อ ๔

(๓) **อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT)** ข้อ ๑ ข้อ ๒ และ ข้อ ๔

๒) สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๑) **การบังคับใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง ๓ ฉบับ แบ่งเป็นการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ควบคู่ไปกับการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (รัฐบาลมีการต่ออายุทุก ๓ เดือน) ในเขตพื้นที่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ในพื้นที่ ๕ อำเภอ คือ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ อำเภอนาทวี อำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย โดยนอกจากกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงทั้ง ๓ ฉบับแล้ว ยังมีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับทั่วประเทศด้วย

จากข้อมูลของศูนย์ทนายความมุสลิม [๑๕] พบว่า ร้อยละ ๙๐ ของผู้ต้องหาคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักถูกดำเนินคดีผ่านกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงทั้ง ๓ ฉบับ เช่น การใช้กฎอัยการศึกที่ให้อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้ ๗ วัน โดยไม่ต้องตั้งข้อกล่าวหาใดๆ หรือการดำเนินการตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้ ๗ วัน และต่อระยะเวลาได้รวมไม่เกิน ๓๐ วัน และการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีการเปิดโอกาสให้ผู้หลงผิดกลับใจยอมรับในการกระทำความผิดแล้วใช้กระบวนการตามมาตรา ๒๑ และต้องเข้ารับการอบรมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน นอกจากนี้ จากการนำเสนอข้อมูลของภาคประชาสังคมพบว่า [๑๖] กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมได้รณรงค์ให้มีการยกเลิกการใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่ภาคใต้และเรียกร้องให้นำกฎหมายในภาวะปกติมาใช้บังคับในพื้นที่แทน เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงส่งผลต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การซ้อมทรมานระหว่างถูกควบคุมตัว การจับกุมแบบเหวี่ยงแห การเชิญตัวผู้ต้องสงสัยยังขาดหลักเกณฑ์และความชัดเจนแน่นอน เนื่องจากบางรายไม่ระบุหน่วยที่ถูกควบคุมตัว ไม่มีการสื่อสารกับญาติผู้ถูกควบคุม สร้างความกังวลให้กับครอบครัวผู้ต้องสงสัย เกิดวิกฤตศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่รัฐ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑ ข้อย่อย ๒ และ ๗ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ข้อ ๑ ข้อย่อย ๑ และ ๔

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้ตรวจสอบและจัดทำรายงานผลการพิจารณากรณีร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม การตรวจค้น จับกุม และการซ้อมทรมานในพื้นที่ภาคใต้ หลายกรณีได้มีข้อเสนอไปยังหน่วยงานด้านความมั่นคงให้วางมาตรการในการป้องกันการทรมานในทุกขั้นตอนของการตรวจค้น จับกุม และคุมขัง เช่น การแจ้งการจับกุมให้ครอบครัวและญาติทราบ การให้ญาติสามารถเข้าเยี่ยมได้ ให้ผู้ถูกจับกุมมีโอกาสปรึกษากับทนาย การปรับปรุงกระบวนการซักถามโดยไม่ใช้วิธีความรุนแรง และการซักถามควรทำโดยพนักงานสอบสวนที่มีความเชี่ยวชาญเท่านั้น นอกจากนี้ กสม. ยังมีการจัดการฝึกอบรมในการสร้างความรู้ความเข้าใจตามหลักการอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ให้กับเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงเกี่ยวกับเรื่องการจับกุม คุมขัง และการซ้อมทรมานตาม

---

๑๕ สิทธิและความยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ วิทยากรโดย สุทธิพงษ์ จันทรวิโรจน์ ประธานศูนย์ทนายความ มุสลิม , ๑๐ มกราคม ๒๕๕๗

๑๖ ที่มา http://www.deepsouthwatch.org

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงได้อนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัว ตั้งแต่วันแรกของการจับกุม ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อร้องเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย อาทิ การจับกุม ควบคุมตัว การไม่อนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัว และการซ้อมทรมาน ซึ่งมีการร้องเรียนต่อ กสม. ระหว่างปี ๒๕๕๕ – ๒๕๕๖ พบว่า สถิติคำร้องมีปริมาณลดลง

(๒) สถานการณ์การเยียวยาผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ

ในส่วนการเยียวยาผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ มีกรอบพิจารณาที่สำคัญ คือ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘ และ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ และระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ (ระเบียบ กพต.) โดยสาระสำคัญ คือ ภาครัฐได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงฯ ในส่วนที่เป็นประชาชนทั่วไป โดยปรับอัตราเงินช่วยเหลือกรณีเสียชีวิตกรณีผู้ทุพพลภาพและกรณีเหตุการณ์เฉพาะ และหากกรณีเพิ่มเงินช่วยเหลือให้มากขึ้นโดยให้มีผลย้อนหลัง ซึ่งเป็นผลให้รัฐต้องใช้งบประมาณด้านการเยียวยาเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

การดำเนินการกรณีเยียวยาในช่วงปี ๒๕๕๖ พบว่า ภายหลังจากรัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีและออกระเบียบ กพต. ที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา โดยสาระสำคัญ คือ การเพิ่มการเยียวยาในรูปตัวเงินมากขึ้น ส่งผลให้มีคำร้องกรณีขอให้รัฐเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบซึ่งได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อ กสม. เพิ่มมากขึ้น และอยู่ระหว่างการตรวจสอบและจัดทำรายงานการพิจารณาเบื้องต้นจากข้อร้องเรียนพบว่า ผู้เสียหายยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการได้รับการเยียวยา รวมถึงจำนวนเงินที่จะได้รับในการเยียวยาแต่ละกรณีด้วย

๓) การประเมินสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๑) สถานการณ์การบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เมื่อพิจารณาการดำเนินการของหน่วยงานรัฐด้านความมั่นคงในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง ทั้ง ๓ ฉบับ ในกรณีนี้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๗ ยินยอมให้ใช้ได้ตามความจำเป็น และรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งรองรับไว้ อีกทั้งยังมีบทบัญญัติที่ให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้ดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวนั้นไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัย ส่งผลให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายๆ กรณี เช่น นำไปสู่การใช้ความรุนแรงในการจับกุม ควบคุมตัว การซ้อมทรมานเพื่อให้รับสารภาพ หรือการเหวี่ยงแหจับกุม โดยการขาดการหาพยานหลักฐานที่ชัดเจน ทำให้มีผู้ถูกจับกุมดำเนินคดีในกระบวนการทางศาลเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้า นำไปสู่การให้ผู้ที่มีความเห็นต่างไปสร้างเงื่อนไขในการลดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ของฝ่ายรัฐทั้งในด้านความมั่นคงและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถือได้ว่า การดำเนินการภาครัฐเกี่ยวกับมาตรการการบังคับใช้กฎหมายนั้น ยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ที่ให้ความสำคัญกับการให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนในพื้นที่โดยยึดหลักนิติรัฐและเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบหลักการในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่ถูกบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดว่า บุคคลย่อมเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง (มาตรา ๔๐) และกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม โดยดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน (มาตรา ๘๑)

ในประเด็นนี้ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล[๑๗] ว่าควรทบทวนการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงต้องบังคับใช้เท่าที่จำเป็นและในระยะเวลาที่จำกัดเท่านั้น ในพื้นที่ใดที่สถานการณ์ดีขึ้น รัฐบาลควรลดระดับการบังคับใช้กฎหมายพิเศษข้างต้น โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้การตรวจค้น การตั้งข้อหา การจับกุม การควบคุมผู้ต้องหา และการสอบสวนเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศมากกว่าแทน

(๒) สถานการณ์การเยียวยาผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ

เมื่อพิจารณาจากมติคณะรัฐมนตรี และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาโดยภาครัฐแล้ว จะเห็นว่า การที่ภาครัฐได้เพิ่มอัตราการเยียวยาผู้เสียหายกรณีได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบให้เท่าเทียมกับกรณีที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันเกี่ยวเนื่องกับความไม่สงบ จึงเห็นได้ว่า รัฐมีความพยายามในการดำเนินการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ให้เกิดความเท่าเทียมกันในทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในส่วนกระบวนการยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา ตามมาตรา ๔๐ (๕) วางหลักไว้ว่า ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งสอดรับกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๒ ข้อย่อย ๓ ก็ได้วางหลักประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะได้กระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่

ในประเด็นนี้ กสม. มีข้อเสนอว่า เพื่อให้นโยบายด้านการเยียวยาของรัฐบาลเป็นไปอย่างเสมอภาค เท่าเทียม เป็นธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินนโยบายแก้ปัญหาภาคใต้ รัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนที่ชัดเจนในการเข้าถึงสิทธิในการได้รับการเยียวยาในแต่ละกรณี เช่น เงื่อนไขที่เป็นองค์ประกอบของการได้รับเงินเยียวยาในแต่ละกรณี อาทิ กรณีเสียชีวิต กรณีบาดเจ็บ กรณีทุพลภาพ หรือกรณีทรัพย์สินเสียหาย เนื่องจากตามข้อร้องเรียนที่ได้ร้องเรียนต่อ กสม. ในประเด็นการเยียวยา พบว่า ประเด็นข้อร้องเรียนส่วนใหญ่ ผู้เสียหายยังเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเงื่อนไขการได้รับเงินเยียวยา และจำนวนเงินเยียวยาที่จะได้รับในแต่กรณี ซึ่งเรื่องนี้ กสม. จะได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาเพื่อมีข้อเสนอเชิงนโยบายไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

---

๑๗ รายงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

๒.๗ การประเมินการเตรียมการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๑) เกณฑ์การประเมิน

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาล หรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

(๒) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อ ๑ ที่กำหนดนิยามของ “การทรมาน” ว่าหมายถึง การกระทำโดยเจตนาให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลสำหรับการกระทำ ซึ่งบุคคลนั้น หรือบุคคลที่สามกระทำหรือถูกสงสัยว่ากระทำการข่มขู่หรือขู่เข็ญบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม หรือการเลือกปฏิบัติ เมื่อความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานนั้นกระทำโดย หรือด้วยการยุยง หรือโดยความยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าพนักงานของรัฐ หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจากหรืออันเป็นผลปกติจากหรืออันสืบเนื่องมาจากการลงโทษทั้งปวงที่ชอบด้วยกฎหมาย และข้อ ๔ ของอนุสัญญาฯ ที่ระบุพันธกรณีของรัฐภาคีที่ต้องประกันว่าการกระทำทรมานทั้งปวงเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของตน และมีโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรง

(๓) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อ ๑ ของพิธีสารฯ ที่ระบุความมุ่งหมายในการพัฒนาระบบการเข้าเยี่ยมสถานที่ที่ทำให้บุคคลเสื่อมเสียอิสรภาพโดยหน่วยงาน

นานาชาติและระดับชาติที่เป็นอิสระอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการทรมาน การปฏิบัติและการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ข้อ ๑๘ ของพิธีสารฯ ที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องดำเนินการให้กลไกการป้องกันในระดับชาติมีความเป็นอิสระในการทำงาน และความเป็นอิสระของบุคลากรฯ และข้อ ๑๙ ที่กำหนดว่า กลไกการป้องกันในระดับชาติจะได้รับมอบหมายอำนาจอย่างน้อยให้สามารถตรวจเยี่ยมการปฏิบัติต่อบุคคลผู้ถูกทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพในสถานที่คุมขังอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ

(๔) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย (International Convention on the Protection of All Persons from Enforced Disappearances) โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อ ๒ ที่กำหนดนิยามของ “การหายสาบสูญโดยถูกบังคับ” ว่าหมายถึง การจับกุม กักขัง ลักพาตัว หรือการกระทำในรูปแบบใด ที่เป็นการลิดรอนเสรีภาพโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งดำเนินการโดยได้รับอนุญาต การสนับสนุนหรือการยอมรับโดยปริยายของรัฐ ตามมาด้วยการปฏิเสธที่จะยอมรับว่าได้มีการลิดรอนเสรีภาพหรือการปกปิดชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลที่หายสาบสูญ ซึ่งส่งผลให้บุคคลดังกล่าวอยู่นอกการคุ้มครองของกฎหมาย และข้อ ๔ รัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อประกันว่าการหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นความผิดภายใต้กฎหมายอาญาของตน

๒) สถานการณ์การดำเนินการอนุวัติอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

(๑) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

ในปี ๒๕๕๖ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้มีการดำเนินการที่จะปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๐ โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นว่า ควรใช้แนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะกำหนดให้ “การทรมาน” เป็นฐานความผิดเฉพาะ และให้ผู้ถูกกระทำทรมานสามารถยื่นคำร้องต่อศาลให้ระงับหรือเพิกถอนการกระทำนั้นและมีสิทธิยื่นคำร้องขอเยียวยาความเสียหายได้ ขณะที่องค์กรภาคประชาสังคมเห็นว่า ควรบัญญัติเรื่องนี้เป็นกฎหมายเฉพาะ

คณะกรรมาธิการกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าว และเห็นพ้องกับแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่แล้วของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๖ คณะกรรมาธิการฯ ได้ร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจัดการประชุมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อร่างกฎหมาย เพื่อแก้ไข

ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเตรียมเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป อย่างไรก็ดี รัฐบาลได้ประกาศยุบสภา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ ทำให้การดำเนินการเรื่องนี้หยุดชะงักลง

(๒) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมได้จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาดังกล่าว เพื่อเผยแพร่สาระของพิธีสารฯ และรับฟังความเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารดังกล่าว โดยในการสัมมนาที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมจัดร่วมกับสมาคมเพื่อป้องกันการทรมาน (Association for the Prevention of Torture – APT) เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ผู้เข้าร่วมการสัมมนา ซึ่งเป็นผู้แทนจากหลายหน่วยงานเห็นว่าควรให้ กสม. ทำหน้าที่เป็นกลไกการป้องกันการทรมานระดับชาติ (National Preventive Mechanism – NPM) ตามพิธีสารเลือกรับฉบับนี้

(๓) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้มีการเตรียมการปรับปรุงกฎหมายภายในเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามไป เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ ก่อนให้สัตยาบันอนุสัญญาดังกล่าว โดยได้ให้สถาบันการศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายและได้ข้อสรุปว่า ไทยควรออกกฎหมายเฉพาะในเรื่องนี้ เนื่องจากการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา เรื่องการกำหนดให้การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นฐานความผิดเฉพาะ ไม่ครอบคลุมประเด็นอื่นๆ ในอนุสัญญาฯ และได้มีการยกร่างกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ แล้ว แต่ยังไม่ได้มีการเสนอต่อรัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา

๓) การประเมินสถานการณ์การอนุวัติอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

(๑) ไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๐

ในการเข้าเป็นภาคี ไทยได้ทำคำแถลงตีความเข้าใจการดำเนินการตามบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ว่าจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันใน ๓ ข้อ รวมถึงข้อ ๑ ในประเด็นเรื่องนิยามของ “การทรมาน” โดยไทยจะได้ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ต่อไป นอกจากนี้ ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยตามกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) ไทยได้รับข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ซึ่งรวมถึงการบัญญัติให้การทรมานในความหมายที่ปรากฏในอนุสัญญาฯ

เป็นความผิดอาญาด้วย ดังนั้น การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงกฎหมายจึงเป็นการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งเป็นไปตามข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ไทยได้รับจะดำเนินการ อย่างไรก็ดี ไทยควรเร่งรัดดำเนินการให้มีการแก้ไขกฎหมายโดยเร็วเพื่อให้ไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(๒) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

เป็นตราสารที่สร้างกลไกในการป้องกันการทรมาน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิดียิ่งขึ้น การพิจารณาเข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ ของไทย รวมทั้งการดำเนินการเพื่อเตรียมการสำหรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ ในอนาคต จึงเป็นการดำเนินการที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น

(๓) ประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย

โดยเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ รัฐบาลได้ลงนามในอนุสัญญาฯ และได้ยอมรับข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ว่าจะให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับนี้ แต่ขณะนี้ยังไม่ได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าว การศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายภายในของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงเป็นการเตรียมการเพื่อให้ไทยสามารถให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ได้ตามข้อเสนอแนะของกระบวนการ UPR และเป็นการดำเนินการเพื่อให้ไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ ได้อย่างเต็มที่เมื่อไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ แล้ว

ภาคที่ ๒

รายงานผลการปฏิบัติงาน
ประจำปี ๒๕๕๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

บทที่ ๓
ผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างหน่วยราชการและองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และเสนอต่อรัฐสภา และอำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖ ฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นตามภารกิจหลักที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๗) ในการประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรายงานให้รัฐสภารับทราบผลการดำเนินงานของ กสม. รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและประชาสัมพันธ์งานขององค์กรให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยนำเสนอเป็นปีปฏิทิน (๑ มกราคม – ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖)

๓.๑ การตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ตามมาตรา ๑๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว กสม. สามารถตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งจากการร้องเรียนของผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือโดยผู้ทำการแทน ซึ่งอาจร้องเรียนโดยตรงหรือร้องเรียนผ่านองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน หรือจากการเสนอเรื่องขององค์การดังกล่าวที่พบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และพิจารณาเบื้องต้นแล้วว่า กรณีมีมูลหรือเป็นกรณีที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

สำหรับช่องทางในการร้องเรียนต่อ กสม. เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน สามารถดำเนินการได้หลายช่องทาง คือ **ด้วยวาจา ทางไปรษณีย์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โทรศัพท์ และโทรสาร** โดยต้องระบุรายละเอียด ดังนี้

๑. ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทน
๒. ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ อันเป็นเหตุแห่งการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน
๓. ลายมือชื่อของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทน ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

โดยสามารถยื่นที่ **สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.)** หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือจะยื่นต่อกรรมการคนใดคนหนึ่ง หรือองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อส่งต่อให้ สำนักงาน กสม. ดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ กรณีเรื่องร้องเรียนใดเป็นเรื่องที่ไม่ครบองค์ประกอบ ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กสม. จะไม่รับไว้เป็นคำร้อง แต่จะได้มอบหมายให้สำนักงาน กสม. ดำเนินงานประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๑๘ (๔) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อแสวงหาทางออกของปัญหาร่วมกัน และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำที่ไม่เป็นธรรมเป็นอำนาจของ กสม. ตามหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งได้กำหนดการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. ไว้ว่า เมื่อ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีใด หรือกรณีที่ได้รับการร้องเรียน หรือได้รับเรื่องจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน เพราะเห็นว่า เป็นกรณีที่มีมูลและอยู่ในอำนาจหน้าที่ กสม.สามารถแจ้งไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่ถูกอ้างว่าเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงภายในระยะเวลาที่ กสม. กำหนด (ตามมาตรา ๒๕)

สำหรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นประเด็นเดียวกันกับที่มีการฟ้องคดีต่อศาล กสม. จะยุติการตรวจสอบ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดว่า “ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมิใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้ กสม. มีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้” หรือที่เรียกว่า “ยุติการตรวจสอบตามมาตรา ๒๒” แต่อาจมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเสนอแนะนโยบาย และกฎหมายต่อรัฐบาลได้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ กสม. เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยในกรอบของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไว้ว่า ในระหว่างการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน หาก กสม. เห็นว่า อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ ให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คู่กรณีทำความตกลงเพื่อประนีประนอมและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อคู่กรณียินยอมและการตกลงอยู่ในกรอบของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้จัดให้มีการจัดทำข้อตกลงระหว่างคู่กรณีเป็นหนังสือไว้และให้ยุติเรื่อง อย่างไรก็ตาม หากปรากฏภายหลังว่า มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าว ให้ กสม. พิจารณาตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ต่อไป (ตามมาตรา ๒๗)

อนึ่ง ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีที่มีผู้ไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุเอกสาร หรือพยานหลักฐานที่ กสม. เรียกหรือสั่งให้ส่งมานั้น มีการกำหนดบทลงโทษไว้ในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ว่าต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หลังจาก กสม. ตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว และเห็นว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กสม.จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งระบุรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์แห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน เหตุผลที่มีความเห็นดังกล่าว และมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว และในการกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว กสม. อาจกำหนดให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีใดที่เห็นเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะทำนองเดียวกันอีกก็ได้

นอกเหนือจากนี้ กสม. มีอำนาจในการพิจารณาว่าแม้การกระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวจะไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่เป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งสมควรแก่การแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ถูกกระทำเช่นว่านั้น กสม.อาจกำหนดแนวทางแก้ไขเพื่อแจ้งให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามความเหมาะสมภายใต้อำนาจหน้าที่ของบุคคลหรือหน่วยงานนั้นได้

๓.๑.๑ การรับเรื่องร้องเรียน

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้รับเรื่องเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๗๖๐ เรื่อง จำแนกเป็น เรื่องร้องเรียนประเภทที่ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ลงรับเป็นคำร้อง จำนวน ๖๑๑ คำร้อง และมีเรื่องร้องเรียนประเภทที่ไม่ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๓ ไม่ลงรับเป็นคำร้อง จำนวน ๑๔๙ เรื่อง

ทั้งนี้ เรื่องร้องเรียนที่รับเป็นคำร้อง จำนวน ๖๑๑ เรื่อง มีจำแนกตามประเภท ดังนี้

๑) สถิติรายเดือนในปี ๒๕๕๖

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวม ๖๑๑ เรื่อง เฉลี่ยเดือนละ ๕๑ เรื่อง เมื่อจำแนกเป็นรายเดือนพบว่า เดือนที่มีการรับเรื่องร้องเรียนมากที่สุด คือ เดือนกันยายน ๒๕๕๖ จำนวน ๘๐ เรื่อง และเดือนที่มีการรับเรื่องร้องเรียนน้อยที่สุด คือ เดือนธันวาคม ๒๕๕๖ จำนวน ๓๐ เรื่อง รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๑

แผนภูมิที่ ๑ จำนวนของเรื่องร้องเรียนที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จำแนกเป็นรายเดือน

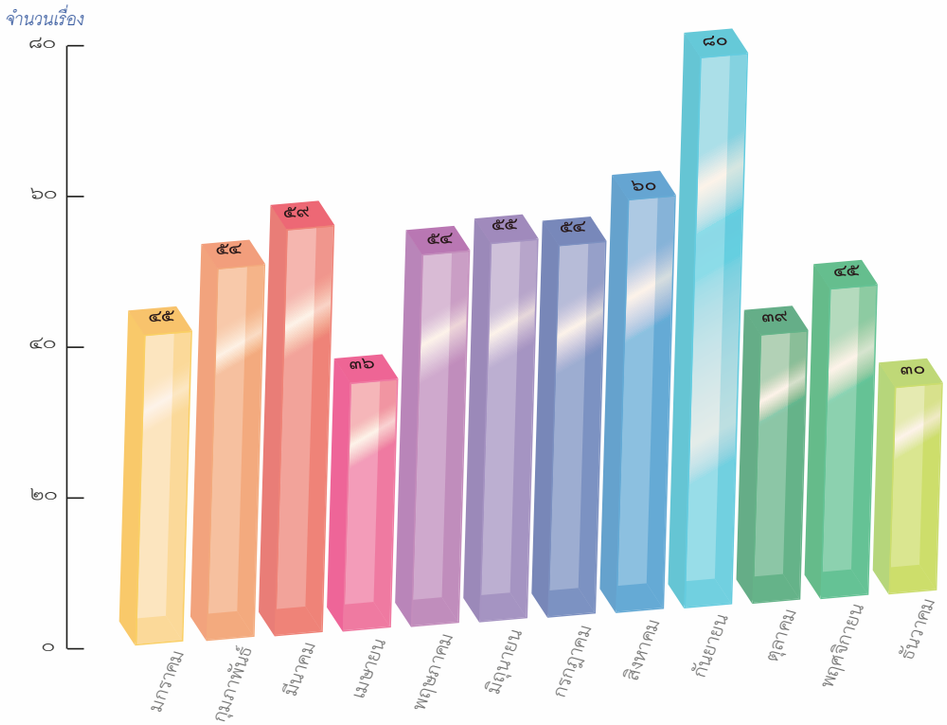

๒) สถิติรายปี ในรอบ ๑๓ ปีที่ผ่านมา

ในระยะเวลา ๑๓ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๔๔ – ๒๕๕๖) กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสิ้น ๘,๑๗๖ เรื่อง พบว่า ปีที่มีการรับเรื่องร้องเรียนมากที่สุด คือ ปี ๒๕๕๐ จำนวน ๘๓๖ เรื่อง และปีที่มีการรับเรื่องร้องเรียนน้อยที่สุด คือ ปี ๒๕๔๔ จำนวน ๑๑๒ เรื่อง เนื่องจากเป็นปีเริ่มต้นการทำงานของ กสม. ชุดที่หนึ่ง ซึ่งมีระยะเวลา ๗ เดือน (มิถุนายน-ธันวาคม ๒๕๔๔) รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิที่ ๒ จำนวนเรื่องร้องเรียนที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมหรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เปรียบเทียบระหว่างปี ๒๕๔๔ – ๒๕๕๖

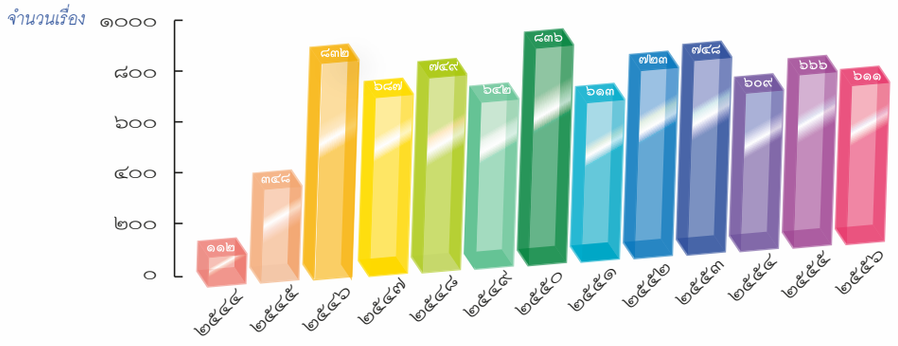

๓) ประเภทสิทธิมนุษยชนที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากข้อมูลเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมหรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๖ ซึ่งจำแนกข้อมูลตามประเภทสิทธิที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พบว่า มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมสูงที่สุด จำนวน ๑๓๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๘ รองลงมาเป็นการละเมิดสิทธิชุมชน จำนวน ๗๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๘ และการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคน้อยที่สุด จำนวน ๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๕ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๓

แผนภูมิที่ ๓ จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
จำแนกตามประเภทสิทธิมนุษยชน

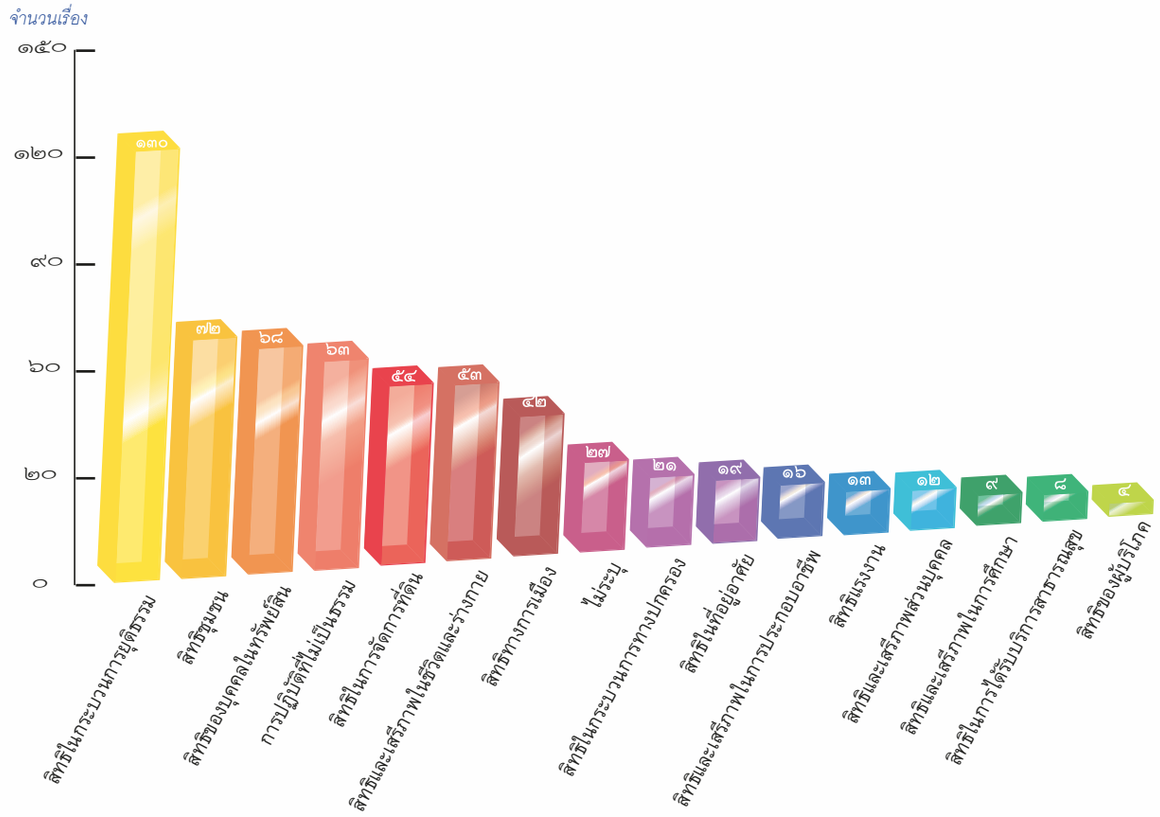

๔) พื้นที่เกิดเหตุที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากพื้นที่เกิดเหตุที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม.เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๖ พบว่า กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่มีการร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนสูงที่สุด จำนวน ๑๓๕ เรื่อง รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน ๗๔ เรื่อง และพื้นที่เกิดเหตุที่มีผลกระทบทั่วไป มีการร้องเรียนน้อยที่สุด จำนวน ๒ เรื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนมักเกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นเมืองใหญ่ของจังหวัดในภาคนั้นๆ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๔

แผนภูมิที่ ๔ จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จำแนกตามพื้นที่เกิดเหตุ

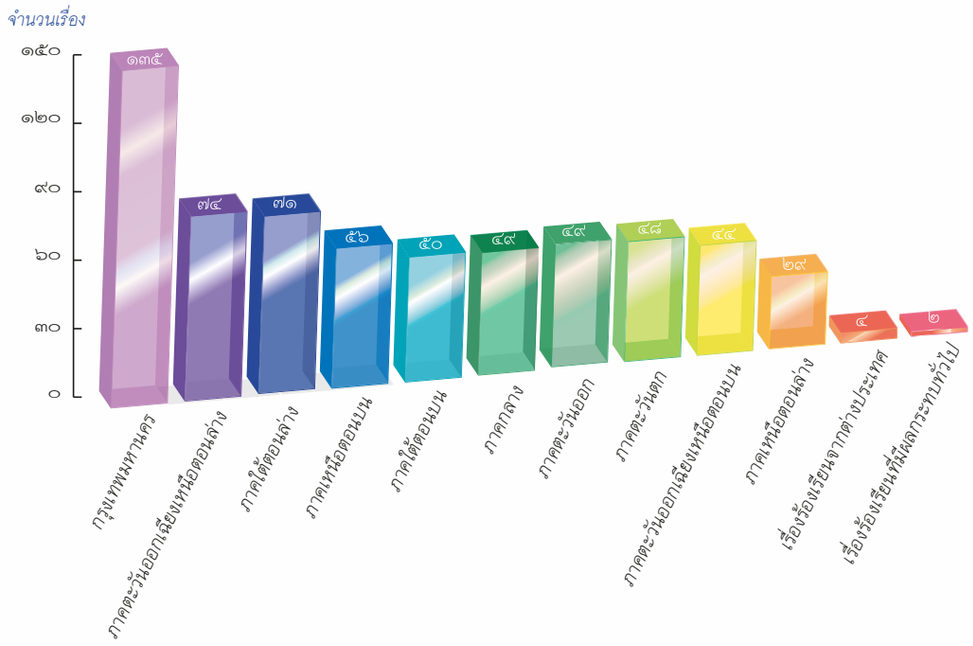

๕) ลักษณะของการร้องเรียน

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๖ มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๑๑ เรื่อง ซึ่งจำแนกตามลักษณะของการร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องมาร้องเรียนด้วยตนเองมากที่สุด จำนวน ๕๗๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๗๖ และเป็นกรณีที่หน่วยงานอื่นส่งมาให้ กสม. ดำเนินการตรวจสอบน้อยที่สุด จำนวน ๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๓ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๕

แผนภูมิที่ ๕ จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จำแนกตามลักษณะของการร้องเรียน

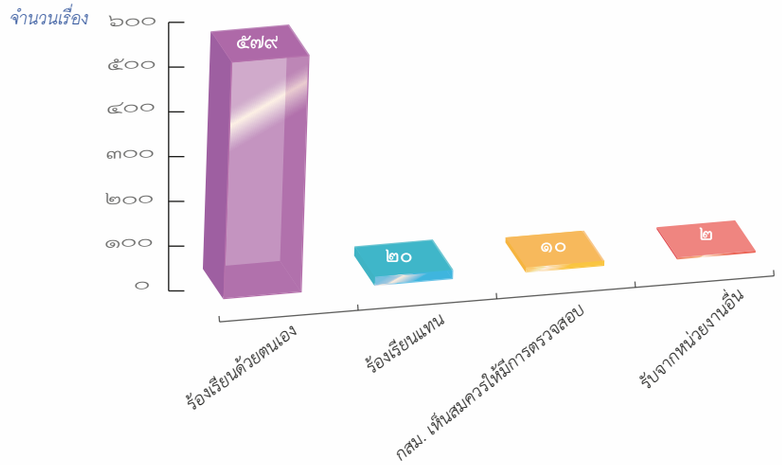

๖) ประเภทของผู้ถูกละเมิดสิทธิ

จำนวนเรื่องร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๖ มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๑๑ เรื่อง ซึ่งจำแนกตามประเภทของผู้ถูกละเมิดสิทธิ พบว่า ผู้ถูกละเมิดสิทธิที่เป็นกลุ่มบุคคลมากที่สุด จำนวน ๒๖๓ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐๔ และผู้ถูกละเมิดสิทธิน้อยที่สุดเป็นผู้สูงอายุ จำนวน ๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๒ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๖

แผนภูมิที่ ๖ จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จำแนกตามประเภทของผู้ถูกละเมิดสิทธิ

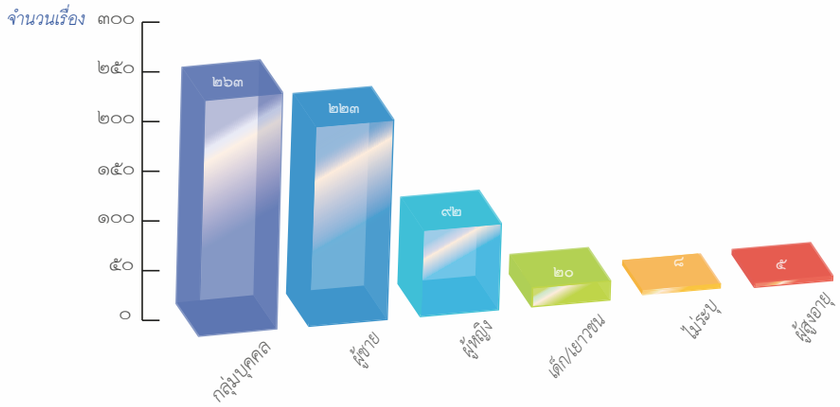

๗) ช่องทางการร้องเรียน

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๖ จำนวน ๖๑๑ เรื่อง จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน พบว่า มีการร้องเรียนเป็นหนังสือมากที่สุด จำนวน ๕๗๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๔๕ และมีการร้องเรียนทางโทรศัพท์ และทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และรับจากหน่วยงานอื่นน้อยที่สุด จำนวน ๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๓ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๗

แผนภูมิที่ ๗ จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน

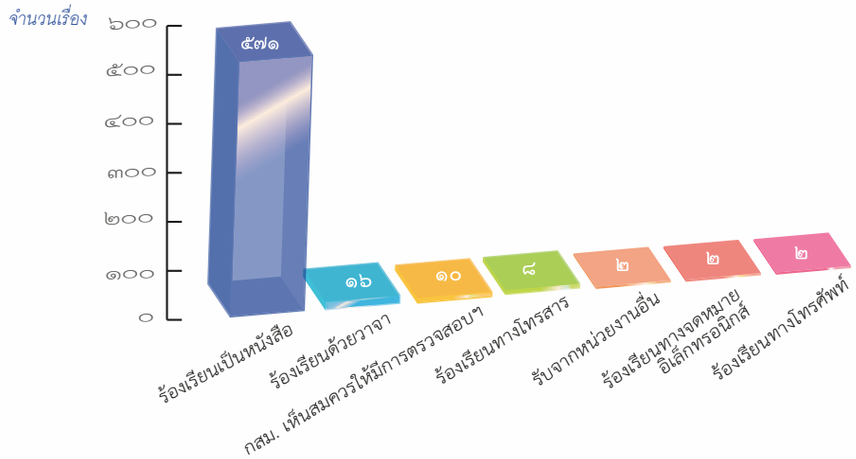

๓.๑.๒ การพิจารณาเรื่องร้องเรียนและการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เมื่อ กสม. ตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า มีการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม กสม. จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว และ/หรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแจ้งไปยังหน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเดียวกันอีก

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้รับเรื่องเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๗๖๐ เรื่อง จำแนกเป็น เรื่องร้องเรียนประเภทที่ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ลงรับเป็นคำร้อง จำนวน ๖๑๑ คำร้อง คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔๐ และเรื่องร้องเรียนประเภทที่ไม่ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๓ ไม่ลงรับเป็นคำร้อง จำนวน ๑๔๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๖๐ และได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๖ จำนวน ๑,๐๐๓ เรื่อง โดยเป็นเรื่องร้องเรียนที่รับเป็นคำร้องก่อนปี ๒๕๕๖ และเรื่องร้องเรียนที่รับเป็นคำร้องในปี ๒๕๕๖ จำแนกเป็น (๑) เรื่องร้องเรียนที่ไม่รับไว้พิจารณา เนื่องจากไม่ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จำนวน ๑๔๙ เรื่อง ซึ่ง กสม. ได้ดำเนินการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๑๘ (๔) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาทางออกในการแก้ไขปัญหาร่วมกันและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (๒) เรื่องร้องเรียนที่รับไว้พิจารณา จำนวน ๘๕๔ เรื่อง รายละเอียดตามตารางที่ ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑ ผลการพิจารณา/ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน ปี ๒๕๕๖

ผลการพิจารณา/ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่องร้องเรียน)	ร้อยละ
๑) ไม่รับพิจารณา	๑๔๙	๑๔.๘๖
๑.๑) เป็นเรื่องที่มิใช่ประเด็นการร้องเรียน/ไม่พบประเด็นการละเมิด/เป็นเรื่องเฉพาะตัว และรายงานให้ กสม. เพื่อทราบข้อมูล	๖๖	
๑.๒) ส่งเรื่องให้คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องทราบเป็นข้อมูล	๔๔	
๑.๓) ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๑๔	
๑.๔) ประสานการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชน	๒๕	

ผลการพิจารณา/ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่องร้องเรียน)	ร้อยละ
๒) รับไว้พิจารณา	๘๕๔	๘๕.๑๔
๒.๑) ส่งต่อให้องค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาแก้ไข	**๔๓**	
๒.๒) ยุติการตรวจสอบ/ยุติเรื่อง เนื่องจาก	**๖๓๔**	
- ยุติเรื่องตามมาตรา ๒๒	(๑๕๑)	
- ไม่พบประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	(๒๒๔)	
- ได้รับการแก้ไขปัญหาแล้ว	(๒๒๖)	
- ผู้ร้องมีความประสงค์ขอถอนเรื่อง	(๓๓)	
๒.๓) มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน/การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**๖๙**	
- มีมาตรการการแก้ไขปัญหา/ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
๒.๔) เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ/ศาลปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย	**๑๐๘**	
- ยุติเรื่อง	(๑๐๖)	
- ทำความเห็น/ฟ้องคดีต่อศาล	(๒)	
รวมทั้งสิ้น	๑,๐๐๓	๑๐๐

โดยเรื่องที่มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน/มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม จำนวน ๖๙ เรื่อง จำแนกตามประเด็นสิทธิ รายละเอียดตามตารางที่ ๒ ดังนี้

ตารางที่ ๒ เรื่องร้องเรียนที่มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน/มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม จำแนกตามประเด็นสิทธิ

เรื่อง	ประเด็นสิทธิและเสรีภาพ	จำนวน (เรื่องร้องเรียน)
๑	สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	๑๘
๒	สิทธิชุมชน	๑๐
๓	สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	๔
๔	สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน	๑
๕	สิทธิในการจัดการที่ดิน	๒
๖	สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล	๒
๗	สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	๔
๙	สิทธิในที่อยู่อาศัย	๑
๑๐	สิทธิแรงงาน	๒
๑๑	สิทธิสตรี	๑
๑๒	สิทธิเด็ก	๑

เรื่อง	ประเด็นสิทธิและเสรีภาพ	จำนวน (เรื่องร้องเรียน)
๑๓	สิทธิในการศึกษา	๕
๑๔	ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	๑๘
	รวม	**๖๙**

๓.๑.๓ การติดตามการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

กสม. ได้ติดตามผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และรายงานผลการพิจารณาที่ กสม. ได้แจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับไปพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดย กสม. ได้ดำเนินการติดตามการดำเนินการตรวจสอบการร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในปี ๒๕๕๖ ปรากฏว่า มีเรื่องร้องเรียนที่ตรวจสอบแล้วเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่ง กสม. ได้กำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาฯ ไปยังองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๓๖ เรื่อง จำแนกตามประเด็นสิทธิ ได้แก่ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๑๗ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๒๒ สิทธิชุมชน จำนวน ๘ เรื่องคิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย จำนวน ๓ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๔ สิทธิในการจัดการที่ดิน ๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๕ สิทธิพลเมือง ๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๕ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๘ สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๘ สิทธิแรงงาน ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๘ และสิทธิในที่อยู่อาศัย ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๘ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๘

แผนภูมิที่ ๘ ผลการติดตามการดำเนินงานตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนประจำปี ๒๕๕๖
จำแนกตามประเภทสิทธิ

โดยจากการติดตามผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานของรัฐ ทั้ง ๓๖ เรื่องดังกล่าว พบว่าอยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการของสำนักงาน กสม. จำนวน ๑๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ มีการดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหา จำนวน ๘ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒ ไม่แจ้งผลดำเนินการ จำนวน ๘ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒ ดำเนินการเพียงบางส่วน จำนวน ๖ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ ไม่ดำเนินการ จำนวน ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๘ อยู่ระหว่างการดำเนินการ จำนวน ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๘ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๙

แผนภูมิที่ ๙ ผลการติดตามการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนประจำปี ๒๕๕๖

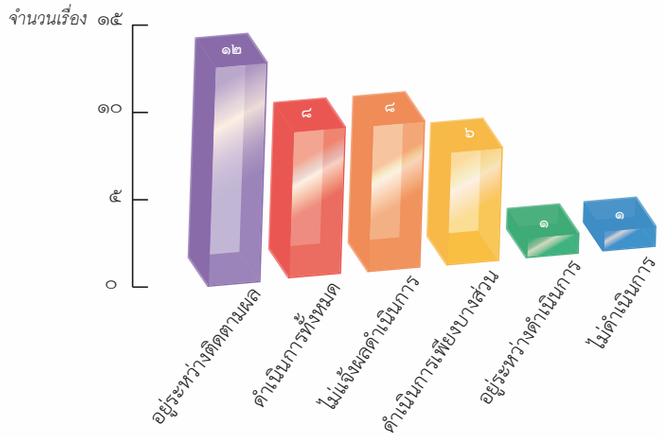

นอกจากนี้ กสม. ได้ติดตามผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อเนื่อง จากรายงานผลการตรวจสอบก่อนปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ปรากฏว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งสามารถยุติเรื่องได้ จำนวน ๕๖ เรื่อง แบ่งเป็น ประเด็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๑๖ เรื่อง สิทธิชุมชน จำนวน ๑๔ เรื่อง สิทธิในการจัดการที่ดิน จำนวน ๘ เรื่อง และประเด็นสิทธิด้านอื่นๆ รวม ๑๘ เรื่อง

๑) การติดตามผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขและสามารถยุติเรื่องได้

จากผลการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการการแก้ไขปัญหาฯ ตามรายงานผลการตรวจสอบ ของ กสม. พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหาฯ ทั้งหมด ซึ่งสามารถยุติเรื่องได้ จำนวน ๘ เรื่อง แบ่งเป็น สิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๔ เรื่อง สิทธิชุมชน จำนวน ๓ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย จำนวน ๑ เรื่อง ดังสรุปผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เรื่องที่ ๑
รายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ ๘๗/๒๕๕๖
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม
กรณีเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่นทำร้ายร่างกายผู้ต้องขัง

(๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่าระหว่างที่ผู้ร้องเชียร์กีฬาตะกร้ออยู่บริเวณสนามกีฬาภายในทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น ได้ถูกเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานฯ เรียกตัวไปลงโทษและทำร้ายร่างกาย โดยกล่าวหาว่า ผู้ร้องเชียร์กีฬายั่วยุฝ่ายตรงข้าม จากนั้นได้สั่งลงโทษวินัยกับผู้ร้อง จึงขอให้ กสม. ตรวจสอบข้อเท็จจริง

(๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม.โดยคณะอนุกรรมการด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตรวจสอบกรณีการร้องเรียนแล้วเห็นว่า พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่นที่กระทำต่อผู้ร้อง ซึ่งเป็นผู้ต้องขัง เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นโดยพลการไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ และมีผลเป็นการกระทบต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ร้องโดยตรง กรณีดังกล่าวจึงเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ร้อง จึงเห็นควรกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังกรมราชทัณฑ์ ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

กำชับไปยังเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และใช้กรณีตามคำร้องนี้เป็นกรณีศึกษาเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ในทำนองเดียวกันนี้ขึ้นอีก

(๓) ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรมราชทัณฑ์ มีหนังสือที่ ยธ ๐๗๐๕.๑/๑๖๕๘๒ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖ แจ้งว่า กรมราชทัณฑ์ ได้กำหนดแนวทางหรือมาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายรูปแบบ ทั้งมีหนังสือสั่งการให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ให้มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนของบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฯ และกำชับให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง อย่าให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีทำร้ายผู้ต้องขัง รวมทั้งให้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการประชุมหรือสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้ ในการประชุมสัมมนาหรืออบรมหลักสูตรต่างๆ ของกรมราชทัณฑ์ ได้มีการเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม เป็นไปตามกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัดเสมอมา กอปรกับได้จัดทำคู่มือมาตรฐานสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรับตัวจนกระทั่งปล่อยตัว และจัดทำคู่มือการบริหารเรือนจำตามแนวทางสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ หากยังมีการกระทำผิดเกิดขึ้นอีกก็จะพิจารณาดำเนินการลงโทษทางวินัยเป็นรายๆ ไป นอกจากนี้ ผู้เสียหายยังสามารถฟ้องร้องตามกฎหมายได้อีกทางหนึ่ง

เรื่องที่ ๒
รายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ ๑๖๕/๒๕๕๖
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีพนักงานสอบสวนดำเนินคดีที่ขออายัดตัวผู้ร้องไว้ล่าช้า

(๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่าผู้ร้องเป็นนักโทษเด็ดขาดในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ซึ่งศาลจังหวัดภูเก็ตพิพากษาจำคุก ๒๓ ปี ต่อมา พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรโคกกลอย จังหวัดพังงา ได้ขออายัดตัวผู้ร้องเพื่อดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อีกคดีหนึ่ง ซึ่งผู้ร้องได้กระทำผิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ และเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พนักงานสอบสวนได้สอบสวนผู้ร้องในคดีที่ถูกอายัด โดยผู้ร้องให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา ปัจจุบันผู้ร้องต้องขังอยู่ที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ซึ่งคดีที่ผู้ร้องถูกอายัดยังไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด จึงขอให้ตรวจสอบ

(๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการตรวจสอบแล้วเห็นว่า กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินคดีที่ผู้ร้องถูกอายัดตัวตามคำร้องมีความล่าช้าเกินสมควร ทั้งในส่วนของการประสานงานระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการในการส่งสำนวนการสอบสวน และการพิจารณาคำขออนุญาตโอนย้ายผู้ต้องขังมายังเรือนจำที่อยู่ในเขตอำนาจศาลของกรมราชทัณฑ์ สร้างความไม่เป็นธรรมและเป็นการละเมิดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมต่อผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ต้องหา ที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว ตามที่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ จึงมีมติแจ้งรายงานผลการตรวจสอบและมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเรื่องนี้ไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมราชทัณฑ์ ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมราชทัณฑ์ พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินคดีที่ล่าช้า

(๓) ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๓.๑) สำนักงานอัยการสูงสุด ได้มีหนังสือที่ อส ๐๐๐๓ (คก ๑)/๑๒๒๔๘ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๖ แจ้งว่า อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามรายงานของ กสม. ต่อมา มีหนังสือที่ อส ๐๐๐๓ (คก ๑)/๑๖๐๕ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้ตรวจสอบแล้ว การที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนคดีที่ผู้ร้องถูกอายัดตัวไปยังพนักงานอัยการจังหวัดนครศรีธรรมราชล่าช้าเกินสมควร มิได้เกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงให้ยุติเรื่อง

(๓.๒) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหนังสือที่ ตช ๐๐๒๓.๑๗๓/๘๖๒๙ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๖ แจ้งว่า ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องแล้ว ต่อมา มีหนังสือที่ ตช ๐๐๒๓.๑๗๓/๓๔๐๕ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ในการประสานโอนตัวผู้ต้องหาและประสานอัยการจังหวัดนครศรีธรรมราชให้รับสำนวนผู้ต้องหาแล้ว การอนุมัติโอนตัวผู้ต้องหาเป็นขั้นตอนการพิจารณาของเรือนจำกลางจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่อาจเข้าไปก้าวล่วงหรือบังคับได้แต่อย่างใด

(๓.๓) กรมราชทัณฑ์ มีหนังสือที่ ยธ ๐๗๐๖.๑/๑๙๔๗๕ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า เรือนจำกลางนครศรีธรรมราชใช้เวลาดำเนินการโอนย้ายผู้ร้องล่าช้าเกินสมควร เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเกิดวิกฤติการลักลอบจำหน่ายสิ่งของต้องห้าม มียาเสพติดและโทรศัพท์มือถือ จึงต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน มีการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานในหน้าที่หลายตำแหน่ง จึงทำให้ขาดการติดตามเรื่อง และจากการสอบถามผู้ร้องก็ปรากฏว่าไม่ติดใจเอาความ ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ได้กำชับไปยังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราชให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผนของทางราชการโดยเคร่งครัด มิให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะนี้ขึ้นอีก

เรื่องที่ ๓
รายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ ๔๐๑/๒๕๕๖
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีผู้ต้องขังเรือนจำกลางระยองกล่าวอ้างว่า
ถูกเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจของกรมราชทัณฑ์ทำร้ายร่างกายด้วยการทุบตีโดยไม่เป็นธรรม

(๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่าเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ มีเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานทำการตรวจค้นภายในเรือนจำกลางระยอง โดยในการตรวจค้นดังกล่าวเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจของกรมราชทัณฑ์ได้ทำร้ายร่างกายผู้ร้องด้วยการทุบตีโดยไม่เป็นธรรม จึงขอให้ กสม. ตรวจสอบข้อเท็จจริง

(๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการตรวจสอบแล้วเห็นว่า มีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจของกรมราชทัณฑ์ทำร้ายร่างกายผู้ต้องขังจริง อันเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขัง ต่อมา ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งความประสงค์ขอถอนเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว แต่เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงได้กำหนดมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวแจ้งไปยังกรมราชทัณฑ์และกระทรวงยุติธรรมเพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

ให้กรมราชทัณฑ์พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ กรณีเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องในกรณีนี้ และให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณากำหนดมาตรการและกำชับกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้ความร่วมมือกับ กสม. ในการทำหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการแจ้งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามที่ได้รับการร้องขอ

(๓) ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๓.๑) กระทรวงยุติธรรม มีหนังสือ ลับ ที่ ยธ ๐๒๐๐๒/๑๓๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๖ แจ้งว่า ได้กำชับให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการแจ้งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามที่ กสม. ร้องขอให้ถูกต้องครบถ้วนและโดยเร็วทุกกรณี และได้แจ้งให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ กรณีเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง

(๓.๒) กรมราชทัณฑ์ มีหนังสือ ลับ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๗๐๕.๑/๒๐๓๙๓ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ไม่ปรากฏหลักฐานที่ยืนยันชัดเจนว่าผู้ทำร้ายคือใคร ประกอบกับผู้ร้องได้แจ้งความประสงค์ขอยุติการร้องทุกข์แล้ว อย่างไรก็ตาม ได้กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการพิเศษของกรมราชทัณฑ์เพื่อมิให้เกิดเรื่องร้องเรียนเหมือนเช่นกรณีนี้อีก และได้กำหนดแนวทางและมาตรการ

ป้องกันแล้ว โดยมีหนังสือสั่งการให้เรือนจำ/ทัณฑสถานจัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ให้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน กำชับเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรมเป็นไปตามหลักกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัด และดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ที่กระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้อย่างเฉียบขาด จัดทำคู่มือมาตรฐานสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติและจัดทำคู่มือบริหารเรือนจำตามแนวทางสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เรือนจำ/ทัณฑสถานนำไปเป็นแนวทางการบริหารงาน

เรื่องที่ ๔
รายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ ๔๖๙/๒๕๕๖
สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านโครงการขุดลอกลำห้วยจารย์ ตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

(๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่า หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ และองค์การบริหารส่วนตำบลบักได ดำเนินโครงการขุดลอกลำห้วยจารย์ ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านทั้งในด้านวิถีชีวิต และระบบนิเวศในพื้นที่เป็นอย่างมาก ชาวบ้านได้ทำหนังสือคัดค้านและขอให้ชะลอการดำเนินโครงการดังกล่าว แต่ไม่เป็นผล จึงขอให้ กสม. ตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจ่ายเงินชดเชยค่าฟื้นฟูลำห้วยจารย์ทั้งระบบ จนกว่าห้วยจารย์จะกลับมาสมบูรณ์ดังเดิม

(๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. โดย คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชน ตรวจสอบกรณีการร้องเรียนแล้วเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบักได และหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ ดำเนินการขุดลอกลำห้วยจารย์โดยไม่มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนโดยครบถ้วน มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ว่าด้วยสิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบักได หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ และชุมชนร่วมกันฟื้นฟูพื้นที่ริมตลิ่ง โดยปลูกไม้พื้นถิ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศเพื่อเป็นแหล่งอาหารและประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการทันทีเมื่อได้รับรายงานฉบับนี้ และแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทราบผลภายใน ๓๐ วัน

(๓) ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๓.๑) หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ มีหนังสือที่ กห ๐๓๐๙.๖.๕/๙๑๐ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๖ แจ้งว่า ได้ดำเนินโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศบริเวณห้วยจารย์ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ โดยการปลูกพันธุ์ไม้ และปล่อยพันธุ์ปลา เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ ตามมติของ กสม. แล้ว

(๓.๒) องค์การบริหารส่วนตำบลบักได มีหนังสือที่ สร ๘๐๕๐๑/๓๖๐ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๖ แจ้งว่า ได้ดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ริมตลิ่งระบบนิเวศลำห้วยจารย์ ร่วมกับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ และชุมชนในพื้นที่ โดยการปล่อยพันธุ์ปลา และปลูกต้นไม้พื้นถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ตามมติของ กสม. แล้ว

เรื่องที่ ๕

รายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ ๔๗๐/๒๕๕๖

สิทธิชุมชน กรณีราษฎรได้รับผลกระทบจากโครงการขุดลอกห้วยโมง เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ ตำบลจำปาโมง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

(๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่า อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี มีโครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในลุ่มน้ำห้วยโมง ตำบลจำปาโมง โดยบังคับให้ชาวบ้านสละที่ดินที่ติดอยู่กับห้วยโมงให้กับทางราชการเพื่อทำการขุดลอกและขยายห้วยโมง พร้อมสั่งการให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหนังสือยอมอุทิศที่ดินให้กับทางราชการ ให้ชาวบ้านที่มีที่ดินติดกับห้วยโมงลงลายมือชื่อยินยอม โดยไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการให้ชาวบ้านทราบ นอกจากนี้ ชาวบ้านได้เคยเสียสละที่ดินในการขุดลอกห้วยโมงไปแล้วครั้งหนึ่ง จนบางรายแทบไม่มีที่ดินเหลืออยู่ หากต้องสละที่ดินอีกชาวบ้านจะไม่เหลือที่ดินทำกิน ผู้ร้องเห็นว่า โครงการดังกล่าวขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงขอให้ กสม. ตรวจสอบข้อเท็จจริง

(๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. โดย คณะอนุกรรมการการด้านสิทธิชุมชน ตรวจสอบกรณีการร้องเรียนข้างต้นแล้ว เห็นว่า โครงการขุดลอกห้วยโมงขององค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง เป็นโครงการที่ไม่สอดคล้องกับการระบายน้ำตามธรรมชาติ เป็นการพัฒนาที่ไม่ตรงกับศักยภาพของแหล่งน้ำ ไม่สามารถแก้ปัญหาน้ำท่วมได้ และไม่ได้จัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านอย่างแท้จริง ดังนั้น การดำเนินโครงการขุดลอกห้วยโมงถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน สมควรที่จะกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาต่อองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

(๒.๑) องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรยุติการดำเนินโครงการขุดลอกลำห้วยโมง

(๒.๒) องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมงควรร่วมกับชุมชน ประสานขอความร่วมมือกับกรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน สถาบันอุดมศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ทำการค้นหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงของการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำที่ให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์มากที่สุด เมื่อได้ผลการศึกษาแล้ว จึงนำมาออกแบบร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ว่าจะดำเนินการอย่างใดบ้างที่จะสามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลจำปาโมงได้อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศลำน้ำ วิถีชีวิตและความเป็นธรรมต่อชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้ที่มีที่ดินติดลำห้วยเป็นสำคัญ และจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น การตัดสินใจ และร่วมบริหารจัดการโดยชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในโครงการที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการเองได้

(๒.๓) องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมงและชุมชนควรร่วมกันฟื้นฟูพื้นที่ริมตลิ่ง โดยปลูกไม้พื้นถิ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศ เพื่อเป็นแหล่งอาหารและประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ โดยให้เริ่มดำเนินการทันทีหลังจากได้รับรายงานฉบับนี้

(๓) ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง มีหนังสือที่ อด ๗๔๑๐๑/๕๖๕ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๖ และที่ อด ๗๔๑๐๑/๓๒๕ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้ยุติการดำเนินการขุดลอกห้วยโมงแล้ว มีการจัดตั้งงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อฟื้นฟูที่ริมตลิ่ง และจัดประชุมประชาคมกระบวนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำ (ห้วยโมง) โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั้ง ๑๗ หมู่บ้านเข้าร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยมีข้อสรุปให้แต่งตั้งคณะกรรมการแต่ละส่วนหรือแต่ละหมู่บ้านโดยแบ่งเป็น โซน ร่วมกันตกลงหาข้อยุติและดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป

เรื่องที่ ๖
รายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ ๔๗๔/๒๕๕๖
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
กรณีกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจของสถานีตำรวจภูธรแม่สอด จังหวัดตาก
ทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาจนได้รับบาดเจ็บสาหัส

(๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่า เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เจ้าหน้าที่ตำรวจของสถานีตำรวจภูธรแม่สอด จังหวัดตาก ได้จับกุมนายสมชาย แซ่ลี้ แล้วทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บ จึงขอให้ตรวจสอบ

(๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการ

ยุติธรรมตรวจสอบกรณีการร้องเรียนข้างต้นแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบยังไม่อาจรับฟังยืนยันได้ว่า อาการบาดเจ็บของนายสมชายฯ เกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมของสถานีตำรวจภูธรแม่สอด จึงไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในขั้นตอนการจับกุมแล้วทำร้ายร่างกายนายสมชายฯ ตามคำร้อง

อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๔ พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร ได้ส่งบันทึกปากคำของนายสมชายฯ ไปยังพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่ระมาด ซึ่งได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้เป็นผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยไม่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสารได้ส่งคำร้องทุกข์ของนายสมชายฯ ไปยังสถานีตำรวจภูธรแม่สอด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๔ ทั้งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่ระมาด ซึ่งได้รับคำให้การของนายสมชายฯ จากสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร ก็ไม่ได้ส่งคำร้องทุกข์ของนายสมชายฯ ไปให้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่สอด ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนคดีดังกล่าว เป็นเหตุให้คำร้องทุกข์ของนายสมชายฯ ไม่อาจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ตามสิทธิที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) (๔) และ (๗) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๙ ให้การรับรองไว้ ตลอดจนเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ ข้อ ๓. และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๓ บทที่ ๓ คำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ กรณีจึงเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กสม. จึงกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหา ดังนี้

มาตรการแก้ไขปัญหา

ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยการแจ้งให้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่สอด ดำเนินการสอบสวนตามขั้นตอนของกฎหมายแล้วมีความเห็นไปยังพนักงานอัยการพิจารณาต่อไป โดยให้นำกรณีร้องเรียนนี้เป็นข้อมูล ทั้งนี้ ภายใน ๔๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงาน

(๓) ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๓.๑) ตำรวจภูธรจังหวัดตาก มีหนังสือที่ ตช ๐๐๒๑ (ตก) . ๑๗/๕๔๓๘ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ แจ้งว่า สถานีตำรวจภูธรแม่สอดได้รับคำร้องทุกข์ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรแม่สอดในข้อหา “ร่วมกันเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ” ตามคดีอาญา ที่ ๑๒๓๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ เพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไปแล้ว

(๓.๒) สถานีตำรวจภูธรแม่สอด มีหนังสือที่ ตช.๐๐๒๑.๔๖ (๑๑)/๘๓๗๖ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๖ แจ้งความคืบหน้าการสอบสวนคดีอาญาว่า พนักงานสอบสวนได้สอบสวนเบื้องต้นเสร็จสิ้น และส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่ ๑๒๓๖/๒๕๕๖ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ พิจารณาตามมาตรา ๒๓

แห่งพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากเป็นการกล่าวหาข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรแม่สอด ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้อำนวยการกองลงมา

เรื่องที่ ๗
รายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ ๔๙๙/๒๕๕๖
สิทธิชุมชน กรณีประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากโรงงานสับปะรดทิปโก้ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่า ชาวบ้านบ้านบึง หมู่ที่ ๑๖ ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับความเดือดร้อนจากโรงงานผลิตสับปะรดและน้ำผลไม้กระป๋องของ บริษัท ทิปโก้ฟูดส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในการเผาไหม้แทนการใช้น้ำมันเตา ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในบริเวณรอบๆ โรงงาน โดยที่ผ่านมาชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นของกำมะถัน ซึ่งจะมีกลิ่นรุนแรงในช่วงกลางคืน ทำให้มีอาการหายใจไม่ออกและแสบจมูก ส่วนน้ำในบริเวณรอบๆ โรงงานเป็นตะกอนสีดำ ไม่สามารถนำมาใช้ในการอุปโภคหรือบริโภคได้ ทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่โดยรอบโรงงานต้องซื้อน้ำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภค นอกจากนี้ เมื่อนำน้ำไปรดพืชผลทางเกษตรก็จะมีตะกอนของถ่านหินตกค้างอยู่บนใบผัก ทำให้ไม่สามารถจำหน่ายได้ รวมทั้งไม่สามารถปลูกพืชผักบางชนิด เช่น โหระพา ซึ่งไม่สามารถทนกับตะกอนถ่านหินได้ ทำให้ใบได้รับความเสียหาย

(๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. โดย คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชน ตรวจสอบแล้วเห็นว่า การประกอบกิจการโรงงานของ บริษัท ทิปโก้ฟูดส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ในพื้นที่ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อาจจะสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนในชุมชนรอบบริเวณโรงงาน แม้โรงงานอุตสาหกรรมจะได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามใบอนุญาตประกอบกิจการ แต่การประกอบกิจการดังกล่าวก็ยังคงมีกลิ่นเหม็นและฝุ่นละอองเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวน้อย ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

ให้ควบคุมดูแลให้ บริษัท ทิปโก้ฟูดส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ปรับปรุงแก้ไขการประกอบกิจการโรงงานมิให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และไม่เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ชุมชน และเฝ้าระวังมิให้เกิดปัญหามลพิษและการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการประกอบกิจการของบริษัทฯ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการโดยเร็ว

(๓) ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๓.๑) องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวน้อย มีหนังสือที่ ปข ๗๒๗๐๑/๑๔๓๙ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๖ แจ้งว่า ได้ร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กำหนดมาตรการควบคุม และเฝ้าระวังปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวน้อยได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน และวางมาตรการแก้ไขปัญหาและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคตแล้ว

(๓.๒) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีหนังสือที่ ปข ๐๐๓๓(๓)/๑๓๒๒ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ แจ้งว่า ได้ตรวจสอบโรงงานแล้วพบว่า มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วน เฝ้าระวังโดยตรวจสอบคุณภาพอากาศ ๓ ครั้งต่อปี โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนเข้าร่วม ไม่พบว่ามีกลิ่นเหม็นในวันที่ตรวจสอบ และผลผลิตทางการเกษตรของราษฎรที่เสียหายนั้น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตรวจสอบแล้วว่าเกิดจากโรคพืช

(๓.๓) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีหนังสือที่ ปข ๐๐๑๓.๒/๓๖๖๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ แจ้งว่า ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไปโดยกรมควบคุมมลพิษมีค่าไม่เกินมาตรฐาน ยกเว้นโอโซนซึ่งอาจมีที่มาจากไอเสียรถยนต์ ชาวบ้านแจ้งว่ามีกลิ่นเหม็นจากน้ำเน่าเสีย แต่ไม่แน่ใจว่ามาจากโรงงานหรือไม่ ปัจจุบันไม่พบว่ามีปัญหาเขม่าควัน และจากการตรวจสอบโรงงานร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวน้อย และอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์พบว่า บริษัทฯ ระบายมลพิษทางอากาศเป็นไปตามมาตรฐาน โดยการเก็บตัวอย่างอากาศ บริษัทฯ ได้เชิญภาคีเครือข่ายร่วมสังเกตการณ์ และส่งผลการตรวจวัดให้องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวน้อยเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และไม่มีการปล่อยน้ำทิ้งออกภายนอกโรงงาน เว้นแต่เกิดน้ำท่วมเข้าระบบบำบัดน้ำเสีย ก็จะแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวน้อยให้ทราบเป็นครั้งๆ ไป

เรื่องที่ ๘
รายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ ๖๒๗/๒๕๕๖
สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีการเสียชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ๒ ราย ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เพื่อส่งกลับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

(๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่า เครือข่ายการย้ายถิ่นในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้แถลงข่าวเมื่อ

วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๕ กรณีการเสียชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ๒ ราย ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ซึ่งปรากฏว่า มีชาวพม่าเสียชีวิต ๒ คน ในยานพาหนะระหว่างที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการส่งกลับแรงงานพม่ารวมทั้งหมด ๖๒ คน จากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองด่านสะเดา จังหวัดสงขลา ไปยังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ผ่านพรมแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากสภาพแออัด และขาดอากาศหายใจ ประกอบกับสภาพอากาศที่ร้อนจัด รวมไปถึงปัญหาสุขภาพของผู้ตายด้วย จึงขอให้ กสม. ตรวจสอบ

(๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. โดยคณะอนุกรรมการด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองตรวจสอบแล้วเห็นว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองสะเดา จังหวัดสงขลา ในการควบคุมตัวแรงงานข้ามชาติ จำนวน ๖๒ คน ไปยังด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก เป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และการวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำด่านตรวจคนเข้าเมืองสะเดา จังหวัดสงขลา ที่อนุญาตให้ผู้เสียหายทั้งสองรายซึ่งมีอาการเจ็บป่วยอยู่ก่อนแล้วเดินทางกลับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ได้ เป็นการวินิจฉัยที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามหลักมนุษยธรรม และเป็นการกระทำที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กสม. จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(๒.๑) การผลักดันแรงงานข้ามชาติกลับประเทศต้นทางต้องมีการดำเนินการด้วยความระมัดระวัง โดยยึดหลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การไม่เลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเชื้อชาติ ภาษา อย่างเคร่งครัด ไม่ควรส่งผู้ที่กำลังป่วยกลับประเทศ หากผู้ถูกส่งกลับเกิดอาการป่วยระหว่างถูกส่งกลับ ต้องมีการดูแลเป็นกรณีพิเศษตามหลักมนุษยธรรม

(๒.๒) ในการตรวจสอบวินิจฉัยโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำด่านตรวจคนเข้าเมืองสะเดา จังหวัดสงขลา กรณีที่อนุญาตให้ผู้เสียหายทั้งสองรายเดินทางกลับไปยังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ได้ เนื่องจากเป็นการวินิจฉัยที่ผิดพลาด เป็นเหตุให้ผู้เสียหายทั้งสองรายเสียชีวิตขณะที่ถูกส่งตัวกลับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งในกรณีที่มีผู้ได้รับการวินิจฉัยเบื้องต้นว่า เป็นผู้ป่วยจะต้องส่งตัวผู้ป่วยให้แพทย์ในโรงพยาบาลวินิจฉัยอีกครั้ง

(๒.๓) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ควรกำหนดมาตรฐานของยานพาหนะที่ใช้ในการผลักดันผู้ต้องกักกลับไปยังประเทศต้นทาง จากรถบรรทุกที่ให้ผู้ต้องกักนั่งบนพื้นไม้กระดานเป็นรถบัสที่มีเบาะนั่ง ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากกว่าการใช้รถบรรทุกซึ่งใช้ในการขนส่งสินค้าวัสดุ อุปกรณ์ หรือการเคลื่อนย้ายสัตว์

(๓) ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ตช ๐๐๒๙.๑๓๑/๕๗๑๗ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๖ แจ้งว่า ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะการผลักดันแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองผิดกฎหมายกลับประเทศต้นทางแล้ว สรุปสาระสำคัญได้ว่า หากพบผู้ต้องกักมีอาการป่วย จะแจ้งแพทย์ สตม. ให้การดูแลทุกครั้ง หากเกินกว่าแพทย์ของ สตม. จะดูแลได้ จะส่งต่อไปยังโรงพยาบาลของรัฐทันที ผู้ต้องกักที่มีอาการทุเลาจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และจะแจ้งให้ปลายทางทราบ โดยมีอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้ส่งกลับ เช่น ตู้ยาสามัญประจำบ้าน เป็นต้น เมื่อมีการผลักดันแรงงานข้ามชาติกลับประเทศต้นทาง สตม.จังหวัดสงขลา จะประสานเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาทำการคัดกรองผู้ป่วยเพื่อส่งต่อไปยังโรงพยาบาลสะเดา หรือปาดังเบซาร์ ถ้าอาการหนักจะส่งต่อไปยังโรงพยาบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามลำดับ ยานพาหนะสำหรับส่งกลับ ได้ใช้รถของทางราชการเป็นรถบรรทุก ๖ ล้อ และมีเบาะให้นั่งอย่างเพียงพอไม่แออัด อากาศถ่ายเทสะดวก มีกล่องยาสามัญติดรถ หากมีผู้ต้องกักปริมาณมากจะใช้วิธีเช่ารถบัสเพื่อส่งกลับครั้งละไม่เกิน ๔๕ คน โดย สตม. มีหนังสือที่ ๐๐๒๙.๑๔๒/๕๓๘๖ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง กำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยในการจ้างพาหนะขนคนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักรด้วยแล้ว

๒) การรายงานนายกรัฐมนตรี

ในกรณีที่ กสม. แจ้งให้หน่วยงานดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขตามรายงานผลการตรวจสอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมิได้ดำเนินการ/ดำเนินการไม่แล้วเสร็จและมิได้ขอขยายเวลาในการดำเนินการ กสม. จะรายงานต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อสั่งการให้มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน ๙ เรื่อง รายละเอียดตามตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. ที่รายงานต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ที่	เรื่อง	ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑	สิทธิในที่ดิน กรณีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงทับซ้อนที่ดินทำกิน ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์	กระทรวงมหาดไทยและจังหวัดสุรินทร์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามเร่งรัดการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียน แต่ยังไม่แจ้งผลการดำเนินการ

ที่	เรื่อง	ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒	สิทธิชุมชนและสิทธิในที่ดินทำกิน กรณีการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติทับที่ดินทำกินของราษฎรบ้านบางปริก ตำบลตำตัว อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา	กรมป่าไม้ยังไม่ได้จัดทำแนวเขตระหว่างป่าสงวนแห่งชาติกับที่ดินของผู้ร้องให้ชัดเจน
๓	สิทธิในที่ดิน กรณีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกรุงทับซ้อนที่ดินของชาวบ้านทับทหาร ตำบลประสงค์ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ยังไม่ได้ดำเนินการรับรองสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎร จำนวน ๗๖๖ ราย
๔	สิทธิในที่ดิน กรณีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงทับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของชุมชนดงปลาดุก ตำบลไร่อ้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	จังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินราษฎรชุมชนดงปลาดุก
๕	สิทธิในทรัพย์สิน กรณีการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติหาดปันจอและเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลเกาะกลาง ทับที่ดินทำกินของราษฎรอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่	กรมป่าไม้ยังมิได้ดำเนินการส่งมอบพื้นที่พิพาท ตำบลเกาะกลาง ให้ สปก.เพื่อนำไปประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน และยังไม่ได้เร่งรัดการออก สปก.๔-๐๑ ให้กับกลุ่มผู้ร้อง
๖	สิทธิในที่ดินและสิทธิชุมชน กรณีการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองทุ่งมะพร้าว ทับที่ดินทำกินของราษฎรอำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังมิได้ดำเนินการกันแนวเขตที่ดินพิพาทออกจากเขตป่าสงวน รวมทั้งยังมิได้เสนอคณะรัฐมนตรีปรับแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองทุ่งมะพร้าว และส่งมอบให้คณะกรรมการจัดการที่ดินแห่งชาติ
๗	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรไม่มีส่วนร่วมการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทับที่ดินทำกินและป่าชุมชน	คณะรัฐมนตรียังมิได้ดำเนินการส่งมอบพื้นที่พิพาทที่กันออกแล้วให้ สปก. เพื่อประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน
๘	สิทธิในที่ดิน กรณีการขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุทับที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย	กรมธนารักษ์ยังมิได้เพิกถอนที่ดินราชพัสดุแปลงพิพาท เลขที่ ลย ๘๓๘ และสำนักงานที่ดินจังหวัดเลยยังมิได้จัดสรรที่ดินและออกโฉนดที่ดินให้กับราษฎรในพื้นที่พิพาทตามสภาพการใช้ประโยชน์ในพื้นที่
๙	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน	กรมชลประทานขอชะลอการยกเลิกโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยา โดยจะไปเจรจาไกล่เกลี่ยกับประชาชนที่คัดค้านให้เข้าใจ ปัจจุบันยังไกล่เกลี่ยกับผู้ร้องไม่ได้ และกลุ่มผู้ร้องยังต้องการให้ยกเลิกโครงการดังกล่าว

๓) การติดตามผลการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ตามมาตรา ๒๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กรณีที่ กสม. พิจารณาแล้ว เห็นว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยองค์กรอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรง เช่น กรณีเหตุเดือดร้อนรำคาญ การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญา การไม่พึงพอใจต่อการให้บริการของหน่วยงานของรัฐ การร้องเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานภายในองค์กรของรัฐ และการร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกฉ้อโกงหรือการละเมิดทางแพ่ง ซึ่งจากการติดตามผลการแก้ไขปัญหา ปรากฏว่า หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง มีการไกล่เกลี่ย หรือพิจารณาให้ความช่วยเหลือเยียวยา จนเป็นที่เข้าใจและพอใจของผู้ร้องแล้ว แต่ในบางกรณีผู้ร้องได้ไปใช้สิทธิทางศาล ซึ่งในการติดตามผลการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนจนเป็นที่ยุติ จำนวน ๔๑ เรื่อง จำแนกตามประเด็นสิทธิและเสรีภาพ ดังนี้

สิทธิในที่อยู่อาศัย	จำนวน	๑ เรื่อง
สิทธิผู้บริโภค	จำนวน	๑ เรื่อง
สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา	จำนวน	๒ เรื่อง
สิทธิชุมชน	จำนวน	๓ เรื่อง
สิทธิในทรัพย์สิน	จำนวน	๕ เรื่อง
สิทธิในที่ดิน	จำนวน	๖ เรื่อง
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	จำนวน	๖ เรื่อง
สิทธิในกระบวนการทางปกครอง	จำนวน	๗ เรื่อง
การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	จำนวน	๑๐ เรื่อง

๓.๒ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) และ (๔) ได้กำหนดให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนี้

มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๓) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง

มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายเมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหาย และเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

โดยที่ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่งขอแก้ไขเพิ่มเติมให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอเรื่องและฟ้องคดีต่อศาล เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) และ (๔) ปัจจุบันยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา กสม. จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครอง หรือฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อรองรับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญ และเพื่อให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ กสม. ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านคดีสิทธิมนุษยชน เพื่อพิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองหรือฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม[๑๘] เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองและเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่ขอให้ กสม. เสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาล

---

๑๘ คำสั่ง กสม. ที่ ๕๖/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๕ และที่ ๕๕/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านคดีสิทธิมนุษยชน เพื่อพิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง หรือฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม

ช่องทางในการร้องเรียนต่อ กสม. เกี่ยวกับเรื่องที่ผู้ร้องหรือผู้เสียหายขอให้เสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาล นอกจากใช้ช่องทางเดียวกับการร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งทำได้หลายวิธี คือ ด้วยวาจา ทางไปรษณีย์ จดหมายอีเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โทรศัพท์ และโทรสารแล้ว ยังสามารถร้องเรียนผ่านระบบสารสนเทศของสำนักวินิจฉัยและคดี (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น สำนักกฎหมายและคดี) ซึ่งอยู่ในเว็บไซต์สำนักงาน กสม. ได้อีกด้วย[๑๙]

หลังจาก กสม. รับเรื่องร้องเรียนที่ขอให้เสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาลไว้พิจารณา กสม. อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยคู่กรณีหรือคู่ความเพื่อทำความตกลงระงับข้อพิพาท หรือประนีประนอมพร้อมจัดทำข้อตกลงด้วย[๒๐]

ในกรณีที่ กสม. มีมติให้เสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาล กสม. จะแต่งตั้งพนักงานผู้รับผิดชอบคดีจากพนักงานคดี หรือข้าราชการของ สำนักงาน กสม. หรือทนายความ หรือบุคคลอื่น เช่น พนักงานอัยการ ฯลฯ เพื่อให้มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินคดีตามที่ กสม. มอบหมายต่อไป

๓.๒.๑ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญและผลการดำเนินการในชั้นศาล

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่มีผู้ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง โดยได้รับคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓๑ คำร้อง (ในจำนวนนี้เป็นคำร้องที่ได้รับก่อนปี ๒๕๕๖ จำนวน ๑ คำร้อง) ซึ่ง กสม. ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ เรื่อง และได้พิจารณาให้ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง เนื่องจากเห็นว่า บทบัญญัติของกฎหมายไม่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ เรื่อง ในจำนวนเรื่องที่ กสม.พิจารณายุติเรื่อง มีเรื่องที่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒ เรื่อง และอยู่ระหว่างการพิจารณา จำนวน ๑๔ คำร้อง รายละเอียดตามตารางที่ ๔

---

๑๙ www.nhrc.or.th

๒๐ ระเบียบ กสม. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง หรือฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๒๖ (๔) และข้อ ๔๒

ตารางที่ ๔ ผลการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง	จำนวน (เรื่อง)	หมายเหตุ
๑. จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ		
๑.๑ เรื่องที่ร้องเรียนก่อนปี ๒๕๕๖	๑	
๑.๒ เรื่องที่ร้องเรียนในปี ๒๕๕๖	๓๐	
๒. ผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียนที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ		
๒.๑ อยู่ระหว่างการพิจารณา	๑๔	
๒.๒ ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง เนื่องจาก		
- บทบัญญัติของกฎหมายไม่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	๑๕	
๒.๓ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๒	จากกรณียุติเรื่อง
๒.๔ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ	๒	

สำหรับเรื่องที่ กสม. ได้มีมติให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ รวม ๒ เรื่อง นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติของกฎหมายไม่กระทบสิทธิมนุษยชนและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑ เรื่อง และอีก ๑ เรื่องอยู่ระหว่างกระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กรณีศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติของกฎหมายไม่กระทบสิทธิมนุษยชนและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

กสม. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีมติเห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๒ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ชี้มูลความผิดทางวินัยที่มีผลผูกพันต่อผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งไม่ใช่ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ แตกต่างจากผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐[๒๑] ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า บทบัญญัติ

---

๒๑ คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย เสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๖

แห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้การดำเนินการทางวินัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม ข้าราชการตุลาการศาลปกครอง และข้าราชการอัยการ มีความเป็นอิสระตามลักษณะของภารกิจดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่มีลักษณะขัดต่อหลักความเสมอภาคหรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แต่อย่างใด[๒๒]

๒. กรณี กสม. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

โดยมีมติเห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๖๑ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติและศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกา” เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งสถานะของบุคคล ขัดต่อหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ ประกอบมาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๙[๒๓] ซึ่งอยู่ระหว่างกระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๓.๒.๒ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และผลการดำเนินการในชั้นศาล

ในปี ๒๕๕๖ กสม.ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยได้รับคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง จำนวน ๒๗ คำร้อง (ในจำนวนนี้เป็นคำร้องที่ได้รับก่อนปี ๒๕๕๖ จำนวน ๑๐ คำร้อง) ซึ่ง กสม. ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง จำนวน ๑ เรื่อง มอบหมายให้พนักงานคดีช่วยเหลือผู้ร้องในการฟ้องและดำเนินคดีปกครองในนามของผู้ร้อง จำนวน ๑ เรื่อง มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒ เรื่อง ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง จำนวน ๘ คำร้อง โดยมีเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของ กสม. จำนวน ๑๕ เรื่อง

---

๒๒ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๑/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖

๒๓ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๑/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖

ผลการพิจารณาของศาลปกครอง คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้น จำนวน ๓ เรื่อง และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด ๒ เรื่อง รายละเอียดตามตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ ผลการเสนอเรื่องต่อศาลปกครอง

เรื่อง	จำนวน (เรื่อง)	หมายเหตุ
๑. จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง		
๑.๑ เรื่องที่ร้องเรียนก่อนปี ๒๕๕๖	๑๐	
๑.๒ เรื่องที่ร้องเรียนในปี ๒๕๕๖	๑๗	
๒. ผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียนที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง		
๒.๑ อยู่ระหว่างการพิจารณา	๑๕	
๒.๒ ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง เนื่องจาก		
- ผู้ร้องขอถอนเรื่อง	๑	
- ผู้ร้องฟ้องคดีต่อศาลปกครองด้วยตนเองแล้ว	๕	
- ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จะเสนอเรื่องต่อศาลปกครอง	๑	
- กฎ คำสั่ง หรือการกระทำทางปกครองไม่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมาย	๑	
๒.๓ กสม.มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๒	
๒.๔ กสม.มีมติให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง	๑	
๒.๕ กสม.มอบหมายให้พนักงานคดีช่วยเหลือผู้ร้องในการฟ้องและดำเนินคดีปกครองในนามของผู้ร้อง	๑	
๓. ผลการพิจารณาของศาลปกครอง		
๓.๑ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้น	๓	
๓.๒ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด	๒	

สำหรับรายละเอียดของการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และมอบหมายให้สำนักงาน กสม. ช่วยเหลือฟ้องคดีให้แก่ผู้ร้อง รวม ๔ คำร้อง รวม ๕ คดี ซึ่งปัจจุบันทุกคดียังอยู่ระหว่างกระบวนพิจารณาของศาลปกครอง มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ผู้ร้องเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สมัครเข้าสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรแพทยศาสตร์บัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ที่จัดสอบโดยกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย แต่ผู้ร้องถูกผู้จัดสอบประกาศตัดสิทธิไม่ให้เข้าสอบโดยอ้างว่า ผู้ร้องส่งรูปถ่ายประกอบใบสมัครไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ๕ รูป โดยขาดไป ๑ รูป ทั้งที่ผู้ร้องยืนยันว่า ได้ส่งรูปไปให้ทางไปรษณีย์ ในขั้นตอนการสมัครครบ ๕ รูปแล้ว กรณีนี้ กสม. เห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จึงมีมติให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองกลางและเนื่องจากขณะนั้นใกล้ถึงวันสอบแล้ว กสม. จึงมีคำขอทุเลาการบังคับตามกฎหรือคำสั่งทางปกครองเพื่อให้ผู้ร้องมีสิทธิเข้าสอบไปก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วมีคำสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหรือคำสั่งทางปกครอง[๒๔] เป็นผลให้ผู้ร้องมีสิทธิเข้าสอบคัดเลือกได้ ซึ่งปรากฏต่อมาว่า ผู้ร้องสอบไม่ผ่านการคัดเลือก แต่ยังประสงค์ให้ดำเนินคดีต่อไปเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน **ปัจจุบันเรื่องอยู่ระหว่างกระบวนพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด**

๒. ผู้ร้องเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สมัครเข้าสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรแพทยศาสตร์บัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ที่จัดสอบโดยกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย หลังจากสอบข้อเขียนเสร็จ ผู้จัดสอบไม่ประกาศผลคะแนนวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษาของผู้ร้อง โดยอ้างว่า ผู้ร้องทำผิดข้อบังคับการสอบโดยไม่ปิดโทรศัพท์มือถือเป็นเหตุให้มีเสียงโทรศัพท์ดังขึ้นในระหว่างการสอบ ทั้งที่ผู้ร้องได้ชี้แจงว่าได้ปิดโทรศัพท์แล้ว แต่เสียงที่ดังขึ้นเป็นเสียงนาฬิกาปลุกของโทรศัพท์ที่สามารถดังขึ้นได้โดยอัตโนมัติ แม้ว่าจะปิดเครื่องไว้แล้วก็ตาม อีกทั้งเสียงที่ดังขึ้นไม่รบกวนผู้เข้าสอบเพราะได้เก็บโทรศัพท์ไว้นอกห้องสอบและไม่มีเสียงดังผ่านเข้าไปในห้องสอบซึ่งเป็นห้องติดเครื่องปรับอากาศที่มีกระจกกั้นและกันเสียงได้ กรณีนี้ กสม. เห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายจึงมอบหมายพนักงานคดีของสำนักงาน กสม. ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ร้อง โดยจัดทำคำฟ้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง และเนื่องจากขณะนั้นใกล้ถึงวันสอบสัมภาษณ์ผู้ที่สอบผ่านข้อเขียนแล้ว

---

๒๔ ศาลปกครองกลาง, คดีหมายเลขดำที่ ๑๖๗๐, ๑๖๗๑/๒๕๕๓

จึงได้จัดทำคำขอทุเลาการบังคับตามกฎหรือคำสั่งทางปกครองเพื่อให้ผู้ถูกร้องประกาศคะแนนข้อเขียนให้แก่ผู้ร้อง ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้ว มีคำสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหรือคำสั่งทางปกครอง[๒๕] เป็นผลให้มีการประกาศคะแนนสอบข้อเขียนของผู้ร้อง ซึ่งปรากฏว่าสามารถสอบข้อเขียนผ่านเกณฑ์เข้าศึกษาที่วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า (ชาย) จากนั้น ผู้ร้องได้เข้าสอบสัมภาษณ์ผ่านเข้าไปศึกษาที่วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า (ชาย) ได้เป็นผลสำเร็จ **ปัจจุบันเรื่องอยู่ระหว่างกระบวนพิจารณาของศาลปกครองกลาง**

๓. กรณีผู้ร้องเป็นผู้เรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ ในระบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) ซึ่งเป็นการศึกษานอกระบบที่กฎหมายรับรอง แต่ถูกกีดกันในการสอบคัดเลือกเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ของโรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัยได้ประกาศเงื่อนไขคุณสมบัติผู้สมัครสอบต้องมีผลการเรียนระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมรวมทุกวิชาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และปีที่ ๕ ไม่ต่ำกว่า ๓.๕๐ อันเป็นเงื่อนไขที่เอื้อประโยชน์เฉพาะสำหรับนักเรียนที่ศึกษาในระบบ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้จบการศึกษานอกระบบที่มีระบบการประเมินผลการศึกษาแตกต่างจากระบบการประเมินผลและให้เกรดของโรงเรียนในระบบทั่วไป กรณีนี้ เลขาธิการ กสม. เห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จึงมอบหมายให้พนักงานคดีของ สำนักงาน กสม. ให้คำแนะนำที่จำเป็นเร่งด่วนแก่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ร้องตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการเสนอเรื่องต่อศาลฯ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๘ เนื่องจากขณะนั้นใกล้หมดเขตการรับสมัครสอบแล้ว โดยพนักงานคดีได้จัดทำคำฟ้องส่งให้ผู้ร้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งจัดทำคำขอให้ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาเพื่อให้ผู้ร้องมีสิทธิสมัครเข้าสอบคัดเลือกดังกล่าว ศาลปกครองนครศรีธรรมราชพิจารณาแล้ว มีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา[๒๖] ให้ผู้ถูกร้องอนุญาตให้ผู้ร้องสมัครสอบคัดเลือกได้ ซึ่งปรากฏต่อมาว่าผู้ร้องสอบไม่ผ่านการคัดเลือกแต่ยังประสงค์ให้ดำเนินคดีต่อไปเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน **ปัจจุบันเรื่องอยู่ระหว่างกระบวนพิจารณาของศาลปกครองนครศรีธรรมราช**

---

๒๕ ศาลปกครองกลาง, คดีหมายเลขดำที่ ๕๔๔/๒๕๕๔

๒๖ ศาลปกครองนครศรีธรรมราช, คดีหมายเลขดำที่ ๒๐๖/๒๕๕๔

๔. ผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งศูนย์การเรียนขององค์กรเอกชนต่อผู้ถูกร้อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร) ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. ๒๕๕๕ แต่ผู้ถูกร้องพิจารณาคำขอล่าช้าเป็นเหตุให้ผู้ร้องได้รับความเดือดร้อนเสียหาย กรณีนี้ กสม. เห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จึงมีมติให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองกลาง[๒๗] ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา เนื่องจากเห็นว่า กสม. ไม่มีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาลปกครองในคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่รัฐละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร[๒๘] กสม.ไม่เห็นพ้องด้วย จึงยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด[๒๙] **ปัจจุบันเรื่องอยู่ระหว่างกระบวนพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด** ทั้งนี้ ในเรื่องเดียวกัน กสม. ได้มีมติเห็นชอบให้พนักงานคดีของสำนักงาน กสม. รับมอบอำนาจจากผู้ร้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางเป็นอีกคดีหนึ่งด้วย[๓๐] ศาลปกครองกลางมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา[๓๑] **ปัจจุบันเรื่องอยู่ระหว่างกระบวนพิจารณาของศาลปกครองกลาง**

---

๒๗ ศาลปกครองกลาง, คดีหมายเลขดำที่ ๑๙๒๖/๒๕๕๖

๒๘ ศาลปกครองกลาง, คดีหมายเลขแดงที่ ๑๖๓๕/๒๕๕๖

๒๙ อุทธรณ์ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๖, ศาลปกครองสูงสุดรับไว้เป็นคำร้องที่ ๘๐๕/๒๕๕๖

๓๐ ศาลปกครองกลาง, คดีหมายเลขดำที่ ๒๑๕๘/๒๕๕๖

๓๑ คำสั่งศาลปกครองกลาง ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

๓.๒.๓ การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่ผู้ร้องขอให้ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) โดยรับคำร้องที่ขอให้ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม จำนวน ๘๘ คำร้อง (รวมคำร้องที่ได้รับก่อนปี ๒๕๕๖ ด้วย) ซึ่ง กสม. ได้พิจารณาแล้วยังไม่มีเรื่องร้องเรียนใดที่ กสม. มีมติเห็นชอบให้ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น บางเรื่องตรวจสอบไม่พบหลักฐานการกระทำผิดตามข้อร้องเรียน บางเรื่องไม่พบผู้กระทำผิด และบางเรื่องไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ กสม. ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม เป็นต้น จึงเห็นควรให้ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง จำนวน ๗๐ คำร้อง โดยมีเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณา อีก ๑๘ เรื่อง รายละเอียดตามตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม

เรื่อง	จำนวน (เรื่อง)	หมายเหตุ
๑. จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง		
๑.๑ เรื่องที่ร้องเรียนก่อนปี ๒๕๕๖	๘๒	
๑.๒ เรื่องที่ร้องเรียนในปี ๒๕๕๖	๖	
๒. ผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียนที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง		
๒.๑ อยู่ระหว่างการพิจารณา	๑๘	
๒.๒ ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง เนื่องจาก		
- ผู้ร้องขอถอนเรื่อง	๑	
- ไม่พบตัวผู้กระทำผิด/อัยการงดการสอบสวน	๕๕	
- ไม่เป็นกรณีที่เป็นการฟ้องคดีเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม	๕	
- แนะนำผู้ร้องให้ใช้สิทธิตามกฎหมายด้วยตนเอง	๓	
- ศาลได้มีคำพิพากษาในประเด็นเดียวกันแล้ว	๒	
- ผู้ร้องได้ร้องต่อหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ด้วยแล้ว	๑	
- แจ้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจ	๒	
- จำหน่ายคำร้องตามระเบียบ กสม. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการเสนอเรื่องต่อศาลฯ	๑	

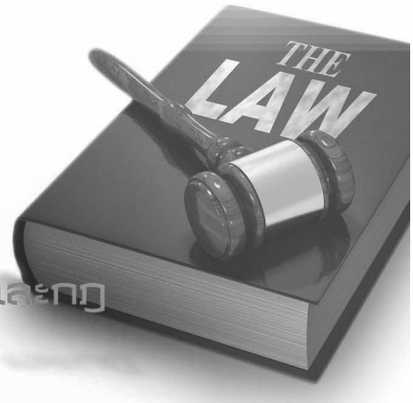

๓.๓ การเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ

ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) กสม. มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ ต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๓.๓.๑ ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว โดยตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีข้อเสนอแนะนโยบาย จำนวน ๒๕ เรื่อง และมีข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗ เรื่อง รายละเอียดตามตารางที่ ๗

ตารางที่ ๗ ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
(๑) ข้อเสนอแนะนโยบาย จำนวน ๒๕ เรื่อง		
๑. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	กรณีกล่าวอ้างว่ากระบวนการพิจารณาแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความล่าช้าและเจ้าหน้าที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา	กรณีสิทธิทางการศึกษาตามหลักสูตรการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - กระทรวงศึกษาธิการ - เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
๓. สิทธิในกระบวนการทางปกครอง	กรณีอ้างว่าอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอบ้านนาต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก	- กระทรวงมหาดไทย
๔. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	กรณีอดีตข้าราชการทหารถูกงดเบี้ยหวัดบำนาญและเงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ (ช.ค.บ.) และเมื่อกลับเข้ารับราชการใหม่ไม่ได้สิทธินับเวลาราชการ สำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญตอนก่อนออกจากราชการต่อเนื่องกับการรับราชการในตอนหลัง เพื่อคำนวณบำนาญของข้าราชการส่วนท้องถิ่น	- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี - กรมบัญชีกลาง - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงมหาดไทย
๕. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	กรณีบุตรชายเสียชีวิตในระหว่างเข้ารับการบำบัดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายจินดาภรณ์ จังหวัดสงขลา	- จังหวัดสงขลา - อำเภอจะนะ - พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา - ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
๖. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิของบุคคลในเกียรติยศและชื่อเสียง	กรณีการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กรมสอบสวนคดีพิเศษ - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน - กรมการปกครอง - กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๗. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	กรณีมีผู้เสียชีวิตขณะอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ทหารค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี	- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔
๘. สิทธิสตรี	กรณีเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ที่ประเทศมาเลเซีย	- กองบัญชาการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ - กรมสอบสวนคดีพิเศษ - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สำนักงานอัยการสูงสุด

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
๙. สิทธิในการรับบริการสาธารณสุข	กรณีการรับบริการสาธารณสุขตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ	- นายกรัฐมนตรี - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงสาธารณสุข
๑๐. สิทธิในการจัดการที่ดินและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ	กรณีการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา	- นายกรัฐมนตรี - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
๑๑. สิทธิเด็กอันเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติตามหลักศาสนา	กรณีผู้อำนวยการโรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไม่อนุญาตให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามแต่งเครื่องแบบตามความเชื่อทางศาสนา	- โรงเรียนบางละมุง - กระทรวงศึกษาธิการ
๑๒. สิทธิชุมชน	กรณีคัดค้านโครงการขุดลอกลำห้วยจารย์ ตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์	- หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ - องค์การบริหารส่วนตำบลบักได
๑๓. สิทธิชุมชน	กรณีราษฎรได้รับผลกระทบจากโครงการขุดลอกห้วยโมง เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลจำปาโมง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี	- องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง - อำเภอบ้านผือ
๑๔. สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	กรณีเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่ม นปช. ระหว่างวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ถึง วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓	- นายกรัฐมนตรี - เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
๑๕. ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ	กรณีร้องเรียนว่า บทบัญญัติมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๕ (๑)	- นายกรัฐมนตรี
๑๖. สิทธิชุมชน	กรณีคัดค้านการสร้างคลังแก๊ส ในพื้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลบ่อกวางทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ และความปลอดภัยของชุมชน	- องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อกวางทอง - กรมธุรกิจพลังงาน
๑๗. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	กรณีการเสียชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ๒ ราย ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองเพื่อส่งกลับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
๑๘. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล	กรณีขอให้ตรวจสอบการซื้อขายข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าระหว่างบริษัทสินเชื่อกับบริษัทประกันภัย	- ธนาคารแห่งประเทศไทย
๑๙. สิทธิชุมชน	กรณีขอให้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในการออกประกาศกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และติดตามตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินงานของรัฐบาลและความจริงจังในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มาบตาพุด และจังหวัดระยอง	- นายกรัฐมนตรี - กระทรวงการคลัง - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒๐. ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง	กรณีขอให้เพิกถอนกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. ๒๕๐๓ ข้อ ๒ (๖) เนื่องจากเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย	- นายกรัฐมนตรี - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงมหาดไทย
๒๑. สิทธิชุมชน	กรณีประชาชนขอให้ตรวจสอบการออกใบอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำประเภทท่าเทียบเรือจำนวน ๖ ท่า ของบริษัท ที พี เค แค็ปปิตอล จำกัด ในพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง ตำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา	- กรมเจ้าท่า - สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมโยธาธิการและผังเมือง - องค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์
๒๒. ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ	กรณีกล่าวอ้างว่าพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่อำเภอพุนพิน อำเภอท่าขนอม กิ่งอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองพังงา อำเภอท้ายเหมือง อำเภอทับปุด อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา และอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เพื่อสร้างทางรถไฟ	- รัฐสภา - นายกรัฐมนตรี

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
	พุทธศักราช ๒๔๘๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	
๒๓. ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง	กรณีกล่าวอ้างว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในฐานะรักษาการตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎกระทรวง ประกาศ และแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่	- กระทรวงการคลัง
๒๔. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	กรณีการกำหนดหลักเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอเป็นเงื่อนไขในการเลื่อนระดับข้าราชการกรมการปกครอง	- อธิบดีกรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย
๒๕. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	การอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และเพื่อเตรียมรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย	- นายกรัฐมนตรี - ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ - เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม - เลขาธิการแพทยสภา - รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - อัยการสูงสุด

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
(๒) ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย จำนวน ๗ เรื่อง		
๑. สิทธิในการรับบริการสาธารณสุข	กรณีการรับบริการสาธารณสุขตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ	- นายกรัฐมนตรี - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงสาธารณสุข
๒. ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ	กรณีร้องเรียนว่าบทบัญญัติมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๕ (๑)	- นายกรัฐมนตรี
๓. ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง	กรณีขอให้เพิกถอนกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. ๒๕๐๓ ข้อ ๒ (๖) เนื่องจากเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย	- นายกรัฐมนตรี - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงมหาดไทย
๔. สิทธิชุมชน	กรณีขอให้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในการออกประกาศกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และติดตามตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินงานของรัฐบาลและความจริงจังในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มาบตาพุดและจังหวัดระยอง	- นายกรัฐมนตรี - กระทรวงการคลัง - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ	กรณีกล่าวอ้างว่า พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่อำเภอพุนพิน อำเภอท่าขนอม กิ่งอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองพังงา	- รัฐสภา - นายกรัฐมนตรี

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
	อำเภอท้ายเหมือง อำเภอทับปุด อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา และอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เพื่อสร้างทางรถไฟ พุทธศักราช ๒๔๘๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	
๖. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	กรณีการกำหนดหลักเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอเป็นเงื่อนไขในการเลื่อนระดับข้าราชการกรมการปกครอง	- อธิบดีกรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย
๗. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	การอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และเพื่อเตรียมรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย	- นายกรัฐมนตรี - ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ - เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม - เลขาธิการแพทยสภา - รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - อัยการสูงสุด

๓.๓.๒ ผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

จากการติดตามการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว ปรากฏผล ดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะนโยบาย

มีเรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๓ เรื่อง และได้รับแจ้งผลความคืบหน้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗ เรื่อง ดังนี้

(๑) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีบุตรชายเสียชีวิตในระหว่างการเข้ารับการบำบัดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายจินดาภรณ์ จังหวัดสงขลา

(๒) สิทธิเด็กอันเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติตามหลักศาสนา กรณีผู้อำนวยการโรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไม่อนุญาตให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามแต่งเครื่องแบบตามความเชื่อทางศาสนา

(๓) สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านโครงการขุดลอกลำห้วยจารย์ ตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

(๔) สิทธิชุมชน กรณีราษฎรได้รับผลกระทบจากโครงการขุดลอกห้วยโมง เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลจำปาโมง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

(๕) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีการเสียชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ๒ ราย ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองเพื่อส่งกลับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

(๖) สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ

(๗) สิทธิชุมชน กรณีขอให้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในการออกประกาศกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ธรรมชาติและสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และติดตามตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินงานของรัฐบาลและความจริงจังในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มาบตาพุด และจังหวัดระยอง

๒) ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

มีเรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒ เรื่อง และได้รับแจ้งผลความคืบหน้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๔ เรื่อง ดังนี้

(๑) สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ

(๒) การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม กรณีการกำหนดหลักเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอเป็นเงื่อนไขในการเลื่อนระดับข้าราชการกรมการปกครอง

(๓) สิทธิชุมชน กรณีขอให้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในการออกประกาศกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้าน

คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และติดตามตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินงานของรัฐบาล และความจริงจังในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มาบตาพุด และจังหวัดระยอง

(๔) การอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และเพื่อเตรียมรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย

๓.๓.๓ ตัวอย่างข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

เรื่องที่ ๑
สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
กรณีบุตรชายเสียชีวิต
ในระหว่างเข้ารับการบำบัดยาเสพติด
ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย
จินดาภรณ์ ตำบลท่าหมอไทร
อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนจากมารดาของผู้ที่เสียชีวิตระหว่างเข้ารับการบำบัดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายจินดาภรณ์ โดยมีความสงสัยเกี่ยวกับสาเหตุการตาย เนื่องจากสภาพศพของผู้เสียชีวิตมีบาดแผลตามร่างกายเหมือนถูกทำร้าย

กสม. ได้ตรวจสอบกรณีดังกล่าวแล้วเห็นว่า วิธีการบำบัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพจินดาภรณ์ ด้วยการใส่กุญแจมือล่ามไว้กับเสาอาคาร เพื่อป้องกันการอาละวาดจากอาการอยากยาเสพติด การฝึกวินัยในเวลากลางคืน และการปล่อยให้ผู้เสียชีวิตทำร้ายตนเอง โดยไม่มีเจ้าหน้าที่เข้าไประงับยับยั้งพฤติการณ์ดังกล่าว มีการกระทำและละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กสม. จึงได้กำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

มาตรการการแก้ไข

๑. ให้จังหวัดสงขลา และอำเภอจะนะ ตรวจสอบข้อเท็จจริงและหาแนวทางป้องกันปัญหา จัดทำข้อควรปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ศูนย์บำบัดยาเสพติด จัดให้มีแพทย์เฉพาะทางด้านการบำบัดยาเสพติด ให้ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกลไกการคุ้มครองเด็กทั้งชายและหญิงที่เข้ามารับการบำบัด เพิ่มมาตรฐานการบำบัด โดยอาจจะส่งเสริมให้มีการใช้ยาบำบัด

๒. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานและการพัฒนาศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายจินดาภรณ์ ในการจัดกิจกรรมต่างๆ

๓. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา อำเภอจะนะ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา ควรให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ครอบครัวผู้เสียชีวิต ทั้งทางด้านจิตใจ และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องเงินช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม ควรจัดสรรงบประมาณในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเพิ่มขึ้น

๒. คณะรัฐมนตรี โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศูนย์บำบัดยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในภาพรวมทั้งประเทศ หน่วยราชการไม่ควรเข้าไปกำกับ แต่ควรเข้าไปส่งเสริมให้สามารถเป็นต้นแบบและเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. **อำเภอจะนะ** แจ้งผลการดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ศาลจังหวัดนาทวีได้นัดโจทก์ โจทก์ร่วม ทนายโจทก์ จำเลย และทนายจำเลย เพื่อไกล่เกลี่ยและสามารถตกลงกันได้ โดยให้จำเลยจ่ายเงินเพื่อบรรเทาผลภัยให้กับผู้เสียหาย เป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งอำเภอจะนะได้จ่ายเงินให้กับผู้เสียหายแล้ว เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๖

๑.๒ ในการปรับปรุงการบริการของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายจินดาภรณ์ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ได้ประชุมปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ ผู้แทนคณะอนุกรรมการตรวจสถานพยาบาล โรงพยาบาลธัญญารักษ์สงขลา ผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค ๙ ผู้แทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา สาธารณสุขอำเภอจะนะ แพทย์/พยาบาลโรงพยาบาลจะนะ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหมอไทร ผู้แทนศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ จังหวัดสงขลา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ท่าหมอไทร กำนันตำบลท่าหมอไทร และมีมติให้ใช้หลักสูตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพตามที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง ระยะเวลา ๔๕ วัน โดยประเมินคัดกรองด้านสุขภาพและซักประวัติก่อนส่งเข้ารับการบำบัด คัดแยกตามอายุ จัดทำตารางกิจกรรม จัดทำเอกสารแฟ้มประวัติและการบันทึกข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนทีมวิทยากรยาเสพติด จนกว่าทีมผู้ดูแลศูนย์จะได้รับการอบรมและสามารถดำเนินการได้เอง โรงพยาบาลจะนะและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอจะนะให้การสนับสนุนจัดส่งแพทย์เฉพาะทาง พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เข้ามาดูแลการบำบัดยาเสพติดที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายจินดาภรณ์ รวมทั้งกำชับให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ปฏิบัติงานโดยยึดถือระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด

๒. คณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ได้มีมติมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ รับข้อเสนอแนะของ กสม. ไปพิจารณาดำเนินการร่วมกับกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน โดยให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

เรื่องที่ ๒
สิทธิเด็กอันเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติตามหลักศาสนา
กรณีผู้อำนวยการโรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี
ไม่อนุญาตให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามแต่งเครื่องแบบนักเรียนตามความเชื่อทางศาสนา

มีผู้ร้องเรียนว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนบางละมุงไม่อนุญาตให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามแต่งเครื่องแบบนักเรียนตามความเชื่อทางศาสนาอันเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๒ ที่กำหนดเครื่องแบบสำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามไว้ โดยนักเรียนจะแต่งกายตามระเบียบดังกล่าว หรือจะแต่งกายตามแบบที่สถานศึกษากำหนดได้ตามความสมัครใจ

กสม. ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่า โรงเรียนบางละมุงได้ออกระเบียบและแนวปฏิบัติในการแต่งเครื่องแบบนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ว่าด้วยแนวปฏิบัติตนของนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นระเบียบที่ออกก่อนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงเป็นเหตุให้ยังไม่มีข้อกำหนดตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการฯ ข้อ ๑๒ ที่กำหนดเรื่องเครื่องแบบของนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ให้กระทรวงศึกษาธิการติดตามให้สถานศึกษาในกำกับดูแลทั้งหมด ออกหรือแก้ไขระเบียบของแต่ละสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงศึกษาธิการได้นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้ความเห็นชอบให้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. และมอบสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการขอความร่วมมือไปยังกระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ติดตามให้สถานศึกษาในสังกัด/กำกับปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑ เกี่ยวกับการแต่งเครื่องแบบนักเรียนซึ่งนับถือศาสนาอิสลามในสถานศึกษาอื่นนอกจากสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ โรงเรียนบางละมุงได้ดำเนินการแก้ไขระเบียบการแต่งกายของนักเรียน โดยกำหนดให้นักเรียนซึ่งนับถือศาสนาอิสลามอาจเลือกแต่งกายตามความเชื่อทางศาสนาได้ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๒

เรื่องที่ ๓

สิทธิชุมชน

กรณีคัดค้านโครงการขุดลอกห้วยจารย์ ตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบักได และหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ ได้ดำเนินโครงการขุดลอกห้วยจารย์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน ทั้งในด้านวิถีชีวิตและระบบนิเวศในพื้นที่

กสม. ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบักไดและหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ ดำเนินการขุดลอกลำห้วยจารย์ โดยไม่มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างครบถ้วน เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ว่าด้วยสิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดมาตรการการแก้ไขและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

มาตรการการแก้ไข

ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบักได หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ และชุมชนร่วมกันฟื้นฟูพื้นที่ริมตลิ่ง โดยปลูกไม้พื้นถิ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศ เพื่อเป็นแหล่งอาหารและประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระบวนการทำงานในโครงการพัฒนาต่างๆ ของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ และองค์การบริหารส่วนตำบลบักไดที่จะเกิดขึ้นต่อไป จะต้องให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และตั้งตัวแทนชาวบ้านเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน รวมทั้งต้องมีการทำประชาคมรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านทั้งในและนอกพื้นที่

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนตำบลบักไดแจ้งว่า ได้ร่วมกับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๕ หน่วยราชการ นักเรียนและชาวบ้าน โดยร่วมกิจกรรมปล่อยพันธุ์ปลาและปลูกต้นไม้ เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ริมตลิ่งลำห้วยจารย์ให้เป็นแหล่งอาหารและประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ ของชุมชนต่อไป

เรื่องที่ ๔

สิทธิชุมชน

กรณีราษฎรได้รับผลกระทบจากโครงการขุดลอกห้วยโมง

เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลจำปาโมง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีราษฎรถูกบังคับให้สละที่ดินที่อยู่ติดกับห้วยโมงให้กับทางราชการเพื่อทำการขุดลอกและขยายห้วยโมง โดยไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการให้ทราบ นอกจากนี้ชาวบ้านได้เคยเสียสละที่ดินในการขุดลอกห้วยโมงไปแล้วครั้งหนึ่ง จนบางรายแทบไม่มีที่ดินเหลืออยู่หากต้องสละที่ดินอีก ชาวบ้านจะไม่เหลือที่ดินทำกิน

กสม. ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่า โครงการดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้ ทำให้ชาวบ้านเสียที่นาไปโดยไม่ได้เวนคืนและจ่ายค่าชดเชยตามกฎหมาย รวมทั้งทำให้เสียต้นไม้และสภาพธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ริมห้วย นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิชุมชน โดยไม่ได้จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น กสม. จึงได้กำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

ให้องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมงยุติการดำเนินโครงการดังกล่าว และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการค้นหาสาเหตุของปัญหาการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เมื่อได้ผลการศึกษาแล้วจึงนำมาออกแบบร่วมกับชาวบ้าน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลไม่ควรใช้ถ้อยคำ “น้ำท่วมซ้ำซาก” และ“แล้งซ้ำซาก” มาเป็นเหตุผลในการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่ แต่ควรดำเนินนโยบายโดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งไม่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาไปที่ด้านการก่อสร้าง การขุดลอก แต่ควรเน้น

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นสำคัญ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ประสบการณ์ องค์ความรู้ และภูมิปัญญามาเป็นหลักสำคัญในกระบวนการพัฒนา

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อำเภอบ้านผือแจ้งว่า ได้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง ซึ่ง อบต. จำปาโมงได้ยุติการดำเนินการขุดลอกห้วยโมงแล้ว รวมทั้งได้ประสานงานกับผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลจำปาโมงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น เพื่อศึกษาและค้นหาสาเหตุ ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น และได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๕๗ เพื่อฟื้นฟูตลิ่งโดยปลูกไม้พื้นถิ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศ เพื่อเป็นแหล่งอาหารและประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ นอกจากนี้ พื้นที่บางส่วน ราษฎรเจ้าของพื้นที่ได้เข้าไปดำเนินการปลูกพืช เช่น มะละกอ กล้วย เป็นต้น

เรื่องที่ ๔
สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
กรณีการเสียชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ๒ ราย
ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา
เพื่อส่งกลับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียน กรณีการเสียชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ๒ คน ระหว่างการเดินทางผู้เสียชีวิตต้องอยู่ในรถยนต์ ซึ่งมีสภาพที่แออัดเกือบ ๒ วัน ในสภาพอากาศร้อนจัด ประกอบกับผู้เสียชีวิตมีปัญหาสุขภาพ จึงอาจเป็นสาเหตุของการเสียชีวิต

กสม. ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่า ผู้เสียชีวิตทั้ง ๒ ราย ที่ถูกส่งกลับไปยังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีอาการป่วยหนัก แต่ก็มิได้รับการดูแลเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด รวมทั้งยานพาหนะที่ใช้ในการส่งตัวกลับประเทศมีสภาพแออัด จนอาจเป็นเหตุที่ทำให้แรงงานทั้ง ๒ รายดังกล่าว ซึ่งมีอาการเจ็บป่วยอยู่ก่อนแล้วเสียชีวิต นอกจากนี้ การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำด่านตรวจอนุญาตให้แรงงานทั้ง ๒ รายดังกล่าวเดินทางกลับไปโดยไม่ได้ทำการรักษาอาการป่วยให้หายก่อน จึงเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การผลักดันแรงงานข้ามชาติกลับประเทศต้นทางต้องมีการดำเนินการด้วยความระมัดระวัง โดยยึดหลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เลือกปฏิบัติ หากผู้ถูกส่งกลับมีอาการป่วยระหว่างถูกส่งตัวกลับต้องมีการดูแลเป็นกรณีพิเศษตามหลักมนุษยธรรม

๒. ในการตรวจสอบการวินิจฉัยโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา กรณีมีผู้ได้รับการวินิจฉัยเบื้องต้นว่าเป็นผู้ป่วย จะต้องส่งตัวผู้ป่วยให้แพทย์ในโรงพยาบาลวินิจฉัยอีกครั้ง ก่อนส่งตัวกลับประเทศต้นทาง

๓. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรกำหนดมาตรฐานของยานพาหนะที่ใช้ในการผลักดันผู้ต้องกักกลับไปยังประเทศต้นทาง โดยปรับจากรถบรรทุกที่นั่งบนพื้นไม้กระดานเป็นรถบัสที่มีเบาะนั่ง

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ได้ชี้แจงว่า ในการผลักดันแรงงานข้ามชาติกลับประเทศต้นทาง สตม. ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนโดยเคร่งครัด โดยมีความระมัดระวังมากขึ้น โดยยึดหลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งก่อนส่งตัวกลับได้ดำเนินการตรวจสอบอาการป่วยของผู้ต้องกักทุกครั้ง หากพบว่ามีการอาการป่วยจะแจ้งแพทย์ สตม. ให้ดูแลทุกครั้ง หากมีอาการเจ็บป่วยเกินกว่าที่แพทย์ สตม. จะดูแลได้จะส่งต่อไปยังโรงพยาบาลของรัฐเพื่อทำการรักษาทันที

นอกจากนี้ ในการใช้พาหนะส่งกลับไปยังประเทศต้นทาง ได้ใช้รถของทางราชการเป็นรถบรรทุกหกล้อ และมีเบาะให้นั่ง มีที่นั่งเพียงพอไม่แออัด อากาศถ่ายเทได้สะดวก ให้พักระหว่างทางเข้าห้องน้ำเพื่อผ่อนคลาย มีน้ำและอาหารดูแล ตลอดจนมีกล่องยาสามัญติดรถ เพื่อบรรเทาอาการป่วยเบื้องต้น หากมีผู้ต้องกักปริมาณมาก จะใช้วิธีเช่าเหมารถบัสเพื่อส่งกลับ และผลักดันส่งกลับครั้งละไม่เกิน ๔๕ คนต่อครั้ง ทั้งนี้ โดยมีแนวปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ที่ ๐๐๒๙.๑๔๒/๕๓๘๖ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง กำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยในการจ้างพาหนะขนคนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร

เรื่องที่ ๖

สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ

กสม. ได้ประมวลเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิในการรับบริการสาธารณสุข ประกอบกับจากการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง โดยเทียบเคียงกับสิทธิมนุษยชนตามที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีแล้ว พบว่า การจัดบริการสาธารณสุขของรัฐบาลไทยในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับสิทธิด้านสาธารณสุขตามพันธกรณีที่เป็นภาคีและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ใน ๒ ประเด็น คือ สิทธิเสมอกันในการรับบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน (การจัดให้มี) และสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง (การเข้าถึง)

การจัดบริการสาธารณสุขของประเทศไทยอยู่ภายใต้ระบบบริการฯ ๓ ระบบใหญ่ คือ ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ ซึ่งการจัดบริการฯ ของ ๓ ระบบนี้ มีความเหลื่อมล้ำและไม่เสมอกัน เช่น การเติมหรือเพิ่มสิทธิรับบริการสาธารณสุขของระบบบริการอื่นให้สอดคล้องตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติไม่อาจทำได้ทันที ต้องกำหนดเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือข้อตกลงกับคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การบริการสาธารณสุขภายใต้ระบบประกันสังคมไม่ครอบคลุมการตรวจสุขภาพ ผู้ประกันตนต้องร่วมจ่ายค่าบริการเป็นเงินสมทบในกองทุน

ประกันสังคม ขณะที่ผู้รับบริการระบบอื่นไม่ต้องร่วมจ่าย แต่ได้รับบริการเท่ากันหรือด้อยกว่าผู้รับบริการระบบบริการอื่น เป็นต้น

นอกจากนี้ บุคคลบางกลุ่มยังเข้าไม่ถึงบริการสาธารณสุขด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสาร เช่น ผู้ประกันตนตามระบบประกันสังคม ซึ่งจงใจหรือยินยอมก่อให้เกิดอันตรายหรือเจ็บป่วย รวมถึงผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบไม่ครบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้อยู่ในข่ายรับบริการมากกว่า ๑ ระบบ ซึ่งไม่ทราบข้อมูลว่าให้ใช้สิทธิหลักของตนก่อนแล้วจึงใช้สิทธิในฐานะผู้อาศัยสิทธิเพิ่มเติมในส่วนที่เบิกจ่ายไม่ได้ ทำให้หลายคนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง หรือออกจากการรักษากลางคัน ผู้ประกันตนตามระบบประกันสังคมทั้งที่เป็นคนไทยและแรงงานข้ามชาติเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารการบริหารงานฐานะการเงินหรืออื่นใดของกองทุนประกันสังคม กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ได้แก่ ผู้ไม่มีสัญชาติไทยและไม่ได้รับผ่อนผันภายใต้มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิแรงงานนอกระบบ/แรงงานข้ามชาติที่ไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ (ภาคเกษตรกรรม ภาคประมง งานบ้าน) เด็กเร่ร่อนหรือผู้ไร้ที่พักพิง

ทั้งนี้ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อเสนอแนะนโยบาย

๑. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุข สมควรทบทวนแนวคิดและวิธีจัดบริการและระบบบริการสาธารณสุขของประเทศบนฐานหลักความเสมอภาค โดยให้ประเภทและมาตรฐานของบริการสาธารณสุขตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเป็นบริการฯ ขั้นพื้นฐานและจำเป็นที่ทุกคนไม่ว่าอยู่ภายใต้ระบบบริการสาธารณสุขระบบใดพึงได้รับโดยไม่เสียค่าบริการ ผู้รับบริการหรือผู้มีสิทธิที่มีกองทุนหรือระบบบริการสาธารณสุขอื่นดูแลโดยเฉพาะ สามารถได้รับบริการสุขภาพหรือสาธารณสุขอื่นเพิ่มเติมได้

๒. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สมควรพิจารณาทบทวนแนวคิดและวิธีการจัดบริการสาธารณสุข โดยให้กระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นผู้ให้บริการเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบกำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์การบริการสาธารณสุข และกระจายอำนาจการบริหารจัดการหน่วยบริการหรือโรงพยาบาลไปยังเขตพื้นที่ ส่วนหน่วยงานที่รับผิดชอบกองทุน/ระบบบริการสาธารณสุข เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานประกันสังคม กรมบัญชีกลาง ซึ่งเป็นผู้ซื้อบริการ ให้หารือกระทรวงสาธารณสุข/เขตพื้นที่ในการกำหนดนโยบายการจัดบริการสาธารณสุขภายใต้ระบบบริการฯ นั้นๆ

๓. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงการคลัง กรมบัญชีกลาง สำนักงาน ก.พ. องค์กรกลางบริหารงานบุคคลทุกแห่ง หรือหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องอื่นใด สมควรทบทวนนโยบายและแนวคิดว่าด้วยสวัสดิการข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัด รวมถึงสวัสดิการด้านสุขภาพให้สอดคล้องกับแนวทางตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๑๒ และรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๘๐ (๒) โดยจัดให้มีกลไกรับผิดชอบดูแลไม่ต่ำกว่าบริการฯ ขั้นพื้นฐาน ตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สามารถรับการบริการฯ ในโรงพยาบาลอื่นที่ไม่ใช่โรงพยาบาลรัฐ รวมถึงดูแลด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมการทำงานหรือสถานประกอบการ และศึกษาเกี่ยวกับการนำระบบ Medisave มาใช้ในระบบสวัสดิการข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นใด สมควรทบทวนการจ่ายเงินให้แก่หน่วยบริการหรือเครือข่ายหน่วยบริการเพื่อจัดบริการสาธารณสุข โดยให้แยกค่าใช้จ่ายในส่วนดังกล่าวออกมาต่างหาก

๕. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุข สมควรสนับสนุนและผลักดันให้มีการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้รับบริการ เมื่อได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาล ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ภายใต้ระบบบริการสาธารณสุขใด

๖. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมบัญชีกลาง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สมควรหารือกันเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ รวมทั้งสวัสดิการด้านสุขภาพสำหรับข้าราชการส่วนท้องถิ่น เช่น จัดตั้งเป็นกองทุนการรักษาพยาบาล ตลอดจนการหาแนวทางเพื่อให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นสามารถใช้ระบบการเบิกจ่าย ตรงค่ารักษาพยาบาลได้เช่นเดียวกับข้าราชการอื่น

๗. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สมควรพิจารณาทบทวนนโยบายการปฏิรูประบบสาธารณสุขแก่ผู้บริหารองค์กรด้านสุขภาพ เช่น การตั้งคณะกรรมการนโยบายสุขภาพแห่งชาติ (National Health Authority) ขึ้นมาดูแลระบบสาธารณสุขทั้งหมด โดยให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรสุขภาพหรือคณะกรรมการด้านสุขภาพอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว และให้องค์กรหรือคณะกรรมการดังกล่าว ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้ส่วนเสียของตน เช่น ค่าตอบแทน วิธีการประเมินผลงาน การแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาเรื่องดังกล่าว

ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

๑. รัฐสภา คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุข สปสช. สมควรเร่งรัดการจัดทำและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา ตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ หรือ

๒. รัฐสภา คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุข และ สปสช. สมควรแก้ไขพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๙ และ ๑๐ จากเดิมที่กำหนดให้ผู้มีสิทธิรับบริการสาธารณสุขตามกฎหมายอื่นต้องไปใช้สิทธิตามกฎหมายนั้น เปลี่ยนเป็นให้ผู้รับบริการต้องใช้สิทธิจากระบบบริการอื่นที่ตนเองมีสิทธิอยู่ก่อน หากสิทธินั้นด้อยกว่าหรือไม่ครอบคลุมเท่ากับสิทธิที่จะได้รับตาม

ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ให้ได้รับสิทธิเท่ากับที่ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด โดยให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เป็นส่วนต่าง โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้มีสิทธิเป็นหลัก

๓. คณะรัฐมนตรี โดยกรมบัญชีกลาง สมควรปรับปรุงหรือแก้ไขพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการระบบสวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการหรือกลไกอื่นใด รับผิดชอบบริหารจัดการและควบคุมการเบิกจ่ายค่ายาและค่ารักษาพยาบาลหารือกับผู้ให้บริการ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุขเขตพื้นที่ ในการกำหนดประเภทและมาตรฐานบริการสาธารณสุขภายใต้ระบบสวัสดิการข้าราชการ โดยต้องไม่ต่ำกว่าบริการฯ ขั้นพื้นฐาน สามารถรับบริการฯ จากโรงพยาบาลต่างๆ โดยไม่จำกัดเฉพาะโรงพยาบาลรัฐ ฯลฯ

๔. คณะรัฐมนตรี โดย สปสช. สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง บุคคลที่ไม่ต้องร่วมจ่ายค่าบริการ พ.ศ. ๒๕๕๕ ให้รวมถึงบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร คนเร่ร่อน คนไร้ที่พักพิง และคนไร้รากเหง้า

๕. รัฐสภา คณะรัฐมนตรี โดย สปสช. สมควรแก้ไขพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๖ ว่าด้วยการจ่ายเงินให้หน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการ โดยให้แก้ไขมาตรา ๔๖ (๒) จากเดิม “(๒) ครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายของหน่วยบริการในส่วนเงินเดือนและค่าตอบแทนบุคลากร” เป็น “(๒) คำนึงถึงค่าใช้จ่ายขั้นต่ำ (basal utilization) ของโรงพยาบาล และให้แยกบัญชีเงินเดือนและค่าตอบแทนบุคลากรออกจากงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ”

๖. รัฐสภา คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุข สมควรผลักดันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายจากการรับบริการสาธารณสุข พ.ศ. .... ซึ่งให้ผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นและเงินชดเชยจากกองทุน โดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิด เว้นแต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติธรรมดาของโรคนั้น หรือซึ่งหลีกเลี่ยงมิได้เกิดจากการให้บริการสาธารณสุขตามมาตรฐานวิชาชีพ หรือเมื่อสิ้นสุดกระบวนการให้บริการสาธารณสุขแล้วไม่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตตามปกติ

๗. รัฐสภา คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานประกันสังคม สมควรผลักดันร่างพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งมีเนื้อหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูแลผู้ประกันตนด้านการป้องกันโรค การให้ผู้ประกันตนซึ่งจงใจหรือยินยอมก่อให้เกิดอันตรายหรือเจ็บป่วย เบิกค่ารักษาพยาบาลได้ การให้ผู้จ่ายเงินสมทบตามกฎหมายประกันสังคมได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทุพพลภาพ และคลอดบุตร ทันที การให้แรงงานนอกระบบ (งานบ้าน) เป็นผู้ประกันตน รวมทั้งการให้ผู้ประกันตนได้รับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นเมื่อได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. คณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ได้มีมติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวไปพิจารณาดำเนินการ หาก

ประเด็นใดได้ดำเนินการอยู่แล้วก็ให้เร่งรัดดำเนินการ ส่วนประเด็นใดที่ยังมิได้ดำเนินการก็ให้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน โดยให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

๒. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) แจ้งผลการพิจารณา ดังนี้

๒.๑ ข้อเสนอด้านนโยบาย

สปสช. ได้ดำเนินการตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยให้ผู้รับบริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติมีสิทธิรับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงการเข้าถึงบริการและความเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ กสม. และจะรับข้อเสนอดังกล่าวไว้เพื่อดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ และบูรณาการกับหน่วยงานอื่นต่อไป

๒.๒ ประเด็นการปรับปรุงกฎหมาย

๒.๒.๑ ข้อเสนอที่ขอให้เร่งรัดประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา ตามมาตรา ๙ และ ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ นั้น คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้ดำเนินการจัดให้กลุ่มบุคคล ตามมาตรา ๙ (๒) ประกอบ ๙ (๔) ได้แก่ พนักงาน ลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวใช้สิทธิรับบริการสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว โดยพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวอยู่ระหว่างนายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

ส่วนกลุ่มบุคคลตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ กลุ่มอื่นนั้น ประธานคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข) ได้ดำเนินการขยายระยะเวลาการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา ตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ และรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบมาโดยตลอด ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามมาตรา ๖๖[๓๒]

๒.๒.๒ สำหรับประเด็นที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติฯ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงหรือการจัดสรรบริการฯ อย่างได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ นั้น สปสช. จะรับไว้ศึกษาถึงประโยชน์ ความจำเป็น ผลกระทบ ปัญหาอุปสรรคของมาตราดังกล่าวเพื่อจะนำไปใช้ในการแก้ไขข้อเสนอเพิ่มเติมกฎหมายในวาระต่อไป

---

๓๒ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๖๖ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และหากไม่แล้วเสร็จให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละหนึ่งปี โดยให้สำนักงานหรือสำนักงานและสำนักงานประกันสังคม แล้วแต่กรณี รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และจัดให้มีการเผยแพร่รายงานนั้นต่อสาธารณชน

เรื่องที่ ๗

สิทธิชุมชน

กรณีขอ ให้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ในการออกประกาศกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการ ที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และติดตามตรวจสอบความคืบหน้า ในการดำเนินงานของรัฐบาลและความจริงจัง ในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มาบตาพุดและจังหวัดระยอง

กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนจากเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกว่า การที่รัฐบาลได้ออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งกำหนดให้มีโครงการหรือกิจการที่เข้าข่ายก่อผลกระทบรุนแรง จำนวน ๑๑ รายการ อย่างเร่งรีบ เพื่อให้เกิดการกำหนดโครงการหรือกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาและส่งศาลปกครองกลาง เพื่อให้กลุ่มอุตสาหกรรมที่ติดคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองหลุดจากการพิจารณาคดี โดยมิได้คำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม ตามเนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง และมิได้คุ้มครองประโยชน์ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศ ทั้งที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญฯ ได้เสนอรายการประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งหมด ๑๘ รายการ โดยผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจำนวนหลายครั้ง แต่รัฐบาลกลับกำหนดเพียง ๑๑ รายการ ทำให้มีโครงการหรือกิจการอีกจำนวนมากที่อาจเกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงไม่เข้าข่ายต้องดำเนินการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕ ชุมชนมีสิทธิในการอยู่อาศัยที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ โดยรัฐบาลต้องกำกับดูแลและเอื้ออำนวยต่อการดำรงอยู่อย่างปลอดภัย แต่ผลการศึกษาของนักวิชาการและข้อมูลของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องปรากฏชัดว่า ในพื้นที่มาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีปัญหาทางด้านสุขภาพของประชาชน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยของประชาชน แต่รัฐบาลมิได้แก้ไขปัญหาโดยทันที

ดังนั้น ผู้ร้องจึงขอให้ กสม. ตรวจสอบและเร่งพิจารณาผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. ขอให้รัฐบาลทบทวนการกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ

๒. ขอให้ติดตามการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ตำบลมาบตาพุด

และจังหวัดระยอง ตามที่รัฐบาลได้รับข้อเสนอขององค์กรต่างๆ ไปแล้ว

๓. ขอให้พิจารณาตรวจสอบเหตุแห่งปัญหาทางด้านสุขภาพของประชาชนอย่างรอบด้าน

ทั้งนี้ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อเสนอแนะนโยบาย แบ่งเป็น ๓ ด้าน ตามพันธกรณีของรัฐ ดังนี้

พันธกรณีในการเคารพ (Obligation to Respect) สิทธิชุมชน

๑. รัฐบาลต้องเร่งดำเนินการศึกษาศักยภาพในการรองรับ (Carrying Capacity) ในทุกมิติของพื้นที่มาบตาพุด และรายงานต่อสาธารณะภายใน ๖ เดือน และควรยุติการขยายอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ จนกว่าจะศึกษาศักยภาพในการรองรับในทุกมิติ และมีการยอมรับว่าพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพในการรองรับในระดับสากล

พันธกรณีในการปกป้อง คุ้มครอง (Obligation to Protect) สิทธิชุมชน

๒. รัฐบาลต้องปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบในการจัดทำและปรับปรุงผังเมืองโดยปรับปรุงระบบกลไก และกระบวนการในการติดตามตรวจสอบ (monitoring) ในทุกระดับ เพื่อประโยชน์ในการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ถูกต้องและน่าเชื่อถือทางวิชาการ ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ และกำหนดให้พื้นที่คุ้มครองการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยผังเมืองเป็นพื้นที่ห้ามดำเนินการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง แต่หากมีความจำเป็นจะต้องเข้าสู่กระบวนการตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง

๓. รัฐบาลต้องปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบในการทำ EIA/HIA โดย

๓.๑ ปรับปรุงระบบ กลไก และกระบวนการในการทำและติดตามตรวจสอบ (monitoring) การทำ EIA/HIA ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ถูกต้องและน่าเชื่อถือทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านสุขภาพและสังคม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ

๓.๒ กำหนดมาตรการการลงโทษสำหรับอุตสาหกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อกำหนดใน EIA/HIA รวมทั้งการชดเชยและเยียวยาที่อยู่ใน EIA/HIA นอกจากนี้ รัฐบาลต้องทำให้กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นจริงในทางปฏิบัติ

๓.๓ บริหารจัดการและกำกับดูแลกระบวนการจัดทำ EIA/HIA ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น ให้หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ในการจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อทำ EIA/HIA โดยเก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของโครงการ หามาตรการผลักดันให้หน่วยงานอนุมัติ อนุญาต และหน่วยกำกับการปฏิบัติตามมาตรการของ EIA/HIA บูรณาการการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องหลังจากมีการดำเนินโครงการ และปรับปรุงกลไกและมาตรการที่ทำหน้าที่ติดตาม กำกับการดำเนินการตามกฎหมาย

ให้มีประสิทธิภาพ รายงานต่อสาธารณะว่าในแต่ละปีมีโครงการใดบ้างที่ไม่ปฏิบัติตาม EIA/HIA องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพควรจัดหานักวิชาการเพื่อให้ความรู้ให้คำปรึกษาในกระบวนการทำ EIA/HIA โดยมีการปรับปรุงบัญชีรายชื่อนักวิชาการอย่างสม่ำเสมอ กำหนดมาตรการชดเชยและเยียวยาที่ชัดเจนในกรณีมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จนส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน ปรับปรุงสาระสำคัญตามเอกสารท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมฯ ฉบับลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับการคำนวณค่าชดเชย เยียวยา และระยะเวลาจ่ายเงิน

๓.๔ สร้างเครื่องมือตัดสินใจในภาพรวมในการใช้พื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมให้มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยประเมินศักยภาพในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) ซึ่งต้องอาศัยการประเมินภาพรวมอันเป็นผลมาจากการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) และจะต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ สม่ำเสมอ และทันเวลา

๓.๕ กำหนดนโยบาย แนวทาง รวมถึง มาตรการที่ชัดเจนและสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศในการป้องกัน กำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบให้การประกอบการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม เคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิชุมชน และต้องมีกลไกที่มีประสิทธิผลในการกำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และมาตรการที่กำหนด ตลอดจนมีกลไกในการเยียวยาอย่างเหมาะสมแก่บุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบการของธุรกิจและอุตสาหกรรม

พันธกรณีในการดำเนินมาตรการที่จำเป็นและเพียงพอที่จะทำให้สิทธิชุมชนเกิดผลและเป็นจริง (Obligation to Fulfill)

๔. รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญฯ อย่างเคร่งครัด และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกระดับทุกมิติ นับตั้งแต่การกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ สนับสนุนการรวมตัวกันของกลุ่มประชาชนให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยกำหนดเป้าหมายลักษณะ/รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนในการจัดทำ EIA/HIA และส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดสมัชชาเชิงประเด็นหรือพื้นที่ของเครือข่ายมาบตาพุดและ/หรือเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน จัดให้มีเวทีสาธารณะร่วมกันในการแก้ปัญหาติดตามกำกับแผนการลดมลพิษในพื้นที่มาบตาพุด แผนการจัดทำผังเมืองและอื่นๆ โดยต้องรายงานผลการดำเนินการต่อสาธารณะเป็นระยะๆ

๕. เร่งนำเครื่องมือการประเมินผลกระทบทางกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA) มาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจสอบการออกประกาศกระทรวงหรือกฎระเบียบของฝ่ายบริหารในทำนองเดียวกับการออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๓

๖. ควรทบทวนการให้ความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศโดยใช้ตัวชี้วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ซึ่งเป็นการเน้นรายได้ทางเศรษฐกิจ และต้องปรับทิศทางการพัฒนาประเทศให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดยการบูรณาการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อมิให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน

ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย แบ่งเป็น ๒ ด้าน ตามพันธกรณีของรัฐบาล ดังนี้

พันธกรณีในการเคารพ (Obligation to Respect) สิทธิชุมชน

๑. รัฐบาลควรทบทวน ปรับปรุงแก้ไขประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้ครอบคลุมประเภทโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบรุนแรงต่อชุมชน โดยคำนึงถึงพื้นที่ตั้งด้วย หากตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งไม่ควรอนุญาตให้ดำเนินการ เช่น แหล่งมรดกโลกที่ขึ้นบัญชีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณสถานโบราณคดี พื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นต้น แต่ต้องดำเนินการเพื่อการอันเป็นสาธารณประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว รัฐบาลจะต้องเร่งแก้ไข

๒. ประกาศกำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงให้ครอบคลุมพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินการเข้าสู่กระบวนการตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ด้วย และจะต้องระบุในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะปรับปรุงให้มีการทบทวนประเภทโครงการหรือกิจกรรมทุก ๒ ปี

๓. รัฐบาลควรพิจารณาทบทวน ปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกระบวนการจัดทำประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้องค์การอิสระสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทำหน้าที่กำหนดประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่เข้าข่ายตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง รวมทั้งพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็นต่อทุกขั้นตอนของการจัดทำรายงาน EIA/HIA เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พันธกรณีในการดำเนินมาตรการที่จำเป็นและเพียงพอที่จะทำให้สิทธิชุมชนเกิดผลและเป็นจริง (Obligation to Fulfill)

๔. รัฐบาลควรเร่งรัดการดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชุมชนให้เกิดผลที่เป็นจริง ตามเจตนารมณ์มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ของ

รัฐธรรมนูญฯ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการบำบัด (Polluter Pays Principle : PPP) และกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้สอดคล้องกับมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญฯ

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า โดยที่ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นไป ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๖ เรื่อง แนวปฏิบัติอันเนื่องมาจากการยุบสภาผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ส่งเรื่องคืน กสม. เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีชุดใหม่พิจารณาต่อไป

เรื่องที่ ๘
การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
กรณีการกำหนดหลักเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอเป็นเงื่อนไขในการเลื่อนระดับข้าราชการกรมการปกครอง ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งที่ ก.พ. กำหนด และเป็นการปิดกั้นโอกาสของผู้ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอไม่ให้ได้รับการพิจารณาเลื่อนระดับให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ทั้งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตรงตามมาตรฐานที่ ก.พ. กำหนด

กสม. ได้ตรวจสอบกรณีดังกล่าวแล้วเห็นว่า การกำหนดเงื่อนไขพิเศษเพิ่มเติมในการแต่งตั้งข้าราชการในสายงานราชการบริหารส่วนกลาง (สายงานสนับสนุน) ระดับชำนาญการพิเศษ จากผู้สำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอ แม้ว่าจะเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่มีผลกระทบต่อความก้าวหน้าในสายงาน สำหรับผู้ที่ไม่มีความประสงค์จะไปดำรงตำแหน่งนายอำเภอ อันเป็นการปิดกั้นโอกาสในการที่ข้าราชการผู้นั้นจะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นจึงเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม กสม. จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ดังนี้

๑. ในการพิจารณาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น ควรให้ข้าราชการผู้นั้นมีโอกาสเลือกเส้นทางความก้าวหน้าของตนเอง หากข้าราชการผู้นั้นต้องการความก้าวหน้าในสายงานที่มุ่งไปสู่สายงานอำนวยการ ตำแหน่งผู้อำนวยการ ระดับต้น (นายอำเภอ) ก็สมควรกำหนดหลักเกณฑ์การผ่านการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอเป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมในการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น เพื่อคัดเลือกข้าราชการที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งตามนโยบายของกรมการปกครอง แต่สำหรับข้าราชการที่ต้องการก้าวหน้าในสายงานนั้นได้ โดยไม่ต้องผ่านการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอ เพื่อให้การเลื่อนระดับข้าราชการเป็นไปโดยเท่าเทียมกันในทุกสายงาน และเพื่อมิให้ข้าราชการเกิดความรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

อนึ่ง สำหรับข้าราชการสายงานราชการบริหารส่วนกลาง (สายงานสนับสนุน) ที่ประสงค์จะย้ายมาดำรงตำแหน่งในสายงานอำนวยการ ตำแหน่งผู้อำนวยการ ระดับต้น (นายอำเภอ) ก็ให้มีโอกาสกระทำได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ระเบียบกรมการปกครอง ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๓๘ ตลอดจนคำสั่งและแนวทางปฏิบัติที่ ก.พ. กำหนด โดยพิจารณาจากเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอประกอบด้วย

๒. กรมการปกครองควรกำหนดให้มีการทบทวนและพิจารณาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงระเบียบกรมการปกครอง ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล ให้สอดรับกับแนวทางการแต่งตั้งข้าราชการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ กสม. ในข้อ ๑. ในโอกาสต่อไปด้วย เพื่อให้การบริหารงานบุคคลมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรมการปกครองได้แจ้งผลการดำเนินการว่า กรมการปกครองได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าในสายงานของข้าราชการ ทั้งในราชการบริหารส่วนกลางและภูมิภาคอย่างเท่าเทียมกันทุกสายงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ กสม. ซึ่งมีความเห็นว่าควรพิจารณาปรับเปลี่ยนและขยายโอกาสความก้าวหน้าของตำแหน่งสายงานให้ข้าราชการมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในสายงานได้ โดยไม่ต้องผ่านการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอ เพื่อให้การเลื่อนระดับเป็นไปโดยเท่าเทียมกันทุกสายงาน และมิให้ข้าราชการเกิดความรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม อ.ก.พ. กรมการปกครองได้กำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพของข้าราชการกรมการปกครอง เพื่อปรับปรุงเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพของข้าราชการในสายงานต่างๆ ของกรมการปกครองที่ต้องผ่านการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอก่อน จึงจะสามารถเลื่อนระดับและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นต่อไปได้ โดยได้ประกาศให้ข้าราชการได้รับทราบตามประกาศกรมการปกครอง เรื่อง การกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพของข้าราชการกรมการปกครอง ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการดำเนินการสอดคล้องตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ กสม. ที่มุ่งส่งเสริมให้ข้าราชการในสายงานอื่นที่ไม่ใช่สายงานหลัก (สายงานปฏิบัติงานทางปกครอง) ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สั่งสมประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นระยะเวลานานได้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในสายงานที่ปฏิบัติ สามารถดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นได้โดยไม่ต้องผ่านการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอ และเจริญก้าวหน้าในอาชีพได้อย่างเท่าเทียมกันทุกสายงาน โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้ การบริหารงานบุคคลของกรมการปกครอง ได้ดำเนินการตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๓๘ ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒ (๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และสอดคล้องกับมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกรมการปกครองอยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุง แก้ไขระเบียบดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ กสม. เพื่อให้การบริหารงานบุคคลมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบันต่อไป

เรื่องที่ ๙

การอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และเพื่อเตรียมรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย

กสม. ได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อเสนอแนะนโยบาย

๑. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) กระทรวงการต่างประเทศ ควรมีกรอบเวลาที่ชัดเจนในการเสนอร่างกฎหมายภายในให้สอดคล้องตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ควรมีกลไกสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามร่างกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งมีแผนที่ชัดเจนในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาดังกล่าว

๒. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ) และหน่วยงานความมั่นคง สมควรทบทวนกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงและการบังคับใช้ เนื่องจากกฎหมายเหล่านี้เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐอาจใช้อำนาจเกินกว่าเหตุ เช่น การควบคุมตัว และทำให้ผู้ถูกกล่าวหา ผู้ด้อยโอกาสในสังคมมีโอกาสถูกเจ้าหน้าที่รัฐทำร้าย หรือได้รับการปฏิบัติไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นธรรม ดังนั้น ในการใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในกรณีการสลายการชุมนุม รวมถึงการชุมนุมทางการเมือง กรณีเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ ซึ่งไม่ใช่สงครามหรือการรบด้วยกำลังอาวุธ ควรมอบหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐอื่นใดที่ได้รับการฝึกฝนในเรื่องนี้มาโดยเฉพาะ เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายดังกล่าว

๓. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม และแพทยสภา สมควรสอดแทรกเรื่องสิทธิมนุษยชน รวมถึงการป้องกันและคุ้มครองบุคคลจากการถูกกระทำทรมาน ไว้ในหลักสูตรการเรียนวิชานิติศาสตร์ การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่บังคับใช้กฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตำรวจ แพทย์ อัยการ ตุลาการ ราชทัณฑ์ ทหาร ฯลฯ หลักสูตรฝึกอบรมวิทยากร และหลักสูตรเผยแพร่หลักการและการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

๔. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกรมราชทัณฑ์) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข (กรมสุขภาพจิต) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สมควรเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในสังกัด เกี่ยวกับแนวคิดและการดำเนินการตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และกำชับให้หน่วยงานในสังกัด

เตรียมรองรับการตรวจเยี่ยมของกลไกการป้องกันระดับชาติ และคณะอนุกรรมการว่าด้วยการป้องกันการทรมานของสหประชาชาติ

๕. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สมควรพิจารณาหน่วยงานที่จะทำหน้าที่เป็นกลไกการป้องกันในระดับชาติแต่เนิ่นๆ และเตรียมดำเนินการที่จำเป็นเพื่อให้หน่วยงานนั้นสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกการป้องกันระดับชาติ รวมถึงการตรวจเยี่ยมสถานคุมขังและสถานที่อื่นใดตามที่กำหนดในพิธีสารฯ ได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ

๖. คณะรัฐมนตรี ควรเร่งรัดการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายภายใน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหายได้โดยเร็ว

๗. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกรมราชทัณฑ์) กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) รวมทั้งสำนักงานอัยการสูงสุด สมควรทบทวนกฎหมาย กฎเกณฑ์ คำสั่ง วิธีการและแนวปฏิบัติ ในความรับผิดชอบที่อาจขัดหรือแย้งกับการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหายตามอนุสัญญาระหว่างประเทศนี้ กฎหมายดังกล่าว เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ กฎกระทรวงและระเบียบกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

๘. สำนักงานอัยการสูงสุด สมควรเร่งรัดจัดเตรียมบุคลากรและงบประมาณ ทั้งในสำนักงานสอบสวนที่จัดตั้งเป็นสำนักงานขึ้นใหม่ รวมทั้งสำนักงานในภูมิภาคให้มีความตระหนักและมีบทบาทในการทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ สืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวน เพื่อการคุ้มครองบุคคลที่ถูกกระทำการทรมาน หรือบุคคลที่ถูกบังคับให้สูญหาย

๙. ศาลยุติธรรม สมควรเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมในสังกัด เช่นเดียวกับคณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกรมราชทัณฑ์) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด สมควรเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องในสังกัด เกี่ยวกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย รวมถึงพิจารณาขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน และความเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นในการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหายตามอนุสัญญาระหว่างประเทศนี้ นับแต่การสอบสวนและดำเนินคดีความผิดฐานการบังคับให้บุคคลสูญหาย บันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมขังระหว่างควบคุมตัวในสถานคุมขัง การคุ้มครองเด็กเนื่องจากการบังคับให้บุคคลสูญหาย การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การชดเชยค่าเสียหายหรือฟื้นฟูเยียวยา

ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

๑. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สมควรเสนอกฎหมายโดยเฉพาะในเรื่องนี้ โดยให้มีมาตรการและมาตรฐานขั้นต่ำสอดคล้องตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ได้แก่ คำนิยามการทรมาน ตามข้อ ๑ ของอนุสัญญาฯ ตลอดจนการกระทำอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือการประติบัติ หรือการลงโทษที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ตามข้อ ๑๖ ของอนุสัญญาฯ รวมทั้งกำหนดให้มีกลไกรองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญา ซึ่งจะเกิดประสิทธิภาพและมีผลบังคับใช้ได้จริง โดยที่การกระทำความผิดฐานทรมานเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือตำรวจ จึงควรมีหลักประกันว่าเมื่อมีมูลเหตุเชื่อได้ว่ามีการกระทำทรมานจะมีการสืบสวนโดยพลันและโดยไม่ลำเอียง ซึ่งอาจมีหน่วยงานอิสระ หรือพนักงานอัยการทำหน้าที่ดังกล่าว ขณะเดียวกัน ก็ควรมีหลักประกันว่าผู้ถูกทำทรมานจะได้รับการชดเชยได้รับค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ ได้รับการบำบัดฟื้นฟูเต็มรูปแบบเท่าที่เป็นได้

อย่างไรก็ตาม หากคณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) เห็นควรใช้แนวทางแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ควรทบทวนนิยามคำว่า “การทรมาน” ให้ครอบคลุมความหมายตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และเมื่อมีมูลเหตุเชื่อได้ว่ามีกระทำทรมานเกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ การสอบสวนคดีการทรมานควรมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุล โดยให้พนักงานอัยการมีบทบาทหลักในการสืบสวน สอบสวน รวมทั้งควรแก้ไขกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้ครอบคลุมกระบวนการชดเชย เยียวยา บำบัดฟื้นฟู ตลอดจนจัดให้มีหน่วยงานอิสระรับผิดชอบตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการบังคับใช้ร่างกฎหมายที่แก้ไข ในส่วนเกี่ยวกับการต่อต้านการทรมานด้วยฯ

๒. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สมควรงดใช้บทบัญญัติในกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง ในส่วนเกี่ยวกับการสอบสวนคุมขังที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิของพยาน ผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา

๓. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สมควรเสนอกฎหมายเฉพาะที่สอดคล้องตามพิธีสารเลือกรับแห่งอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ โดยให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นกลไกการป้องกันระดับชาติตามพิธีสารฉบับนี้ และกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการตรวจเยี่ยมสถานที่ที่ทำให้บุคคลเสื่อมเสียอิสรภาพอย่างเป็นอิสระ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง การเข้าถึงสถานคุมขัง การสัมภาษณ์ผู้ถูกทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ และการดำเนินการร่วมกับคณะอนุกรรมการว่าด้วยการป้องกันการทรมานของสหประชาชาติ (UN Subcommittee on Prevention of Torture) เป็นต้น

๔. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สมควรเร่งรัดการตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการสูญหายโดยถูกบังคับขึ้นเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยมีเนื้อหาสอดคล้องตามอนุสัญญาดังกล่าว ทั้งการนิยามคำว่า “การถูกบังคับให้สูญหาย” ตลอดจนรับรองสิทธิของบุคคลที่สูญหายโดยถูกบังคับ และบุคคลที่ได้รับความทรมานจากภัยอันเป็นผลโดยตรงของการสูญหายโดย

ถูกบังคับ ซึ่งหมายรวมถึงครอบครัวและญาติของบุคคลดังกล่าว ที่จะรู้ความจริงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของการสูญหายโดยถูกบังคับ ความก้าวหน้าและผลของการสืบสวน และชะตากรรมของบุคคลที่สูญหายโดยถูกบังคับ และกำหนดให้มีกลไกรองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญา โดยที่อนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับนี้ มีความเชื่อมโยงกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ จึงสมควรจัดตั้งหรือมอบหมายหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งอนุวัติตามอนุสัญญาสองฉบับนี้

๕. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมสอบสวนคดีพิเศษ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๓ และมาตรา ๘ เพื่อประกันการให้ความคุ้มครองตามมาตรการพิเศษภายใต้กฎหมายนี้จะครอบคลุมถึงผู้ฟ้องร้อง พยาน ญาติของบุคคลที่ถูกบังคับให้สูญหาย ทนายความของบุคคลดังกล่าว และผู้มีส่วนร่วมในการสอบสวน

๖. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) กระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓ และรายการท้ายพระราชบัญญัติฯ เพื่อประกันว่าผู้เสียหายเนื่องจากการถูกบังคับให้สูญหายจะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและเพียงพอ

๗. คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สมควรเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๒ เพื่อประกันว่าการควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยตามกฎหมายดังกล่าวจะไม่เป็นการควบคุมในสถานที่ลับและต้องสามารถตรวจสอบได้

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า โดยที่ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นไป ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๖ เรื่อง แนวปฏิบัติอันเนื่องมาจากการยุบสภาผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้ส่งเรื่องคืน กสม. เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีชุดใหม่พิจารณาต่อไป

๒. สำนักงานศาลยุติธรรม ได้แจ้งผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. ว่า พันธกิจหลักสำคัญประการหนึ่งของศาลยุติธรรม คือ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค ตลอดจนการสนับสนุนบุคลากรให้มีทักษะ ความรู้ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนเข้าใจในบริบทของสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ให้สามารถปรับใช้กฎหมายเพื่อรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักงานศาลยุติธรรมได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในสาระสำคัญและเจตนารมณ์ของบทบัญญัติกฎหมายที่มีการประกาศใช้บังคับใหม่ ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้บังคับกฎหมายใหม่ นอกจากจะได้ทำหนังสือแจ้งเวียนไปยังศาลทั่วประเทศให้ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ทราบทั่วกันแล้ว สำนักงานศาลยุติธรรมยังได้

จัดสรรงบประมาณให้ดำเนินการโครงการวิชาการสัญจรเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกปี โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจบทบัญญัติแห่งกฎหมายใหม่ๆ ที่มีการประกาศใช้บังคับให้แก่ข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมทั่วประเทศทราบและเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายใหม่เพื่อให้แนวทางการบังคับใช้กฎหมายใหม่ดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองและรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างเสมอภาคเหมาะสม ฉะนั้น เมื่อการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับแล้วเสร็จและประกาศใช้บังคับ สำนักงานศาลยุติธรรมจะได้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวให้แก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมโดยการอบรมเพิ่มความรู้และทักษะให้แก่ข้าราชการตุลาการและข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกปี ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมจะนำข้อเสนอแนะนโยบายดังกล่าวให้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรข้าราชการตุลาการและข้าราชการศาลยุติธรรมพิจารณาดำเนินการสอดแทรกเรื่องสิทธิมนุษยชน รวมถึงการป้องกันและคุ้มครองบุคคลจากการถูกกระทำทรมานไว้ในหลักสูตรต่อไปอีกทางหนึ่ง

๓. กระทรวงกลาโหม แจ้งว่า

๓.๑ ข้อเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงในกรณีต่างๆ ที่ให้ทหารมีอำนาจเข้ามาระงับเหตุนั้นจะกระทำต่อเมื่อสถานการณ์มีความรุนแรงมากจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐอื่นใดไม่สามารถระงับเหตุได้ การใช้อำนาจยังคงเป็นไปตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนดและตามความจำเป็นแห่งสถานการณ์ และเมื่อสถานการณ์ดังกล่าวคลี่คลายลง เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องก็จะกลับมาปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายต่อไป

๓.๒ สำหรับการสอดแทรกเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในสังกัด กระทรวงกลาโหมได้จัดให้มีการบรรยายให้ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ในหลักสูตรต่างๆ ทางทหาร การจัดทำหัวข้อวิชาและหลักสูตรสิทธิมนุษยชน และดำเนินการอบรมเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นประจำอยู่แล้ว

๔. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แจ้งว่า กฎหมาย กฎเกณฑ์ คำสั่ง วิธีการและแนวปฏิบัติของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังไม่มีที่ขัดหรือแย้งกับการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหายตามอนุสัญญาดังกล่าว ส่วนพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ และพิธีสารเลือกรับต่อท้ายอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีแล้ว

๓.๔ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และสิทธิมนุษยชนศึกษา

การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนถือเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของ กสม. ตลอดระยะเวลากว่า ๑๐ ปี ที่ผ่านมา กสม. ได้จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน โดยครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี เพื่อให้ประชาชนและชุมชนเกิดความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มิให้มีผู้ใดมาละเมิดสิทธิและได้รับการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

โดยในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้ดำเนินการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนให้กับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทั้งในองค์กรภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเครือข่าย นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ทั้งในรูปแบบการจัดเวทีสัมมนา การฝึกอบรม และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนี้

๓.๔.๑ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในการเคารพสิทธิมนุษยชน

๑) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

โดยคณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ตรวจเยี่ยม

สถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิ ได้แก่ สถานีตำรวจ ๑๖ แห่ง ในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๑-๘ เรือนจำและทัณฑสถาน ๑๘ แห่ง

ทั้งนี้ หลังการตรวจเยี่ยมได้ส่งรายงานผลการตรวจเยี่ยม ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติสำหรับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้หน่วยงานที่รับการตรวจเยี่ยม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๒) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นต่างๆ

- ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การส่งเสริมการเคารพสิทธิและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมให้กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง คือ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ได้แก่ ตำรวจภูธร ภาค ๑ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตำรวจภูธร ภาค ๒ จังหวัดชลบุรี ตำรวจภูธร ภาค ๓ จังหวัดนครราชสีมา ตำรวจภูธร ภาค ๔ จังหวัดขอนแก่น และในส่วนกลาง ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด โดยดำเนินการต่อเนื่องจากปี ๒๕๕๕ นอกจากนี้ ยังได้ขยายกลุ่มเป้าหมายของการจัดสัมมนาไปสู่กลุ่มเครือข่ายผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นในแต่ละภาคอีกด้วย โดยในปี ๒๕๕๖ ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว ๒ ภาค คือ ภาคเหนือ ที่จังหวัดเชียงใหม่ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดขอนแก่น

- ประเด็นด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองจัดการสัมมนา “เลือก ส.ว.แบบไหนให้สิทธิคนไทยดีกว่า” กลุ่มเป้าหมาย เป็นตัวแทนพรรคการเมือง ข้าราชการและประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการใช้สิทธิทางการเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนได้ข้อเสนอแนะ แนวคิดในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

๓) การเสริมสร้างแรงจูงใจในทางบวกแก่บุคคลและองค์กร

โดยการคัดเลือกและมอบรางวัล เพื่อยกย่องเชิดชูผู้มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสนับสนุนให้เกิดการยอมรับ จนเป็นแบบอย่างให้บุคคลหรือองค์กรอื่นๆ ในสังคม ในการต่อสู้เรียกร้องเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิในการดำรงชีวิตและสิทธิชุมชน อาทิ สิทธิด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิพลเมือง โดยในปี ๒๕๕๖ มีผู้ได้รับรางวัล ดังนี้

(๑) ประเภทรางวัลเกียรติยศ ได้แก่

(๑.๑) นายศศิน เฉลิมลาภ

นักธรณีวิทยาที่มีบทบาทเป็นนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในฐานะเลขาธิการมูลนิธิสืบนาคะเสถียรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาทรัพยากรต่างๆ มากมาย รวมทั้งเป็นตัวกลางประสานความเข้าใจกับชาวบ้าน เช่น โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม หรือจอมป่า เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และการประสานความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ ชาวบ้าน และมูลนิธิสืบนาคะเสถียร เพื่อให้ชุมชนกว่า ๑๐๐ แห่ง ที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้มีส่วนในการจัดการและดูแลผืนป่าด้วย

(๑.๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เปิดโปงความไม่ชอบมาพากลของเครื่องตรวจหามวลสารระยะไกล GT200 จนทำให้เกิดการจัดทดสอบเครื่อง GT 200 อย่างเป็นทางการ นำไปสู่การยุติการใช้เครื่องและระงับการจัดซื้อเพิ่มเติม ซึ่งทำให้ประเทศชาติไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณไปกว่าพันล้านบาท และทำให้เจ้าหน้าที่ตลอดจนประชาชนผู้บริสุทธิ์ไม่ต้องเสี่ยงภัยกับเครื่องตรวจระเบิดที่ไม่มีคุณภาพประเภทนี้อีกต่อไป

(๒) ประเภทบุคคล ได้แก่

(๒.๑) นายศรีสุวรรณ จรรยา

นายกสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อนและนักต่อสู้สิทธิมนุษยชนเพื่อสิ่งแวดล้อม ปกป้องสิทธิชุมชนของชาวบ้านยากไร้ จากการถูกละเมิดโดยนายทุนและอำนาจรัฐอันไม่ชอบธรรม โดยช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินมาตรการทางกฎหมายดำเนินคดีมากกว่า ๓,๐๐๐ คดี ในการหยุดยั้งผู้ที่ก่อปัญหาที่ทำให้โลกร้อน ทั้งจากนโยบายของรัฐและผู้ประกอบการเอกชน ด้วยการเป็นตัวแทนผู้ที่เดือดร้อนและเสียหายในการยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อยับยั้ง ระงับ หรือเพิกถอน และหรือขอให้ศาลมีคำสั่งหรือพิพากษาให้ผู้ละเมิดเยียวยาความเดือดร้อนและความเสียหายให้แก่ชาวบ้าน หรือผู้ฟ้องคดีอย่างเป็นธรรม

(๒.๒) นางกรวรรณ พนาวงศ์

ครูผู้สอน ผู้ส่งเสริมการศึกษาให้แก่กลุ่มเด็กด้อยโอกาสมาตลอดระยะเวลา ๓๔ ปี เช่น เด็กยากจน เด็กไร้สัญชาติ เด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร เป็นต้น โดยเน้นกลุ่มเด็กไทใหญ่ ให้มีความรู้และตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อปกป้องสิทธิตนเองและไม่ละเมิดสิทธิคนอื่น เป็นผู้มีบทบาทในการดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้สื่อพื้นบ้านให้กับทุกกลุ่มชนไทใหญ่ทุกเพศทุกวัย เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนเกิดความภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนต่อไป

(๓) ประเภทเด็กและเยาวชน ได้แก่

กลุ่มเผยแพร่กฎหมายสิทธิมนุษยชนเพื่อสังคม (กลุ่มดาวดิน)

กลุ่มเยาวชนซึ่งมีสมาชิกเป็นนักศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เข้า

ร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบ โดยกระบวนการต่างๆ อาทิ รณรงค์คัดค้าน ยื่นหนังสือแถลงการณ์ การติดตามและเฝ้าระวังผลกระทบ จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านกฎหมาย สรุปบทเรียน และนำเสนอปัญหาของผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสิทธิของชาวบ้าน

(๔) ประเภทบุคคลภาคสื่อมวลชน ได้แก่

(๔.๑) นางราตรีศรีวิไล บงสิทธิพร

เป็นทั้งครูและนักแสดงหมอลำพื้นบ้านที่เป็นกระบอกเสียงช่วยรณรงค์ส่งเสริมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจ ในรูปแบบของสื่อศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านหมอลำ โดยการนำข้อมูลที่ถูกต้องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของสิทธิมนุษยชนมาปรับสร้างเป็นเนื้อกลอนและบทเพลง สามารถนำไปสอดแทรกในการแสดงตามงานต่างๆ ให้ผู้ชมได้เรียนรู้และมีความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เกิดเสียงตอบรับที่ดีจากกลุ่มผู้รับชมการแสดง เพราะสื่อพื้นบ้านหมอลำเป็นสื่อภาษาที่ชาวบ้านสามารถเข้าใจได้ง่าย

(๔.๒) นางสาวยะห์ อาลี

ประธานเครือข่ายวิทยุชุมชนจังหวัดปัตตานี และกรรมการบริหารสถานีวิทยุจุดเมือง เป็นนักจัดรายการวิทยุที่มีบทบาทในการผลิตสื่อเพื่อประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้จัดโครงการเพื่อพัฒนาประชาชนและชุมชนในพื้นที่ ได้แก่ การจัดตั้งสวัสดิการชุมชนจังหวัดปัตตานี มีการปฏิรูปสื่อ จัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนแห่งแรกในจังหวัดปัตตานี ผลิตรายการวิทยุเพื่อสันติภาพ นอกจากนี้ ยังสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายวิทยุชุมชนจังหวัดปัตตานี โดยผลิตบทรายการวิทยุในเรื่องเส้นทางสู่ธรรมรัฐท้องถิ่น เป็นต้น

(๔.๓) นายศักดินา รักษ์อุดมการณ์ หรือ ป้าแหงม

ผู้ดำเนินรายการ “เกาะขบวนปัญหากับป้าแหงม” ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ เป็นรายการที่เกาะติดปัญหาที่เกิดในชุมชนท้องถิ่นและไม่ได้รับการดูแลแก้ไข คอยกระตุ้นเตือนพร้อมชี้แนะให้ผู้บริหารท้องถิ่นทั่วไทยทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในพื้นที่ มีบทบาทในการทำประโยชน์กับชาวบ้านในชนบทอย่างมาก

(๕) ประเภทองค์กรภาครัฐ ได้แก่

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และคณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานบริการสาธารณสุข ซึ่งมีภารกิจหลักในการบริหารจัดการเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และด้วยการบริหารจัดการเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

(๖) ประเภทองค์กรภาคเอกชน ได้แก่

(๖.๑) เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์คนฮักท้องถิ่น

ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพี่น้อง ๔ หมู่บ้านในตำบลเวียงเหนือ เพื่อคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล จนทำให้ศาลปกครองสั่งเพิกถอนใบอนุญาตการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ดังกล่าว และสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างการรวมพลังของคนในเครือข่ายและชุมชนในการปกป้องพื้นที่ทำกินของตนเองและชุมชน จนเป็นแหล่งศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับองค์กรภาคประชาชน สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงรายและพื้นที่ใกล้เคียง

(๖.๒) สมาคมรักษ์ทะเลไทย

เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ที่พัฒนาเติบโตมาจากโครงการพัฒนาชุมชนประมงขนาดเล็กบ้านปากบางนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมมือและประสานงานกับรัฐและองค์กรเอกชนอื่นๆ ในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตลอดจน เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน

(๗) ประเภทรายการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ได้แก่

(๗.๑) รายการเปิดปม สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

รายการสารคดีเชิงข่าวสืบสวนสอบสวน ที่เปิดปมปัญหาที่เป็นสัญญาณอันตรายต่อสังคมไทย ปมเหล่านี้ซุกซ่อนอยู่ในสังคม บางเรื่องเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมอย่างคาดไม่ถึง ซึ่งทุกเรื่องที่นำเสนอจะเป็นภาพสะท้อนให้คนในสังคมตระหนักและรู้เท่าทันรู้จักสิทธิและปกป้องสิทธิของตัวเองและชุมชน ที่สำคัญจะกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไขและรับมือกับปัญหา

(๗.๒) รายการจับเข่าบรรเทาทุกข์ สถานีวิทยุโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์

รายการวิทยุที่นำเสนอปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข หรือสถานการณ์ในสังคมที่กำลังเป็นประเด็นและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งปัญหาที่นำเสนอล้วนเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิพลเมือง เด็ก สตรี สิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐไม่ให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง หรือมีการแก้ไขที่ล่าช้า พร้อมทั้งมีข้อสรุปในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๔) การรณรงค์ให้นักเรียนนักศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

โดยจัดกิจกรรมการแข่งขันโต้สาระวาทีภาษาไทย จากระดับอุดมศึกษาไปยังระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมความรู้สิทธิมนุษยชนให้กว้างขวางครอบคลุมยิ่งขึ้น ด้วยการอบรมและลงพื้นที่จริงเพื่อเสริมสร้างและเรียนรู้ประสบการณ์ ศึกษาปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน การเสนอแนะแลกเปลี่ยนแนวคิดในการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนกระตุ้นให้นักเรียนซึ่งจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้สังคมเกิดความตระหนักเห็นคุณค่า และความสำคัญของการเคารพสิทธิมนุษยชน

๓.๔.๒ งานสิทธิมนุษยชนศึกษา

การเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะทำให้คนในสังคมใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขสันติ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยไม่เบียดเบียน ข่มเหง รังแก และไม่ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน รวมทั้งก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศให้เจริญก้าวหน้า ยุติธรรม และเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น ที่ผ่านมา กสม. ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับงานสิทธิมนุษยชนศึกษามาโดยตลอด โดยได้จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนให้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ดังนี้

๑) การฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ให้แก่ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นวิทยากรด้านสิทธิมนุษยชน ได้แก่ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับวิทยากรกระบวนการ โดยกลุ่มเป้าหมายเป็น ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ และได้รับการพัฒนาทักษะในการถ่ายทอดความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น สามารถบูรณาการเรื่องสิทธิมนุษยชนเข้าไปสู่การทำงาน ตลอดจนสามารถออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนได้ ทั้งนี้ จะขยายการดำเนินการจัดการฝึกอบรมดังกล่าว ให้แก่ ครู อาจารย์ รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาในภาคอื่นๆ ต่อไป

๒) จัดทำเอกสารที่ถอดประสบการณ์การทำงานของผู้ได้รับรางวัลบุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริมปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงผู้ได้รับรางวัลเกียรติยศ เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนเรียนรู้ ยึดถือเป็นแบบอย่าง และเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๓.๔.๓ งานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

งานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิมนุษยชนเป็นกลไกสำคัญและเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญในการสื่อสารไปยังประชาชนเพื่อให้เข้าใจในบริบทของ “สิทธิมนุษยชน” ว่าเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองตั้งแต่เกิด โดยได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี

ดังนั้น ในปี ๒๕๕๖ กสม. จึงได้ดำเนินการสื่อสาร ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจต่อประชาชนในรูปแบบต่างๆ โดยการผลิตและเผยแพร่สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต การจัดนิทรรศการ การจัดทำแถลงการณ์ การจัดแถลงข่าวการจัดสัมมนา และการจัดเวทีสาธารณะ ดังนี้

๑) การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อ

(๑) จัดทำจดหมายข่าว *“มุมมองสิทธิ์”* เผยแพร่ให้แก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ทั่วประเทศ ได้แก่ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ห้องสมุด โรงพยาบาล ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน และประชาชนผู้สนใจทั่วไป จัดทำเป็นรายเดือน รวม ๑๒ ฉบับ ครั้งละ ๓๐,๐๐๐ ฉบับ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๓๖๐,๐๐๐ ฉบับ

(๒) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์องค์กรในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ กระเป๋าผ้า ปากกา สมุด บันทึก พัด แผ่นพับ และแผ่นป้าย ฯลฯ

(๓) จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ได้แก่

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
- สิทธิผู้หญิง
- คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ “เมื่อชุมชนถูกละเมิดสิทธิ”
- บันทึกสิทธิ “เมื่อถูกละเมิดสิทธิ ความจริงต้องปรากฏ”
- ประมวลศัพท์และความรู้สิทธิมนุษยชน เล่ม ๒
- สิทธิของบุคคลในเกียรติยศ ชื่อเสียง กรณีพิพิธภัณฑ์ชีวิตของวัดพระบาทน้ำพุ

- สิทธิในกระบวนการยุติธรรม
- หลากหลาย คือ หนึ่งเดียว
- ๑๐ เรื่องเด่นสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

๒) การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อทางไกล

(๑) การเผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล และสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนทางสื่อโทรทัศน์ โดยผลิตสารคดีโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน *"รู้ทันสิทธิ"* เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (TPBS) ทุกวันเสาร์ เวลา ๑๓.๐๐ น. – ๑๓.๓๐ น. เริ่มออกอากาศตั้งแต่ ๕ มกราคม ๒๕๕๖ ถึง ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๖

(๒) การเผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล และสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนทางสื่อวิทยุกระจายเสียง ดังนี้

- รายการวิทยุกระจายเสียง "เพื่อสิทธิมนุษยชน" เผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ คลื่นความถี่ AM 1467 KHz และเครือข่ายทั่วประเทศ ออกอากาศทุกวันพุธ เวลา ๑๘.๐๐ น. – ๑๙.๐๐ น. (ความยาว ๖๐ นาที) จำนวน ๕๒ ตอน
- รายการวิทยุกระจายเสียง "สำนึกของสังคม ช่วงเพื่อสิทธิมนุษยชน" เผยแพร่ทางสถานีวิทยุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คลื่นความถี่ FM 101.5 MHz ออกอากาศทุกวันพุธ เวลา ๑๐.๐๕ น. – ๑๐.๕๕ น. (ความยาว ๕๐ นาที) จำนวน ๕๒ ตอน
- รายการวิทยุกระจายเสียง รายการ "คุยกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ" เผยแพร่ทางสถานีวิทยุรัฐสภา คลื่นความถี่ FM 87.5 MHz และเครือข่ายทั่วประเทศ ออกอากาศทุกวันอังคาร เวลา ๑๙.๓๐ น. – ๒๐.๐๐ น. (ความยาว ๓๐ นาที) จำนวน ๕๒ ตอน

๓) การจัดนิทรรศการเคลื่อนที่

นอกเหนือจากการจัดนิทรรศการในโอกาสที่ กสม. จัดเวทีสาธารณะ การประชุมสัมมนาต่างๆ แล้ว ยังได้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ในการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่ผลงานของ กสม. ดังนี้

- การประชุมสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Human Rights Conference) จัดโดย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กทม.

- การสัมมนาผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ๓ ครั้ง
- การประกวดภาพวาด “ผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของนักการเมือง” จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร กทม.
- เวทีสาธารณะ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การป้องกัน : การศึกษามาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส หลักสูตรนักบริหารยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามทุจริต” รุ่นที่ ๔ ณ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๔) การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน และกิจกรรมตามภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ผ่านสื่อมวลชน ซึ่งผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ทางเว็บไซต์ www.nhrc.or.th

(๑) จัดทำแถลงการณ์ของ กสม. เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน จำนวน ๘ ฉบับ ดังนี้

- กรณีความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖
- เรื่อง “การรับน้องต้องเคารพสิทธิมนุษยชน” ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๖
- กรณีการกล่าวหาว่ามีการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนอันเกิดจากการประกาศใช้กฎหมายความมั่นคง และการดำเนินการของกระบวนการทางนิติบัญญัติในการตรากฎหมายนิรโทษกรรม ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๖
- เรื่อง “ข้อกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์” ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๖
- เรื่อง “ความห่วงใยต่อสถานการณ์การชุมนุม” ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖
- เรื่อง “ขอให้ยุติการใช้ความรุนแรงจากเหตุการณ์ชุมนุม” ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๖
- เรื่อง “ความห่วงใยต่อสถานการณ์การชุมนุม ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๖” ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๖
- เรื่อง “ความห่วงใยเกี่ยวกับสถานการณ์การชุมนุมจากการชุมนุมคัดค้านกระบวนการรับสมัคร ส.ส. บัญชีรายชื่อและการจับสลากหมายเลขพรรคในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป บริเวณสนามกีฬาไทย–ญี่ปุ่น” ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖

(๒) การแถลงข่าวสื่อมวลชน จำนวน ๓ ครั้ง คือ

- เรื่อง “ภัยคุกคามทางเพศในที่ทำงาน...ปัญหาที่รอการแก้ไข” เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖
- เรื่อง “การจัดการแข่งขันโต้สาระวาทีสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปี ๒๕๕๖ ชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และการประกาศผลทีมที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมการแข่งขันโต้สาระวาทีฯ” เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๖
- เรื่อง “การตรวจสอบการเสียชีวิตของนายเอกยุทธ อัญชัญบุตร” เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๖

(๓) จัดทำจดหมายเปิดผนึกเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน จำนวน ๕ ฉบับ คือ

- ข้อคิดเห็นจากเวทีสาธารณะ เรื่อง “ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) กับสิทธิมนุษยชน” ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๖
- กสม. เสนอนายกรัฐมนตรีให้เร่งรัดออกกฎหมายองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค แก้ปัญหาผู้บริโภคที่ซับซ้อนและรุนแรง ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๖
- ผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๖
- การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖
- “ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อสถานการณ์ทางการเมือง” เสนอต่อนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา” ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

(๔) จัดทำข่าวแจกสื่อมวลชน (Press Release) จำนวน ๑๓ กรณี คือ

- ประธาน กสม. เยี่ยมโรฮิงญา จังหวัดนราธิวาส ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๖
- กสม.ลงพื้นที่ตรวจสอบที่ดินทำกินบนเทือกเขาบูโด ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๖
- ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ร้อง กสม. กรณีการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๖
- กสม. ลงพื้นที่เยี่ยมทัณฑสถานหญิงจังหวัดเชียงใหม่ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖
- กสม. เร่งรัดให้มีการแก้ไขปัญหาโรฮิงญา ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๖

- กสม. ติดตามผลการส่งเสริม ปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กหญิง กรณีเด็ก ๗ ขวบถูกข่มขืน ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖
- กสม. รับวันสตรีสากล พร้อมประกาศตัวเป็นองค์กรปราศจากการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๗
- กสม. เห็นควรให้รณรงค์เชิงสังคมเพื่อลดอคติต่อผู้ต้องขังหญิง ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๖
- กสม. ขอให้รัฐบาลรับฟังภาคประชาชนกรณีการยุบ ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖
- กสม. ชื่นชมรัฐบาลกรณีให้สิทธิฝากท้องฟรี ลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๖
- ครม. มีมติรับข้อเสนอของ กสม. เรื่อง สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๖
- กสม. ห่วงผู้หญิงถูกทำร้ายที่ชื่อ “ภรรยา” ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖

๕) การจัดสัมมนาและเวทีสาธารณะ เพื่อสร้างกลไกเครือข่าย ความร่วมมือ และเพื่อส่งเสริมความรู้สิทธิมนุษยชน ในประเด็นที่ต่างๆ ให้แก่สาธารณชน

(๑) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “สื่อ ศิลปะ วัฒนธรรม และแกนนำท้องถิ่น เพื่อการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน” เพื่อเป็นการสร้างกลไกความร่วมมือจากศิลปินสื่อพื้นบ้านในพื้นที่ภาคกลาง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายนำร่อง คือ ศิลปินลิเก ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖

(๒) การจัดเวทีสาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นต่างๆ ที่เป็นปัญหาของสังคมในปัจจุบัน เพื่อนำเสนอไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนโดยผ่านทางสื่อมวลชนที่เข้าร่วมในเวทีสาธารณะ รวมทั้งสิ้น ๘ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ : เรื่อง *“ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) กับสิทธิมนุษยชน”*
เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๒ : เรื่อง *“สิทธิผู้บริโภควันนี้...กับวันที่มีองค์การอิสระมาคุ้มครอง”*
เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๓ : เรื่อง *“ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... ให้สิทธิจริงหรือ?”*
เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๔ : เรื่อง *“นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน...ชีวิตที่ต้องได้รับการคุ้มครอง”*
เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๕ : เรื่อง *“ทำแผนฯ แถลงข่าวอย่างไรไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน?”*
เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๖ : เรื่อง *“เด็กคลุมโม่ง : คุ้มครองหรือละเมิด ?”*
เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๗ : เรื่อง *“เลือก สว. แบบไหนให้สิทธิคนไทยดีกว่า ?”*
เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๘ : เรื่อง *“EIA เพื่อใคร?”*
เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๖

๓.๕ การส่งเสริมความร่วมมือ และการประสานงานเครือข่าย

กสม. มีภารกิจที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อีกประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยในปี ๒๕๕๖ มีการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายใหม่ พัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ดังนี้

๓.๕.๑ การสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน

๑) การสร้างเครือข่ายในสถาบันอุดมศึกษา

จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง สำนักงาน กสม. กับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในภาคเหนือ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยมีการประสานความร่วมมือด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังนี้

(๑) จัดให้มีการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบในมหาวิทยาลัย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ และนำไปพัฒนาและประยุกต์ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในด้านสิทธิมนุษยชน

(๒) จัดกิจกรรมต่างๆ ด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

(๓) ส่งเสริมให้สถาบันในเครือข่ายดำเนินการวิจัยด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ร่วมกัน เพื่อสะท้อนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ และนำผลมาวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

(๔) พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมให้อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ได้รับความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

(๕) การส่งเสริมการฝึกงานของนักศึกษาใน สำนักงาน กสม. หรือองค์กรเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและประสบการณ์ในการทำงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาดังกล่าวข้างต้นและ สำนักงาน กสม. จัดให้มีกิจกรรม ๒ ครั้ง คือ

(๑) การอบรมวิทยากรกระบวนการสำหรับอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ ๒๑ – ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมเบลวิลารีสอร์ท อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(๒) ค่ายเยาวชนส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ระหว่างวันที่ ๒๒ – ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

๒) การสร้างเครือข่ายเยาวชน

เป็นการสร้างเครือข่ายที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนิสิต นักศึกษา และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ สำนักงาน กสม.

โดยในปี ๒๕๕๖ มีการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนส่งเสริมสิทธิมนุษยชนร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ระหว่างวันที่ ๒๒ – ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖ ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นคณะอาจารย์ นักศึกษาและนักกิจกรรมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐๐ คน โดยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน จากการทำกิจกรรม ๕ ฐาน ประกอบด้วย

- ฐานการเรียนรู้เรื่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ฐานการเรียนรู้เรื่อง ความเสมอภาค
- ฐานการเรียนรู้เรื่อง ชีวิตกับสิทธิมนุษยชน
- ฐานการเรียนรู้เรื่อง สิทธิชุมชน
- ฐานการเรียนรู้เรื่อง กลไกและมาตรการคุ้มครองสิทธิ

นอกจากนั้น ยังได้นำผู้เข้าร่วมโครงการลงพื้นที่เพื่อศึกษากรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ชุมชนอำเภอเวียงชัย และบ้านห้วยขม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนส่งเสริมสิทธิมนุษยชนถือเป็นการสร้างเครือข่ายเยาวชนในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้สิทธิมนุษยชนสู่ชุมชน และการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

๓) การจัดเวทีสาธารณะ กสม. พบประชาชนในภูมิภาค

เป็นกิจกรรมที่ กสม. จะได้แสดงบทบาทในฐานะองค์กรที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบอำนาจรัฐในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน และรับฟังปัญหาที่สะท้อนจากประชาชนและเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากเวทีสาธารณะไปวิเคราะห์ในการจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศ รวมทั้งหาแนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นการผนึกกำลังร่วมกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ อีก ๖ องค์กร เพื่อแก้ปัญหาแบบบูรณาการร่วมกัน โดยในปี ๒๕๕๖ ได้จัดเวทีสาธารณะ *กสม. พบประชาชนในภูมิภาค (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)* ระหว่างวันที่ ๑๗ – ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีเครือข่ายในประเด็นสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร สิทธิผู้พิการ กลุ่มศิลปินพื้นบ้าน เครือข่ายผู้หญิง เครือข่ายเด็ก สมัชชาคนจน กลุ่มคัดค้านเขื่อน เครือข่ายการศึกษา เครือข่ายกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น เข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปเข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น ประมาณ ๙๐๐ คน

๔) การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้แต่ละเครือข่ายดำเนินงานด้านส่งเสริมสิทธิมนุษยชนตามศักยภาพของแต่ละกลุ่ม พัฒนาการทำงานร่วมกับเครือข่าย ทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สรุปบทเรียนการดำเนินงานของเครือข่ายในประเด็นต่างๆ และทบทวนทิศทางการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงจัดทำข้อเสนอในการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง กสม. และเครือข่ายองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยในปี ๒๕๕๖ มีการดำเนินงานภายใต้โครงการเครือข่ายเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

(๑) การสัมมนาเรื่อง *“การบริหารจัดการน้ำที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน”* เพื่อรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการน้ำที่มีผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่ต่างๆ คือ

(๑.๑) พื้นที่ภาคใต้ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖
(๑.๒) พื้นที่ภาคเหนือ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖
(๑.๓) พื้นที่ภาคกลาง ที่จังหวัดนครปฐม ในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๖
(๑.๔) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดขอนแก่น ในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๖

(๒) การสัมมนา เรื่อง *“มนุษย์-สังคม และภาคประชาสังคม : อีสานท่ามกลางกระแสการพัฒนา”* ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ ๒๖ – ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม เพื่อให้เกิดการจัดการองค์ความรู้และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ กับ กสม. อย่างต่อเนื่อง และเพื่อเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานของเครือข่าย การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเอง มีการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนากระบวนการทำงานของเครือข่าย กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางและแผนงานการขับเคลื่อนในพื้นที่ ตลอดจนสามารถดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๕.๒ การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย

กสม. ได้สนับสนุนเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน โดยผ่านโครงการต่างๆ ที่เข้าไปสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ งานด้านวิชาการ เพื่อให้กลไกภาคประชาสังคมและเครือข่ายในพื้นที่มีความเข้มแข็ง โดยการจัดเวทีในพื้นที่การรับฟังความคิดเห็น และส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายต่างๆ และสำนักงาน กสม. โดยในปี ๒๕๕๖ มีการดำเนินงานร่วมกับเครือข่าย ดังนี้

๑) เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชน

จัดการฝึกอบรมโครงการอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชน เพื่อสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย สร้างความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิตามรัฐธรรมนูญ และสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากพบว่าชาวบ้านมักจะถูกละเมิดสิทธิโดยเฉพาะสิทธิในที่ดิน จึงควรมีความรู้เรื่องสิทธิในที่ทำกินโดยเฉพาะในเขตป่า ช่องทางและกลไกในการคุ้มครองสิทธิ แนวทางปฏิบัติเมื่อถูกจับกุม การฝึกอบรมดังกล่าว มีเนื้อหา ๕ หัวข้อ คือ

- สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
- สิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมกัน
- รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน
- กลไกและช่องทางการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ
- สิทธิในที่ดินและป่าไม้ และกระบวนการยุติธรรม

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้และมีความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น และสามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ในปี ๒๕๕๖ มีการดำเนินโครงการอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

(๑) การประชุมเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒๒ – ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ สถานฝึกอบรมวีเทรนด์ กรุงเทพมหานคร เป็นการนำแกนนำเครือข่ายสิทธิ

ชุมชน เข้ามารับการฝึกอบรม ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนเบื้องต้น และความรู้เรื่องสิทธิชุมชนกับการจัดการฐานทรัพยากร

(๒) การประชุมเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๕ – ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖ พื้นที่จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มเป้าหมาย คือ เครือข่ายประชาชนในพื้นจังหวัดชัยภูมิที่มีปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า

(๓) การประชุมเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๘ – ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ พื้นที่จังหวัดสกลนคร กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยและมีข้อพิพาทกับที่ราชพัสดุ

(๔) การประชุมเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔ ระหว่างวันที่ ๕-๗ สิงหาคม ๒๕๕๖ พื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในพื้นที่อุทยานใต้ร่มเย็น

(๕) การประชุมเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๕ ระหว่างวันที่ ๘-๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ พื้นที่จังหวัดชุมพร กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบกรณีป่าสงวนแห่งชาติทับที่ดินทำกิน และกรณีสัญชาติของคนไทยพลัดถิ่น

๒) การสัมมนา "สิทธิมนุษยชน : รากฐานการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"

เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน บทบาท อำนาจหน้าที่ของ กสม. และสร้างเครือข่ายในการทำงานเชิงยุทธศาสตร์กับผู้บริหารและบุคลากรด้านการศึกษา รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๖ ณ จังหวัดนราธิวาส โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนา จำนวน ๒๐๐ คน

๓) การประสานความร่วมมือเครือข่ายส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและติดตามสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่

เป็นการดำเนินงานเพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงานของเครือข่ายในประเด็นต่างๆ และทบทวนทิศทางการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนร่วมกันระหว่างองค์กรเครือข่ายต่างๆ และ กสม. ติดตามสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในแต่ละพื้นที่ และประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนว่าเป็นไปในทิศทางใด รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายภาคประชาชน และภาคประชาสังคมในการปกป้อง คุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเครือข่ายในประเด็นที่ได้รับผลกระทบ หรือมีการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเด็นหรือพื้นที่เดียวกัน

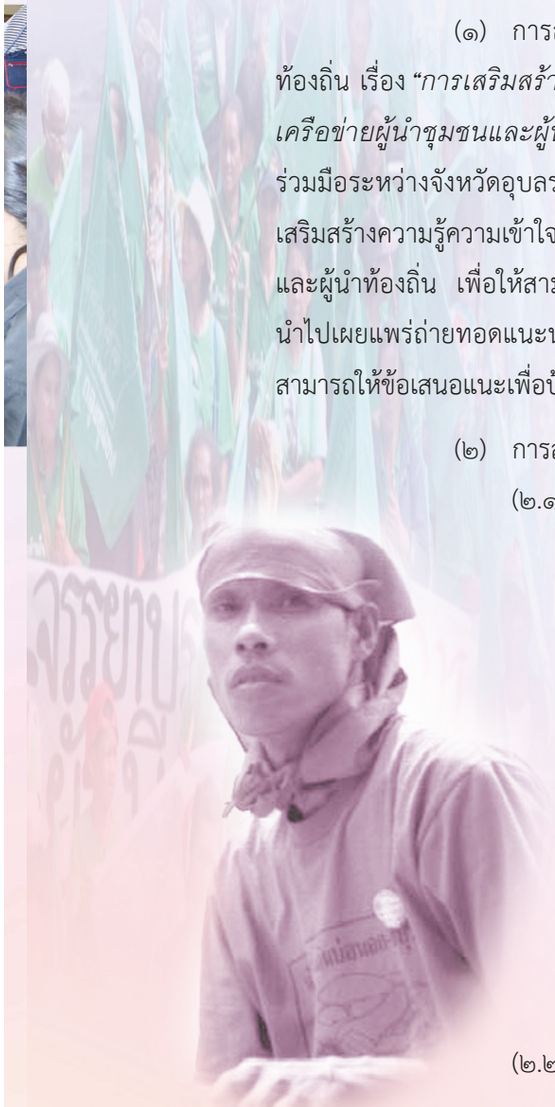

(๑) การส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่น เรื่อง *"การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมให้แก่เครือข่ายผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี"* เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖ โดยความร่วมมือระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และสำนักงาน กสม. โดยมีวัตถุประสงค์เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจสิทธิต่างๆ ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมให้กับผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งนำไปเผยแพร่ถ่ายทอดแนะนำให้สมาชิกในชุมชนและท้องถิ่นได้ทราบถึงสิทธิของตนเองต่อไป ตลอดจนสามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อีกด้วย

(๒) การสนับสนุนและให้ความรู้เครือข่ายเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

(๒.๑) ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖ ที่จังหวัดขอนแก่น เรื่อง *"วิพากษ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คดี เจริญ วัดอักษร สู่การถอดบทเรียนขบวนการประชาชนอีสาน"* ณ โรงแรมโฆษะ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ ๒๑ – ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖ มีประชาชนจากพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ ๑๐๐ คน ประกอบด้วย ประชาชนจากจังหวัดเลย กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุดรธานี ประชาชนที่ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อ กสม. และมีแนวโน้มอาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดยโสธร จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดสกลนคร เข้าร่วมรับฟัง แสดงความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการต่อสู้ในพื้นที่ และเสนอว่า ควรต้องมีการถอดประสบการณ์การต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้กลุ่มอื่นได้เรียนรู้ด้วย

(๒.๒) ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เรื่อง *"กฎหมาย อำนาจ (ดุลยพินิจ ในการมีคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราว และข้อกฎหมายที่จำกัดสิทธิในการต่อสู้คดีที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน"* ซึ่งมีเนื้อหาในการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสิทธิของประชาชนกับการประกันตัว ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของบุคคลในการที่จะไม่ถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวเว้นแต่จะมีเหตุอันสมควร โดยมีผู้แทนจากสภาทนายความ ผู้แทนศาลฎีกา ประธานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ นักวิชาการอิสระ และผู้แทนชาวบ้านที่ต้องคดีและไม่ได้รับการประกันตัว และประชาชนที่สนใจมาร่วมแสดงความเห็น

๔) การศึกษาดูงานของเครือข่าย ส่วนราชการ และสถาบันการศึกษา

เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติงานของ กสม. ในปี ๒๕๕๖ สำนักงาน กสม. ได้เปิดโอกาสให้เครือข่าย คณะบุคคล ส่วนราชการ และมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามาศึกษาดูงาน ดังนี้

(๑) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำนักศึกษากิจกรรมห้องเรียนประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒ ตามโครงการ Café Democracy/Book Republic ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือของทั้งสองมหาวิทยาลัย มาศึกษาดูงานที่ สำนักงาน กสม. ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๖

(๒) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นำผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “Social Safeguard Management Programe during Dam Rehabilitation Implementation” จากประเทศศรีลังกา ตามโครงการ International Center for Development Communication (ICDC) เข้าศึกษาดูงานที่ สำนักงาน กสม. ในวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

(๓) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ นำคณะผู้แทนจากสำนักนายกรัฐมนตรีของประเทศมาเลเซีย เข้าศึกษาดูงาน กสม. ในวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖

(๔) มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ นำพนักงานบริการเข้าเยี่ยมชมดูงาน กสม. ตามโครงการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๖

(๕) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นำนักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค (กลุ่มสิทธิมนุษยชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง) และผู้เกี่ยวข้องเข้าศึกษาดูงาน กสม. ในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖

(๖) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นำนักศึกษาโครงการจัดอบรมประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการปกครองท้องที่ (กำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน) เข้าศึกษาดูงาน สำนักงาน กสม. ในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

๓.๖ การศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน

ภารกิจหลักสำคัญประการหนึ่งของ กสม. คือ การส่งเสริมการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมา กสม. ได้สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบงาน รวมทั้งการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย เพื่อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสถาบันการศึกษา ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไป ซึ่งในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชนแล้วเสร็จ รวม ๔ เรื่อง คือ

๑. การศึกษาวิจัย เรื่อง **“การประเมินศักยภาพและพัฒนาระบบงานและกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๒๕๗ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช๒๕๕๐”**

๒. การศึกษาวิจัย เพื่อ **การปรับปรุงแก้ไขนโยบาย กฎหมายที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านที่ดินและป่า**

๓. การศึกษาวิจัย เรื่อง **“การจัดทำตัวชี้วัดสิทธิมนุษยชนเบื้องต้นตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน”**

๔. การศึกษาวิจัย เรื่อง **“การสำรวจความคิดเห็นและความคาดหวังของประชาชนและภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ”**

ผลการศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน

๑. การศึกษาวิจัย เรื่อง “การประเมินศักยภาพและพัฒนาระบบงาน และกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๒๕๗ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐”

ผู้ศึกษาวิจัย : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อประเมินศักยภาพ ศึกษาระบบงาน รูปแบบและกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. และจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อ กสม. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการสังเกตการณ์ การวิจัยเอกสาร การสำรวจภาคสนาม การสัมมนาระดมความคิดเห็น การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้เสนอแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ สำนักงาน กสม. ดังนี้

๑. ด้านโครงสร้างการทำงาน

๑.๑ การพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่

๑.๒ การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายใน

๑.๓ ให้เจ้าหน้าที่ทำงานโดยใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูลอย่างเต็มศักยภาพ

๑.๔ พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการให้ความรู้ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับองค์กรภายนอก และพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อประเมินศักยภาพบุคลากร

๑.๕ กำหนดกรอบคุณสมบัติในการเลือกสรรอนุกรรมการ ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑.๖ การพัฒนาคู่มือมาตรฐานการทำงาน (SOP) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่

๒. ด้านขั้นตอนการรับเรื่องร้องเรียน

๒.๑ ลดขั้นตอนการรับเรื่องร้องเรียนให้มีความรวดเร็ว กระชับ แต่ยังคงมาตรฐานในการพิจารณาไว้

๒.๒ ควรพัฒนาคู่มือมาตรฐานการทำงาน (SOP) เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบในด้านรูปแบบ เนื้อหา ระยะเวลา

๒.๓ มีความชัดเจนในการรับเรื่องร้องเรียนเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ และการประสานการคุ้มครอง

๒.๔ พัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยในกรอบของสิทธิมนุษยชน

๓. ด้านขั้นตอนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

๓.๑ การกำหนดโครงสร้างของทีมตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

๓.๒ การลดขั้นตอนในการตรวจสอบ

๓.๓ การพัฒนาคู่มือมาตรฐานการทำงาน (SOP)

๓.๔ การพัฒนากระบวนการในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

๒. การศึกษาวิจัย เพื่อการปรับปรุงแก้ไขนโยบาย กฎหมายที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้านที่ดินและป่า

ผู้ศึกษาวิจัย : มหาวิทยาลัยมหิดล

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการทำความเข้าใจภาพรวมของปัญหา และเหตุปัจจัยของปัญหาที่ดิน ๕ ประเภท ได้แก่ ที่ดินป่าไม้ ที่ดินสาธารณะ ที่ดินราชพัสดุ ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) และที่ดินเอกชน รวมทั้งบริบทแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่เกี่ยวข้อง ที่ทำให้ราษฎรร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิและถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ถูกขับไล่ออกจากที่ดินอยู่อาศัยทำกินจนได้รับความเดือดร้อน โดยการรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงจากเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิด้านที่ดินและป่า นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ประเด็นทางนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จัดทำความเห็นในการปรับปรุงแก้ไขนโยบายและกฎหมายเพื่อนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิของประชาชน และจัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปโครงสร้างระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินและป่า โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร การจัดประชุมกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (focused group) และการจัดประชุมรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ ประเภท ดังกล่าว พบว่า เรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่สัมพันธ์กับนโยบายการดำเนินงานของรัฐบาล เช่น การอนุรักษ์ป่า การปลูกป่า การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน การปฏิรูปที่ดิน การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน กล่าวโดยสรุป การละเมิดสิทธิด้านที่ดินและป่าในภาพรวมเกิดจากขอบเขตการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐไม่ชัดเจน ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามดุลพินิจที่ไม่มีมาตรฐาน โดยมีสาเหตุมาจากการใช้อำนาจรัฐส่วนกลางไปล้มล้างทำลายระบบสิทธิอำนาจของชุมชน ตลอดจนขาดกระบวนการคลี่คลายข้อพิพาทที่มีประสิทธิภาพเพราะขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งความไม่ทันสมัยของนโยบายและกฎหมาย และการขาดความรู้ความเข้าใจในบริบทท้องถิ่นของพนักงานเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดปัญหาข้อพิพาทขัดแย้งในเรื่องที่ดินและป่าจำนวนมากและมีความรุนแรง

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอเชิงหลักการ

๑.๑ รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ราษฎรได้รับสิทธิที่จะมีที่ดินอยู่อาศัยและทำกินเพียงพอต่อการยังชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึง โดยสำรวจราษฎรที่ไม่มีที่อาศัยทำกินและเร่งรัดจัดที่ดินให้ราษฎรผู้ไม่มีที่ดินทำกินให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

๑.๒ รัฐควรจัดการศึกษาให้ราษฎรและเจ้าหน้าที่รัฐมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและการปกป้องคุ้มครองสิทธิในที่ดินของราษฎรและชุมชนและเมื่อราษฎรมีข้อพิพาทเรื่องที่ดิน รัฐควรจะต้องมีหน่วยงานให้ข้อมูลและคำปรึกษาแนะนำทางวิชาการและระเบียบกฎหมายแก่ราษฎร

๑.๓ เมื่อมีปัญหาพิพาทขัดแย้งเรื่องสิทธิในที่ดินและทรัพยากร รัฐจะต้องวางโครงสร้างและกลไกการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมแบบถาวร ราษฎรที่มีปัญหาพิพาทขัดแย้งเรื่องสิทธิในที่ดินและทรัพยากร จะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในที่ดิน

๒. ข้อเสนอเฉพาะหน้า

๒.๑ ด้านกระบวนการยุติธรรมเสนอให้ยุติการกระทำที่รุนแรงต่อราษฎรในพื้นที่พิพาททั้งโดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน และสร้างกลไกและกระบวนการยุติธรรมที่ช่วยให้ราษฎรได้เข้าถึงทรัพยากรในการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมได้จริงทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ

๒.๒ ด้านข้อมูลและระบบฐานข้อมูล รัฐควรปรับปรุงการเก็บข้อมูลและการเก็บรักษาข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินให้ดีและปลอดภัย และมีกลไกให้สาธารณะตรวจสอบและเข้าถึงข้อมูลที่ดินของรัฐได้โดยง่าย

๓. ข้อเสนอระยะยาว

๓.๑ ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากรทั้งหมด โดยทำเป็น “ประมวลกฎหมายการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากร” ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายส่งเสริม เพื่อลดการทับซ้อนของกฎหมายหลายฉบับในที่แปลงเดียวกัน ตลอดจนสามารถจัดการที่ดินและทรัพยากรได้อย่างบูรณาการ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและภายใต้กฎหมายใหม่ ควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบวิธีปฏิบัติในการสำรวจพิสูจน์สิทธิรวมทั้งการออกเอกสารสิทธิ โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วม

๓.๒ ทบทวนระบบการถือครองที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรม โดยไม่ควรเกินกว่า ๕๐ ไร่ เพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดิน และทบทวนระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่มีหลากหลายแบบเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังนี้

- **ระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินของรัฐ** ควรมีเกณฑ์ ดังนี้
  (๑) เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ระบบเดียว คือ “โฉนดที่ดินของรัฐ” เพื่อให้ที่ดินของรัฐมีหลักฐานขอบเขตที่ตั้งที่ถูกต้องและชัดเจน
  (๒) ในกรณีราษฎรขอเช่าที่ดินของรัฐ ให้จัดทำเป็นสัญญาเช่าที่ดินของรัฐ
- **ระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินเอกชน** แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ
  (๑) เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ “โฉนดที่ดิน” ทั่วไป
  (๒) เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ “โฉนดที่ดิน” แบบมีเงื่อนไขซึ่งที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินที่อยู่ในพื้นที่คุ้มครองเกษตรกรรม และเดิมเป็นที่ดินของรัฐ แต่ต่อมาจัดให้ราษฎรใช้ประโยชน์ในที่ดิน เช่น ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์ ที่ดินในเขตป่า เป็นต้น โดยมีการกำหนดเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ว่าต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรม กำหนดระยะเวลาห้ามจำหน่ายจ่ายโอน การซื้อขายที่ดินต้องได้รับความเห็นชอบจากชุมชน
- **ระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินของชุมชน** แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ
  (๑) เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ของชุมชนเป็น “โฉนดที่ดิน” ในที่สาธารณประโยชน์ประเภทพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น หนองน้ำ ทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าชุมชน ซึ่งชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการที่ดินดังกล่าวเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน
  (๒) ระบบกรรมสิทธิ์เชิงซ้อน เป็นที่ดินในชุมชนที่มีสิทธิในเชิงปัจเจก แต่ชุมชนมีส่วนในการควบคุมให้เป็นไปตามแบบแผนของชุมชนด้วย

๓.๓ ควรยุบ ควบรวมหน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกันให้มารวมกันเป็นหน่วยงานเดียว เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินที่เป็นเอกภาพ

๓.๔ รัฐควรส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจ แรงจูงใจ และความรู้ในการจัดการที่ดินและทรัพยากรได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

๓.๕ การซื้อขายที่ดิน ควรมีกลไกการควบคุมตรวจสอบที่เหมาะสม เพื่อมิให้ผู้ซื้ออาศัยอำนาจเหนือตลาดไปกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรโดยไม่ทำประโยชน์ หรือนำไปใช้ประโยชน์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๓.๖ รัฐควรสนับสนุนให้เกิดกระบวนการนโยบายสาธารณะในการกำหนดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากร ที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๓.๗ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากร ควรสร้างกลไกและกระบวนการตีความและบังคับใช้กฎหมายให้อยู่บนฐานองค์ความรู้และข้อเท็จจริง

๓. การศึกษาวิจัย เรื่อง “การจัดทำตัวชี้วัดสิทธิมนุษยชนเบื้องต้นตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน”

ผู้ศึกษาวิจัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

การจัดทำตัวชี้วัดสิทธิมนุษยชนเบื้องต้นตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นการสร้างเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน และตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ว่าได้ดำเนินการสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้ให้การรับรองคุ้มครองไว้หรือไม่ โดยพิจารณาจากกฎหมาย กลไก นโยบายและมาตรการต่างๆ ที่รัฐได้ใช้สำหรับประเทศไทย กสม. มีหน้าที่จัดทำรายงานคู่ขนานเพื่อประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเพื่อเสนอต่อองค์กรระหว่างประเทศที่มีหน้าที่พิจารณารายงานของรัฐบาล ในการรายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ตามกระบวนการ Universal Periodic Review นั้น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนได้ใช้สาระแห่งสิทธิที่รับรองโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นฐานในการพิจารณาการดำเนินงาน หน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรสหประชาชาติ

คณะผู้ศึกษาวิจัยได้จัดทำตัวชี้วัดตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย ตัวชี้วัดทั้งสิ้น ๔๑๙ ตัว แบ่งเป็นตัวชี้วัดหลัก จำนวน ๑๙๓ ตัว และตัวชี้วัดรอง จำนวน ๒๒๖ ตัว หรือสามารถแบ่งเป็นตัวชี้วัดโครงสร้าง (StructuralIndicators) จำนวน ๑๐๐ ตัว ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicators) จำนวน ๑๖๕ ตัว และตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome Indicators) จำนวน ๑๕๔ ตัว โดยตัวชี้วัดที่คณะผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการพัฒนาขึ้นนี้ใช้กรอบการดำเนินการที่ได้แนะนำโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเป็นแนวทาง โดยการศึกษาพันธกรณีระหว่างประเทศ สาระแห่งสิทธิในมิติต่างๆ เพื่อให้ตัวชี้วัดนั้นได้บ่งชี้ถึงพันธะหน้าที่ด้านต่างๆ ของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ได้ประโยชน์จากตัวชี้วัดสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่คณะผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นในการติดตามตรวจสอบประเมินการทำงานของรัฐบาลให้ได้ผลเป็นจริงตามที่บุคคลมีสิทธิดังที่รับรองไว้ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คณะผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะต่อ กสม. และหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. กสม. จะต้องจัดให้มีหน่วยงานหรือกำหนดตัวบุคคลที่ทำหน้าที่รวบรวมและประมวลข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลหรือหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลในลักษณะที่เป็น Clearing House ขึ้นโดยเฉพาะ

๒. กสม. ควรออกแบบประเภทลักษณะของข้อมูลที่ต้องการทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ รวมทั้งกำหนด “กระบวนการการรายงานข้อมูล (Reporting Procedure)” ตลอดจนระยะเวลา

ในการรายงานเพื่อให้หน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลหรือหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลส่งข้อมูลให้กับ กสม. ซึ่ง กสม. มีอำนาจในการเรียกให้หน่วยงานรัฐส่งข้อมูลให้กับ กสม. ตามกฎหมายอยู่แล้ว

๓. กสม. ควรประสานงานและขอความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางที่ทำการสำรวจข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในการกำหนดลักษณะของข้อมูลหรือออกแบบความต้องการประเภทของข้อมูลเพื่อให้สำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจ และจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์เกณฑ์ตัวชี้วัดทางด้านสิทธิมนุษยชน

๔. กสม. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐบาล ควรเผยแพร่ตัวชี้วัดสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อที่จะเข้าใจองค์ประกอบและสาระของสิทธิอันเป็นประโยชน์ในการปกป้องสิทธิของตนเอง และเพื่อประโยชน์ในการติดตามการดำเนินงานของรัฐในด้านสิทธิมนุษยชน

๕. กสม. ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ของ สำนักงาน กสม. โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๖. กสม. และหน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อความเข้าใจให้กับหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำตัวชี้วัดไปใช้ในการดำเนินงาน และควรมีการจัดทำคู่มือ (Manual) หรือคำแนะนำ (Guideline) ในการนำไปใช้สำหรับหน่วยงานระดับปฏิบัติการ

๗. หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานควรจัดทำตัวชี้วัดระดับกระทรวงและระดับหน่วยงานขึ้นเอง โดยให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดเบื้องต้นฯ นี้ นอกจากนั้น หน่วยงานควรมีระบบจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้สนองต่อเป้าหมายที่ต้องการชี้วัด

๘. ในการนำตัวชี้วัดไปใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐควรมีการทดลองใช้ตัวชี้วัดกับหน่วยงานย่อยเป็นโครงการนำร่องและให้มีการประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดก่อนมีการใช้ในระดับกระทรวง

๙. ควรเชื่อมโยงตัวชี้วัดตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กับตัวชี้วัดตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน (Treaty-based Indicators) ที่ กสม. จะจัดทำขึ้น เพื่อให้เสริมซึ่งกันและกัน และไม่ให้เกิดความลักลั่นของปทัสฐานสิทธิ

๑๐. ควรมีการทบทวนตัวชี้วัดตามปฏิญญาสากลฯ เป็นระยะๆ เช่น ทุกสี่ปี โดยควรพัฒนาใช้ บ่งชี้ถึงปทัสฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่สูงขึ้นตามลำดับ (หรือยกระดับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนให้สูงขึ้นตามลำดับ) และพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยเฉพาะข้อมูลที่บ่งชี้ถึงตัวบุคคล (disaggregated data)

๔. การศึกษาวิจัย เรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นและความคาดหวังของประชาชนและภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ”

ผู้ศึกษาวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยจากข้อมูล ความคิดเห็น และความคาดหวังของผู้ร้องเรียน ประชาชน องค์กรภาคีเครือข่าย และผู้นำองค์กรที่เชื่อมโยงการดำเนินงานของ กสม. โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ และผลการดำเนินงานของ กสม. โดยเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสอบถามความคิดเห็นและความคาดหวังในกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) ผู้ร้องเรียนที่ยื่นร้องเรียนต่อ กสม. จำนวน ๗๕๗ ราย (๒) ประชาชนทั่วไปที่เป็นตัวแทนภูมิภาค ๑๓ จังหวัด จำนวน ๑,๗๗๐ คน และ (๓) ผู้แทนกลุ่มองค์กรเครือข่าย ๖๕ องค์กร แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่เป็นทางการด้วยการพูดคุยสนทนา และใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับผู้นำองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีความเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงบทบาทการดำเนินงานของ กสม.จำนวน ๒๓ คน

ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับรู้บทบาทหน้าที่ของ กสม. ผู้ร้องเรียน และประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อบุคคลด้วยการบอกต่อหรือแนะนำสื่อหนังสือพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต และรับรู้บทบาทหน้าที่ของ กสม. อย่างกว้างๆ คือ การเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่คุ้มครองประชาชนให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ รองลงมา คือ การตรวจสอบปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ และเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาจากการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ส่วนอำนาจหน้าที่ที่รับรู้น้อย คือ การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย

ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ กสม. ในภาพรวม ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเห็นว่า มีระบบการบริหารงานแบบราชการ มีกระบวนการที่ล่าช้า ขาดความคล่องตัว ขาดความเป็นอิสระ และไม่มีความเป็นกลาง ขาดการสื่อสารกับภาคประชาชนและภาคสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ขาดความต่อเนื่องในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน และยังไม่ปรากฏวัฒนธรรมการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนและภาคีเครือข่ายต้องการเห็น กสม. มีการทำงานที่เข้มแข็ง ชัดเจน โปร่งใส ทำหน้าที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ยึดหลักการทำงานที่เป็นกลาง เป็นธรรม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ควรมีการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ กสม. ให้ประชาชนและสังคมกว้างขวางมากขึ้น ควรทำงานในลักษณะเชิงรุก เน้นการเข้าไปตรวจสอบปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง และสร้างกลไกการทำงานด้านการคุ้มครองและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ระยะสั้น

๑. ควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเชิงให้สาระความรู้เกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่และผลการดำเนินงานให้ประชาชนและสังคมได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

๒. สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในบทบาทของ กสม. และบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

๓. สร้างความสัมพันธ์และพบปะสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สื่อมวลชนเป็นเครือข่ายในการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นช่องทางในการเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

๔. ควรส่งเสริมให้เกิดการประสานการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย องค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน

๕. ควรปรับปรุงระบบการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่การรับเรื่อง กระบวนการพิจารณา จนถึงการติดตามผลการตรวจสอบ

ระยะยาว

๑. ควรปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้เป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อรัฐสภา เพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการ การจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ

๒. ผลักดันให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่อาจมีผลกระทบหรือขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน

๓. ส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนให้เกิดความตระหนัก

๔. ควรจัดตั้งสำนักงานในทุกจังหวัดหรือทุกภูมิภาค เพื่อทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน และช่วยเหลือประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ทันต่อสถานการณ์

ทั้งนี้ ผู้สนใจสามารถศึกษารายละเอียดของรายงานผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวได้ทางเว็บไซต์ www.nhrc.or.th

นอกเหนือจากรายงานการศึกษาวิจัยทั้ง ๔ เรื่อง ดังที่ได้นำเสนอแล้ว ยังมีการศึกษาวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ จำนวน ๕ เรื่อง คือ

๑. การศึกษาวิจัย เรื่อง “ผลกระทบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน” โดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๒. การศึกษาวิจัย เรื่อง “สิทธิชุมชนและผลกระทบจากโครงการพัฒนาภาคใต้” โดย มหาวิทยาลัยรังสิต

๓. การศึกษาวิจัย เรื่อง “การเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี” โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔. การศึกษาวิจัย เรื่อง “ผังเมืองกับการคุ้มครองสิทธิชุมชนและสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน” โดย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๕. การศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ลี้ภัยในการเสนอทางเลือกเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยในค่ายพักพิงชั่วคราว” โดย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๓.๗ การดำเนินงานสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบมาโดยตลอด จึงกำหนดให้การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนอยู่ในแผนยุทธศาสตร์สำคัญเชิงพื้นที่ โดยมีการดำเนินการด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการพบหารือข้อราชการกับหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่เพื่อประสานความร่วมมือ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือในการรับเรื่องร้องเรียนที่เกิดขึ้นในพื้นที่และรวบรวมข้อเท็จจริงเบื้องต้น โดยมีภารกิจสำคัญดังนี้

๓.๗.๑ ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑) การตรวจสอบข้อเท็จจริงและรับฟังปัญหา

ในปี ๒๕๕๖ มีการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และรับฟังปัญหาของผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ ตลอดจนประสานความร่วมมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้แก่

(๑) เยี่ยมชาวโรฮิงญาที่อพยพหลบหนีมาจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีเด็กอายุตั้งแต่ ๙ – ๑๕ ปี จำนวน ๑๘ คน ซึ่งถูกควบคุมตัวไว้ที่บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖

(๒) รับฟังข้อเท็จจริงกรณีประชาชนอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิชุมชนและที่ดินทำกิน สืบเนื่องจากการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และการประกาศพระราชกฤษฎีกาอุทยานแห่งชาติเทือกเขาบูโด - สุไหงปาดี ที่ศูนย์บริการเครือข่ายการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ตำบลปะลุกาสาเมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๖ โดยประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนราธิวาส และอุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาดี เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

(๓) รับฟังปัญหาจากพระภิกษุและประชาชนชาวไทยพุทธที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และร้องเรียนต่อ กสม. เพื่อขอรับการเยียวยา ที่วัดพรหมนิวาส อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๖

๒) การประสานการคุ้มครองและการเยียวยาผู้เสียหาย

กสม. ได้ประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีขอความช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ อันเนื่องจากการเสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บของสมาชิกในครอบครัว ทรัพย์สินได้รับความเสียหายฯลฯ ซึ่งมีทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ ภรรยาเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่ และประชาชนทั่วไป ซึ่ง กสม. ได้ประสานความร่วมมือไปยังศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือและเยียวยาตามกรอบอำนาจหน้าที่ต่อไปแล้ว นอกจากนี้ ยังได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ เพื่อขอให้ญาติได้เข้าเยี่ยมผู้ที่อยู่ในการควบคุมของเจ้าหน้าที่ในสถานที่ควบคุม ตามที่ได้รับการร้องเรียนจากประชาชน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยดี

๓) การพบหารือข้อราชการกับหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ เพื่อประสานความร่วมมือ

(๑) วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เข้าพบนายกฤษฎา บุญราช ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา และหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ เพื่อรับฟังข้อเท็จจริงกรณีชาวโรฮิงญาหลบหนีเข้าเมืองและหารือแนวทางการให้ความช่วยเหลือภายใต้หลักการสิทธิมนุษยชน ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดสงขลา

(๒) วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ เข้าพบ พลโท สกล ชื่นตระกูล แม่ทัพภาคที่ ๔ และผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ณ ค่ายสิรินธร อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เพื่อหารือประเด็นการร้องเรียนและติดตามความคืบหน้าการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขอเข้าเยี่ยมผู้ที่ถูกควบคุมตัวภายใต้กฎหมายความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การตรวจค้นเคหสถานพื้นที่เป้าหมาย การตรวจค้นตัวบุคคลที่ต้องสงสัย และติดตามความคืบหน้าการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ฯลฯ ตลอดจนการขอความร่วมมือในเรื่องการอำนวยความสะดวกให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ กสม. เข้าเยี่ยมผู้ที่อยู่ในการควบคุมของเจ้าหน้าที่ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ถูกควบคุมตัวภายใต้กฎหมายความมั่นคง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมทั้งได้มีข้อเสนอแนะต่อการทำงานของหน่วยงาน ดังนี้

(๒.๑) การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ควรมีองค์ประกอบที่หลากหลาย ทั้งจากฝ่ายพลเรือน ฝ่ายปกครอง และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

(๒.๒) กสม. ได้เสนอมาตรการด้านกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน ๕๗ คำร้อง ว่าผู้ต้องสงสัยตามหมายเรียกซึ่งออกตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งต่อมาทางราชการแจ้งว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้บริสุทธิ์แล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องลบชื่อบุคคลดังกล่าวออกจากระบบฐานข้อมูลทางทะเบียนว่าเป็นบุคคลถูกออกหมายเรียก

(๒.๓) ในกรณีการปล่อยตัวผู้ที่ถูกออกหมายตามกฎอัยการศึก ควรแจ้งให้ญาติมารับตัวไปโดยมีการเซ็นชื่อรับตัวไปให้เรียบร้อย

(๒.๔) ในกระบวนการซักถามผู้ต้องสงสัย ควรดำเนินการโดยพนักงานสอบสวน เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากกว่าเจ้าหน้าที่ทหาร

(๒.๕) การอนุญาตให้เข้าเยี่ยมผู้ต้องสงสัย หน่วยเฉพาะกิจควรดำเนินการตามระเบียบของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) อย่างเคร่งครัด มิใช่บังคับใช้แต่ในค่ายทหารเท่านั้น

(๒.๖) ควรอนุญาตให้แพทย์อิสระเข้าตรวจร่างกายผู้ต้องสงสัย ทั้งนี้ เพื่อความสบายใจของฝ่ายผู้ต้องสงสัย

๓.๓.๒ มาตรการการแก้ไขและข้อเสนอแนะนโยบาย

ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้เสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นอำนาจของ กสม. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ (๕) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ รวม ๒ กรณี ดังนี้

กรณีที่ ๑ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

กรณีบุตรชายเสียชีวิตในระหว่างเข้ารับการบำบัดยาเสพติด

ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายจินดาภรณ์ จังหวัดสงขลา

กสม. เสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา อำเภอจะนะ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๖ ซึ่งได้นำเสนอตามหัวข้อ ๓.๓.๓ ตัวอย่างข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย หน้า ๑๕๒-๑๕๔

กรณีที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

กรณีมีผู้เสียชีวิตขณะอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ทหารค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี

มีข้อเสนอแนะนโยบายต่อกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๖ ว่าควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ซักถาม เพราะมีความเชี่ยวชาญกว่าทหาร แต่ต้องไม่ใช้ความรุนแรง การซ้อม การกดดันทางด้านจิตใจด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ข้อมูล และควรมีนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ประจำสถานที่ควบคุมตัว และดูแลให้คำปรึกษาต่อกลุ่มผู้ถูกควบคุมตัวไม่ให้เสี่ยงต่อการทำร้ายตนเอง รวมทั้งในระหว่างควบคุมตัวหรือเชิญตัวมาซักถามเจ้าหน้าที่ต้องดูแลคุ้มครองความปลอดภัยไม่ให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและร่างกาย หากมีการกระทำใดเกิดขึ้นจะต้องมีการสอบสวนข้อเท็จจริงและดำเนินการทางวินัยหรืออาญากับหน้าที่ที่กระทำอย่างเคร่งครัด

๓.๓.๓ ด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

มอบหมายให้ สำนักงาน กสม. ดำเนินการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

(๑) จัดอบรมหลักสูตร “ความรู้ความเข้าใจในหลักการและการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ” เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๘๐ คน เพื่อให้สามารถนำหลักการในอนุสัญญาฯ ไปปฏิบัติให้เกิดผล เมื่อวันที่ ๑๐ – ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมบีพี สมิหลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

(๒) การสัมมนา เรื่อง “สิทธิมนุษยชน : รากฐานการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรด้านการศึกษาและเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงในจังหวัดนราธิวาส จำนวน ๒๐๐ คน มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและได้ทราบถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของ กสม. เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๖ ณ โรงแรมอิมพีเรียล อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

(๓) จัดอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๒๑ คน ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ กสม. ขั้นตอนแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรม ซี.เอส. ปัตตานี อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

(๔) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “เครือข่ายลุ่มน้ำสายบุรีและเยาวชน ๓ จังหวัดชายแดนใต้สร้างสรรค์สังคมเข้มแข็ง” เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน และสิทธิชุมชน เพื่อนำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็งและเกิดสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้กับเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจัดการลุ่มน้ำสายบุรี เครือข่ายนักศึกษาและเยาวชน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๙๐ คน เมื่อวันที่ ๒๕-๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรม ซี. เอส. ปัตตานี อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

๓.๓.๔ การประสานความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้ประสานความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการจัดกิจกรรมร่วมกับเครือข่าย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จำนวน ๕ ครั้ง คือ

(๑) วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๖ ประชุมหารือกับผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และคณะที่ สำนักงาน กสม. ซึ่งได้ข้อสรุปกรอบความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนใน ๔ ประเด็น คือ

(๑.๑) การประสานความร่วมมือในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ และดำเนินการตรวจสอบ

(๑.๒) ความร่วมมือในการบริหารจัดการศพนิรนามและการพิสูจน์สัญชาติ

(๑.๓) บทบาทของ กสม. ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและสืบค้นข้อเท็จจริง

(๑.๔) ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งในกระบวนการยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะมีการประสานการทำงานในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือที่จะสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ตามกรอบภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชน และสังคมในลักษณะบูรณาการและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๖ ได้ร่วมงานเวทีสมัชชาปฏิรูปชายแดนภาคใต้ เพื่อความร่วมมือในการสร้างบรรยากาศสันติภาพและขับเคลื่อนการกระจายอำนาจเพื่อการจัดการตนเองสถาบันส่งเสริมการฟื้นฟู

(๓) วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๖ ประชุมหารือกับอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในเรื่องความร่วมมือในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นรูปธรรม

(๔) เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ประชุมหารือกับอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในเรื่องการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ศึกษาสิทธิมนุษยชน

(๕) กสม.ร่วมกับมูลนิธิเพื่อนหญิง เครือข่ายผู้หญิงยุติความรุนแรงแสวงสันติภาพ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดสัมมนา เรื่อง “รวมพลังผู้หญิง ยุติความรุนแรง และสร้างสันติภาพ” เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เพื่อเป็นการรณรงค์ในการสร้างจิตสำนึกความตระหนักร่วมกันของทุกภาคส่วนให้มีการยุติการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอย่างจริงจัง เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย แกนนำผู้หญิงและเครือข่ายที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และภาครัฐ จำนวน ๒๐๐ คน ณ โรงแรม ซี.เอส. ปัตตานี อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

๓.๓.๕ การจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เพื่อให้การประสานงานระหว่าง กสม. และพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่ง กสม. ได้แต่งตั้งขึ้นทำงานในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนในพื้นที่เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจ้างเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ประจำในสำนักงานที่ตั้งขึ้นนี้ โดยเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๖ ได้มีการพบหารือระหว่าง กสม. กับอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อประสานความร่วมมือในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นรูปธรรม ตามที่ กสม. ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ รวมทั้งการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ศึกษาสิทธิมนุษยชน ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ชิดชนก ราฮิมมูลา คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖

๓.๘ การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

งานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เป็นการดำเนินความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศต่างๆ ทั้งในระดับสากลและภูมิภาค การร่วมมือกับกลไกสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติและองค์กรภาคประชาสังคมของต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างกัน การกำหนดแนวทางการส่งเสริมสิทธิประเภทต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากร ตลอดจนการให้ข้อมูลแก่กลไกสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในการส่งเสริมให้รัฐปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี

๓.๘.๑ ความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศต่างๆ ในระดับสากล และระดับภูมิภาค

๑) ความร่วมมือในระดับสากลภายใต้กรอบ ICC

คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือ International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions : ICC) เป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลก มีสมาชิกในปัจจุบันทั้งสิ้น ๑๐๕ สถาบัน โดยแบ่งเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกับหลักการปารีสว่าด้วยสถาบันแห่งชาติเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือ Paris Principles และได้รับสถานะ ‘A’ จำนวน ๗๐ สถาบัน สถาบันที่มีความสอดคล้องกับหลักการปารีสเพียงบางส่วน และได้รับสถานะ ‘B’ จำนวน ๒๕ สถาบัน และสถาบันที่ไม่ปฏิบัติตามหลักการปารีส และได้รับสถานะ ‘C’ จำนวน ๑๐ สถาบัน

ICC จะมีการประชุม ๒ ส่วน ส่วนแรก เป็นการประชุม ICC Bureau ซึ่งจะจัดการประชุมปีละ ๒ ครั้ง โดยครั้งแรกจะจัดขึ้นที่นครเจนีวา ซึ่งเป็นที่ตั้งทำการของสำนักงาน ICC ครั้งที่สองจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามประเทศต่างๆ ที่มีการประชุมระหว่างประเทศ ส่วนที่สอง เป็นการประชุม

ใหญ่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เป็นสมาชิกของ ICC (ICC General Conference) ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญของ ICC ดังนี้

❊ การประชุม ICC Bureau และการประชุม ICC General Conference ครั้งที่ ๒๖ ระหว่างวันที่ ๖-๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ สำนักงานสหประชาชาติ นครเจนีวา

ประธาน กสม. ของไทยได้เข้าร่วมประชุม ICC Bureau ซึ่งเป็นองค์กรบริหารสูงสุดของ ICC ในฐานะตัวแทนจากสมาชิก ICC ของภูมิภาคเอเชีย–แปซิฟิก ซึ่งประกอบด้วย สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจากประเทศมาเลเซีย เกาหลีใต้ จอร์แดน และไทย ร่วมกับสมาชิกจากภูมิภาคแอฟริกา อเมริกา และยุโรป ภูมิภาคละ ๔ ประเทศ รวมทั้งสิ้น ๑๖ ประเทศ ผลการประชุม ICC Bureau ที่สำคัญในครั้งนี้ ได้แก่ การร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหางบประมาณ และสถานะทางการเงินของ ICC ในช่วงเปลี่ยนผ่านของประธาน ICC จากภูมิภาคเอเชีย–แปซิฟิก มาเป็นภูมิภาคแอฟริกา การให้การรับรองข้อสังเกตทั่วไป (General Observations) ของคณะกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือ Sub-Committee on Accreditation (SCA) ของ ICC เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใน ICC การพิจารณาแนวทางที่จะกระตุ้นให้ประเทศสมาชิกตระหนักถึงความสำคัญของการชำระค่าสมาชิกเพื่อประโยชน์ในการทำงานของ ICC ตลอดจนการแสวงหาแนวทางที่จะส่งเสริมบทบาทของ ICC และสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้เป็นที่ยอมรับในกรอบการประชุมทางด้านสิทธิมนุษยชน และกลไกต่างๆ ของสหประชาชาติ โดยเฉพาะความร่วมมือกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights : OHCHR) คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council : HRC) รวมทั้งกลไกคณะกรรมการภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

ในส่วนของ ICC General Conference ครั้งที่ ๒๖ ได้กำหนดระเบียบวาระประชุมที่สอดคล้องกับโอกาสครบรอบ ๒๐ ปี ของการรับรองปฏิญญาและแผนปฏิบัติการเวียนนา (Vienna+20) และการรับรองหลักการปารีส โดยสมาชิก ICC ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และพิจารณาแนวทางการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ อาทิ การประเมินผลสำเร็จภายหลังการประชุมทางด้านสิทธิมนุษยชนที่กรุงเวียนนา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ รายงานของผู้นำเสนอรายงานพิเศษ (Special Rapporteur) ว่าด้วยสถานการณ์ของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน การติดตามแผนปฏิบัติการอัมมานว่าด้วยสิทธิสตรีและเด็กหญิง ระเบียบวาระด้านการพัฒนา หลังปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (Post - 2015 Development Agenda) และสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน (The Rights to Public Participation)

การอภิปรายในทุกระเบียบวาระในช่วง ICC General Conference เน้นถึงความสำคัญของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นกลไกเชื่อมโยงการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเทศให้เข้ากับกระบวนการระหว่างประเทศ มีการเรียกร้องให้รัฐบาลจัดตั้งและเสริม

สร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งดำเนินการเพื่อส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงของสถาบันฯ

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้เห็นพ้องร่วมกันว่า การทำงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในอนาคตจะต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งในเรื่องความซับซ้อนของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั้งในระดับชาติและในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งสภาวะการถูกกดดันหรือถูกแทรกแซงจากรัฐบาล ตลอดจนการรักษาสถานภาพให้มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน

❊ การประชุม ICC Bureau ระหว่างวันที่ ๒๔–๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ณ กรุงอักกรา ประเทศกานา

ประเทศกานา ซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเครือข่ายสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคแอฟริกา รับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ICC Bureau ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ โดยมีผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เป็นสมาชิก ICC Bureau จำนวน ๑๖ ประเทศ รวมทั้งประธาน กสม. ของไทยเข้าร่วม นอกจากนี้ ยังมีผู้แทน OHCHR และ UNDP เข้าร่วมประชุมด้วย เพื่อร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันระหว่าง OHCHR UNDP และ ICC สำหรับประเด็นสำคัญที่ ICC Bureau ได้พิจารณากันในครั้งนี้ ได้แก่ การตรวจสอบสถานะทางการเงินของ ICC ภายใต้การดำรงตำแหน่งประธาน ICC ของแอฟริกาใต้ การกำหนดงบประมาณประจำปี ๒๕๕๖ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของ ICC ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ รวมทั้งการกำหนดประเด็นภารกิจสำคัญ (Priority Area) นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้หารือกันถึงความเป็นไปได้ในการแก้ไขธรรมนูญ (Statute) ของ ICC เพื่อเปิดโอกาสให้มีการประเมินสถานะ (Accreditation Review) ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจากเดิมที่กำหนดไว้ระยะเวลาทุก ๕ ปี เป็นการประเมินในลักษณะ Mid-Term Review ในกรณีที่คณะกรรมการประเมินสถานะ (SCA) เห็นว่า ยังคงมีประเด็นที่คณะกรรมการฯ ต้องการข้อมูล คำชี้แจง หรือการดำเนินงานที่คืบหน้าเป็นการเพิ่มเติม

❊ การเข้าร่วมประชุมเพื่อทบทวนแผนยุทธศาสตร์เพื่อความเป็นหุ้นส่วนระหว่าง UNDP – OHCHR – ICC ครั้งที่ ๓
(3rd Annual Strategic Partnership Review)
ระหว่างวันที่ ๑๐ – ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

ประธาน กสม. ได้เข้าร่วมประชุมในฐานะประธานกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APF) ร่วมกับประธานเครือข่ายความร่วมมือในภูมิภาคอื่นๆ ๓ ภูมิภาค คือ ภูมิภาคแอฟริกา ภูมิภาคยุโรป และภูมิภาคอเมริกา พร้อมด้วยผู้แทนจาก OHCHR UNDP และฝ่ายเลขานุการของ APF เพื่อสร้างความร่วมมือไตรภาคีในการเพิ่มขีดความสามารถของทั้งสามหน่วยงานในการสร้างความรู้ ความชำนาญ และความเข้มแข็งขององค์กร โดยเนื้อหาของการประชุมในครั้งนี้จะเน้นไปที่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับแผนงานหลัง

สิ้นสุด Millennium Development Goals (ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๕๘) หรือที่เรียกว่า Post - 2015 Development Agenda ซึ่งจะเน้นกรอบแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนที่จะเข้ามาเชื่อมโยงกับการพัฒนามากขึ้น และควรจะต้องจัดทำตัวชี้วัดด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

นอกจากนี้ ประธาน กสม. ยังได้เข้าร่วมในการสัมมนาว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒๐ ปีของหลักการปารีส เพื่อร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์การสหประชาชาติและภาคประชาสังคม

๒) ความร่วมมือในระดับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกภายใต้กรอบ APF

องค์กรความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (Asia-Pacific Forum : APF) เป็นองค์กรความร่วมมือในระดับภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก โดยผ่านกิจกรรมที่สำคัญๆ อาทิ การอบรม สัมมนา ตลอดจนการกำหนดท่าทีร่วมกันในเวทีการประชุมระหว่างประเทศที่สำคัญ ประกอบด้วย สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก จำนวน ๑๙ แห่ง โดยแบ่งเป็นสมาชิกสามัญ (Full member) จำนวน ๑๕ แห่ง และสมาชิกสมทบ (Associate member) จำนวน ๔ แห่ง APF จะมีประชุมใหญ่ทุก ๒ ปี ทั้งนี้ ประธาน กสม. ได้ทำหน้าที่ประธาน APF ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๖ ก่อนที่จะส่งมอบหน้าที่ดังกล่าวให้ประธาน กสม. ของกาตาร์ ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๖

ในรอบปี ๒๕๕๖ กสม. ไทยมีกิจกรรมที่สำคัญภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก ดังนี้

- **การประชุมประจำปี (Annual Meeting) และการประชุมใหญ่ทุก ๒ ปี (Biennial Conference) ครั้งที่ ๑๘ ของ APF**
  ระหว่างวันที่ ๑ - ๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงโดฮา ประเทศกาตาร์

การประชุม APF ในครั้งนี้ ถือเป็นการประชุมใหญ่ที่จัดขึ้นทุก ๒ ปี (Biennial Conference) หลังจากที่ไทยเคยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมในลักษณะนี้มาแล้ว เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๔ พร้อมกับได้มีการส่งมอบตำแหน่งประธาน APF จากประธาน กสม. ของไทยให้แก่ประธาน กสม. ของประเทศกาตาร์ ซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมในครั้งนี้ โดยจะดำรงตำแหน่งนี้ต่อไปเป็นเวลา ๒ ปี สำหรับประธาน กสม. ไทยดำรงตำแหน่งรองประธาน APF คนที่ ๑ ในฐานะที่เคยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม Biennial Conference ครั้งที่แล้ว และประธาน กสม. ของมองโกเลียซึ่งจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมใหญ่ในอีก ๒ ปี ข้างหน้าดำรงตำแหน่งรองประธาน APF คนที่ ๒

ผลของการประชุมในช่วง Forum Councilors ซึ่งเป็นองค์กรบริหารสูงสุดของ APF ที่สำคัญ ได้แก่ การแก้ไขธรรมนูญของ APF ในเรื่องสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งเป็นสมาชิกของ APF โดยใช้แนวทางและผลประเมินสถานะ (Accreditation) ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใน ICC มาใช้เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดสถานะสมาชิกของ APF ตลอดจนการใช้เป็นเงื่อนไขในการรับสมาชิกใหม่ในอนาคต พร้อมกับปรับลดจำนวนประเภทสมาชิก APF จากเดิมซึ่งมี ๓ ประเภทให้เหลือ ๒ ประเภท คือ (๑) สมาชิกสามัญ (Full Member) ซึ่งประกอบด้วยสถาบันสิทธิฯ ที่ได้รับสถานะ 'A' ใน ICC และ (๒) สมาชิกสมทบ (Associate Member) ซึ่งได้แก่ สถาบันสิทธิฯ ที่ได้รับสถานะ 'B' ใน ICC นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้รับรองการสมัครเข้าเป็นสมาชิก APF ของ กสม. โอมานและซามัว ทำให้จำนวนสมาชิก APF ในปัจจุบันมีทั้งสิ้น ๒๑ ประเทศ

ในช่วงการประชุม Biennial Conference กสม. กาตาร์เจ้าภาพได้กำหนดหัวข้อสำหรับการอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามประเด็นที่อยู่ในความสนใจ และเป็นกระแสเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มอาหรับ และภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยและการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน ดังนี้

- บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการร่วมมือกับรัฐ และภาคประชาสังคมในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างสันติไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย
- บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการทำงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานด้านความมั่นคง
- บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการปกครองแบบประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลที่ดี
- สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิสตรีและเด็กหญิง
- สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับขบวนการสตรีในการปฏิรูปการเมืองและประชาธิปไตย

โดยทุกประเด็นที่มีการอภิปราย ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้ดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ และการดำเนินความสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐและองค์กรภาคเอกชน นอกจากนี้ที่ประชุมได้เน้นย้ำถึงบทบาทและหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การทำให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นพื้นฐานก่อให้เกิดสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ และปราศจากความขัดแย้ง

ทั้งนี้ ระหว่างการประชุม APF ประธาน กสม. ได้เข้าร่วมเสวนากับเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในภูมิภาคเอเชีย ภายใต้หัวข้อสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน มีการนำเสนอรูปแบบการทำงานของสถาบันสิทธิฯ ที่เกี่ยวข้องกับผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะการสะท้อนบทเรียน การทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้ร่วมกันพิจารณารายงานประจำปี ๒๕๕๖ ของเครือข่ายองค์กรเอกชนที่ตรวจสอบการทำหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก (ANNI) ซึ่งสะท้อนมุมมองของภาคประชาสังคมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถาบันสิทธิฯ ในภูมิภาค ในรอบปี ๒๕๕๖

❊ การประชุมผู้บริหารสำนักงาน (Senior Executive Officers –SEOs) ระหว่างวันที่ ๒๔-๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ ที่นครซิดนีย์ เครือรัฐออสเตรเลีย

เลขาธิการ กสม. ได้เข้าร่วมประชุมดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้นเป็น ครั้งที่ ๓ นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารของสำนักงานซึ่งเป็นสมาชิก APF และเพื่อเป็นเวทีสำหรับผู้บริหารได้ใช้โอกาสแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและเรียนรู้ประสบการณ์ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นในการกำหนดทิศทางของการดำเนินงาน โดยหัวข้อสำคัญในการประชุมในครั้งนี้ ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหาร ตลอดจนทักษะและประสบการณ์ที่พึงมี การเข้าร่วมโครงการประเมินศักยภาพ (Capacity Assessment) ของสำนักงาน การมีธรรมาภิบาลที่ดีและการต่อต้านการทุจริต บทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับสื่อมวลชน และการออกแบบโครงสร้าง และการพัฒนาองค์กร ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับฟังการนำเสนอจากฝ่ายเลขานุการของ APF และผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ พร้อมกับร่วมแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์เพื่อถ่ายทอดให้ที่ประชุมได้รับทราบ รวมทั้งตอบข้อซักถามจากผู้เข้าร่วมประชุม

❊ การส่งเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เข้าอบรมในหลักสูตร APF ในรอบปี ๒๕๕๖

๑) การอบรม เรื่อง “การไต่สวนสาธารณะ (National Inquiry)” ระหว่างวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ - ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๖ ในลักษณะ On line และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๒ เมษายน ๒๕๕๖ ที่กรุงเทพฯ มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เข้ารับการอบรม ๔ คน โดยผลที่ได้จากการอบรมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการไต่สวนสาธารณะ ตลอดจนการนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานการตรวจสอบกรณีเมื่อมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นอย่างเป็นระบบ ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

๒) การอบรม เรื่อง “Regional Training -of Trainers (TOT) Blended – Learning Course” โดยหลักสูตรการอบรมแบ่งออกเป็น การอบรม Online Learning ระหว่างวันที่ ๘ เมษายน -๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ และการอบรมเชิงปฏิบัติการในลักษณะ Face–to–Face Regional Workshop ระหว่างวันที่ ๓ - ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ ณ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีเจ้าหน้าที่

สำนักงาน กสม. เข้ารับการอบรม ๒ คน โดยผลที่ได้จากการอบรมเป็นการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นวิทยากรด้านสิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. ได้ โครงการดังกล่าวจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำทุกปี โดยสับเปลี่ยนหมุนเวียน ประเด็น สถานที่และเจ้าภาพร่วมจัดงาน ซึ่งเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เป็นสมาชิกของ APF โดยนอกจากจะเป็นการพัฒนาและยกระดับทักษะความรู้ ความสามารถของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว ยังเป็นการสร้างและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายบุคลากร/ผู้ปฏิบัติงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภาคพื้นเอเชีย - แปซิฟิกด้วย

๓) การอบรม เรื่อง “สิทธิมนุษยชนของสตรี (Human Rights of Women)” โดยวิทยากรจากสถาบัน Raoul Wallenberg ประเทศสวีเดน ระหว่างวันที่ ๒๔ มิถุนายน - ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ในลักษณะ on line และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ๒ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๑๙ ถึง ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖ และระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ที่กรุงเทพฯ มีเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. เข้ารับอบรม ๑ คน ผลที่ได้จากการอบรมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกลไกและตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมและสิทธิสตรี และนำไปปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนสำนักงาน กสม. ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) การอบรม เรื่อง “การจัดการห้องสมุดและฐานข้อมูล (Library and Information Resource Management)” โดยวิทยากรของสถาบัน Raoul Wallenberg ประเทศสวีเดน ระหว่างวันที่ ๒๖ สิงหาคม - ๒๐ กันยายน ๒๕๕๖ ในลักษณะ On line และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖ ที่กรุงเทพฯ มีเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. เข้ารับอบรม ๑ คน ผลที่ได้จากการอบรมทำให้การเข้าถึงแหล่งความรู้ เอกสารและข้อมูลการวิจัยในประเด็นสิทธิมนุษยชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการนำเอกสารและข้อมูลเหล่านั้น ไปสนับสนุนการปฏิบัติงานต่างๆ ของ กสม. และสำนักงาน กสม. ได้

๕) การอบรมเรื่อง “สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (National Human Rights Institutions)” โดยวิทยากรจากสถาบัน Raoul Wallenberg ประเทศสวีเดน ระหว่างวันที่ ๑๔ ตุลาคม - ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ในลักษณะ On line และการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ถึง ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ ที่กรุงเทพฯ มีเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. เข้ารับการอบรม ๒ คน ผลที่ได้จากการอบรม ทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และกรอบในการปฏิบัติงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ รวมถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับองค์กร และหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในการส่งเสริมและคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชน

การส่งเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. เข้าอบรมในหลักสูตรต่างๆ ของ APF นั้น นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรแล้ว ยังเป็นโอกาสที่จะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่จากสถาบัน

สิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เป็นสมาชิกของ APF ในการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในระดับผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำงานร่วมกันภายใต้กรอบการทำงานในระดับสากลต่อไป

๓) ความร่วมมือในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้กรอบ SEANF

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia National Human Rights Institutions Forum : SEANF) เกิดขึ้นจากการประสานความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาเซียน ๔ ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ (Commission on Human Rights of the Philippines : CHRP) มาเลเซีย (Human Rights Commissions of Malaysia หรือ SUHAKAM) อินโดนีเซีย (Indonesian National Human Rights Commission หรือ Komnas Ham) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของไทยซึ่งเป็นผู้ริเริ่ม โดยได้รับเป็นเจ้าภาพในการหารืออย่างเป็นทางการครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๗ ที่กรุงเทพฯ โดยได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานระหว่างกัน และหารือถึงแนวทางในการสร้างความร่วมมือในเรื่องที่สนใจร่วมกัน ซึ่งที่ประชุมได้ตกลงที่จะร่วมมือกันใน ๕ เรื่องหลัก ได้แก่ การลักลอบการค้ามนุษย์ การก่อการร้าย แรงงานข้ามชาติ สิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม แรงงานย้ายถิ่นฐาน และสิทธิมนุษยชนศึกษา หลังจากนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาเซียนได้กำหนดให้มีการประชุมระหว่างกันขึ้นทุกปี โดยหมุนเวียนไปตามประเทศต่างๆ ต่อมา ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาความร่วมมือ Declaration of Cooperation พร้อมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานเพื่อสร้างความร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรม ต่อมา เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๑ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาเซียนได้ตกลงที่จะเรียกตัวเองด้วยชื่อที่เป็นทางการว่า “ASEAN NHRI Forum” และได้เริ่มจัดทำโครงการที่เป็นรูปธรรมร่วมกันใน ๕ เรื่องหลัก โดยเน้นการสอดแทรกเรื่องสิทธิมนุษยชนศึกษาเข้าไปในการจัดทำโครงการ รวมทั้งการจัดทำเว็บไซต์กลาง เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันและเพื่อเผยแพร่งานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาเซียนให้สาธารณะได้รับทราบ

เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๒ กสม. ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมประจำปีระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาเซียน ครั้งที่ ๕ ที่กรุงเทพฯ ซึ่งนอกจากจะมีการหารือในเรื่องโครงการความร่วมมือระหว่างกันแล้ว ยังได้มีการหารือเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปของอาเซียน การรับรองกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งระบุถึงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน ได้แก่ คณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights : AICHR) ทั้งนี้ เพื่อเตรียมปรับเปลี่ยนบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาเซียนให้สอดคล้องมากขึ้น แลกเปลี่ยนประสบการณ์สร้างความร่วมมือกัน โดยเริ่มจากการศึกษาวิจัยในปัญหาที่มีผลกระทบร่วมกัน

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั้ง ๔ ประเทศ ได้มีข้อตกลงในการหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพประสานงานการจัดประชุมประจำปีในแต่ละปี และการประชุมเชิงปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Technical Working Group Meeting of the South East Asia National Human Rights Institutions Forum) ซึ่งจะจัดให้มีขึ้นปีละ ๒ ครั้ง

ต่อมา สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศติมอร์ เลสเต้ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกลำดับที่ ๕ และสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเมียนม่าร์ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกลำดับที่ ๖ โดยในปี ๒๕๕๖ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศติมอร์ เลสเต้ ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม

- **การเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Technical Working Group Meeting of the South East Asia National Human Rights Institutions Forum) ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ ประเทศติมอร์ เลสเต้**

การประชุมครั้งนี้ ได้มีการรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับกิจกรรมความร่วมมือที่แต่ละประเทศรับผิดชอบ การหารือเกี่ยวกับปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration - AHRD) และแถลงการณ์พนมเปญเกี่ยวกับการรับรอง AHRD (The Phnom Penh Statement on the Adoption of AHRD) การหารือเกี่ยวกับการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ SEANF และได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่องสถานการณ์ความรุนแรงในซาบาห์ ทั้งนี้ ที่ประชุมได้มีความเห็นร่วมกันว่า ควรมีความร่วมมือระหว่างกันให้มากขึ้น และอาจหมายรวมถึงภาครัฐบาล ภาคประชาสังคม เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

- **การเข้าร่วมประชุม Roundtable Discussion on Business and Human Rights และ Technical Working Group Meeting of the South East Asia National Human Rights Institutions Forum (TWG SEANF) ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงมะนิลา ฟิลิปปินส์**

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศติมอร์ เลสเต้ เป็นผู้จัดการประชุมนี้ตามที่ได้มีความตกลงร่วมกันในการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ แต่เนื่องจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม Roundtable Discussion on Business and Human Rights ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ติมอร์ เลสเต้ ซึ่งเป็นประธาน SEANF ในปีนี้จึงได้ใช้โอกาสนี้ ในการประชุม Technical Working Group of the South East Asia National Haman Rights Institutions Forum (TWG SEANF) ต่อเนื่อง

การประชุม TWG SEANF ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิก SEANF เกิดความตระหนักถึงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับอนุภูมิภาคหรือภูมิภาคอาเซียน รวมถึงได้มีการ

หารือเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศสมาชิก และรูปแบบการจัดการประชุมใหญ่ประจำปีที่จะจัดขึ้น ณ ประเทศติมอร์ เลสเต้ ในเดือนกันยายน ๒๕๕๖

สำหรับการประชุม Roundtable Discussion on Business and Human Rights นั้น ได้มีการแลกเปลี่ยนบทเรียนและกิจกรรมที่สมาชิกแต่ละประเทศได้ดำเนินการในด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และได้หารือเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

- **การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “Anti Torture and Detention ของ South East Asia National Human Rights Institutions Forum (SEANF)” เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๖ ณ เมืองบาหลี อินโดนีเซีย**

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของอินโดนีเซียได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “Anti Torture and Detention” เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิก SEANF เกิดความตระหนักถึงการดำเนินการเรื่องการต่อต้านการทรมาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการด้านการต่อต้านการทรมานในประเทศของตน โดยที่ประชุมได้มีการหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกิจกรรมที่ได้ดำเนินการด้านการต่อต้านการทรมาน และสถานที่คุมขังของแต่ละประเทศ และได้กำหนดกิจกรรมที่ SEANF จะดำเนินการร่วมกันในด้านต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินการด้านการต่อต้านการทรมาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีแล้ว การจัดการฝึกอบรม การสัมมนาเชิงวิชาการร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เห็นพ้องร่วมกัน การร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในการเข้าเยี่ยมสถานที่ร่วมกันในโอกาสต่อไป

- **การเข้าร่วมประชุมประจำปี South East Asia National Human Rights Institutions Forum (SEANF) ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ ณ กรุงดิลี ประเทศติมอร์ เลสเต้**

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศติมอร์ เลสเต้ เป็นผู้จัดการประชุมนี้ ตามที่ได้มีความตกลงร่วมกันในการหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิก SEANF รับทราบความก้าวหน้าของการดำเนินการในกรอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน และการดำเนินการอื่นๆ ที่อาจมีขึ้นระหว่างกัน โดยที่ประชุมได้มีการหารือเกี่ยวกับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนและผลกระทบต่อประเทศติมอร์ เลสเต้ การนำเสนอภาพรวมเกี่ยวกับเศรษฐกิจของอาเซียน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (International Coordinating Committee of National Human rights Institutes : ICC) การทบทวนเอกสารกฎข้อบังคับ (Rules of Procedure) ของ SEANF การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของ SEANF และการนำเสนอรายงานตามประเทศที่รับผิดชอบของแต่ละสถาบัน

❊ การประชุมและสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “Land Grabbing” ร่วมกับ Forest People Taskforce : FPP ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๖ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมมณเฑียร กรุงเทพฯ

สืบเนื่องจากการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเกษตรพาณิชย์ของเครือข่ายกลไกด้านสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ ๑ ในประเด็น “สิทธิมนุษยชน และการดำเนินธุรกิจ : การนำกฎหมายหลายมิติมาปรับใช้เพื่อยุติความขัดแย้ง การเสริมสร้างความเข้มแข็งเชิงสถาบัน และการปฏิรูปกฎหมาย (Human Rights and Business : Plural Legal Approaches to Conflict Resolution, Institutional Strengthening and Legal Reform)” ในปี ๒๕๕๔ ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ที่ประชุมประกอบด้วย ผู้แทนของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANF) และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคม ได้ร่วมกันประกาศถ้อยแถลงบาหลีในด้านสิทธิมนุษยชนและเกษตรพาณิชย์ (Bali Declaration on Human Rights and Business) ซึ่งกล่าวถึงการสร้างความร่วมมือและความพยายามในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชุมชนท้องถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์ ชนเผ่า กลุ่มชนพื้นเมือง และการสร้างสมดุลระหว่างสิทธิในการพัฒนา สิทธิมนุษยชน และธุรกิจในประเด็นการจัดการทรัพยากรที่เป็นธรรมและเสมอภาค โดยส่วนหนึ่งของถ้อยแถลงดังกล่าวแสดงเจตนารมณ์ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียที่จะผลักดันให้เกิดการดำเนินการดังกล่าว

ซึ่งต่อมา ในการประชุมคณะทำงานด้านวิชาการ (Technical Working Group : TWG) ในกรอบ SEANF ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ กสม. ได้นำเสนอโครงการดำเนินงานศึกษาวิจัยประเด็นตามแผนยุทธศาสตร์ในกรอบ SEANF เรื่อง “มาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชุมชน สิทธิการพัฒนา และชุมชนพื้นเมืองที่เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชน” เพื่อเป็นการสร้างปฏิบัติการร่วมและค้นหามาตรการสำหรับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชุมชน สิทธิการพัฒนา และชุมชนพื้นเมืองที่เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งทำให้เกิดแผนงานการทำงานและดัชนีชี้วัดในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชน โดยจะนำมาใช้ขยายผลสู่กรอบ SEANF ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชน สิทธิการพัฒนา และชุมชนพื้นเมืองต่อไป โดยมอบหมายให้สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศดำเนินโครงการดังกล่าว พร้อมกับนำเสนอความคืบหน้าในการดำเนินการต่อที่ประชุมของสถาบันสิทธิมนุษยชนตามกรอบความร่วมมือของ SEANF ทั้งในการประชุมประจำปี ครั้งที่ ๙ ซึ่งจัดขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ กันยายน ๒๕๕๕ และการประชุมคณะทำงานด้านวิชาการ (TWG) ของกรอบความร่วมมือ SEANF ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงดิลี ประเทศติมอร์ เลสเต้ ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ซึ่งมีการเน้นย้ำการดำเนินโครงการการศึกษาและการพัฒนาในเชิงประเด็นร่วมกัน (Thematic Project) พร้อมกับการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน (Capacity Building) และการสร้างคุณค่าของความเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

หลังจากที่มีการปฏิบัติงานตามกรอบข้อตกลงในถ้อยแถลงบาหลี (Bali Declaration) ที่แสดงเจตนารมณ์ไว้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (การประชุมครั้งที่ ๑) ก็มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ "การปฏิบัติการและความก้าวหน้าตามข้อกำหนดปฏิญญาบาหลี : สิทธิมนุษยชนกับผลกระทบของเกษตรเชิงพาณิชย์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" (การประชุมครั้งที่ ๒) ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ โดยผู้แทนของ SEANF และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคม ได้ร่วมกันเน้นย้ำการปฏิบัติ และความพยายามในการดำเนินงานตามประกาศถ้อยแถลงบาหลีในด้านสิทธิมนุษยชนและเกษตรพาณิชย์ (Bali Declaration on Human Rights and Business) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ในการประชุมครั้งที่ ๒ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ในผลกระทบของการลงทุนหรือการดำเนินงานของธุรกิจข้ามชาติต่อการใช้ทรัพยากรที่ดินของชุมชนท้องถิ่น โดย กสม. ได้นำเสนอแนวทางในการตรวจสอบกรณีร้องเรียนดังกล่าวโดยใช้หลักสิทธิมนุษยชนและการประกอบธุรกิจ (Human Rights and Business) และการประกอบธุรกิจที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR) โดยใช้กลไกความร่วมมือตามกรอบ SEANF ในการดำเนินงาน

ต่อมา ในการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์รูปแบบการปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามกรอบ SEANF พร้อมกับการปรึกษา หารือ และการจัดเตรียมกลไกและกระบวนการสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองในเอเชีย ในระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย โดยในการประชุมดังกล่าว ผู้ประสานงานของ Forest People Taskforce ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และผู้เข้าร่วมการประชุมจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามกรอบความร่วมมือของ SEANF ได้หารือกับผู้แทน กสม. (นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) พร้อมเสนอให้ กสม. เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเกษตรพาณิชย์ ครั้งที่ ๓ พร้อมรูปแบบการดำเนินการต่างๆ โดยจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๖ – ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ ซึ่งในการประชุมดังกล่าวมีการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยประเด็นตามแผนยุทธศาสตร์ในกรอบ SEANF เรื่อง "มาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชุมชน สิทธิการพัฒนา และชุมชนพื้นเมือง ที่เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชน"

❊ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสิทธิชุมชน และสิทธิการพัฒนา : การเรียนรู้จากประสบการณ์ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในกรอบ SEANF ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงเทพฯ และ จังหวัดระยอง

สืบเนื่องจากการประชุม Technical Working Group ของ SEANF ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ที่ประเทศฟิลิปปินส์ ที่ประชุมเห็นพ้องร่วมกันที่จะสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับ กสม. ในการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านสิทธิการพัฒนาและสิทธิชุมชนสำหรับสมาชิกของ SEANF โดยให้เป็นเวทีสำหรับสมาชิกในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานระหว่างกัน การอบรมได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ ที่กรุงเทพฯ โดยมีผู้แทน

จากสถาบันสิทธิมนุษยชน ๔ ประเทศ ประกอบด้วย มาเลเซีย ติมอร์ เลสเต้ เมียนมาร์ และไทยเข้าร่วม

ผู้เข้ารับการอบรมได้รับฟังการบรรยายเกี่ยวกับการตรวจสอบภาคธุรกิจ สิทธิชุมชน และสิทธิในการพัฒนาจาก ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์ ประธาน กสม. และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และได้เดินทางไปจังหวัดระยอง เพื่อศึกษาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่รอบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน รวมทั้งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานโดยนำหลักการต่างๆ มาปรับใช้ เช่น ยุทธศาสตร์ในการทำงานร่วมกัน มากกว่าการเป็นคู่ขัดแย้งกับภาคธุรกิจ (Co-Op Strategies) การดำเนินโครงการพัฒนาที่เน้นแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights-Based Approach) และการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence) เป็นต้น

๓.๔.๒ ความร่วมมือกับสหประชาชาติและกรอบความร่วมมือต่างๆ

๑) ความร่วมมือกับสหประชาชาติ

❊ การเข้าร่วมประชุม World Forum on Business ระหว่างวันที่ ๓-๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ สำนักงานสหประชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส

นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะประธานอนุกรรมการ ด้านสิทธิชุมชน ได้รับเชิญเป็นผู้บรรยายและนำเสนอประสบการณ์การทำงานของ กสม. เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดนภายใต้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจเสรีนิยมในภูมิภาคเอเชีย ต่อที่ประชุม World Forum on Business โดยมี นายปริญญา ศิริสารการ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวด้วย

ในการประชุมครั้งนี้ ผู้แทนของ กสม. ได้รับการยอมรับจากองค์กรและหน่วยงานระหว่างประเทศ ในกรณีการปฏิบัติงานเชิงรุกในการตรวจสอบกรณีร้องเรียนข้ามพรมแดนของประเทศตามแนวทางสิทธิมนุษยชน โดยได้นำเสนอรายงานประสบการณ์ของ กสม. เรื่อง “การดำเนินการของ กสม. ตามหลักการชี้แนะขององค์การสหประชาชาติต่อกรณีการทำธุรกิจข้ามพรมแดนของประเทศ (NHRCT’s Implementation on the UN Guiding Principles towards Transboundary Business)” อีกทั้งยังได้รับเชิญให้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประชุมนอกรอบ (Side Events) เรื่อง “การตรวจสอบการลงทุนทางธุรกิจ และการเข้าถึงการเยียวยาในบริบทของอุตสาหกรรมการขุดเจาะหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มข้น กรณีศึกษาจากประเทศฟิลิปปินส์ แอฟริกาใต้ ปาเลสไตน์ และไทย (Due Diligent and Access to Remedy in the Context of Extractive Industries : Cases in the

Philippines, Southern Africa, Palestine and Thailand) ซึ่งจัดโดย Franciscans International, Fastenopfer, ACT Alliance, Al-Haq, Misereor, International Catholic Center of Geneva และยังได้พบปะ แลกเปลี่ยน และหารือแนวทางความร่วมมือกับผู้แทนองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน อาทิ Association for the Prevention of Torture : APT และฝ่ายเลขานุการของคณะผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติ และ OHCHR เป็นต้น ซึ่งเป็นการประสานความร่วมมือของ กสม. กับองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนต่อไป

- **การเข้าร่วมการสัมมนาระดับภูมิภาคเรื่องการคุมขังบุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายคนเข้าเมืองในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Regional Consultation on Immigration Detention for South and Southeast Asia) ระหว่างวันที่ ๗–๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ณ โรงแรมวินด์เซอร์ กรุงเทพฯ**

การสัมมนาดังกล่าวจัดขึ้นโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees : UNHCR) ร่วมกับ International Detention Coalition ซึ่งเป็นเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมในประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคุมขัง เช่น ผู้ลี้ภัยและผู้โยกย้ายถิ่นฐานมีที่ตั้งสำนักงานอยู่ที่ประเทศออสเตรเลีย การสัมมนาจัดขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างผู้ที่ทำงานให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ถูกคุมขังตามกฎหมายคนเข้าเมืองในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่อาจเข้าข่ายเป็นผู้ลี้ภัย โดยเน้นแนวทางสำคัญสองประการ

แนวทางแรก คือ การแสวงหาแนวทางอื่นแทนการกักขัง เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้มักถูกกักขังเป็นเวลานานหรือไม่มีกำหนดเวลาที่ชัดเจน เพราะไม่สามารถส่งกลับประเทศต้นทางได้จนกว่าสถานการณ์ในประเทศต้นทางจะมีความปลอดภัย หรือจนกว่าจะได้รับการรับรองสถานะเป็นผู้ลี้ภัยและได้รับการตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม โดยจะให้ความสำคัญกับผู้ถูกกักขังที่เป็นเด็กเป็นพิเศษ

ส่วนแนวทางที่สอง คือ ในระหว่างที่บุคคลกลุ่มนี้ยังถูกกักขัง องค์กรที่เกี่ยวข้องควรมีการดูแลให้ผู้ถูกกักขังมีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสม ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมสัมมนาในฐานะผู้แทนของ กสม. ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานในเรื่องนี้กับผู้เข้าร่วมจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ทั้งการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของชาวต่างชาติที่อยู่ในห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดูแลผู้ถูกคุมขังไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการศึกษากฎหมายคนเข้าเมืองของไทยเพื่อพิจารณาทางเลือกอื่นแทนการคุมขัง เป็นต้น

- **การหารือระหว่างประธาน กสม. กับคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในเกาหลีเหนือ (Commission of Inquiry on Human Rights in North Korea) ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ กรณีการถูกลักพาตัวของนางสาวอโนชา ปันจ้อย เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๖ ณ สำนักงานสหประชาชาติ กรุงเทพฯ**

ประธาน กสม. ได้ให้ข้อมูลแก่นาย Michael Kirby ประธานกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงฯ ว่า กสม. ได้พบกับนายโทโมฮารุ เอบีฮาระ ประธานกลุ่มช่วยเหลือผู้ที่ถูกลักพาตัวโดยเกาหลีเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และนายสุคำ ปันจ้อย พี่ชายของนางสาวอโนชาฯ โดยได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณา และมอบหมายให้คณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านเด็ก สตรี และความเสมอภาคของบุคคล ดำเนินการตรวจสอบ โดยจะเร่งดำเนินการและแจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบโดยเร็ว

๒) ความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกรอบความร่วมมืออื่นๆ

❊ การเข้าร่วมประชุม Paris Principles +20 International Conference เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๖ ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี

ประธาน กสม. ได้เข้าร่วมประชุม Paris Principle +20 International Conference ตามคำเชิญรองประธานสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของสาธารณรัฐเกาหลี พร้อมกับเป็นผู้นำการเสนอรายงาน (Presentation) ในหัวข้อ “Growth, Strength and Challenges of the NHRIs” ภายใต้ระเบียบวาระการประชุมเรื่อง “Meaning of the 20th Anniversary of the Adoption of the Paris Principles”

สำหรับผลการประชุมที่สำคัญ ได้แก่ การรับทราบความเป็นมาของการรับรองหลักการปารีส โดยที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๘ การเจริญเติบโตและการขยายบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเวทีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในกรอบการประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ การจัดทำรายงานคู่ขนานภายใต้กระบวนการ UPR การปฏิบัติงานของคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือ ICC และการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิฯ โดยคณะอนุกรรมการประเมินสถานะของ ICC และการจัดทำ General Observations เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตีความตามหลักการปารีส

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้เห็นชอบกับบทบาทหลักของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ใน ๔ ประเด็น คือ (๑) การสอบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ (๒) การสร้างความตระหนักให้แก่ทุกภาคส่วนในเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการจัดทำรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (๓) การติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐที่มีต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐเข้าเป็นภาคี และการจัดทำรายงานคู่ขนานเพื่อเสนอต่อ Treaty Bodies ต่างๆ และ (๔) ร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งในกรอบสหประชาชาติและในระดับภูมิภาค

ขณะเดียวกัน ที่ประชุมยังเน้นย้ำความสำคัญของการใช้หลักการปารีสในการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลก โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นอิสระจากรัฐบาลที่จำเป็น

ต้องระบุไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย การมีอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวางในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีหลากหลายประเด็น ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ

❊ การเข้าร่วมประชุมสัมมนาเอเชีย-ยุโรป อย่างไม่เป็นทางการ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก

การสัมมนาเอเชีย-ยุโรปอย่างไม่เป็นทางการ ในประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๐ โดยในปี ๒๕๕๖ จัดขึ้นเป็นครั้งที่ ๑๓ ภายใต้หัวข้อสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม (Human Rights and Environment) และเป็นการจัดร่วมกันระหว่าง Asia-Europe Foundation (ASEF) สถาบัน Raoul Wallenberg กระทรวงการต่างประเทศสวีเดน ฝรั่งเศส และฟิลิปปินส์ โดยมีกระทรวงการต่างประเทศเดนมาร์ก และสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเดนมาร์กเป็นเจ้าภาพ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงโคเปนเฮเกน และมีผู้เข้าร่วมประชุมมากกว่า ๑๓๐ คน จากหน่วยงานของรัฐบาล ภาคประชาสังคม นักวิชาการ นักกฎหมาย และผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อหารือร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งท้าทายที่เกิดขึ้นจากความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ประธาน กสม. ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมสัมมนาในครั้งนี้ ในฐานะประธาน APF โดยการประชุมได้แบ่งหัวข้อหลักของการหารือออกเป็น ๔ หัวข้อ คือ

๑) ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม
๒) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาที่ยั่งยืน สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน
๓) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการมีส่วนร่วม และการเข้าถึงความยุติธรรม
๔) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

จากการหารือทั้งในที่ประชุมเต็มคณะ (Plenary) และในช่วงแบ่งกลุ่ม ที่ประชุมได้มีข้อเสนอแนะ (recommendations) ต่อประเทศสมาชิกเอเชีย-ยุโรป (ASEM) ที่สำคัญ ดังนี้

(๑) รัฐควรต้องใช้แนวทางด้านสิทธิมนุษยชนในการกำหนดนโยบายการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในระดับชาติ
(๒) ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐต้องชั่งน้ำหนักระหว่างการพัฒนาและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการรักษาสภาพแวดล้อม รวมทั้งการประเมินผลกระทบทางด้านสังคม สิทธิมนุษยชน และสิ่งแวดล้อม
(๓) รัฐต้องตระหนักถึงความสำคัญของมิติทางด้านสิทธิมนุษยชนในกรอบการเจรจาระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม
(๔) รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบททางด้านสิทธิมนุษยชน

(๕) บุคลากรทางด้านตุลาการ นักกฎหมาย อัยการ และข้าราชการควรได้รับการอบรมให้มีและรับความรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองรักษาสภาพแวดล้อม

(๖) รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์โครงการพัฒนาต่างๆ ก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินการในระดับบริหาร

(๗) ชนพื้นเมืองดั้งเดิมต้องได้รับข้อมูลที่เพียงพอและเห็นชอบกับโครงการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของพวกตน และสามารถติดตามการดำเนินโครงการได้

(๘) ควรมีการประชุมหารือทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ เพื่อพิจารณาและแสวงหาทางออกในการแก้ไขปัญหาของผู้พลัดถิ่นที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ประธาน กสม. ยังได้รับเชิญจากฝ่ายเลขานุการของการจัดประชุมให้ร่วมในกระบวนการหารือพิเศษกับศาสตราจารย์ John Knox ผู้เชี่ยวชาญขององค์การสหประชาชาติ ด้านสิ่งแวดล้อมกับสิทธิมนุษยชน เพื่อหาข้อมูลจากภาคส่วนต่างๆ ในการจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๗

๓.๘.๓ ความร่วมมือกับภาคประชาสังคม

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้เข้าร่วมการประชุม/สัมมนาที่จัดโดยองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ ดังนี้

* **การเข้าร่วมประชุม The 2013 Padjadjaran International Legal Conference Series : 2nd Padjadjaran International Conference on Human Rights และ 1st Padjadjaran International Confernce on International Law and Comparative Law ระหว่างวันที่ ๒๒–๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ มหาวิทยาลัย Padjadjaran เมืองบันดุง สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**

การประชุมครั้งนี้ มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในอาเซียน การรวมตัวเป็นภูมิภาค กฎหมายเปรียบเทียบ และกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน และความก้าวหน้าล่าสุดของกลไกดังกล่าว การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ภาควิชาการและภาคเอกชน

❊ **การประชุม 2nd Jakarta Human Rights Dialogue Prevention of Torture in the ASEAN Region ระหว่างวันที่ ๒-๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**

คณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อินโดนีเซีย (Indonesian AICHR) ร่วมกับ Working group on Human Rights จัดการประชุมครั้งนี้ เพื่อหารือแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการต่อต้านการทรมาน และเพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการตามข้อ ๑๔ ของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration : AHRD) โดยที่ประชุมได้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกลไกภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก เพื่อนำมาประยุกต์เข้ากับรูปแบบการดำเนินงานในภูมิภาค การหารือเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภูมิภาคในการป้องกันการกระทำทรมาน มีการสรุปบทเรียนที่ได้รับผลกระทบ ช่องว่างของการดำเนินการต่อไปและบทบาทของภาคส่วนต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการหารือเกี่ยวกับความร่วมมือภูมิภาคในการป้องกันการกระทำทรมาน และความเป็นไปได้สำหรับความร่วมมือภายในและระหว่างกันของภูมิภาคอีกด้วย

❊ **การประชุม Enhancing Realization of Women's Human Rights and Access to Justice Regional Dialogue with Southeast Asian National Human Rights Institutions (NHRIs) and Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) Human Rights Mechanisms ระหว่างวันที่ ๔-๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**

การประชุมครั้งนี้ จัดโดย International Women's Rights Action Watch (IWRAW) Asia Pacific ร่วมกับ Komnas Perempuan อินโดนีเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งและร่วมมือทำงานกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเรื่องผู้หญิง สร้างเครือข่ายกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน และเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับอุปสรรคและข้อท้าทาย รวมถึงแนวทางที่จะก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านั้น ในระหว่างการประชุมมีการหารือเกี่ยวกับอาณัติของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การใช้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women : CEDAW) กับข้อท้าทายประเด็นสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การทำงานกับกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANF) กับการพัฒนาสิทธิของผู้หญิง การทำงานร่วมกันกับกลไกสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและขั้นตอนการเพิ่มความเข้มแข็งระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน รวมถึงได้มีการแบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการทำงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับกลไกในประเทศ

❊ **การประชุม Workshop on the Human Rights Implications of the ASEAN Community Blueprints ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**

Working Group for an ASEAN Human Rights Mechanism (Working Group) ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งนี้ โดยได้มีการหารือเกี่ยวกับพิมพ์เขียว (Blueprint) ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือที่สำคัญ ๓ ด้านของอาเซียน ที่จะนำไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนเดียวกันที่มีเสถียรภาพ ได้แก่ เสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคง เสาหลักด้านเศรษฐกิจ และเสาหลักด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัจจุบันภาคส่วนต่างๆ ได้มีการนำประเด็นสิทธิมนุษยชนทั้งสามประเด็นไปใช้มากน้อยเพียงใด และจะสามารถหยิบยกประเด็นดังกล่าวมาพัฒนาได้อย่างไร ตลอดจนรูปแบบการทำงานของภาคส่วนต่างๆ รวมถึงแนวทางที่จะทำให้ประเด็นสิทธิมนุษยชนในอาเซียนมีความเข้มแข็งมากขึ้น

- **การประชุม Workshop on Women, Peace and Security in ASEAN ระหว่างวันที่ ๙-๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงมะนิลา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์**

Working Group for an ASEAN Human Rights Mechanism (Working Group) ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม Workshop on Women, Peace and Security in ASEAN เพื่อสร้างความตระหนักของผู้เข้าร่วมประชุมในประเด็นเกี่ยวข้องกับผู้หญิง สันติภาพ และความมั่นคง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน

- **การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “Millennium Development Goals Post 2015 and Human Rights” ระหว่างวันที่ ๑๑–๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**

ซึ่งร่วมกันจัดขึ้นระหว่างผู้แทนคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กระทรวงต่างประเทศอินโดนีเซีย และ Regional EU-ASEAN Dialogue Instrument : READI โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ องค์การระหว่างประเทศ และผู้แทนภาคประชาสังคม ในการจัดทำข้อเสนอเรื่องการนำมิติทางด้านสิทธิมนุษยชนมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ(Millennium Development Goals : MDGs) และกระบวนการพัฒนาภายหลังปี ๒๕๕๘ (Post - 2015 Development Agenda) โดยที่ประชุมมีความเห็นว่า การพัฒนาที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะการขจัดความยากจน การไม่เลือกปฏิบัติ และการขจัดความไม่เท่าเทียมกัน การเข้าถึงความยุติธรรม ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศสมาชิกของอาเซียน นอกจากนี้ ผู้แทนสำนักงาน กสม. ที่ได้เข้าร่วมประชุมยังได้ทำหน้าที่ประธานการประชุมภายใต้ระเบียบวาระว่าด้วยการเชื่อมโยงประเด็นการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. ๒๐๑๕ กับสิทธิมนุษยชนในอาเซียน ซึ่งเป็นการหารือเกี่ยวกับกลไกทางด้านสิทธิมนุษยชนต่างๆ ของอาเซียนในการรองรับกับระเบียบวาระด้านการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๕๘ อาทิ คณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Asean

Intergovernmental Commission on Human Rights : AICHR) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Declaration on Human Rights : DHR) วิสัยทัศน์อาเซียนสำหรับปี พ.ศ.๒๕๕๘ (ASEAN Vision Post 2015) ซึ่งกลไกเหล่านี้จะมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาที่ยั่งยืนกับสิทธิมนุษยชน

- **การประชุม The Sixth Beijing Forum on Human Rights เรื่อง การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาสิทธิมนุษยชนที่ยั่งยืน (Constructing an Environment for Sustainable Human Rights Development) ระหว่างวันที่ ๑๒ ถึง ๑๓ กันยายน ๒๕๕๖ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน**

การประชุมดังกล่าวจัดโดย China Society for Human Rights Studies และ China Foundation for Human Rights Development ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากสถาบันสิทธิมนุษยชน นักกฎหมาย นักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั่วโลก มากกว่า ๑๓๐ คน ตลอดจนสื่อมวลชนของจีน ได้มีเสนอกรณีศึกษางานวิจัยในหัวข้อหลัก ได้แก่ (๑) Rule of Law and Human Rights (๒) Social Construction and Human Rights และ (๓) Region Security and Human Rights ผู้แทนของสำนักงาน กสม. ๒ คน ได้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ และการประชุมกลุ่มย่อย โดยได้นำเสนอรายงานในหัวข้อเรื่อง “Good Governance and Due Diligence for Promotion and Protection of Human Rights with Challenge of Cross-Boundary Cases” ซึ่งที่ประชุมเห็นด้วยว่า ภาคส่วนธุรกิจมีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืนและในฐานะที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักด้านสิทธิมนุษยชนให้กับภาคธุรกิจภายใต้กรอบของ Coorporate Social Responsibility : CSR ซึ่งเน้นย้ำว่าการดำเนินธุรกิจอันจะไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้นต้องอยู่ภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดีโดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

๓.๔.๔ การติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

ในปี ๒๕๕๖ สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี โดยการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเรื่องของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของสนธิสัญญาบางฉบับ และการดำเนินการเพื่อให้บุคคลได้รับสิทธิที่ได้รับการรับรองในสนธิสัญญาในทางปฏิบัติ การเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาบางฉบับเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังได้ให้ความร่วมมือกับกลไกด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) การให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

สำนักงาน กสม. ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมาธิการคณะที่สอง ในคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร เพื่อศึกษาและตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในประเด็นการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ซึ่งมีทั้งร่างแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทรมาน พ.ศ. .... ที่เสนอโดยมูลนิธิผสานวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๑๓ และ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ณ ห้องประชุมอาคารรัฐสภา ๓

ผู้แทนสำนักงาน กสม. ได้ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นแก่คณะอนุกรรมาธิการฯ ว่าอนุสัญญาฯ ไม่ได้กำหนดว่ารัฐภาคีจะต้องใช้แนวทางใดหรือดำเนินการอย่างไรในการปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในอนุสัญญาฯ รัฐภาคีจึงมีดุลยพินิจที่จะพิจารณาตามความเหมาะสม แต่หลักการสำคัญอยู่ที่ รัฐภาคีจะต้องทำให้แน่ใจว่าการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายนั้นจะทำให้บุคคลจะได้รับการคุ้มครองสิทธิตามอนุสัญญาฯ ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งถือเป็นพันธกรณีที่สำคัญของรัฐภาคีอนุสัญญาฯ หลังจากได้รับฟังข้อมูลจากฝ่ายต่างๆ แล้ว ที่ประชุมได้มีมติให้ตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาข้อเสนอการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ ทั้งของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และมูลนิธิผสานวัฒนธรรม โดยให้ดำเนินการเรื่องนี้ให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน

จากการศึกษาเรื่องดังกล่าว คณะทำงานฯ ได้ข้อสรุปว่า การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ควรใช้แนวทางของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ แต่ได้ปรับปรุงร่างแก้ไขกฎหมายของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเพิ่มเติมในบางประเด็น หลังจากนั้น คณะอนุกรรมาธิการฯ ได้จัดการรับฟังความเห็นต่อข้อแก้ไขกฎหมายดังกล่าวจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๖ ซึ่งผู้แทนสำนักงาน กสม. ได้เข้าร่วมให้ข้อคิดเห็นในประเด็นต่างๆ เพื่อให้ข้อแก้ไขกฎหมายสอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ มากยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. ได้มีส่วนร่วมให้ข้อคิดเห็นในการจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ของ กสม. โดยเสนอแนะว่ารัฐบาลควรกำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และควรมีการจัดกระบวนการสอบสวนคดีการทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อประกันว่าการดำเนินคดีจะมีความเป็นกลาง นอกจากนี้ รัฐควรอบรมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งในฝ่ายบริหารและตุลาการให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ ด้วย

๒) การให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

(๑) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย

เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. ได้เข้าร่วมการประชุมเพื่อส่งเสริมการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance - CED) เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๖ ณ อาคารศศนิเวศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การประชุมดังกล่าวจัดโดย Asian Federation Against Involuntary Disappearances (AFAD) ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรณรงค์ให้รัฐบาลประเทศต่างๆ คุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย ตลอดจนสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CED สำนักงานของ AFAD ตั้งอยู่ที่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีองค์กรภาคประชาสังคมของประเทศต่างๆ เป็นเครือข่าย ได้แก่ บังกลาเทศ ติมอร์ เลสเต้ อินโดนีเซีย อินเดีย เนปาล ศรีลังกา ไทย ปากีสถาน และเกาหลีใต้ การประชุมครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมการประชุมจากประเทศในภูมิภาค ได้แก่ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เนปาล และไทย

ในส่วนของประเทศไทย อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ระบุว่า ไทยจะให้สัตยาบันอนุสัญญา CED ในปี ๒๕๕๗ รวมถึงจะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ต่อไป ส่วนเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า กสม. สนับสนุนให้รัฐบาลเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CED โดยเสนอให้รัฐบาลพิจารณาลงนามก่อนเพื่อแสดงให้ประชาคมระหว่างประเทศ ขณะนี้ เมื่อรัฐบาลได้ลงนามในอนุสัญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ แล้ว รัฐบาลควรเร่งแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาฯ เพื่อจักได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ โดยเร็ว ซึ่ง กสม. กำลังศึกษาเรื่องนี้และจะได้มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาลต่อไป

ในขณะเดียวกัน สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นเพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ของ กสม. ซึ่งมีข้อสรุปว่า กสม. สนับสนุนแนวทางของรัฐบาลที่จะมีการตรากฎหมายขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันการบังคับให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย พ.ศ. .... เพื่อรองรับการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ นอกจากนี้ รัฐบาลควรกำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนในการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งควรมีการจัดกระบวนการสอบสวนคดีบุคคลถูกบังคับให้สูญหายและการดำเนินคดีที่มีความเป็นกลาง และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ แก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่ในฝ่ายตุลาการ เช่นเดียวกันกับในกรณีของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ด้วย

(๒) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

สำนักงาน กสม. ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเข้าเป็นภาคี

พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ที่จัดโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะกรรมาธิการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists : ICJ) เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๕ ที่โรงแรมเดอะสุโกศล และได้ร่วมบรรยายในหัวข้อ “แนวทางการขับเคลื่อนการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับฯ ของไทย” โดยได้กล่าวถึงบทบาทของ กสม. หากได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นกลไกระดับชาติในการป้องกันการทรมานตามพิธีสารฯ หรือที่เรียกว่า National Preventive Mechanism (NPM) ความพร้อมและศักยภาพของ กสม. ในการทำหน้าที่ตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังบุคคล ความต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาลในการทำหน้าที่ดังกล่าว รวมถึงการร่วมมือกับคณะอนุกรรมการป้องกันการทรมานของสหประชาชาติ (Sub - Committee on Prevention of Torture) ในการดูแลหน่วยงานของรัฐให้มีการปฏิบัติที่เป็นไปตามพิธีสารฯ

(๓) พิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เรื่อง การยกเลิกโทษประหารชีวิต

ในปี ๒๕๕๖ กสม. ได้มีการพิจารณาประเด็นเรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทย และได้เห็นชอบให้มีการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในเรื่องนี้ต่อรัฐบาล เพื่อให้ กสม. ได้รับข้อมูลและข้อคิดเห็นในเรื่องนี้อย่างรอบด้าน กสม. ได้มอบหมายให้สำนักงาน กสม. ส่งผู้แทนเข้าร่วมการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญเรื่องโทษประหารชีวิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่จัดโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights : OHCHR) ร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมเชอราตัน การสัมมนาดังกล่าวมีผู้เชี่ยวชาญจากประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาเข้าร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิรูปโทษประหารชีวิตเพื่อสนับสนุนความพยายามของรัฐบาลในภูมิภาคในการยกเลิกหรือจำกัดการใช้โทษดังกล่าว การเข้าร่วมการสัมมนาทำให้ กสม. ได้รับทราบแนวโน้มของประเทศต่างๆ เกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต การชะลอหรือการจำกัดใช้โทษประหารชีวิตสำหรับประเทศที่ยังคงโทษดังกล่าว การตีความความหมายของ “คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” (most serious crimes) ตามที่ปรากฏในข้อ ๖.๒ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมถึงการให้หลักประกันขั้นต่ำเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิต เช่น สิทธิในการขออภัยโทษ และสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม ตามข้อ ๖.๕ และข้อ ๑๔ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่ง กสม. จะได้พิจารณานำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายในเรื่องนี้ต่อรัฐบาลต่อไป

ในขณะเดียวกัน สำนักงาน กสม. ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมร่วมกับคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา เพื่อหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับองค์การ Amnesty International (ประเทศไทย) เกี่ยวกับประสบการณ์ในกระบวนการยุติธรรมและการใช้โทษประหารชีวิต เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ ห้องประชุมอาคารรัฐสภา ๓ ในการประชุมดังกล่าว

ผู้แทนสำนักงาน กสม. ได้ให้ข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องนี้ของคณะกรรมาธิการฯ ว่า ประเทศไทยได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยได้ปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อยกเลิกการประหารชีวิตเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และสำหรับหญิงตั้งครรภ์ได้ลดโทษจากการประหารชีวิตมาเป็นการจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งเป็นความก้าวหน้าที่สอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๖ วรรคห้า ในทางปฏิบัติประเทศไทยมิได้มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ยกเว้นในปี ๒๕๕๒ ที่ประเทศไทยได้ประหารชีวิตนักโทษคดียาเสพติดจำนวน ๒ ราย

กสม. ได้มีการหารือในเรื่องโทษประหารชีวิต และเห็นว่าประเทศไทยควรดำเนินการเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ รัฐบาลไทยควรพิจารณามาตรการทางเลือกอื่นเพื่อมาทดแทนโทษประหารชีวิตที่จะใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง ในชั้นนี้ กสม. อยู่ระหว่างการพิจารณามาตรการต่างๆ ทั้งในด้านกฎหมายด้านบริหารด้านสังคมและด้านการศึกษาที่ควรนำมาใช้เพื่อเตรียมการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยมาตรการดังกล่าว กสม. จะจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเสนอต่อรัฐบาลต่อไป จากการประชุมดังกล่าว คณะกรรมาธิการฯ ของวุฒิสภา ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติมีแนวโน้มให้ความสนใจและได้แสดงทัศนคติเชิงบวกที่จะศึกษาเรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิตในชั้นรายละเอียดต่อไป

๓) การเข้าร่วมการประชุม/สัมมนาเพื่อส่งเสริมการดำเนินการตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี

(๑) การเข้าร่วมการสัมมนา เรื่อง การส่งเสริมความยุติธรรมเพื่อสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสตรี

ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ณ เมืองปูตราจายา ประเทศมาเลเซีย โดยมี นางวิสา เบ็ญจะมโน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทน

การสัมมนาครั้งนี้จัดขึ้นโดยองค์กร International Women's Rights Action Watch (IWRAW) ซึ่งทำงานเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women : CEDAW) มาเป็นระยะเวลากว่า ๒๐ ปี และมีวัตถุประสงค์หลักที่มุ่งเน้นเรื่องสิทธิของสตรีตามที่ระบุไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights – ICESCR) ซึ่งยังเป็นข้อท้าทายสำหรับสตรีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบัน IWRAW สนับสนุนให้ประเทศต่างๆ ดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจัง (Sustainable development goals) และหวังว่ารัฐบาลของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้จะให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญา CEDAW และ ICESCR เรื่องกระบวนการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิตามอนุสัญญาฯ และกติกาฯ ต่อไป

ในการสัมมนาได้มีการนำเสนอว่าอนุสัญญา CEDAW มีหลักการสำคัญที่เน้นเรื่องความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ รัฐภาคีอนุสัญญา CEDAW มีหน้าที่ต้องทำให้หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ในอนุสัญญาฯ สามารถนำไปปรับใช้ได้และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักประกันทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทั้งความเสมอภาคทางกฎหมายและการได้รับประโยชน์จากกฎหมายดังกล่าวอย่างเท่าเทียม ส่งเสริมให้สตรีสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้ ตลอดจนมีการจัดตั้งกลไกรับเรื่องร้องเรียน และเมื่อเกิดการละเมิดสิทธิ รัฐต้องมีมาตรการเพื่อชดเชยเยียวยาแก่บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิด้วย ส่วนสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสตรีนั้น แม้ว่าอนุสัญญา CEDAW จะไม่ได้กล่าวถึงโดยตรง แต่อนุสัญญา CEDAW ยังมีความเชื่อมโยงกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนฉบับอื่นๆ รวมถึงกติกา ICESCR ซึ่งได้รับรองสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิในการทำงานและมีเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสม เป็นธรรม สิทธิที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน และสิทธิที่จะหยุดงาน สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการและการประกันสังคม การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว สิทธิที่จะมีมาตรฐานชีวิตที่ดีพอเพียง สิทธิที่จะมีสุขภาวะด้านกายและใจที่ดีที่สุดที่เป็นไปได้ สิทธิในการศึกษา สิทธิในวัฒนธรรมและการได้รับประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์

ผู้จัดการสัมมนาได้รณรงค์ให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญา CEDAW และกติกา ICESCR ซึ่งเป็นพิธีสารที่กำหนดให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิที่ได้รับการรับรองในสนธิสัญญาทั้งสองฉบับสามารถส่งเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิไปยังคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาได้ หากไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ ในส่วนของไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญา CEDAW แล้วเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ แต่ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของกติกา ICESCR ซึ่ง กสม. ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการชุดที่เกี่ยวข้องศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะในเรื่องนี้ต่อรัฐบาลต่อไป

(๒) การฝึกอบรม เรื่อง “บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของแรงงานย้ายถิ่น”

ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงมะนิลา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

สำนักงาน กสม. ได้ส่งเจ้าหน้าที่ ๑ คน เข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของแรงงานย้ายถิ่น ซึ่งจัดโดย Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิของแรงงานย้ายถิ่นและสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการสนับสนุนเพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ โดยการดำเนินการศึกษา ฝึกอบรม และวิจัย บทบาทในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานทั้งของบริษัทนายหน้าเอกชน และรัฐบาล ตลอดจนพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศต่างๆ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค เช่น คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาฉบับต่างๆ กลไกด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) เพื่อร่วมกันคุ้มครองสิทธิของแรงงานย้ายถิ่น

๓.๙ การบริหารจัดการ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ วรรคท้าย บัญญัติให้ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งการปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่ว่าด้วย กสม. ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญปรากฏตามร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... และตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๗ บัญญัติให้สำนักงาน กสม. เป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภาตามกฎหมาย ว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภา ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และมาตรา ๑๘ บัญญัติให้สำนักงาน กสม. มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการ และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ
๒. รับคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการและดำเนินการสืบสวน หรือตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการยื่นคำร้อง ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
๓. ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
๔. ประสานงานกับหน่วยราชการ องค์การเอกชน หรือองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
๕. ในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
๖. ปฏิบัติการอื่นใด ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

โดยมี เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงาน กสม. ขึ้นตรงต่อประธาน กสม. และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง (พนักงานจ้างเหมา) ของสำนักงาน กสม. โดยได้มอบหมายและมอบอำนาจตามภารกิจให้รองเลขาธิการฯ สั่งและปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการ กสม.

๓.๙.๑ โครงสร้างการบริหารของ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ตามประกาศคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ สำนักงาน กสม. มีการแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น ๖ สำนัก ๒ กลุ่มงาน และ ๑ หน่วย ดังปรากฏตามแผนผังโครงสร้าง ต่อไปนี้

แผนผังโครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

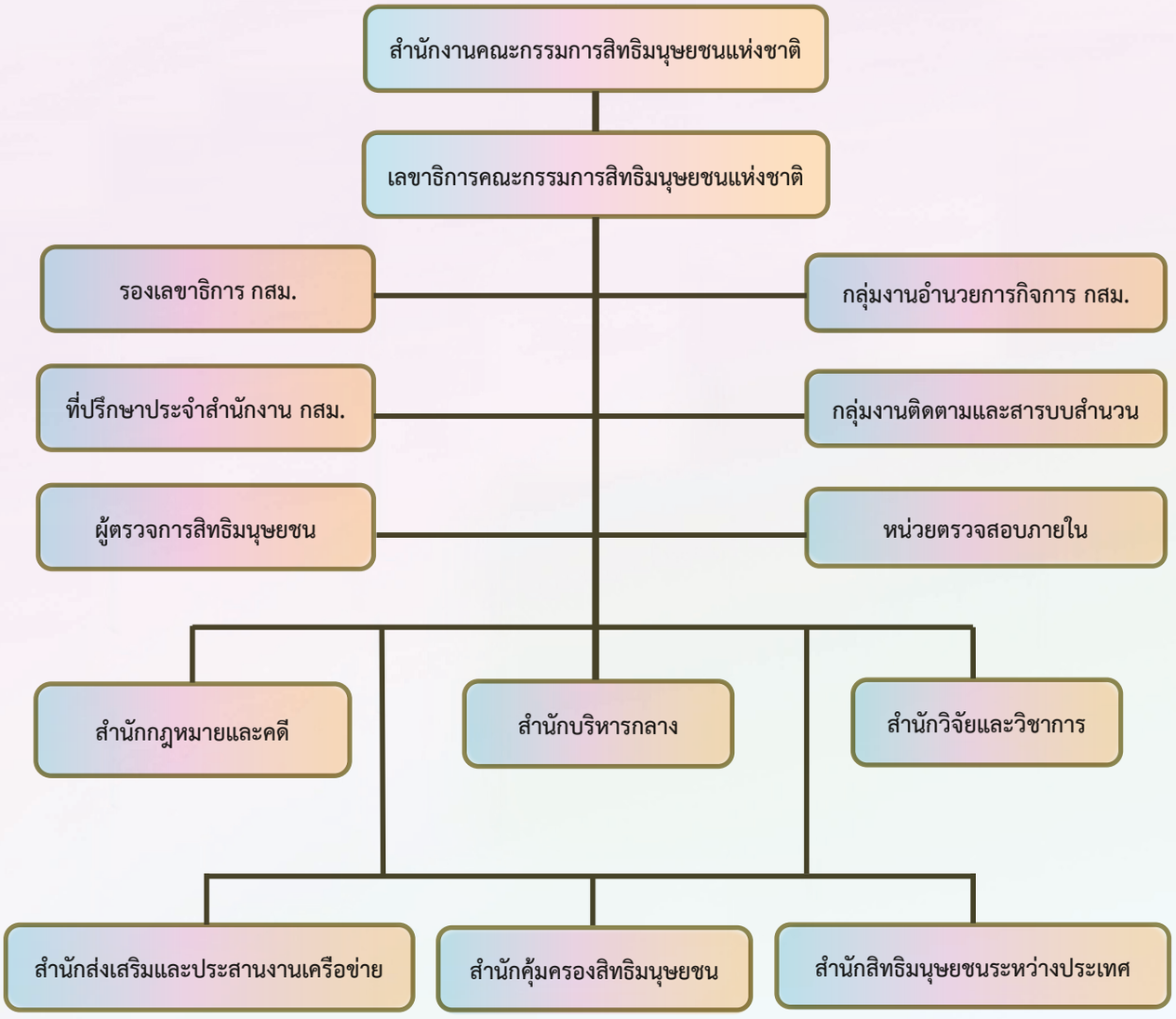

๓.๙.๒ อัตรากำลัง/บุคลากร

กลไกในการดำเนินงานเน้นการทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกระดับ ทั้งภาครัฐ และภาคประชาสังคม เป็นการดำเนินงานในรูปแบบของคณะอนุกรรมการที่ กสม.แต่งตั้งขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๑๕ (๙) ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะอนุกรรมการที่ตั้งขึ้นประกอบด้วย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ร่วมกับบุคลากรในสำนักงาน กสม. โดยได้ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน การเสนอแนะกฎหมายและนโยบาย

ในปี ๒๕๕๖ บุคลากรที่ปฏิบัติงานสนับสนุน กสม. และสำนักงาน กสม. มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๑๒ คน และจำแนกได้ ๔ ประเภท ดังนี้

ประเภท	จำนวน (คน)
ข้าราชการ	๑๐๕
พนักงานราชการ	๖๗
พนักงานจ้างเหมาบริการ	๓๒
ผู้ช่วยปฏิบัติงาน กสม.	๘
รวม	**๒๑๒**

๓.๙.๓ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

กสม. และสำนักงาน กสม. ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสำนักงาน โดยส่งเสริมและพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งในส่วนความรู้เฉพาะด้านคดี และความรู้ด้านสนับสนุนงานทั่วไป ด้วยการจัดโครงการเพื่อฝึกอบรมให้ความรู้ โดยสำนักงาน กสม. และจัดส่งบุคลากรไปเข้าร่วมการฝึกอบรมภายนอกกับหน่วยงานและสถาบันต่างๆ

๑) การฝึกอบรมโดยสำนักงาน กสม.

ลำดับ	โครงการ/หลักสูตร/เรื่อง	จำนวน (คน)
๑	การฝึกอบรมหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับผู้ปฏิบัติงานสิทธิมนุษยชน	๒๐
๒	การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สิทธิชุมชน : บทเรียนจากประเทศไทยในทัศนะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๑๒
๓	การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ๕ หลักสูตร รวม ๑๓ รุ่น	๒๗๐
	รวม	**๓๐๒**

๒) การส่งบุคลากรเข้าร่วมการฝึกอบรมภายนอกกับหน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ

ลำดับ	ประเภทหลักสูตร	จำนวน (หลักสูตร)	จำนวน (คน)
๑	หลักสูตรนักบริหาร	๕	๕
๒	หลักสูตรด้านสิทธิมนุษยชน	๖	๑๑
๓	หลักสูตรด้านกฎหมาย	๕	๕
๔	หลักสูตรตรวจสอบภายใน บัญชี การคลัง	๔	๕
๕	หลักสูตรวิชาการและวิจัย	๑	๑
๖	หลักสูตรด้านบริหารและจัดการ	๓	๗
๗	หลักสูตรทั่วไป	๕๐	๕๘

๓.๙.๔ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ในปี ๒๕๕๖ สำนักงาน กสม. ได้ดำเนินการตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และโครงการอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ในการให้บริการสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน กสม. ดังนี้

๑) การดำเนินการโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการรวบรวมและบริการสารสนเทศด้านสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม. เพื่อเป็นฐานข้อมูลและให้บริการข้อมูลทั้งหมดของสำนักงาน กสม. โดยจ้างหน่วยงานภายนอกดำเนินการ สิ้นสุดสัญญา วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

๒) การดำเนินการโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศภาคีเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อใช้ในการจัดเก็บและบริหารจัดการระบบข้อมูลเรื่องภาคีเครือข่ายของ สำนักงาน กสม. ทั้งหมด สำนักงาน กสม. จ้างเอกชนดำเนินการ สิ้นสุดสัญญาวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๗

๓) โครงการจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ เพื่อทดแทนของเดิมที่ไม่สามารถใช้งานได้ และสำหรับเจ้าหน้าที่ใหม่ จำนวน ๒ ครั้ง

- ครั้งที่ ๑ จัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ จำนวน ๖ รายการ ประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ PC ๓๑ เครื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา ๕ เครื่อง เครื่องพิมพ์แบบเลเซอร์ขาวดำ ๔ เครื่อง เครื่องพิมพ์แบบพกพา ๑ เครื่อง เครื่องสแกนเนอร์ ๑ เครื่อง และเครื่องพิมพ์อิงค์เจ็ทสีประสิทธิภาพสูง ๑ เครื่อง
- ครั้งที่ ๒ จัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ จำนวน ๖ รายการ ประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ PC ๖๕ เครื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์ประสิทธิภาพสูงสำหรับงานตัดต่อสื่อมัลติมีเดีย จำนวน ๑ เครื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค ๓๕ เครื่อง เครื่องพิมพ์แบบเลเซอร์ขาวดำ ๔ เครื่อง เครื่องพิมพ์แบบพกพา ๔ เครื่อง เครื่องสแกนเนอร์ความเร็วสูง ๒๐ เครื่อง และเครื่องสแกนเนอร์แบบพกพา ๑ เครื่อง

๔) การติดตั้งเครือข่ายไร้สาย WiFi สิ้นสุดสัญญาวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

๕) การจ้างเอกชนดำเนินการปรับปรุงและทดสอบระบบความปลอดภัยเครือข่ายของสำนักงาน กสม. เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดทำนโยบายรักษาความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงาน กสม. ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๖

๖) จัดหาอุปกรณ์แท็บเล็ตสำหรับ กสม. เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.

ห้องสมุดของสำนักงาน กสม. เป็นห้องสมุดเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน ให้บริการสารสนเทศด้านสิทธิมนุษยชน ปัจจุบันมีทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ รวมทั้งสิ้น ๑๐,๐๐๒ รายการ ได้แก่ หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง รายงานประจำปี รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ วารสารและนิตยสาร สารคดี และภาพยนตร์ และสิ่งพิมพ์ของสำนักงาน กสม. ให้สามารถสืบค้นและดาวน์โหลดเอกสารฉบับเต็มได้ผ่านทางเว็บไซต์ http://library.nhrc.or.th เปิดให้บริการแก่เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใช้บริการได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ผลการดำเนินงานด้านการให้บริการ ปี ๒๕๕๖ สรุปได้ ดังนี้

๑) ดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทหนังสือด้านสิทธิมนุษยชนภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จำนวน ๒๓๗ รายการ ประเภทวารสารและนิตยสาร จำนวน ๒๗ รายการ และประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อมัลติมีเดีย จำนวน ๓๖ รายการ จัดหาสำเนาวิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยด้านสิทธิมนุษยชนจากมหาวิทยาลัยต่างๆ จำนวน ๕๗ รายการ และดำเนินการวิเคราะห์ทรัพยากร จัดหมวดหมู่ หัวเรื่องเพื่อบันทึกลงฐานข้อมูลระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และจัดเตรียมสื่อทรัพยากรเพื่อให้บริการจำนวน ๖๐๖ รายการ พร้อมแนะนำสารสนเทศใหม่และสาระสังเขปผ่านทางหน้าเว็บไซต์ห้องสมุด

๒) มีผู้เข้าใช้บริการห้องสมุด รวม ๑,๗๗๒ คน มีสถิติการยืมทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด รวม ๑,๗๔๖ รายการ ให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าแก่เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการห้องสมุด และผ่านเว็บไซต์ห้องสมุด รวม ๖๕๓ ครั้ง และมีสถิติบริการสืบค้นสารสนเทศผ่านเว็บไซต์ห้องสมุด (http://library.nhrc.or.th) มีผู้เข้าชมเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑,๗๙๐,๐๒๗ ครั้ง เฉลี่ยมีผู้เข้าชมเดือนละประมาณ ๑๔๙,๑๖๘ ครั้ง เดือนที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด คือ เดือนธันวาคม ๒๕๕๖

๓) การเยี่ยมชมและศึกษาดูงานห้องสมุด จำนวน ๓ คณะ จากคณะผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรีประเทศมาเลเซีย คณะผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และคณะกรรมการประสานงานสิทธิมนุษยชนคริสตจักรภาคชนเผ่า สภาคริสตจักรในประเทศไทย รวม ๔๑ คน

๔) ห้องสมุดได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมห้องสมุดเฉพาะ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๕) ห้องสมุดได้ดำเนินงานตามโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ และจัดเตรียมสื่อทรัพยากร เพื่อให้บริการโดยจ้างหน่วยงานภายนอกดำเนินการบันทึกข้อมูลรายการบรรณานุกรมและการวิเคราะห์เนื้อหาทรัพยากรตามมาตรฐานบรรณารักษ์

และการจัดเตรียมสื่อทรัพยากรเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นสารสนเทศผ่านเว็บไซต์ได้

๖) ห้องสมุดได้ดำเนินการจัดซื้อและติดตั้งระบบห้องสมุดอัตโนมัติ สำหรับการปฏิบัติงานและการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเสร็จเรียบร้อยแล้ว สามารถเปิดใช้งานระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้แก่ผู้ใช้บริการทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน กสม. ได้

การให้บริการเว็บไซต์ สำนักงาน กสม.

ในปี ๒๕๕๖ มีผู้เข้าชมเว็บไซต์ของ สำนักงาน กสม. (www.nhrc.or.th) เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๘,๔๖๓ ไอพี (Unique IP) หรือ ๘๕๖,๑๗๙ ครั้ง (Session) เฉลี่ยมีผู้เข้าชมเดือนละประมาณ ๑๓,๒๐๕ ไอพี หรือ ๗๑,๓๔๘ ครั้ง เดือนที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๖

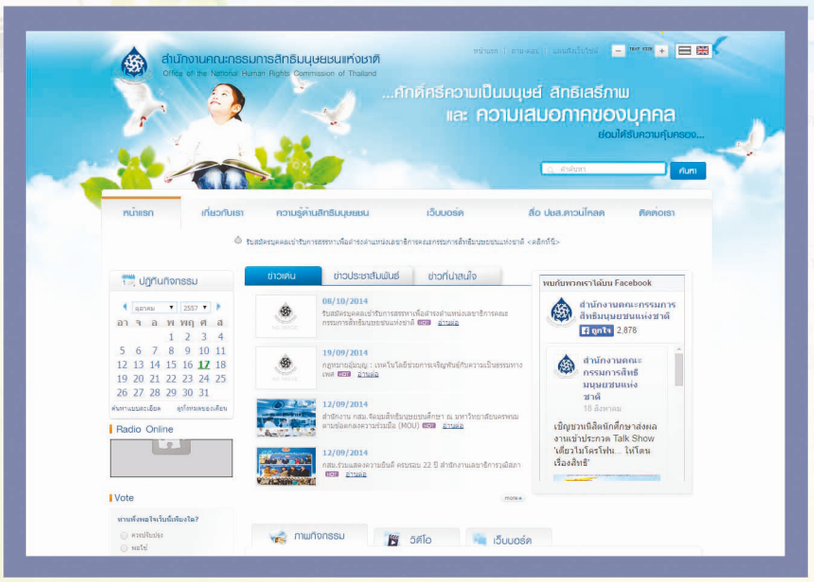

๓.๙.๕ งบประมาณรายจ่ายประจำปี

ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้สำนักงาน กสม. เสนองบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณไปยังประธานรัฐสภา เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระของ กสม. ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับจัดสรรงบประมาณ จำนวน ๑๙๘,๕๒๙,๙๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓๑ ของวงเงินที่เสนอขอไป จำนวน ๓๙๑,๖๔๙,๖๐๐ บาท โดยเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่ได้รับ ๒๔,๙๔๓,๕๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔ โดยจำแนกงบประมาณตามลักษณะการใช้จ่าย ดังนี้

๑) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	๘๔,๙๑๒,๕๐๐ บาท
๒) ค่าใช้จ่ายบุคลากร	๑๐๙,๙๒๙,๙๐๐ บาท
๓) ค่าใช้จ่ายครุภัณฑ์	๓,๖๘๗,๕๐๐ บาท

๓.๑๐ รายงานของผู้สอบบัญชี และรายงานการเงิน

รายงานของผู้ตรวจสอบบัญชีและรายงานการเงิน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบงบการเงินของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2556 งบรายได้และค่าใช้จ่าย และงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่น ๆ

ความรับผิดชอบของผู้บริหารต่องบการเงิน

ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามรูปแบบรายงานการเงินของหน่วยงานภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ผู้บริหารพิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ซึ่งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงินไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิผลของการควบคุมภายในของหน่วยงาน การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้บริหารใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้บริหาร รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

ความเห็น

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ณ วันที่ 30 กันยายน 2556 และผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่กระทรวงการคลังกำหนด

(นางนันทกา ตันสกุล)
ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบการเงินที่ 19

(นางสาวใยวรรณ สารลิขิต)
ผู้อำนวยการกลุ่ม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
วันที่ 1 เมษายน 2557

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2556

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2556	2555
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	3	92,260,936.88	92,092,742.91
ลูกหนี้เงินยืมในงบประมาณ		890,216.00	1,593,445.00
วัสดุคงเหลือ		1,709,846.53	864,414.09
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น		100,768.18	263,462.74
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		**94,961,767.59**	**94,814,064.74**
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ	4	39,748,916.15	44,423,153.11
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ	5	5,603,819.26	5,039,172.02
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		45,352,735.41	49,462,325.13
รวมสินทรัพย์		**140,314,503.00**	**144,276,389.87**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2556

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2556	2555
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้	6	8,735,463.14	5,911,769.26
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	7	1,171,930.34	2,110,102.27
รายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า	8	79,983,513.37	82,415,633.53
เงินรับฝาก	9	1,237,572.09	1,455,962.87
รายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง	21	-	9,665.97
หนี้สินหมุนเวียนอื่น		649,121.12	572,195.75
รวมหนี้สินหมุนเวียน		**91,777,600.06**	**92,475,329.65**
หนี้สินไม่หมุนเวียน			
เงินทดรองราชการรับจากคลัง		1,000,000.00	1,000,000.00
รายได้จากการรับบริจาครอการรับรู้		3,160.40	5.00
รายได้จากเงินช่วยเหลือรอการรับรู้		440,321.00	440,321.00
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน		**1,443,481.40**	**1,440,326.00**
รวมหนี้สิน		**93,221,081.46**	**93,915,655.65**
สินทรัพย์สุทธิ		**47,093,421.54**	**50,360,734.22**
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน			
ทุน		35,560,825.84	35,560,825.84
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	10	11,532,595.70	14,799,908.38
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		**47,093,421.54**	**50,360,734.22**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นางสาวสุวิภา เลอเลิศศักดา)
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคลัง

(นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ)
รองเลขาธิการ รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบรายได้และค่าใช้จ่าย

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2556

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2556	2555
รายได้จากการดำเนินงาน			
รายได้จากรัฐบาล			
รายได้จากเงินงบประมาณ	11	212,951,407.60	197,038,421.91
รวมรายได้จากรัฐบาล		**212,951,407.60**	**197,038,421.91**
รายได้จากแหล่งอื่น			
รายได้จากการรับบริจาค		7,187.25	-
รายได้จากเงินช่วยเหลือ		131,498.30	14,560.00
รวมรายได้จากแหล่งอื่น		**138,685.55**	**14,560.00**
รวมรายได้จากการดำเนินงาน		**213,090,093.15**	**197,052,981.91**
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน			
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	12	108,141,476.34	90,408,069.35
ค่าบำเหน็จบำนาญ		6,308,290.68	3,408,781.72
ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย และค่าวัสดุ	13	40,842,193.84	41,225,125.01
ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม		21,991,357.94	15,029,229.03
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง		14,096,923.20	14,372,830.70
ค่าสาธารณูปโภค	14	11,138,815.42	10,470,719.13
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	15	13,838,348.41	11,801,195.29
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		**216,357,405.83**	**186,715,950.23**
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		**(3,267,312.68)**	**10,337,031.68**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2556

หน่วย : บาท

	2556	2555
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	(3,267,312.68)	10,337,031.68
ปรับ กระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคา	12,226,400.98	10,846,257.83
ค่าตัดจำหน่าย	1,611,947.43	954,937.46
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในลูกหนี้เงินยืมในงบประมาณ	703,229.00	851,200.50
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในวัสดุคงเหลือ	(845,432.44)	57,112.13
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	162,694.56	62,809.60
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในเจ้าหนี้	2,823,693.88	478,343.22
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	(938,171.93)	(498,702.48)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า	(2,432,120.16)	(13,423,791.76)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในเงินรับฝาก	(218,390.78)	682,107.25
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในรายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง	(9,665.97)	(6,219.03)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในหนี้สินหมุนเวียนอื่น	76,925.37	130,408.20
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในรายได้จากการรับบริจาครอการรับรู้	3,155.40	-
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในเงินทดรองราชการรับจากคลัง	-	(500,000.00)
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมการดำเนินงาน	**9,896,952.66**	**9,971,494.60**
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดจ่ายจากการซื้อที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	(7,552,164.02)	(17,832,959.10)
เงินสดจ่ายจากการซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน	(2,176,594.67)	(4,362,380.00)
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน	**(9,728,758.69)**	**(22,195,339.10)**
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง) สุทธิ	**168,193.97**	**(12,223,844.50)**
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวด	**92,092,742.91**	**104,316,587.41**
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันปลายงวด	**92,260,936.88**	**92,092,742.91**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2556

หมายเหตุที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 17 มีฐานะเป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภา โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ
2. รับคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการและดำเนินการสืบสวนหรือตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการยื่นคำร้องตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
3. ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
4. ประสานงานกับหน่วยราชการ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคาร B) ชั้น 7 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

หมายเหตุที่ 2 สรุปนโยบายบัญชีที่สำคัญ

2.1 หลักเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงิน

- งบการเงินนี้จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง โดยเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 ตามประกาศกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2546
- การจัดประเภทและการแสดงรายการในงบการเงิน ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0423.2/ว 410 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551 เรื่อง รูปแบบรายงานการเงินของหน่วยงานภาครัฐ
- รอบระยะเวลาบัญชีเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม สิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

2.2 หน่วยงานที่เสนอรายงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

2.3 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

รายได้ รับรู้ตามเกณฑ์คงค้าง คือ บันทึกบัญชีรายได้เมื่อได้รับเงินจากคลังหรือจากแหล่งประเภทนั้น ดังนี้

- เงินงบประมาณรับจากรัฐบาล ได้รับเงินงบประมาณในงบรายจ่ายอื่น โดยได้รับเงินเป็นการล่วงหน้าตามแผนการใช้จ่ายเงิน โดยมีเงื่อนไขว่า ให้นำไปใช้เพื่อผลิตผลผลิตตามบทบาทภารกิจที่ตกลงกันไว้ หากใช้ไม่หมดจะต้องนำเงินที่เหลือจ่ายส่งคืนคลัง ยกเว้นได้รับการอนุมัติให้เก็บรักษา และขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณจากกรมบัญชีกลาง และจะรับรู้เป็นรายได้จากงบประมาณเท่ากับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

- เงินงบประมาณรายจ่ายงบกลาง ได้รับเงินตามที่วางฎีกาเบิกจ่าย รับรู้เป็นรายได้เงินงบประมาณงบกลางเมื่อได้รับโอนเงิน รวมทั้งการเบิกจ่ายตรงจากกรมบัญชีกลาง

- เงินรายได้จากเงินช่วยเหลือและเงินบริจาค รับรู้เมื่อได้รับเงินช่วยเหลือหรือรับเงินบริจาค เงินที่ได้รับไม่ระบุวัตถุประสงค์รับรู้เป็นรายได้ทั้งจำนวน สำหรับเงินที่ได้รับระบุวัตถุประสงค์ทยอยรับรู้เป็นรายได้ตามสัดส่วนค่าใช้จ่าย ส่วนกรณีได้รับบริจาคเป็นสินทรัพย์ ทยอยรับรู้เป็นรายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ได้รับความช่วยเหลือหรือบริจาค

ค่าใช้จ่าย รับรู้และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง คือ บันทึกรายการค่าใช้จ่ายเมื่อมีค่าใช้จ่ายจริงเกิดขึ้น

2.4 วัสดุคงเหลือ

สำนักงานฯ จะรับรู้วัสดุสิ้นเปลืองตามราคาทุน โดยวิธีเข้าก่อน - ออกก่อน (FIFO) เมื่อจัดซื้อจะบันทึกเป็นสินทรัพย์พร้อมจัดทำทะเบียนคุมวัสดุ ณ วันสิ้นงวดบัญชีจะตรวจนับจำนวนวัสดุที่คงเหลืออยู่และบันทึกรายการวัสดุที่ใช้ไปเป็นค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีนั้น

2.5 ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

- ส่วนปรับปรุงอาคารเช่า แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม
- อุปกรณ์ แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม

อุปกรณ์ที่ได้มาก่อนปีงบประมาณ 2546 บันทึกเฉพาะที่มีมูลค่าตั้งแต่ 30,000.00 บาทขึ้นไป

อุปกรณ์ที่ได้มาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นไป บันทึกเฉพาะที่มีมูลค่าตั้งแต่ 5,000.00 บาทขึ้นไป ตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

ค่าเสื่อมราคาคำนวณจากราคาทุนของสินทรัพย์โดยวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งานโดยประมาณของสินทรัพย์ ตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

ประเภทสินทรัพย์	อายุการใช้งาน (ปี)	อัตราร้อยละ
อาคารที่ทำการและส่วนปรับปรุง	20	5
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน	10	10
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5	20
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	5	20
เครื่องกำเนิดไฟฟ้า	20	5
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	4	25
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง	5	20
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	10	10

2.6 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จะรับรู้ตามราคาทุนและบันทึกค่าตัดจำหน่ายสะสมเพื่อนำไปหักออกจากราคาทุนสินทรัพย์เพื่อให้ได้มูลค่าสุทธิตามบัญชี การคำนวณค่าตัดจำหน่ายโดยวิธีเส้นตรงในอัตราร้อยละ 25

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นไป สำนักงานฯ จะรับรู้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ 20,000.00 บาทขึ้นไปเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตน และกรณีที่มีการตรวจรับงานเป็นงวด ๆ จะบันทึกเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ระหว่างการพัฒนา เมื่อพัฒนาเสร็จและมีการตรวจรับงานเรียบร้อยแล้ว จึงโอนมาเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตนประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์

หมายเหตุที่ 3 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

หน่วย : บาท

	2556	2555
เงินสด	30,387.84	47,707.47
เงินฝากสถาบันการเงิน	91,043,484.79	90,799,255.19
เงินฝากคลัง	1,187,064.25	1,245,780.25
รวมเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	**92,260,936.88**	**92,092,742.91**

เงินฝากสถาบันการเงิน ปี 2556 และ ปี 2555 มีเงินทดรองราชการรับจากกระทรวงการคลังรวมอยู่ด้วย จำนวน 1,000,000.00 บาท

หมายเหตุที่ 4 ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ – สุทธิ

หน่วย : บาท

	ยอดคงเหลือ ณ 30 ก.ย.55	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ยอดคงเหลือ ณ 30 ก.ย.56
ส่วนปรับปรุงอาคารเช่า	7,937,234.86	1,543,092.47	-	9,480,327.33
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(575,765.84)	(448,298.17)	-	(1,024,064.01)
ส่วนปรับปรุงอาคารเช่า - สุทธิ	7,361,469.02	-	-	8,456,263.32
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์	86,287,906.57	6,216,195.90	(1,911,000.00)	90,593,102.47
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(49,426,175.48)	(11,785,274.16)	1,911,000.00	(59,300,449.64)
บวก ครุภัณฑ์ระหว่างดำเนินการ	199,953.00	510,000.00	(709,953.00)	-
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ - สุทธิ	37,061,684.09	-	-	31,292,652.83
รวมที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ	**44,423,153.11**	-	-	**39,748,916.15**

หมายเหตุที่ 5 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ

หน่วย : บาท

	ยอดคงเหลือ ณ 30 ก.ย.55	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ยอดคงเหลือ ณ 30 ก.ย.56
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	10,551,494.11	726,844.67	-	11,278,338.78
หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม	(5,512,322.09)	(1,611,947.43)	-	(7,124,269.52)
บวก โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระหว่างพัฒนา	-	6,138,862.00	(4,689,112.00)	1,449,750.00
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ - สุทธิ	**5,039,172.02**	-	-	**5,603,819.26**

หมายเหตุที่ 6 เจ้าหนี้

หน่วย : บาท

	2556	2555
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการ	6,508,871.93	5,235,338.31
เจ้าหนี้รายจ่ายประเภททุน	2,099,926.00	-
เจ้าหนี้อื่น	126,665.21	676,430.95
รวมเจ้าหนี้	**8,735,463.14**	**5,911,769.26**

หมายเหตุที่ 7 ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย

หน่วย : บาท

	2556	2555
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	44,920.00	47,386.00
ค่าตอบแทน	51,800.00	38,270.00
ค่าใช้สอย	820,414.25	1,647,514.38
ค่าวัสดุ	-	14,450.00
ค่าสาธารณูปโภค	254,796.09	362,481.89
รวมค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	**1,171,930.34**	**2,110,102.27**

หมายเหตุที่ 8 รายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า

ณ วันที่ 30 กันยายน 2556 มียอดคงเหลือจำนวน 79,983,513.37 บาท ประกอบด้วย

หน่วย : บาท

เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2553	8,155,330.53
เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2554	18,788,652.44
เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2555	19,740,579.24
เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2556	33,298,951.16
รวมรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า	**79,983,513.37**

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับเงินงบประมาณงบรายจ่ายอื่นจากรัฐบาล เพื่อดำเนินงานตามแผนการใช้จ่าย โดยบันทึกเป็นรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้าและรับรู้เป็นรายได้จากเงินงบประมาณตามจำนวนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2556 สำนักงานฯ ยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามภารกิจที่ยังไม่แล้วเสร็จ ซึ่งสำนักงานฯ ได้รับอนุมัติให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณคงเหลือ ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

หมายเหตุที่ 9 เงินรับฝาก

หน่วย : บาท

	2556	**2555**
เงินประกันซองและเงินประกันสัญญา	965,262.25	1,106,884.25
เงินประกันผลงาน	226,777.00	301,376.00
เงินสมทบผู้ประกันตน	44,920.00	47,386.00
เงินค่าไฟฟ้าร้านค้า	612.84	316.62
รวมเงินรับฝาก	**1,237,572.09**	**1,455,962.87**

หมายเหตุที่ 10 รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม

หน่วย : บาท

	2556	**2555**
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมต้นงวด	14,799,908.38	4,542,031.02
หัก รายการปรับปรุงระหว่างงวด	-	(79,154.32)
	14,799,908.38	4,462,876.70
บวก (หัก) รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิงวดนี้	(3,267,312.68)	10,337,031.68
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมปลายงวด	**11,532,595.70**	**14,799,908.38**

หมายเหตุที่ 11 รายได้จากเงินงบประมาณ

หน่วย : บาท

	2556	2555
งบรายจ่ายอื่น		
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	101,339,884.79	83,445,032.99
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	88,288,278.21	81,026,231.74
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	10,213,362.37	22,195,339.10
งบกลาง	13,109,882.23	10,371,818.08
รวมรายได้จากเงินงบประมาณ	**212,951,407.60**	**197,038,421.91**

หมายเหตุที่ 12 ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร

หน่วย : บาท

	2556	2555
เงินเดือน	47,303,174.34	44,283,520.11
เงินประจำตำแหน่ง	7,550,369.89	7,116,140.64
เงินสมทบประกันสังคม	544,750.00	428,458.00
ค่าตอบแทน	43,012,366.91	30,716,914.24
ค่าจ้างลูกจ้างตามสัญญาจ้าง	969,623.65	900,000.00
เงินช่วยเหลือออกจากราชการก่อนเกษียณอายุ	1,959,600.00	-
ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ	6,801,591.55	6,963,036.36
รวมค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	**108,141,476.34**	**90,408,069.35**

หมายเหตุที่ 13 ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย และค่าวัสดุ

หน่วย : บาท

	2556	2555
ค่าจ้าง	100,000.00	85,000.00
ค่าตอบแทน	7,020,517.04	6,372,030.77
วัสดุใช้ไป	7,573,733.59	9,554,850.50
ค่าใช้จ่ายโครงการวิจัย	4,592,392.00	3,050,000.00
ค่าจ้างที่ปรึกษา	887,000.00	2,653,120.00
ค่าครุภัณฑ์มูลค่าต่ำกว่าเกณฑ์	636,103.03	211,879.38
ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา	1,591,289.44	1,230,364.19

หมายเหตุที่ 13 ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย และค่าวัสดุ

หน่วย : บาท

	2556	2555
ค่าจ้างเหมาบริการ	11,942,759.76	9,214,204.97
ค่าโฆษณาและประชาสัมพันธ์	235,000.00	2,449,085.85
ค่าเช่าทรัพย์สิน	161,995.00	185,920.00
ค่าอาหารและอาหารว่างในการประชุม	1,854,050.50	2,092,605.95
ค่าใช้จ่ายในการประชุมระหว่างประเทศ	32,000.00	240,192.19
ค่าใช้จ่ายอื่น	4,215,353.48	3,885,871.21
รวมค่าตอบแทน ค่าใช้สอย และค่าวัสดุ	**40,842,193.84**	**41,225,125.01**

หมายเหตุที่ 14 ค่าสาธารณูปโภค

หน่วย : บาท

	2556	2555
ค่าไฟฟ้า	7,522,186.66	6,837,902.76
ค่าน้ำประปา	24,267.60	24,267.60
ค่าสาธารณูปโภคอื่น	3,592,361.16	3,608,548.77
รวมค่าสาธารณูปโภค	**11,138,815.42**	**10,470,719.13**

หมายเหตุที่ 15 ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

หน่วย : บาท

	2556	2555
ค่าเสื่อมราคา		
อาคารและส่วนปรับปรุงอาคาร	448,298.17	396,861.75
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน	1,077,477.88	1,300,180.24
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	215,232.86	220,364.12
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	1,434,981.28	988,472.99
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	3,307,283.44	2,556,327.19
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง	5,738,885.00	5,381,093.19
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	4,242.35	2,958.35
	12,226,400.98	**10,846,257.83**

หมายเหตุที่ 15 ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

หน่วย : บาท

	2556	2555
ค่าตัดจำหน่าย		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	1,611,947.43	954,937.46
รวมค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	**13,838,348.41**	**11,801,195.29**

หมายเหตุที่ 16 รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบัน (2556)

หน่วย : บาท

รายการ	งบสุทธิ	การสำรองเงิน	ใบสั่งซื้อ/สัญญา	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการจัดการของรัฐสภา ศาลและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ					
งบรายจ่ายอื่น					
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	109,929,900.00	-	-	109,929,900.00	-
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	84,912,500.00	-	-	84,912,500.00	-
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	3,687,500.00	-	-	3,687,500.00	-
รวม	**198,529,900.00**	**-**	**-**	**198,529,900.00**	**-**

เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2556 เบิกจากกรมบัญชีกลางตามที่ได้รับอนุมัติทั้งสิ้น 198,529,900.00 บาท ใช้จ่ายจริง จำนวน 165,230,948.84 บาท คงเหลือ จำนวน 33,298,951.16 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมบัญชีกลางให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินเพื่อใช้จ่ายในปีงบประมาณ 2557 ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

หมายเหตุที่ 17 รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (2555)

หน่วย : บาท

รายการ	เงินขยายเวลาเก็บรักษา	โอนเปลี่ยนแปลง	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการจัดการของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ				
งบรายจ่ายอื่น				
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	10,253,656.35	-	899,595.50	9,354,060.85
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	18,598,367.99	-	8,211,849.60	10,386,518.39
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	99,500.00	-	99,500.00	-
รวม	28,951,524.34	**-**	**9,210,945.10**	**19,740,579.24**

สำนักงานฯ มีเงินคงเหลือ จำนวน 19,740,579.24 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมบัญชีกลางให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินเพื่อใช้จ่ายในปีงบประมาณ 2557 ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

หมายเหตุที่ 18 รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (2554)

หน่วย : บาท

รายการ	เงินขยายเวลาเก็บรักษา	โอนเปลี่ยนแปลง	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการจัดการของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ				
งบรายจ่ายอื่น				
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	13,816,293.06	(9,841,800.00)	-	3,974,493.06
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	15,993,519.80	2,734,000.00	10,450,172.22	8,277,347.58
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	2,667,873.80	7,107,800.00	3,238,862.00	6,536,811.80
รวม	**32,477,686.66**	**-**	**13,689,034.22**	**18,788,652.44**

สำนักงานฯ โอนเปลี่ยนแปลงงบรายจ่ายอื่น ค่าใช้จ่ายบุคลากรเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน 4,419,000.00 บาท และค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง จำนวน 5,422,800.00 บาท ค่าใช้จ่ายดำเนินงานเป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง จำนวน 1,685,000.00 บาท สำหรับเงินคงเหลือ จำนวน 18,788,652.44 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมบัญชีกลางให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินเพื่อใช้จ่ายในปีงบประมาณ 2557 ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

หมายเหตุที่ 19 รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (2553)

หน่วย : บาท

รายการ	เงินขยายเวลาเก็บรักษา	โอนเปลี่ยนแปลง	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ				
งบรายจ่ายอื่น				
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	3,012,916.64	-	65,454.50	2,947,462.14
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	8,453,042.04	(337,373.00)	5,959,833.65	2,155,835.39
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	5,751,724.00	337,373.00	3,037,064.00	3,052,033.00
รวม	**17,217,682.68**	**-**	**9,062,352.15**	**8,155,330.53**

สำนักงานฯ โอนเปลี่ยนแปลงงบรายจ่ายอื่น ค่าใช้จ่ายดำเนินงานเป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง จำนวน 337,373.00 บาท สำหรับเงินคงเหลือ จำนวน 8,155,330.53 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมบัญชีกลางให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินเพื่อใช้จ่ายในปีงบประมาณ 2557 ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

หมายเหตุที่ 20 รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (2552)

หน่วย : บาท

รายการ	เงินขยายเวลาเก็บรักษา	โอนเปลี่ยนแปลง	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ				
งบรายจ่ายอื่น				
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	-	-	-	-
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	1,292,480.00	-	1,292,480.00	-
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	1,588,259.85	-	1,588,259.85	-
รวม	**2,880,739.85**	**-**	**2,880,739.85**	**-**

หมายเหตุที่ 21 รายงานรายได้แผ่นดิน

หน่วย : บาท

รายได้แผ่นดินที่จัดเก็บ	**2556**
ค่าปรับ	522,152.25
รายได้เบ็ดเตล็ด	7,957.00
รายได้ดอกเบี้ยเงินฝาก	684,922.74
รายรับจากขายครุภัณฑ์	660,500.00
รายได้เงินเหลือจ่ายปีเก่า	1,360,842.88
รายได้ไม่ใช่ภาษีอื่น	11,235.60
รวมรายได้แผ่นดินที่จัดเก็บ	**3,247,610.47**
รายได้แผ่นดินนำส่งคลัง	**(3,247,610.47)**
	-

หมายเหตุที่ 22 ภาระผูกพัน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีภาระผูกพันที่ต้องชำระเงินให้กับคู่สัญญาและผู้มีสิทธิรับเงินที่ยังไม่ถึงกำหนดการชำระเงิน ดังนี้

1. จำนวนสัญญาและจำนวนเงินที่ผูกพันกับเงินงบประมาณแต่ละปี ดังนี้

หน่วย : บาท

ปีงบประมาณ	**จำนวนสัญญา**	**จำนวนเงิน**
2553	7	4,322,504.00
2554	10	10,359,892.00
2555	3	2,095,229.60
2556	7	6,782,935.00
	27	**23,560,560.60**

2. รายการเสมือนมีหนี้ผูกพันกับเงินงบประมาณแต่ละปี ประกอบด้วย

ค่าตอบแทนประธานกรรมการ และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในส่วนที่เกินจากการปรับแก้ไขโดยยกเลิกบัญชีค่าตอบแทนของประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติท้ายพระราชกฤษฎีกาค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 และให้ใช้บัญชีค่าตอบแทนตามร่างพระราชกฤษฎีกาค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2556 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาร่างอีกครั้งของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

ปีงบประมาณ 2549 ถึง 2553	จำนวน	2,947,462.14	บาท
ปีงบประมาณ 2554	จำนวน	837,300.00	บาท
ปีงบประมาณ 2555	จำนวน	984,240.00	บาท
ปีงบประมาณ 2556	จำนวน	984,240.00	บาท
		5,753,242.14	บาท

หมายเหตุที่ 23 อื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ทำบันทึกข้อตกลงการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อาคารรัฐประศาสนภักดี (ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550) กับบริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด บันทึกฉบับที่ 1/2551 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2551 โดยมีพื้นที่การใช้ประโยชน์ภายในอาคาร จำนวน 11,580 ตารางเมตร วงเงิน 1,964,630,098.08 บาท ประกอบด้วยค่าเช่าอาคาร จำนวน 771,956,011.44 บาท ค่าบริการ 1,157,934,086.64 บาท มีกำหนดเวลา 30 ปี นับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2581 และค่าเช่าเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 34,740,000.00 บาท มีกำหนดเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2556 เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าว กรรมสิทธิ์ในอาคารและเฟอร์นิเจอร์ตามสัญญาจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมธนารักษ์ กรณีครบกำหนดเวลาของการเช่าเฟอร์นิเจอร์ กรมธนารักษ์จะส่งมอบต่อให้กับสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อดูแลรักษาเฟอร์นิเจอร์ในพื้นที่ใช้ประโยชน์ต่อไป โดยกรมธนารักษ์เป็นผู้ตั้งงบประมาณเพื่อชำระค่าเช่าพื้นที่และค่าบริการรวมทั้งการบริการจัดหาเฟอร์นิเจอร์ให้กับบริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด แทนสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตลอดอายุของบันทึกข้อตกลง ซึ่งตามข้อตกลงดังกล่าวปีงบประมาณ 2551 - 2556 มีค่าใช้จ่ายดังนี้

หน่วย : บาท

ปีงบประมาณ	ค่าเช่า	ค่าบริการ	ค่าเช่าเฟอร์นิเจอร์	รวม
2551 (1 ก.ค. - 30 ก.ย. 51)	5,002,560.00	7,503,840.00	1,737,000.00	14,243,400.00
2552	20,010,240.00	30,015,360.00	6,948,000.00	56,973,600.00
2553	20,010,240.00	30,015,360.00	6,948,000.00	56,973,600.00
2554	20,010,240.00	30,015,360.00	6,948,000.00	56,973,600.00
2555	20,010,240.00	30,015,360.00	6,948,000.00	56,973,600.00
2556 (1 ต.ค.55 - 30 มิ.ย. 56)	15,007,680.00	22,511,520.00	5,211,000.00	42,730,200.00
2556 (1 ก.ค. – 30 ก.ย. 56)	5,502,816.00	8,254,224.00	-	13,757,040.00
รวม	**105,554,016.00**	**158,331,024.00**	**34,740,000.00**	**298,625,040.00**

ภาคผนวก

ประกาศ

แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่วุฒิสภาได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ให้ความเห็นชอบผู้ซึ่งมีความรู้ หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย จำนวนเจ็ดคน ให้เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและบุคคลทั้งเจ็ดคนได้ประชุมเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำแนะนำของวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

๑. นางอมรา พงศาพิชญ์	เป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. นายแท้จริง ศิริพานิช	เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นายปริญญา ศิริสารการ	เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์	เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๖. พลตำรวจเอก...

๖. พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๗. นางวิสา เบ็ญจะมโน เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๒

เป็นปีที่ ๖๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(นายประสพสุข บุญเดช)

ประธานวุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวณิรมณ เชื้อไทย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

๑. ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

๒. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๓. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

๔. ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๕. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๖. ส่งเสริมการเคารพและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

๗. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

๘. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

๙. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และเสนอต่อรัฐสภา

๑๐. ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา

๑๑. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑๒. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

รูปทรงดอกบัว

คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์
อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย

รูปคนล้อมเป็นวงกลม

คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม
เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญ
ในกระบวนการพัฒนาประเทศ

รูปมือ

คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ
ด้วยหลักแห่งความเสมอภาค และภราดรภาพ

สีน้ำเงิน

คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม

คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน

คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่นจากทุกภาคส่วนของสังคม
เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

การร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

ผู้ร้อง ได้แก่
- ผู้ถูกละเมิด หรือผู้แทน
- ผู้พบเห็นการละเมิด

ร้องเรียนมายัง

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- กรรมการฯ คนใดคนหนึ่ง
- องค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่คณะกรรมการฯ กำหนด

สถานที่ติดต่อ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
5 ธันวาคม 2550
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 6-7
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร 10210
โทรศัพท์ 0 2141 3800
0 2141 3900
โทรสาร 0 2141 9575
สายด่วน 1377
E-mail : help@nhrc.or.th
Homepage : www.nhrc.or.th

ร้องเรียนโดย

- ทางจดหมาย
- ทางโทรศัพท์
- ด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ทางโทรสาร
- ส่งข้อความทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือสื่ออื่นๆ

ร้องเรียนโดยระบุ

- ชื่อ ที่อยู่ของผู้ร้องเรียน หรือผู้ทำการแทน ที่สามารถติดต่อกลับได้
- ชื่อ ที่อยู่ บุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นผู้ละเมิด
- รายละเอียดการกระทำ หรือเหตุการณ์ที่มีการละเมิด

กระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

คำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ที่ ๖๓/๒๕๕๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เพื่อให้การจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ (๘) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖) และ (๗) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ (๖) และ (๗) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

๑. ให้ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒. แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๒.๑ องค์ประกอบ

๒.๑.๑	ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์	ประธานคณะทำงาน
๒.๑.๒	เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	รองประธานคณะทำงาน
๒.๑.๓	รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลภารกิจของสำนักวิจัยและวิชาการ	ผู้ทำงาน
๒.๑.๔	ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง	ผู้ทำงาน
๒.๑.๕	ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงาน
๒.๑.๖	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและคดี	ผู้ทำงาน
๒.๑.๗	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย	ผู้ทำงาน
๒.๑.๘	ผู้อำนวยการสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	ผู้ทำงาน
๒.๑.๙	นางสาวชุลีพร เดชขำ	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๐	นางหรรษา บุญรัตน์	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๑	นายกฤษฎา งามสินจำรัส	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๒	นางสาวณิรมณ เชื้อไทย	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๓	นายนฤนาท คุ้มไพบูลย์	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๔	นายภพธรรม สุนันธรรม	ผู้ทำงาน

/ ๒.๑.๑๕ ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและวิชาการ....

๒.๑.๑๕	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและวิชาการ	ผู้ทำงานและเลขานุการ
๒.๑.๑๖	ผู้อำนวยการกลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๑.๑๗	เจ้าหน้าที่กลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๑.๑๘	เจ้าหน้าที่กลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๒ อำนาจหน้าที่

๒.๒.๑ รวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒.๒ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒.๓ จัดทำร่างรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเสนอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาต่อไป

๒.๒.๔ ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖

(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กสม. แนะนำหนังสือ

พระมหากษัตริย์กับงานสิทธิมนุษยชน

หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับ สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

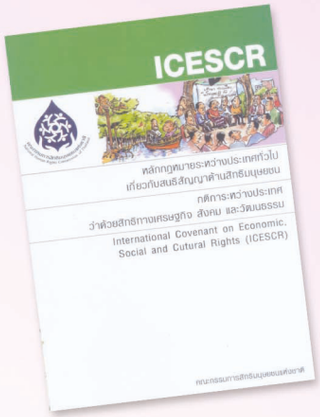

กติการะหว่างประเทศว่าด้วย
สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

อนุสัญญาว่าด้วย
การขจัดการเลือกประติบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

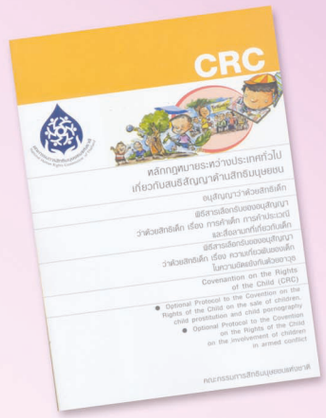

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

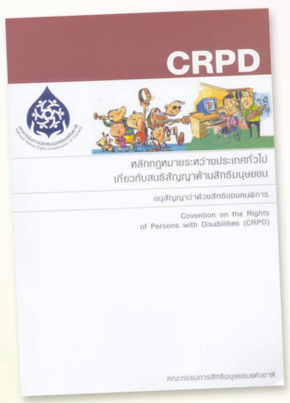

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติ
หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม
หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

บูรณาการสิทธิมนุษยชน
สู่วาระการปราบปรามการทุจริต :
ความท้าทาย ความเป็นไปได้และโอกาส

ศัพท์สิทธิมนุษยชน

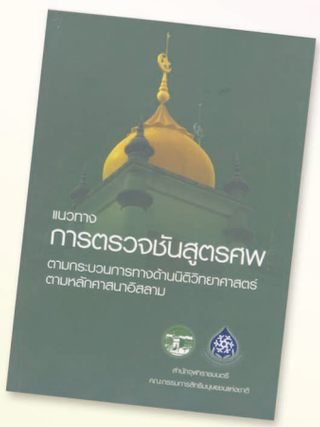

แนวทางการตรวจชันสูตรศพ
ตามกระบวนการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
ตามหลักศาสนาอิสลาม

รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ปี ๒๕๔๕-๒๕๔๗

ปี ๒๕๔๘

ปี ๒๕๔๙ :

๑ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

๒ สิทธิชุมชน

๓ สิทธิทางสังคม และอื่นๆ

ปี ๒๕๕๐

เล่ม ๑
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

เล่ม ๒
สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร :
สิทธิในการจัดการทรัพยากร
น้ำ ชายฝั่ง และแร่

เล่ม ๓ สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร :
สิทธิในการจัดการที่ดิน ป่า พลังงาน
และอุตสาหกรรม

เล่ม ๔
สิทธิทางสังคม สิทธิแรงงาน และอื่นๆ

ปี ๒๕๕๑

เล่ม ๑
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

เล่ม ๒
สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร :
สิทธิในการจัดการทรัพยากรน้ำ
ชายฝั่ง และแร่

เล่ม ๓
สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร :สิทธิในการจัดการที่ดิน
ป่า พลังงาน และอุตสาหกรรม

เล่ม ๔
สิทธิทางสังคม และอื่นๆ

เล่ม ๕
สิทธิแรงงาน สิทธิแรงงานข้ามชาติ

รายงานประเมินสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๔๔-๒๕๔๖

เสียงสะท้อนจากเวทีสาธารณะต่อ
รายงานประเมินสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
ปี ๒๕๔๔-๒๕๔๖

รายงานประเมินสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๔๗-๒๕๕๐

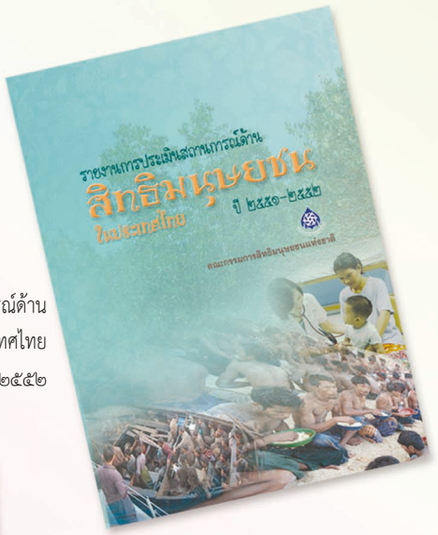

รายงานประเมินสถานการณ์ด้าน
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒

คู่มือสิทธิมนุษยชน ฉบับขยายความ
สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การติดตามการปฏิบัติตามกติกา
อนุสัญญาระหว่างประเทศ
ด้านสิทธิมนุษยชน

รางวัลเกียรติยศ “ผู้อุทิศตนเพื่อสิทธิมนุษยชน”
บุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม
ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๕๕

รายงานผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประจำปี ๒๕๔๖

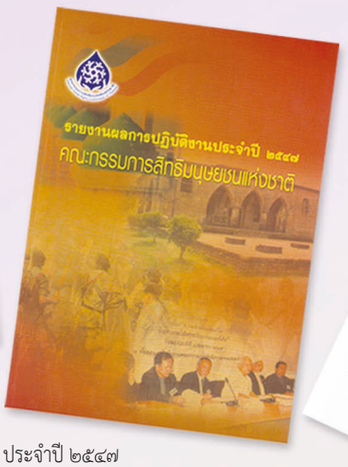

ประจำปี ๒๕๔๗

ประจำปี ๒๕๔๘

ประจำปี ๒๕๔๙

ประจำปี ๒๕๕๐

ประจำปี ๒๕๕๑

ประจำปี ๒๕๕๒

รายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔

รายงานการประเมินสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๕

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ : ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐, ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๐๐
โทรร้องเรียน : ๑๓๗๗
Website : www.nhrc.or.th